

Poročilo o finančni stabilnosti

Oktober 2024

BANKA SLOVENIJE

EVROSISTEM

Naslov: Poročilo o finančni stabilnosti

Številka: oktober 2024

Izdajatelj:

Banka Slovenije

Slovenska 35, 1505 Ljubljana, Slovenija

www.bsi.si

Uporaba in objava podatkov ter delov besedila
sta dovoljeni le z navedbo vira.

Upoštevani so podatki, dostopni do 30. junija 2024, razen če je
navedeno drugače.

Gradivo je bilo obravnavano na seji Sveta Banke Slovenije
8. oktobra 2024.

© Banka Slovenije

ISSN 1581-9760

Nagovor namestnika guvernerja



Tokratno poročilo o finančni stabilnosti zajema obdobje prve polovice letošnjega leta, ko posebnih pretresov v bančnem sektorju nismo zaznali ne v svetu ne v Sloveniji. Banke so v letošnjem letu dodatno okrepile že prej visoko odpornost na različna tveganja, glavni kazalniki poslovanja pa so ostali ugodni. Ključna tveganja za bančni sektor še naprej izhajajo iz zunanega okolja, medtem ko klasična tveganja za finančni sistem ocenjujemo kot nizka ali zmerna.

Podobno kot v širšem evropskem okolju so tudi v Sloveniji banke poslovanje lanskega leta zaključile z rekordnimi dobički. Takšen rezultat je bil kombinacija različnih dejavnikov – od visoke odpornosti na različna tveganja in šoke, ki jim je bil bančni sektor izpostavljen v preteklih letih in jih je dobro prestal, preteklega čiščenja slabih naložb iz bančnih portfeljev, kar je ohranjalo potrebe po oblikovanju oslabitev in rezervacij na relativno nizki ravni, do spremenjene usmeritve denarne politike od leta 2022 dalje, ki so jo banke večinoma izkoristile za prilagoditev cenovne politike na strani posojil, ne pa tudi na depozitni strani.

Bančni sektor je v podobnih okoliščinah, vendar s pomembno razliko glede na lani, posloval tudi v prvi polovici letošnjega leta. Z intenzivnim zaostrovanjem naše denarne politike v letih 2022 in 2023 smo namreč dosegli pomemben napredek pri približevanju inflacije našemu cilju, zato smo junija letos naše ključne obrestne mere prvič po dveh letih znižali, dodatno znižanje pa je sledilo septembra. Z umirjanjem inflacije se je pomembno zmanjšalo eno od ključnih makroekonomskih neravnovesij tako v Sloveniji kot širše. Nižanje obrestnih mer bo, po drugi strani, vplivalo tudi na dobičkonosnost bank.

V zadnjih četrletjih se sicer krepijo tveganja, ki niso povezana z bančnim okoljem, pa vendarle pomembno določajo njegovo poslovanje. Naj omenim samo tri posledice izrazitega geopolitičnega tveganja širših razsežnosti, s katerim se soočamo že več kot dve leti, z napetostmi na Bližnjem vzhodu pa se je tveganje samo še okrepilo. Posledice konfliktov so večplastne in daljnosežne.

Če se je energetska šok ob začetku vojne v Ukrajini polegel (kar je prav tako prispevalo k umirjanju inflacije), pa se visoka negotovost v širšem smislu ohranja. Odraža se v umirjanju gospodarske rasti, zlasti v predelovalnih dejavnostih. Napovedi za prihodnje obdobje nakazujejo zmerno gospodarsko rast v Sloveniji in evrskem območju, ki pa nikakor ne bo dosegla ravni pred letom 2022, ko smo – z izjemo koronskega leta 2020 – dosegali zelo visoke rasti. Medtem ko storitvene dejavnosti še zagotavljajo podporo gospodarski rasti, pa se pričakuje nadaljnje krčenje pri predelovanih dejavnostih – za Slovenijo so še posebej neugodni izgledi v naši največji trgovinski partnerici.

Ena od posledic naraščajočih geopolitičnih trenj je tudi omejevanje in fragmentacija svetovne trgovine. Poleg prispevka k dogajanju, opisanem v predhodnem odstavku, lahko to vpliva tudi na spremembe v mednarodnih kapitalskih tokovih. Te spremembe se lahko že ob manjših, nepredvidenih geopolitičnih zaostritvah odrazijo v večji nestabilnosti na finančnih trgih, ki se zaradi povezanosti in soodvisnosti finančnih institucij lahko hitro prenese tudi na manjše finančne sisteme.

Tudi tretji dejavnik tveganja je močno, čeprav ne izključno povezan z geopolitičnimi napetostmi. V zadnjih letih, posebej pa od začetka vojne v Ukrajini, se izrazito krepi kibernetško tveganje. Število kritičnih kibernetških napadov na bančne institucije in širše se v Evropski uniji povečuje, čeprav vsaj za zdaj njihove posledice ostajajo omejene. Tudi zato smo v letošnjem letu v okviru enotnega mehanizma nadzora izvedli ciljne stresne teste na temo kibernetških tveganj, ki so pokazali, da hipotetični kibernetški napad ne bi imel večjega vpliva na delovanje ključnih ekonomskih funkcij bank

in s tem tudi ne na finančno stabilnost. Ne glede na to pa je nujno, da se tovrstnih (novih) tveganj zavedamo in jim posvečamo ustrezno pozornost.

Kratkoročna sistemska tveganja ostajajo relativno nizka, medtem ko srednjeročna in dolgoročna strukturna vprašanja slovenskega bančnega sektorja ostajajo že dalj časa enaka. Tako se banke še vedno spopadajo z relativno šibkim povpraševanjem po posojilih s strani nefinančnih družb, kar skušajo kompenzirati s financiranjem gospodinjstev, zlasti z (za potrošnike) relativno dražjimi potrošniškimi posojili. Po drugi strani pa se banke še vedno v pretežni meri financirajo z vpoglednimi vlogami, saj se bančni komitenti kljub nekoliko ugodnejšim obrestnim meram za vezave (zlasti daljših ročnosti) večinoma ne odločajo.

V kolikor ne bo nepredvidljivih dogodkov v zadnjem četrtletju leta, bo bančni sektor tudi v letošnjem letu posloval zelo uspešno. Po zadnjih podatkih je namreč dobiček bank pred obdavčitvijo celo večji kot v primerljivem lanskem obdobju. To bo bankam ponovno omogočilo krepitev odpornosti, saj – kot vidimo – izzivi za bančni sektor ne pojenjajo: ob vsem ostalem nespremenjenem bodo ob nižjih ravneh centralnobančnih obrestnih mer banke v prihodnjih četrtletjih soočene s pritiski na zniževanje bančnih marž, hkrati pa se širše negotovosti lahko srednjeročno odrazijo v poslabševanju kakovosti njihovih portfeljev.

Te izzive vsaj delno, kolikor to omogočajo naše pristojnosti, naslavlja tudi naša makrobonitetna politika. Po več spremembah v lanskem letu instrumentarija makrobonitetne politike letos sicer ne spreminjamo, bodo pa v začetku naslednjega leta stopile v veljavo nekatere lanskoletne odločitve. Naša makrobonitetna politika je tako po eni strani še vedno usmerjena v zagotavljanje ustreznih kreditnih standardov in s tem zmanjševanje tveganj, predvsem kreditnega, po drugi strani pa v krepitev odpornosti bančnega sistema na različna tveganja. Ravno sprememba pristopa pri proticikličnem kapitalskem blažilniku in njegovo povečanje za pol odstotne točke z začetkom naslednjega leta je dodaten korak v tej smeri. Od bank pa pričakujemo dodaten razmislek o tem, kako bodo različni dejavniki vplivali na njihovo prihodnje poslovanje in na kakšen način se tem okoliščinam prilagoditi tako s cenovno politiko, kreditnimi standardi, naborom storitev in ne nazadnje tudi z ukrepi za krepitev njihove odpornosti na tveganja.

dr. Primož Dolenc

Povzetek	1
1 Makroekonomsko okolje	5
Svetovno gospodarstvo	5
Evrsko območje in Slovenija	5
Finančni in bančni sektor	7
Tveganja za domačo gospodarsko rast, ki prihajajo iz finančnega sektorja	8
2 Ključna tveganja za finančno stabilnost	10
2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga	10
Trg stanovanjskih nepremičnin	10
Trg poslovnih nepremičnin	14
Okvir 1: Uporaba spletnih podatkov za spremljanje gibanj na nepremičninskem trgu	16
2.2 Tveganja financiranja	18
Viri financiranja bank	18
Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi	21
2.3 Obrestno tveganje	24
Obrestna občutljivost	24
Obrestne mere	26
2.4 Kreditno tveganje	28
NPE in skupine kreditnega tveganja	28
Kreditni standardi bank in obrestne mere	31
Pokritost z oslabitvami in rezervacijami	32
2.5 Dohodkovno tveganje	33
Bruto in neto dohodek bank	33
Neto obrestni in neobrestni prihodki	34
Operativni stroški	35
Pričakovano gibanje dohodka	36
Primerjava dohodkovnih in stroškovnih kazalnikov slovenskega bančnega sistema z državami EU in evrskega območja	37
Okvir 2: Tržno tveganje, poslovanje bank z izvedenimi finančnimi instrumenti ter posli financiranja z vrednostnimi papirji	39
Izpostavljenost bank iz naslova tržnega tveganja	39
Poslovanje bank z izvedenimi finančnimi instrumenti (IFI) in posli financiranja z vrednostnimi papirji (SFT)	40
3 Ostala tveganja	41
3.1 Kibernetsko tveganje	41
Okvir 3: Kibernetski stresni testi	43
3.2 Podnebna tveganja	45
Okvir 4: Izpostavljenost bančnega sistema fizičnim tveganjem	47
4 Odpornost bančnega sistema	50
4.1 Solventnost in dobičkonosnost	50
Solventnost	50

	Dobičkonosnost	53
	Primerjava dobičkonosnosti bank v Sloveniji, EU in evrskem območju	54
4.2	Likvidnost	55

5	Gospodinjstva in podjetja	59
----------	----------------------------------	-----------

5.1	Gospodinjstva	59
	Potrošnja, varčevanje in finančno premoženje gospodinjstev	59
	Zadolženost in obremenjenost gospodinjstev s stanovanjskimi stroški	61
5.2	Nefinančne družbe	63
	Financiranje in zadolženost NFD	63
	Finančna sredstva NFD	67
	Stečaji in blokade računov NFD	68

6	Nebančne finančne institucije	70
----------	--------------------------------------	-----------

6.1	Lizinske družbe	70
6.2	Zavarovalnice	72
6.3	Vzajemni skladi	75

7	Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinske družbe	78
----------	--	-----------

	Namen makrobonitetne politike	78
	Pregled makrobonitetnih politik v Evropi	78
	Makrobonitetna politika Banke Slovenije	79
	Proticiklični kapitalski blažilnik	80
	Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov	81
	Blažilnik sistemskih tveganj	84
	Druge sistemsko pomembne banke	85

8	Priloge	89
----------	----------------	-----------

8.1	Opis kratic	107
-----	-------------	-----

Povzetek

Splošna raven tveganj za finančno stabilnost v Sloveniji se je od spomladi dodatno izboljšala, odpornost bank na sistemska tveganja pa ostaja visoka (Tabela 1.1). Svetovno gospodarstvo še naprej pomembno zaznamujejo geopolitične napetosti na več območjih. Ob pričakovanih kratkoročno šibke, a v naslednjih letih izboljšane gospodarske rasti in trendih zniževanja inflacije smo v evrskem območju v septembru drugič letos znižali ključne obrestne mere. Kljub zniževanju obrestnih mer pričakujemo, da bo dobičkonosnost bančnega sistema ostala na podobni ravni kot v letu 2023. To bi se lahko v naslednjih četrtletjih odrazilo tudi v povišanih količnikih kapitalске ustreznosti, če bodo banke tudi letos del visokih dobičkov zadržale oziroma razporedile med rezerve. V drugem četrtletju letošnjega leta smo ob vztrajno ugodnih kazalnikih oceno kreditnega tveganja znižali na nizko. Na nepremičninskem trgu beležimo nadaljnjo rast cen stanovanjskih nepremičnin in ponovno krepitev stanovanjskih posojil, zaradi česar lahko v prihodnjih četrtletjih pričakujemo naraščanje tveganja, ki izhaja iz nepremičninskega trga. Kibernetško tveganje ostaja povišano zaradi geopolitičnih napetosti in s tem večje verjetnosti povečanih aktivnosti hekerskih skupin. Preostala tveganja ostajajo ocenjena kot nizka ali zmerna s stabilnimi obeti tudi v prihodnjih četrtletjih.

Tabela 1.1: Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem

Prikaz tveganj in odpornosti										Tendencaspremembe na lestvici
	Q4 2021	Q4 2022	Q1 2023	Q2 2023	Q3 2023	Q4 2023	Q1 2024	Q2 2024	Q3 2024	
Sistemska tveganje										
Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga	3	3	3	4	4	5	5	5	5	↑
Tveganje financiranja v bančnem sistemu	4	4	4	4	4	5	5	5	5	→
Obrestno tveganje v bančnem sistemu	4	3	3	3	3	3	5	5	5	→
Kreditno tveganje v bančnem sistemu	3	3	3	3	4	5	5	1	1	→
Dohodkovno tveganje v bančnem sistemu	3	4	4	4	1	1	1	1	1	→
Tveganje, ki izhaja iz liziških družb	4	4	4	4	1	1	1	1	1	→
Odpornost na sistemska tveganja										
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	4	4	4	4	4	5	1	1	1	→
Likvidnost bančnega sistema	1	1	1	1	1	1	1	1	1	→
Ostala tveganja										
Kibernetško tveganje	4	4	4	4	4	5	3	3	3	→
Podnebna tveganja*	4	4	4	4	4	5	4	4	4	→
Barvna lestvica:										
Tveganje	1	2	3	4	5					
Odpornost	5	4	3	2	1					

Opomba: Pri prikazu tveganj in odpornosti se ocena na barvni lestvici nanaša na oceno do enega četrtletja vnaprej. Puščica predstavlja pričakovano spremembo tveganja oziroma odpornosti na lestvici (navzgor ali navzdol) v nekoliko daljšem horizontu, okrog enega leta. Pri tveganjih usmeritev puščice navzgor (navzdol) pomeni povečanje (zmanjšanje) tveganja, pri odpornosti pa njeno krepitev (slabitev). Prikaz tveganj in odpornosti v bančnem sektorju temelji na analizi ključnih tveganj in odpornosti za slovenski bančni sistem ter je opredeljen kot sklop kvantitativnih in kvalitativnih kazalnikov za opredelitev in merjenje sistemskega tveganja in odpornosti.

* Pri podnebnih tveganjih se upoštevajo tranzicijska tveganja.

Vir: Banka Slovenije.

Razmere in obeti v širšem makroekonomskem okolju ostajajo razmeroma ugodni, a izpostavljeni več negativnim tveganjem. V nadaljevanju letošnjega leta sicer pričakujemo nekoliko šibkejšo gospodarsko rast od predhodno predvidene tako v evrskem območju kot tudi v Sloveniji, ki pa naj bi se skladno z zadnjimi napovedmi v prihodnjih dveh letih nekoliko okrepila. Inflacija se je od spomladi nadalje zniževala, zaradi česar smo v evrskem območju septembra ponovno znižali ključne obrestne mere. Slovenski trg dela ostaja ob visoki zaposlenosti robusten, tekoči račun plačilne bilance pa v precejšnjem presežku. Uresničitev razmeroma ugodnih gospodarskih obetov je podvržena geopolitičnim in drugim tveganjem. Zaskrbljujoč je tudi naraščajoč javni dolg številnih razvitih držav, omejitve svetovne trgovine pa se odražajo v spremembah finančnih tokov, ki bi lahko v prihodnje sprožile tudi nestabilnost na finančnih trgih.

Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga, ostaja ocenjeno kot zmerno, vendar pričakujemo njegovo povečanje. Kljub upadu števila prodaj cene stanovanjskih nepremičnin naraščajo zaradi omejene ponudbe in povečanega povpraševanja. Slednje spodbujajo nizka brezposelnost, rast plač in nizka zadolženost gospodinjstev. Ob znižanju obrestnih mer se tudi stanje stanovanjskih posojil ponovno hitreje povečuje. Podobno je tudi dogajanje na trgu poslovnih nepremičnin, kjer pa so nihaji cen nekoliko večji zaradi majhnosti trga.

Tveganje financiranja bank ostaja ocenjeno kot zmerno s tendenco stabilnosti. Vrzel med ročnostjo naložb in obveznostmi bank je ostala skoraj nespremenjena. K ohranjanju visoke vrzeli še naprej ključno prispevajo vloge na vpogled, ki predstavljajo glavnino vlog gospodinjstev in NFD. Vloge teh sektorjev sicer ostajajo najpomembnejši in stabilen vir financiranja slovenskih bank.

Obrestno tveganje ob le manjših spremembah obrestno občutljivih kategorij ostaja ocenjeno kot zmerno s stabilno tendenco. Vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer bank je bila v prvi polovici leta 2024 rahlo večja kot v drugi polovici leta 2023. K temu so na strani sredstev prispevale zlasti naložbe v vrednostne papirje, zaradi katerih je prišlo do podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, na strani virov pa povečanje deleža vezanih vlog v začetku leta 2024 in povečanje obsega izdanih dolžniških vrednostnih papirjev. Z začetkom zniževanja obrestnih mer se je nekoliko zmanjšal tudi obrestni razmik.

Oceno kreditnega tveganja v bankah smo v drugem četrtletju letos znižali na najnižjo raven. Deleži nedonosnih terjatev in skupine 2 kreditnega tveganja ostajajo nizki, izpostavljenost bank do podjetij v stečaju pa kljub zmernemu porastu števila začetih stečajnih postopkov zanemarljiva. Po letošnjem začetnem poslabšanju deleža NPE pri potrošniških posojilih se je ta v zadnjih mesecih zmanjšal, naraščanje deleža skupine 2 pa opozarja na povečevanje tveganja v tem segmentu portfelja.

Ocena dohodkovnega tveganja ostaja nizka. V obdobju zviševanja obrestnih mer so se razmere za ustvarjanje dohodka bank namreč močno izboljšale. Rast neto obrestnih prihodkov, ki je bila pri nas med najvišjimi v EU in evrskem območju, se je z zaključkom zviševanja obrestnih mer začela postopoma umirjati. Pričakujemo, da dohodek bank v nadaljevanju leta ne bo znatneje zaostajal za nivojem, doseženim v preteklem letu, kljub dodatnim znižanjem obrestnih mer in razmejevanju davka na bilančno vsoto, ki povečujejo operativne stroške bank.

Ocena kibernetkega tveganja ostaja povišana s stabilno tendenco, medtem ko ocena podnebnih tveganj ostaja na zmerni ravni. Banke sicer ne poročajo, da bi se število kritičnih kibernetških incidentov v drugem kvartalu 2024 glede na leto 2023 povečalo, vendar kibernetške grožnje še naprej ostajajo na visoki ravni. Ob povečanih

geopolitičnih tveganjih in globalnem porastu kibernetских groženj bi se lahko število kibernetских napadov na bančni sistem v prihodnje povečalo. Kazalniki tranzicijskih tveganj, na podlagi katerih spremljamo podnebna tveganja, so se zaradi obrata kreditnega cikla po letu 2023 še dodatno izboljšali. Izpostavljenosti bank do podnebno občutljivih dejavnosti so se znižale, pri ogljičnih kazalnikih pa je bilo mogoče zaznati nadaljnje izboljšanje.

Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti ostaja visoka. Ocenjujemo, da bo dobra dobičkonosnost bank, ki izvira iz še vedno visokih neto obrestnih prihodkov, ob nespremenjenih pogojih vztrajala tudi v drugi polovici leta 2024. Ugodna gibanja dobičkonosnosti bi se lahko konec leta 2024 odrazila tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti, če bodo banke tudi letos del dobičkov zadržale oziroma razporedile med rezerve. Na dobiček bo negativno učinkoval davek na bilančno vsoto, medtem ko bi lahko morebitna rast kreditnega tveganja in dvig tveganju prilagojene aktive za operativna tveganja v prihodnje negativno prispevala h gibanju skupne kapitalske ustreznosti.

Tudi odpornost v segmentu likvidnosti ostaja visoka in stabilna. Visoke vrednosti kazalnikov LCR in NSFR so se na ravni bančnega sistema še izboljšale. Preusmeritev sredstev z računov pri centralni banki v nakupe dolžniških vrednostnih papirjev nekoliko poslabšuje likvidnostno strukturo. Ob tem je večina bank ohranila visoko odpornost na sistemska tveganja, vendar razlike v likvidnostnih presežkih med njimi ostajajo precejšnje.

Finančni položaj gospodinjstev in podjetij v prvi polovici leta 2024 je ostal ugoden. Opažamo izboljšano zaupanje potrošnikov, nekoliko višjo stopnjo varčevanja ter zmerno povečanje dolžniškega financiranja podjetij. Realna rast plač se je ob nadaljnjem upadanju inflacije od sredine leta 2023 krepila. Delež potrošniških posojil v BDP se je sicer povečal, vendar so slovenska gospodinjstva v primerjavi z evrskim območjem še vedno precej manj zadolžena. Ob skromni rasti posojil in komercialnih kreditov se je nekoliko povečalo dolžniško financiranje podjetij. Povpraševanje podjetij po bančnih posojilih je predvsem zaradi visokih obrestnih mer upadlo, medtem ko je število stečajnih postopkov in blokad računov naraščalo, vendar večjih poslabšanj zaradi finančne trdnosti gospodarstva ni pričakovati.

Razmere za poslovanje nebančnega finančnega sektorja so bile v prvi polovici leta razmeroma ugodne. Tveganje, povezano s poslovanjem lizijskih družb, ocenjujemo kot nizko. Vrednost novih lizijskih poslov se po upadu v tretjem četrtletju 2023 ponovno krepi. Kljub zmanjšanju dobičkonosnosti zaradi višjih finančnih odhodkov sta se bilančna vsota in obseg poslov lizijskih družb okrepila, zamude pa ostajajo nizke. Zavarovalniški sektor je kljub visokim izplačilom škod in zmanjšanju zbranih bruto premij zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja dosegel visok dobiček. Tudi pozavarovalnice so zabeležile rast in dobiček. Trend rasti na mednarodnih borzah, predvsem zaradi pričakovanj o zniževanju obrestnih mer in rasti tehnoloških podjetij, se je odrazil v domačih vzajemnih skladih, ki so dosegli rekordno vrednost neto vplačil.

Makrobonitetna politika ostaja usmerjena k ohranjanju odpornosti bančnega sistema. Ta se še vedno sooča z makroekonomskimi in geopolitičnimi negotovostmi, torej s tveganji, ki pretežno izvirajo iz okolja zunaj bančnega sektorja. Podobno velja tudi za ostale članice EU, kar se odraža tudi v njihovih makrobonitetnih politikah. S kapitalskimi instrumenti ob visoki dobičkonosnosti bank izboljšujemo raven odpornosti bank tako na nepredvidljive ekonomske šoke in negotovosti kot tudi na različna sistemska in ostala tveganja. Z ukrepom omejevanja kreditiranja prebivalstva spodbujamo

bolj vzdržno zadolževanje gospodinjstev, s čimer povečujemo odpornost posojilojemalcev, kar zmanjšuje kreditno tveganje bank.

Tokratna publikacija vključuje tudi štiri tematske okvirje. Prvi predstavlja možnosti uporabe spletnih podatkov za spremljavo razmer na nepremičninskem trgu. Drugi zajema pregled izpostavljenosti tržnemu tveganju, bolj natančno pa obdela poslovanje bank z izvedenimi finančnimi instrumenti in posli financiranja z vrednostnimi papirji. Tretji okvir opisuje letos izvedene kibernetске stresne teste, pri katerih smo analizirali posledice hudega, vendar verjetnega kibernetškega napada na banke. Zadnji, četrti okvir analizira kazalnike fizičnih podnebnih tveganj za bančne izpostavljenosti gospodinjstvom in NFD.

Rast svetovnega gospodarstva letos poganjajo predvsem storitvene dejavnosti, medtem ko je rast aktivnosti v predelovalnih dejavnostih šibka. V razvitih državah ostaja zaskrbljujoč naraščajoč javni dolg, omejitve svetovne trgovine pa se odražajo v spremenjenih finančnih tokovih. To povečuje tveganje prihodnje finančne nestabilnosti ob hkrati omejenih možnostih ukrepanja fiskalnih politik. V evrskem območju se gospodarska aktivnost po lanski skromni rasti letos nadalje rahlo krepi. V Sloveniji, kjer se je lani BDP povečal za 2,1 %, se je rast letos opazno umirila, razpoloženje pa se le postopoma izboljšuje. Skupna inflacija je ob medletno nižjih cenah energentov prešla pod srednjeročni cilj denarne politike, osnovna pa jo ob močni rasti cen storitev še naprej presega. Globalni finančni sektor tudi letos posluje nadpovprečno, bančni sektor v evrskem območju in Sloveniji pa še vedno ustvarja nadpovprečne neto obrestne prihodke.

Svetovno gospodarstvo

Svetovna gospodarska aktivnost, ki jo poganjajo predvsem storitvene dejavnosti, se letos zmerno krepi. To odraža sestavljeni kazalnik PMI za svetovno gospodarstvo, ki ostaja v območju rasti in nad povprečjem tekočega leta (slika 8.1 v prilogi, levo). Rast pretežno temelji na storitvenih dejavnostih, medtem ko je rast aktivnosti v predelovalnih dejavnostih letos šibka, pri čemer je bil kazalnik PMI za te dejavnosti julija in avgusta prvič letos v območju krčenja. Zadnje, septembrske napovedi ECB glede svetovne gospodarske rasti (brez evrskega območja) ostajajo podobne prejšnjim in so pod dolgoletnim povprečjem.¹ Prisotna ostajajo nekatera tveganja, kot so vztrajajoče višja inflacija v storitvenih dejavnostih in cenovni pritiski, ki izhajajo iz globalno-trgovinskih in geopolitičnih napetosti.² Pri storitvenih dejavnostih je tveganje vztrajanja višje inflacije pomembno povezano s tesnostjo trga dela in s prilagoditvami plač, saj delo v teh predstavlja velik delež stroškov. Nominalna rast plač, ki se v nekaterih državah ohranja nad rastjo cen, ostaja visoka, in odraža predvsem rezultate pogajanj o višjih plačah. Kljub še nedavno prisotnim tveganjem povišane inflacije, tako skupne kot osnovne, tržni udeleženci zdaj ob znižanih inflacijskih pričakovanjih pričakujejo nekoliko hitrejšo zniževanje ključnih obrestnih mer centralnih bank, predvsem v ZDA, kar je lahko pomemben dejavnik prihodnje rasti gospodarske aktivnosti, s tem pa tudi kreditne aktivnosti bančnega sektorja.

Evrsko območje in Slovenija

Evrsko območje letos zaznamuje blaga rast gospodarske aktivnosti, ki jo omejujejo predvsem predelovalne dejavnosti. Po šibki rasti lani³ se gospodarska aktivnost evrskega območja letos nadalje le rahlo krepi. V drugem četrtletju se je BDP medletno povečal za 0,6 %, ⁴ sestavljeni kazalnik PMI pa je septembra prešel v območje krčenja (slika 8.1 v prilogi, desno). Razmere ostajajo zahtevne predvsem v predelovalnih de-

¹ ECB je septembra po lanski 3,5-odstotni rasti svetovnega gospodarstva (brez evrskega območja) za letos napoved glede na junjsko zvišal za 0,1 odstotne točke, na 3,4 %. Prav tako jo je zvišal za 0,1 odstotne točke za leti 2025 in 2026, na 3,4 % in 3,3 % (ECB staff macroeconomic projections for the euro area, september 2024).

² Po zadnjih (septembrskih) napovedih ECB naj bi se svetovna inflacija (brez evrskega območja) po lanskem 5,0 % letos znižala na 4,2 %, v letih 2025 in 2026 pa na 3,3 % in 2,8 % (ECB staff macroeconomic projections for the euro area, september 2024).

³ Rast BDP evrskega območja je v letu 2023 znašala 0,5 %.

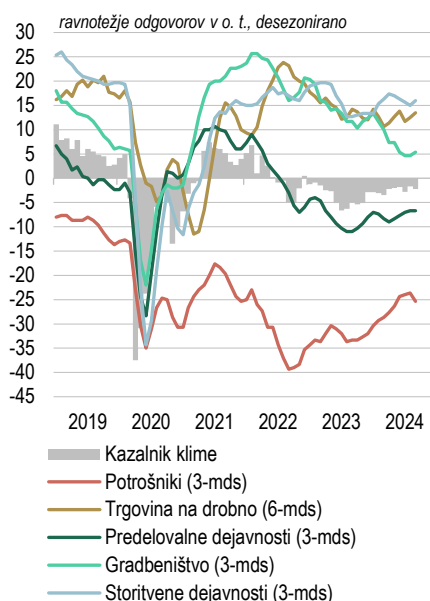
⁴ Podatki so prilagojeni učinku sezone in koledarja.

javnostih, za katere kazalnik PMI že vse od julija 2022 kaže krčenje aktivnosti. Septembra se je vidno znižal tudi kazalnik v storitvenih dejavnostih. Otežene razmere se odražajo tudi v gospodarskem razpoloženju, ki je septembra ostalo nizko, v industriji in gradbeništvu pa je bilo v zadnjih mesecih celo najnižje po letu 2020 (slika 8.2 v prilogi, levo). Pričakovanja letošnje gospodarske rasti evrskega območja so po zadnjih napovedih ECB rahlo nižja kot po prejšnjih.⁵

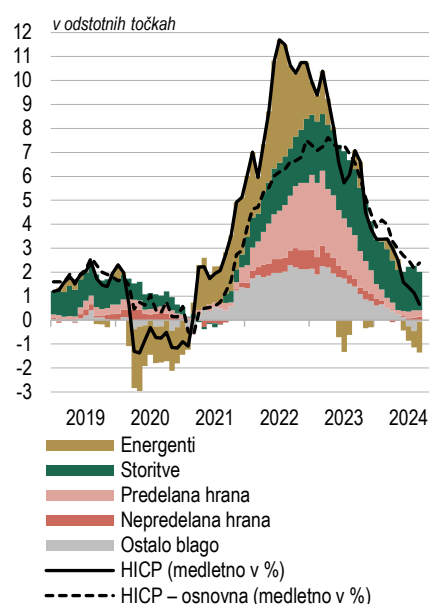
Rast aktivnosti domačega gospodarstva se je v prvi polovici leta upočasnila, izstopal je predvsem upad gradbene aktivnosti. BDP se je po lanskem zmerni rasti⁶ v drugem četrtletju medletno povečal za 0,8 %.⁷ K rasti so največ prispevali potrošnja države in spremembe zalog, medtem ko je bil ob zahtevnih razmerah na izvoznih trgih in višji rasti uvoza prispevek neto menjave s tujino močno negativen (slika 8.3 v prilogi, levo). Presežek na tekočem računu plačilne bilance je še naprej povezan predvsem s presežkom storitvene menjave, trg dela pa ostaja ob zgodovinsko visokem številu delovno aktivnih robusten (slika 8.3 v prilogi, desno). Razpoloženje v gospodarstvu se letos postopoma izboljšuje, vendar se je kazalnik gospodarske klime tudi septembra ohranil v negativnem območju (slika 1.1, levo). S poslabšanjem zaupanja letos izstopa predvsem gradbeništvo, z velikim upadom obsega gradbenih del in skupnih naročil, vendar aktivnost v tej dejavnosti kljub padcu ostaja visoka.⁸ V predelovalnih dejavnostih in pri potrošnikih se razpoloženje nasprotno rahlo izboljšuje, vendar pri obojih ostaja v negativnem območju, stabilno in pozitivno pa je še naprej v storitvenih dejavnostih in trgovini na drobno. Zadnje napovedi prihodnje gospodarske rasti za Slovenijo so nižje od predhodnih.⁹

Slika 1.1: **Gospodarska klima in inflacija v Sloveniji**

Kazalniki zaupanja in gospodarska klima



Inflacija (HICP) s prispevki in osnovna inflacija



Opomba: Na sliki levo so podatki kazalnikov zaupanja predstavljeni kot 3-mesečne oziroma 6-mesečne drseče sredine (razen kazalnika gospodarske klime). Kazalniki so izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.

Vir: SURS, preračuni Banke Slovenije.

⁵ Po zadnjih (septembrskih) napovedih ECB se bo gospodarska rast evrskega območja z lanskimi 0,5 % letos okrepila na 0,8 %, v letih 2025 in 2026 pa na 1,3 % in 1,5 % ([ECB staff macroeconomic projections for the euro area, september 2024](#)).

⁶ Rast BDP Slovenije je v letu 2023 znašala 2,1 %.

⁷ Po neprilagojenih podatkih se je povečal za 0,7 %.

⁸ Glej tudi poglavje o tveganju, ki izhaja iz nepremičninskega trga, str. 8.

⁹ Po zadnjih (septembrskih) napovedih UMAR se bo gospodarska rast Slovenije letos umirila z lanskimi 2,1 % na 1,5 %, v letih 2025 in 2026 pa spet okrepila na 2,4 % in 2,5 % ([UMAR, Jesenska napoved gospodarskih gibani, september 2024](#)).

Domača inflacija se je ob nižjih cenah energentov in drugega blaga opazno znižala. Septembra je bila z 0,7 % četrti mesec zapored pod srednjeročnim ciljem denarne politike (slika 1.1, desno). Precej nižja je bila tudi v primerjavi s povprečjem evrskega območja, kjer je bila 1,8-odstotna (slika 8.2 v prilogi, desno). Osnovna inflacija se je septembra zvišala na 2,4 % in ob okrepljeni rasti cen storitev ostala višja od skupne.

Finančni in bančni sektor

Globalni finančni sektor v primerjavi s prejšnjimi leti tudi letos posluje nadpovprečno, z visokimi rastmi tveganih naložb in nizkimi premijami za tveganje. Vztrajnost negotovih inflacijskih obetov je letos v prvi polovici leta povzročila večjo previdnost centralnih bank glede hitrosti omilitve denarnih politik, a so inflacijska pričakovanja v Evropi nedavno dosegla najnižje ravni v skoraj dveh letih. Vlagatelji torej menijo, da lahko centralne banke znižujejo obrestne mere, ne da bi tvegale ponovno povečanje cenovnih pritiskov. Po prvem znižanju junija letos in ohranitvi te ravni julija smo v Evrosistemu ključne obrestne mere septembra ponovno znižali,¹⁰ denarna politika pa je kljub temu ohranila dovolj restriktivne pogoje financiranja za vrnitev inflacije na 2-odstotni srednjeročni cilj. Zahtevane donosnosti na državne obveznice in premije za tveganje so se letos v povprečju zniževale (slika 8.4 v prilogi, levo), kar je blažilo stroške financiranja. Zaskrbljujoč ostaja naraščajoč javni dolg v razvitih državah, saj zmanjšuje možnosti za uporabo fiskalnih ukrepov in povečuje dvome o ustreznosti vrednotenja tveganj v primeru recesije. Večina delniških trgov je letos močno zrasla (slika 8.4 v prilogi, desno), na začetku avgusta pa je ob nekoliko slabših podatkih za ameriški trg dela prišlo do večje korekcije glede na pričakovano. Precej se je povečala tudi volatilnost, vendar so se razmere že do sredine avgusta normalizirale. Omejevanje in fragmentacija svetovne trgovine, ki sta posledica naraščajočih geopolitičnih trenj, lahko v prihodnje vplivata tudi na fragmentacijo kapitalskih tokov in na vrednotenje dolga. To se lahko že ob manjših, nepredvidenih geopolitičnih zaostritvah odrazi v večji nestabilnosti na finančnih trgih, ki se lahko zaradi povezanosti in soodvisnosti finančnih institucij hitro prenese tudi na manjše finančne sisteme.¹¹

Bančni sektor v evrskem območju in Sloveniji kljub šibki kreditni aktivnosti še vedno ustvarja nadpovprečne neto obrestne prihodke. Višje obrestne mere glede na pretekla leta so tudi letos ugodno vplivale na neto obrestne prihodke evropskih bank, vendar ob višjih stroških virov in šibkejšem kreditiranju ta učinek postopoma pojenja. Kreditiranje nebančnega sektorja se je v evrskem območju letos rahlo krepilo (slika 1.2, levo). Banke so poročale, da se je povpraševanje NFD po posojilih v drugem četrtletju dodatno zmanjšalo, k čemur so prispevale predvsem visoke obrestne mere in šibke naložbe v osnovna sredstva, medtem ko v tretjem četrtletju pričakujejo zmerno povečanje povpraševanja. Izboljšanje obetov na stanovanjskem trgu, splošna raven obrestnih mer in zaupanje potrošnikov so prispevali k povečanju povpraševanja po stanovanjskih in potrošniških posojilih, ki naj bi se pri obeh vrstah posojil povečalo tudi v tretjem četrtletju.¹² Pri domači kreditni aktivnosti so se razlike med vrstami posojil letos še povečale (slika 1.2, desno). Kreditiranje NFD je bilo skromno, stanja posojil pa so

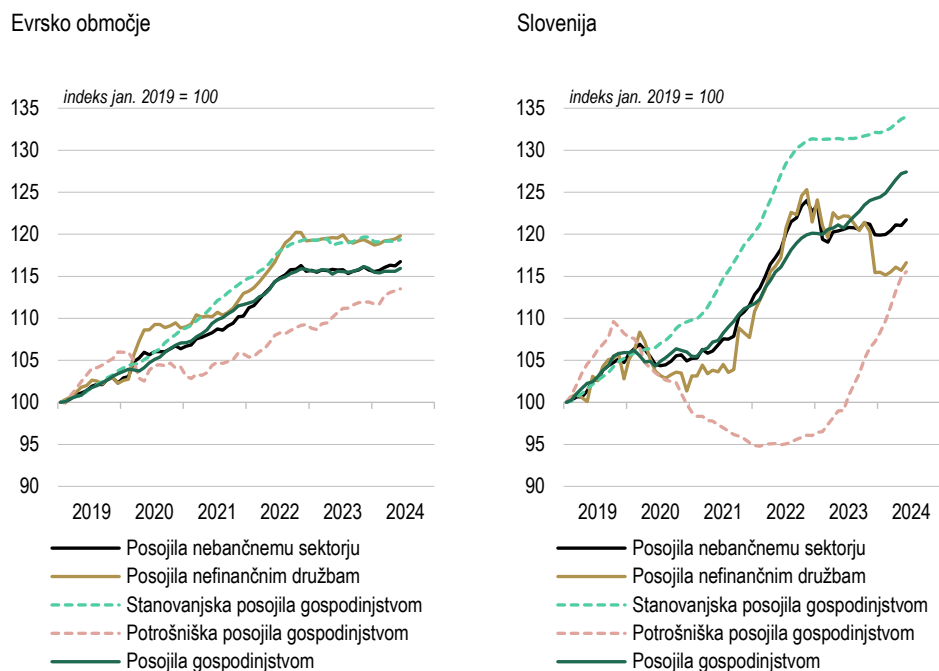
¹⁰ Obrestne mere za operacije glavnega refinanciranja ter za odprto ponudbo mejnega posojila in mejnega depozita so se znižale na 3,65 %, 3,90 % in 3,50 % (ECB, september 2024).

¹¹ Naraščajoča geopolitična tveganja postajajo bolj pomemben dejavnik omejevanja svetovne trgovine in posledično bolj omejenega pretoka kapitala kot v preteklosti. V zadnjem obdobju so se povečana politična nesoglasja med pomembnejšimi gospodarskimi in političnimi velesilami začela odražati v omejevanju trgovanja s strateškimi izdelki in surovinami, v povečanju nihanja cen energentov in vedno pogostejšem uvajanju protekcionističnih ukrepov v mednarodni trgovini (carine, embargi ipd.). Omejevanje globalne mednarodne trgovine in povečevanje protekcionizma lahko poveča tudi variabilnost oziroma nepredvidljivost mednarodnih kapitalskih tokov. To prek pogostejših in večjih nihanj cen finančnih instrumentov povečuje tveganja za finančne trge in finančne sisteme.

¹² Bank Lending Survey, julij 2024.

ostala precej pod lansko junijsko ravnjo. Po drugi strani se je močno povečalo potrošniško kreditiranje, podkrepljeno z lanskimi spremembami makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov, zmerno rast pa so beležila stanovanjska posojila.¹³

Slika 1.2: Kreditna aktivnost



Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije, preračuni Banke Slovenije.

Tveganja za domačo gospodarsko rast, ki prihajajo iz finančnega sektorja

Orodje za ocenjevanje tvegane rasti (angl. growth-at-risk)¹⁴ je namenjeno analizi finančne stabilnosti. Povezuje kazalnike finančnega stresa in finančnih ranljivosti ter makrobonitetno politiko s prihodnjimi repnimi tveganji¹⁵ za rast realnega BDP. Ocene tvegane rasti fleksibilno zajemajo nelinearno interakcijo med šoki, ki izhajajo iz finančnega sistema, in gospodarskimi izidi, ter tako zagotavljajo podporo pri oblikovanju makrobonitetne politike. Kot ugotavlja literatura,¹⁶ so spremembe v finančnih pogojih močnejši dejavnik tveganj na spodnjem delu (levi rep) porazdelitve gospodarske rasti kot pa za njeno povprečje, ki je običajno v ospredju napovedi.

Ocenjena srednjeročna tvegana rast¹⁷ se je v preteklem letu gibala rahlo pod 0 % (slika 1.3, levo), kar nakazuje na nizka tveganja za gospodarsko rast. Ocenjena tveganja za negativno rast realnega BDP se skozi čas precej razlikujejo, tako v kratkoročnem kot v srednjeročnem obdobju. Ugodni obdobji z vidika tvegane rasti sta bili npr. leti 2015 in 2023, ko je bila ocena tvegane rasti tako za kratkoročni kot srednjeročni horizont blizu 0 %. Nasprotno lahko na sliki opazimo tudi obdobja, kot je globalna finančna kriza, ko sta bili kratkoročna in srednjeročna ocena tvegane rasti med -7,1 % in -9,1 %. Ugodna ocena tvegane rasti v preteklem letu je v veliki meri razložena z zmernim gibanjem kazalnika sistemskih tveganj (SRI), ki kot kazalnik finančnih

¹³ Medletne spremembe stanja posojil junija 2024: nebančni sektor 1,0 %, NFD -4,5 %, gospodinjstva 5,5 %, stanovanjska posojila 2,0 %, potrošniška posojila 16,7 %.

¹⁴ Opis osnovne metodologije za oceno tvegane rasti je na voljo v prispevku Drenkovska, M in Volčjak, R (2022). Growth-at-risk and Financial Stability: Concept and Application for Slovenia, Prikazi in analize, No. 5, Banka Slovenije.

¹⁵ Repna tveganja (angl. »tail risks«) se specifično nanašajo na skrajne, redke dogodke na skrajnih koncih (ali »repih«) porazdelitve verjetnosti. V kontekstu rasti BDP bi repna tveganja predstavljala zelo nizko verjetne, vendar hude negativne izide, pogosto na spodnjem repu (izredno negativni scenariji rasti).

¹⁶ Glej npr. IMF (2017), Adrian, Boyachenko in Giannone (2019), Wang in Yao (2001) ipd.

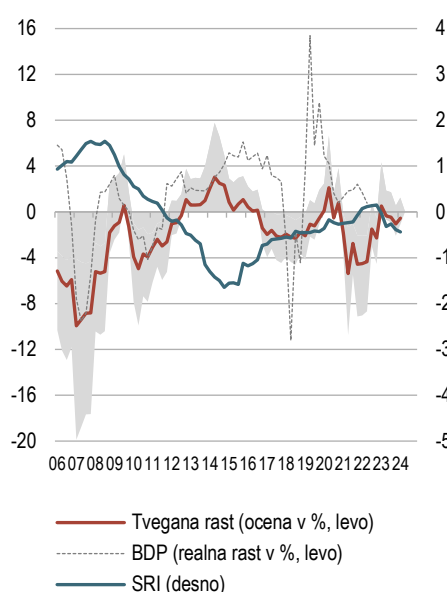
¹⁷ Tvegana rast pri 10 % ustreza vrednosti stopnje rasti BDP, kjer je levo ploščina pod krivuljo gostote verjetnosti enaka 0,1.

ranljivosti zajema daljše cikle. SRI je tesno povezan s kreditnim ciklom, svoj vrh pa je dosegel v tretjem četrtletju leta 2022, kar se ujema s prvim zvišanjem obrestne mere s strani ECB po marcu 2016 in z začetkom krize, ki jo je sprožila ruska agresija na Ukrajino.

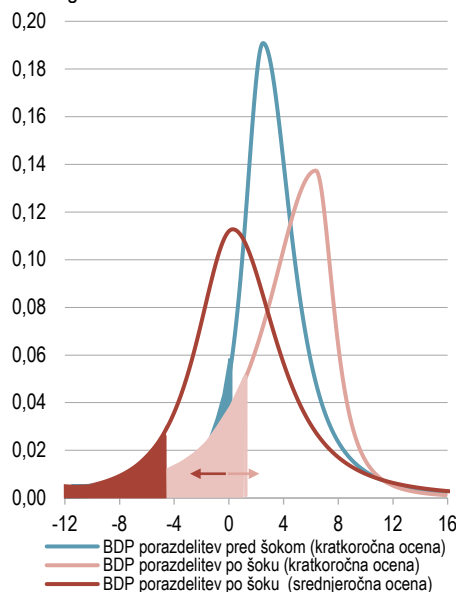
Finančne ranljivosti, merjene s SRI, ustvarjajo kompleksno terminsko strukturo tvegane rasti (slika 8.5 v prilogi). Pozitivni šok SRI (ekspanzija kreditnega cikla) zmanjšuje tveganja za upad realnega BDP v kratkoročnem obdobju, vendar se srednjeročno učinek obrne, tveganja za upad pa znatno povečajo (slika 1.3, desno). Ocenjujemo, da bi pozitivni šok v višini treh standardnih odklonov SRI celotno porazdelitev rasti BDP kratkoročno rahlo premaknil v desno, vendar bi jo srednjeročno znatno bolj premaknil v levo, kar bi zaostriло tvegano rast.

Slika 1.3: Ocena srednjeročne tvegane rasti in učinek pozitivnega šoka kazalnika sistemskih tveganj nanjo

Srednjeročna ocena tvegane rasti in SRI



Simulacija pozitivnega šoka kazalnika sistemskih tveganj in učinek na ocenjeno porazdelitev prihodnje rasti realnega BDP



Opomba: Slika levo: SRI je dosegel povišane ravni že precej pred epizodo velike finančne krize, ki je bila zaznamovana z nizko rastjo realnega BDP, kar nakazuje na njegove lastnosti zgodnjega opozarjanja na srednjeročna tveganja za gospodarsko rast. Ker je bila kriza zaradi covid-19 nepričakovan dogodek, nepovezan z ranljivostjo finančnega sistema, je srednjeročna ocena tvegane rasti za to obdobje v primerjavi s tisto v času epizode finančne krize nesorazmerno nižja. Sivo območje označuje interval zaupanja za ocenjene koeficiente na 90-odstotni ravni, pridobljen na podlagi heteroskedastično robustnih standardnih napak za kvantilno regresijo.

Vir: SURS, Ministrstvo za finance, ECB, Bloomberg, izračuni Banke Slovenije.

2.1 Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga

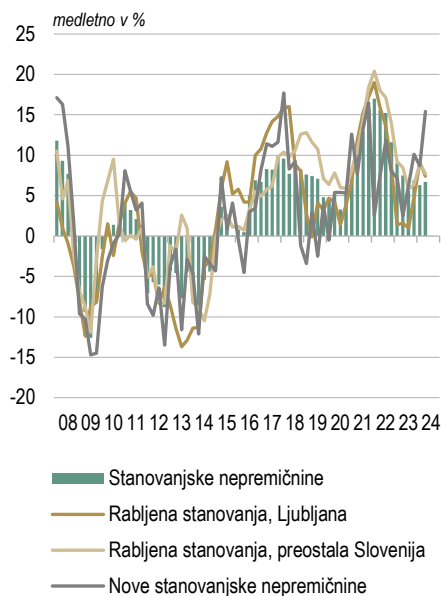
Ocenjujemo, da je tveganje za finančno stabilnost, ki izhaja iz nepremičninskega trga, še zmerno, vendar pričakujemo njegov porast. Kljub upadanju števila prodaj cene stanovanjskih nepremičnin še naprej naraščajo. K rasti cen stanovanjskih nepremičnin največ prispeva omejena ponudba stanovanjskih nepremičnin, ki zaostaja za povpraševanjem, ki ga krepijo nizka brezposelnost, rast plač in nizka zadolženost gospodinjstev. Z znižanjem obrestnih mer se je stanje stanovanjskih posojil začelo ponovno hitreje povečevati. Cene poslovnih nepremičnin so kljub upadu števila prodaj še naprej naraščale, vendar zaradi majhnosti trga precej nihale. Izpostavljenost bančnega sistema gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami ostaja precej manjša kot pred desetletjem. Izpostavljenost bančnega sistema stanovanjskim posojilom pa se je v zadnjem desetletju povečala za več kot polovico.

Trg stanovanjskih nepremičnin

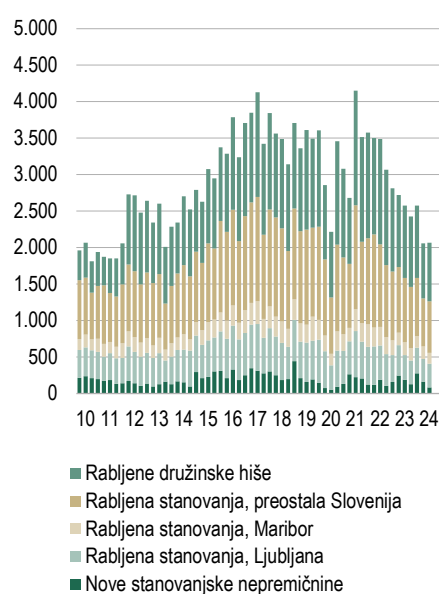
Kljub upadanju števila prodaj cene stanovanjskih nepremičnin še naprej naraščajo. Medletna rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin je v prvem četrtnem letu 2024 znašala 6,3 %, v drugem četrtnem letu 2024 pa 6,7 % (7,2 % v letu 2023 in 14,8 % v letu 2022). V prvem in drugem četrtnem letu 2024 so se cene rabljenih stanovanj v Ljubljani po razmeroma nizki rasti v letu 2023 ponovno občutneje zvišale, medletno za 9,1 % in 7,4 %. V preostali Sloveniji je bila rast 8,9- oziroma 7,7-odstotna (slika 2.1, levo). Rast cen novih stanovanjskih nepremičnin je bila visoka, medletno je v prvem četrtnem letu 2024 znašala 8,7 %, v drugem četrtnem letu 2024 pa kar 15,4 %. Število prodaj stanovanjskih nepremičnin upada že od drugega četrtnega leta 2022. V prvi polovici leta 2024 je bilo prodanih 4.156 stanovanjskih nepremičnin, kar je 22,1 % manj kot leto pred tem (slika 2.1, desno) in najmanj v zadnjih desetih letih. Pri tem je po skoraj 50-odstotnem medletnem zvišanju v letu 2023 število prodaj novih nepremičnin v prvi polovici leta 2024 upadlo za 42,7 %. Teh prodaj je bilo tudi za okoli 40 % manj kot v povprečju med letoma 2014 in 2023.

Slika 2.1: **Rast cen in število prodaj stanovanjskih nepremičnin**

Rast cen stanovanjskih nepremičnin



Število prodaj stanovanjskih nepremičnin

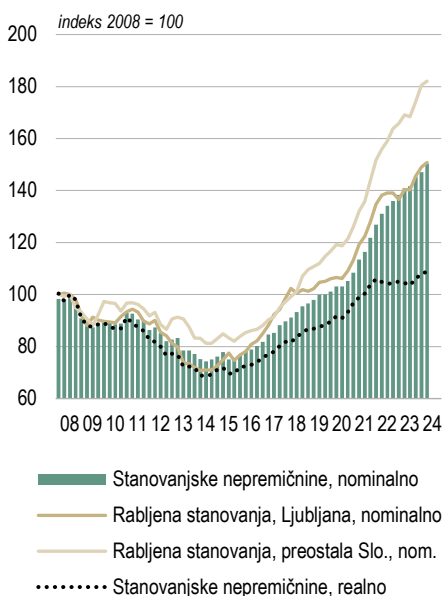


Vir: SURS.

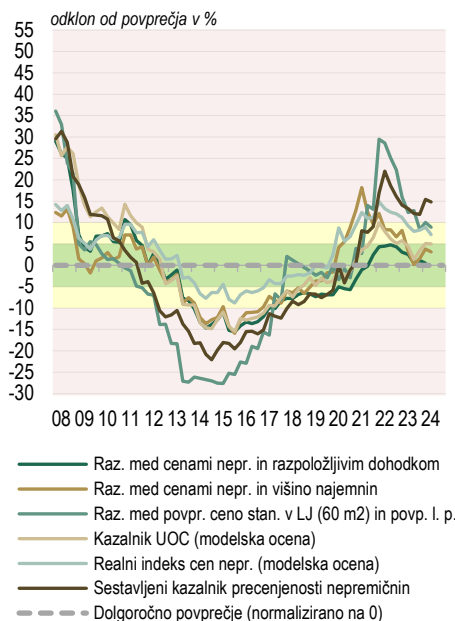
V drugem četrtletju leta 2024 so bile cene stanovanjskih nepremičnin v primerjavi z letom 2008 nominalno višje za polovico. Realne cene stanovanjskih nepremičnin so v zadnjih letih zaradi visoke inflacije stagnirale in v drugem četrtletju leta 2024 presegle cene iz leta 2008 za 8,8 % (slika 2.2, levo). Precenjenost stanovanjskih nepremičnin se je v prvi polovici leta 2024 s povečanjem odmika od dolgoročnega ravnovesja spet nekoliko okrepila. V drugem četrtletju 2024 je najvišjo, 14,8-odstotno prece-njenost, nakazoval sestavljeni kazalnik precenjenosti nepremičnin, najnižjo, 0,5-odstotno precenjenost, pa v prvem četrtletju 2024 kazalnik razmerje med cenami nepremičnin in razpoložljivim dohodkom (slika 2.2, desno).

Slika 2.2: **Kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin**

Cene stanovanjskih nepremičnin glede na leto 2008



Kazalniki precenjenosti cen stanovanjskih nepremičnin



Opomba: Na sliki desno so kazalniki ravnotežnosti cen stanovanjskih nepremičnin normalizirani okrog lastnega dolgoročnega povprečja, ki je postavljeno na vrednost 0. Odklon kazalnikov od dolgoročnega povprečja prikazuje precenjenost oziroma podcenjenost cen stanovanjskih nepremičnin. Kazalniki so prikazani do drugega četrtletja 2024, razen razmerja med cenami nepremičnin in razpoložljivim dohodkom, ki je na voljo do prvega četrtletja 2024.

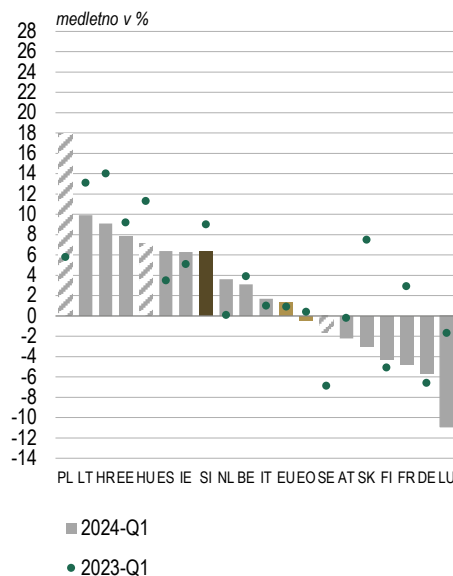
Vir: SURS, GURS, Slonep, Eurostat.

Cene stanovanjskih nepremičnin so se v državah EU pričele spet zviševati. V prvem četrtletju 2024 so se medletno zvišale za 1,3 %, medtem ko so v drugem in tretjem četrtletju 2023 beležile okoli 1-odstoten upad, v zadnjem četrtletju 2023 pa so že začele naraščati (slika 2.3., desno). V državah evrskega območja cene upadajo že eno leto, toda čedalje počasneje. V prvem četrtletju 2024 so bile nižje za 3,1 % od zadnjega vrha v tretjem četrtletju 2022. Število prodaj stanovanjskih nepremičnin se že več let znižuje tako v Sloveniji kot tudi v večini drugih držav EU.

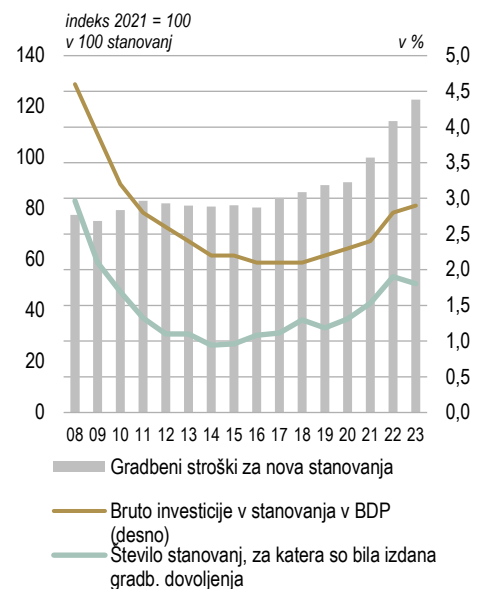
K rasti cen stanovanjskih nepremičnin v Sloveniji še vedno prispeva omejena ponudba stanovanjskih nepremičnin, ki zaostaja za povpraševanjem. Slednjega spodbujajo tudi nizka brezposelnost, rast plač in nizka zadolženost gospodinjstev.¹⁸ V letu 2023 je bila začeta gradnja 5.197 stanovanj, kar je 3,9 % manj kot leto pred tem, vendar več kot v predhodnih letih. V letu 2023 sta bili dokončani 2,3 stanovanji na 1000 prebivalcev, kar je 15 % več kot v letu 2022, vendar precej manj kot leta 2008, ko je bilo dokončanih največ stanovanj v zadnjih dvajsetih letih, 4,9 na 1000 prebivalcev. Precej več stanovanj, okrog 8,5 na 1000 prebivalcev je bilo zgrajenih v 70. in 80. letih prejšnjega stoletja. V prvi polovici leta 2024 se je število stanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja, kar nakazuje prihodnjo gradbeno aktivnost, medletno znižalo za 14,6 %. Tudi število stanovanj, za katera so bila izdana gradbena dovoljenja, je v zadnjih dveh letih upadlo (slika 2.3, desno). Kljub rasti bruto investicij v stanovanja (kar 17,9 % v letu 2023 oziroma 8,5 % v prvem četrtletju 2024) ostaja njihov delež v BDP nizek. V drugem četrtletju 2024 je znašal le 3,1 %, kar je precej manj kot v povprečju evrskega območja (5,9 %).

Slika 2.3: Rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU ter gradbeni stroški, dovoljenja in investicije v stanovanja

Rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU



Gradbeni stroški, gradbena dovoljenja in investicije v stanovanja



Opomba: Na sliki levo so države, ki niso del evrskega območja, obarvane črtno.
Vir: Eurostat, SURS.

Upad razpoložanja v gradbeništvu nakazuje na nižjo prihodnjo ponudbo stanovanjskih in poslovnih nepremičnin. Zaupanje v gradbeništvu se je v prvi polovici leta 2024 znižalo na najnižjo raven v zadnjih treh letih, vendar ostalo relativno visoko in pozitivno.¹⁹ Obseg gradbenih del in skupnih naročil je upadel, pričakovanja glede

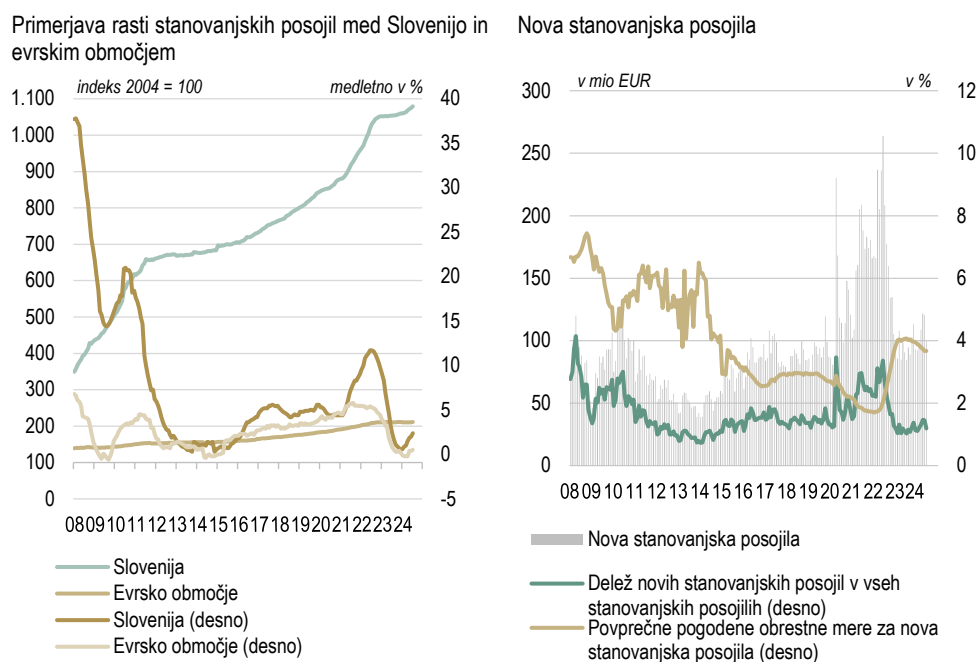
¹⁸ Glej tudi poglavje o gospodinjstvih.

¹⁹ Glej tudi poglavje o makroekonomskem okolju.

zviševanja cen pri poslih v gradbeništvu pa so se še nadalje umirjala (slika 8.6 v prilogi, levo). Gradnjo stanovanjskih stavb otežujejo višji stroški gradnje in financiranja ter pomanjkanje delavcev. Gradbeni stroški za nova stanovanja so v zadnjih letih zelo narasli in bili v prvem četrtletju 2024 za skoraj četrtino višji kot v povprečju leta 2021 (slika 2.3, desno). V prvem četrtletju 2024 je polovico NFD v gradbeništvu pestilo pomanjkanje usposobljenih delavcev, tretjino pa visoki stroški materiala in dela (slika 2.4, desno).

Z znižanjem obrestnih mer se je stanje stanovanjskih posojil spet začelo povečevati hitreje. Rast stanovanjskih posojil, ki se je zaradi višjih obrestnih mer in višjih življenjskih stroškov do decembra 2023 upočasnila na 0,6 %, se je do junija 2024 z zniževanjem obrestnih mer medletno povečala na 2 %. Rast stanovanjskih posojil je bila sicer v Sloveniji še vedno višja kot v evrskem območju, kjer je bil junija 2024 zabeležen 0,2-odstotni upad (slika 2.4, levo). V Sloveniji ostaja delež stanovanjskih posojil v BDP z okoli 13 % precej nižji od povprečja evrskega območja, kjer znaša okoli 36 %. Obseg novih stanovanjskih posojil se je, po upadu za skoraj polovico v letu 2023, v prvem četrtletju leta 2024 spet začel povečevati in bil v drugem četrtletju leta 2024 za četrtino višji kot v enakem obdobju leta pred tem (slika 2.4, levo). V prvi polovici leta 2024 je bil obseg novih stanovanjskih posojil v primerjavi s prvo polovico leta 2019, tj. preden se je začel ta hitro povečevati, višji za okoli 22 %, medtem ko je bil od prve polovice leta 2008 višji za okoli 12 %

Slika 2.4: Primerjava rasti stanovanjskih posojil v Sloveniji in evrskem območju ter nova stanovanjska posojila



Opomba: Na sliki desno je prikazan delež novih stanovanjskih posojil v vseh stanovanjskih posojilih, ki je bil v letu 2020 visok zaradi nadpovprečnega obsega refinanciranja zaradi odlogov.
Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Povpraševanje po stanovanjskih posojilih je po anketi BLS (Bank Lending Survey) v prvi polovici leta 2024 prenehalo upadati. Banke so ocenile, da se zaupanje potrošnikov in obeti za nepremičninski trg niso spremenili, hkrati pa je bil vpliv zniževanja splošne ravni obrestnih mer na povpraševanje po stanovanjskih posojilih pozitiven (slika 8.7 v prilogi, desno). Po zadnjih razpoložljivih podatkih so banke pričakovale, da se bo v tretjem četrtletju 2024 povpraševanje po stanovanjskih posojilih povečalo, potem ko je v zadnjih dveh letih upadalo oziroma bilo enako kot predhodno četrtletje.

Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila so se po anketi BLS v prvi polovici leta 2024 nekoliko sprostili tako v Sloveniji²⁰ kot v evrskem območju (slika 8.7 v prilogi, levo).

Trg poslovnih nepremičnin

Trg poslovnih nepremičnin v Sloveniji je majhen, zato so na trgu nihanja v cenah in številu prodaj pogosta. Cene poslovnih nepremičnin so se v prvem in drugem četrtletju 2024 medletno zvišale kar za 16,2 %. Pri tem je v drugem četrtletju 2024 medletna rast cen pisarn znašala 6,8 %, rast cen lokalov pa se je močno okrepila, na 25,2 % (slika 2.5, levo). V drugem četrtletju 2024 so bile cene poslovnih nepremičnin glede na leto 2008 nominalno višje za 16,9 %, realno pa nižje za 16,0 %. Število prodaj poslovnih nepremičnin je v zadnjih dveh letih precej upadlo. V drugem četrtletju 2024 je bilo prodanih le 133 poslovnih prostorov, kar je za več kot tretjino manj kot leto pred tem in najmanj v več kot desetih letih.²¹ V evrskem območju se trg poslovnih nepremičnin ohlaja, cene poslovnih nepremičnin so v letu 2023 upadle za okoli 8 %.

Ponudba novih poslovnih nepremičnin je majhna, večino poslovnih nepremičnin investitorji zgradijo za svoje potrebe in ne za nadaljnjo prodajo ali oddajanje. Po podatkih GURS je bilo leta 2023 sklenjenih 1.929 najemnih pogodb²² s pisarniškimi, trgovskimi, storitvenimi in industrijskimi prostori. Kar 61 % vseh najemov je bilo sklenjenih za pisarniške prostore. V letu 2023 se je število najemnih pogodb zmanjšalo za 15 do 20 %. Pri tem se je število najemnih pogodb za trgovske in storitvene prostore ter industrijske prostore zmanjšalo za 20 do 25 %, medtem ko se je število najemnih pogodb za pisarniške prostore zmanjšalo za 10 do 15 %. Po drugi strani so se v letu 2023 najemnine zvišale za okoli 3 %, rast pa je bila podobna pri vseh vrstah poslovnih nepremičnin. Pisarniški prostori so sicer predvsem v Ljubljani in v večjih urbanih oziroma upravnih središčih, medtem ko so lokali oziroma trgovski in storitveni prostori bolj enakomerno razporejeni po Sloveniji. Število nestanovanjskih stavb, za katere so bila izdana gradbena dovoljenja, je leta 2023 upadlo za 12,5 % na 3.174, v prvi polovici leta 2024 pa za skoraj 10 %, na 1.466 (slika 2.5, desno). Pri tem je bilo izdanih največ gradbenih dovoljenj za druge nestanovanjske stavbe, stavbe za promet in gostinske stavbe.

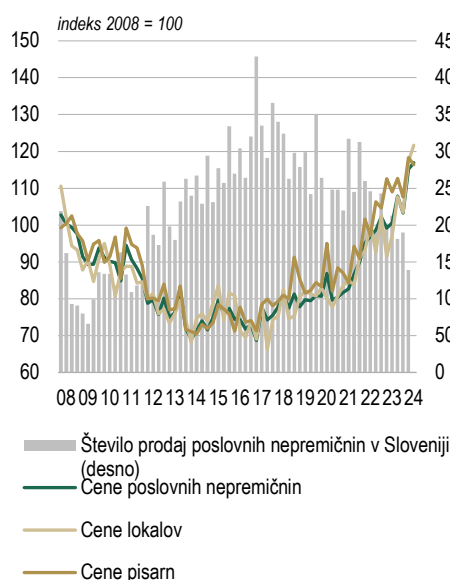
²⁰ Glej poglavje o kreditnem tveganju.

²¹ Prodaj industrijskih prostorov je med vsemi vrstami poslovnih prostorov najmanj, po podatkih GURS je bilo v letu 2023 sklenjenih 98 prodaj (oziroma 10 % vseh prodaj). Kot navaja GURS, sprememb cen in najemnin za industrijske prostore ni mogoče zanesljivo oceniti, in sicer zaradi premajhnega števila kupoprodajnih in najemnih poslov.

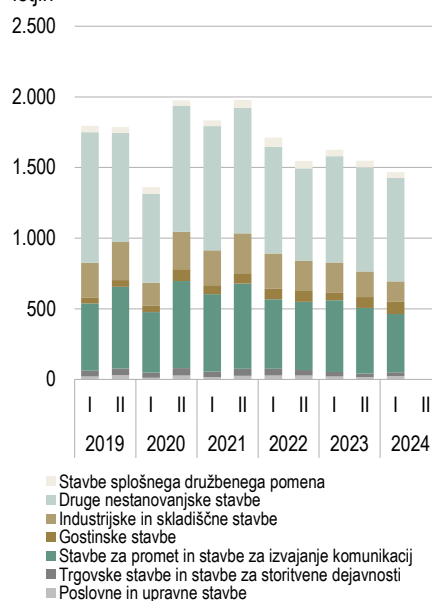
²² Vključene so nove najemne pogodbe in sklenitve aneksa zaradi podaljšanja najema ali spremembe najemnine.

Slika 2.5: Cene in število prodaj poslovnih nepremičnin in gradbena dovoljenja za poslovne nepremičnine

Cene in število prodaj poslovnih nepremičnin



Gradbena dovoljenja za poslovne nepremičnine po polletjih

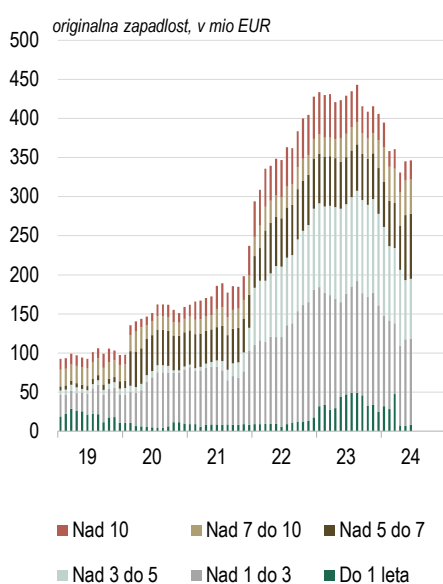


Vir: SURS.

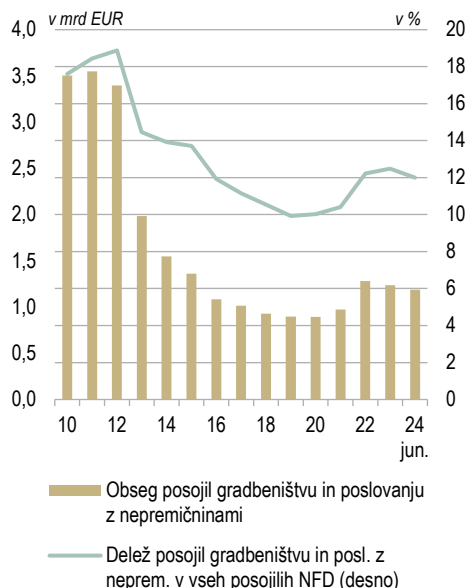
V prvi polovici leta 2024 se je obseg posojil za poslovne nepremičnine medletno zmanjšal za 19,3 %, njihov delež v vseh posojilih NFD pa se je znižal na 3,6 %. Delež posojil z daljšo ročnostjo se je v zadnjih letih nekoliko zmanjšal, junija 2024 je bilo z ročnostjo nad pet let sklenjenih 44,8 % vseh posojil za poslovne nepremičnine, ob koncu leta 2020 pa jih je bilo več kot polovica. S tem se je tveganje nekoliko ublažilo, saj je pri posojilih z manjšo ročnostjo tveganje neplačila običajno manjše (slika 2.6, levo). Izpostavljenost bančnega sistema gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami je precej manjša kot pred desetletjem. Junija 2024 je obseg posojil tema dejavnostma znašal 1,2 mrd EUR (največ, 3,5 mrd EUR v letu 2011), njihov delež v vseh posojilih NFD pa 12,0 % (največji je bil z 18,9 % v letu 2012) (slika 2.6, desno).

Slika 2.6: Porazdelitev ročnosti posojil za poslovne nepremičnine ter posojila gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami

Porazdelitev ročnosti posojil za poslovne nepremičnine



Posojila gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami



Vir: Banka Slovenije.

Spletni podatki dopolnjujejo uradne vire in izboljšujejo razpoložljive informacije za pravočasno in celovito analizo. Ta okvir vsebuje uvod in kratek pregled potencialnih koristi, ki jih alternativni podatkovni viri lahko zagotovijo za analizo nepremičnin v kontekstu finančne stabilnosti. Pričakovati je, da bodo spletni podatki zaradi velike frekvence in granularnosti omogočili podrobnejšo analizo dogodkov ter periodične ocene gibanj na trgu stanovanjskih nepremičnin.

Alternativni viri podatkov, kot so spletni (oglaševalski) viri podatkov, omogočajo dopolnitev uradne statistike v smislu hitrejšje razpoložljivosti podatkov in zapolnitve nekaterih podatkovnih vrzeli. Uradna statistika o nepremičninskem trgu zagotavlja dokončne informacije o cenah in obsegu poslov na nepremičninskem trgu, čeprav so na voljo z zamikom. Z dostopanjem do spletnih virov podatkov s platform za oglaševanje nepremičnin, kot je slovenski portal *nepremicnine.net*, je mogoče skoraj v realnem času natančno spremljati gibanja na nepremičninskem trgu.

Podatki spletnih oglasov omogočajo spremljanje oglaševanih prodajnih cen in najemnin na trgu stanovanjskih in poslovnih nepremičnin. Omogočajo tudi pridobivanje nekaterih drugih metapodatkov, ki lahko dajo informacije o povpraševanju in ponudbi na domačem nepremičninskem trgu. Podatki o številu obiskov spletnih strani z oglasi, številu oglasov, ki so na voljo na spletu, in časovnem obdobju, v katerem določen oglas ostane na spletni oglaševalski platformi, lahko namreč vsebujejo informacije o ravnesju med ponudbo in povpraševanjem na nepremičninskem trgu. Granularnost teh informacij in informacij o cenah omogoča ocene po lokacijah z želeno frekvenco.

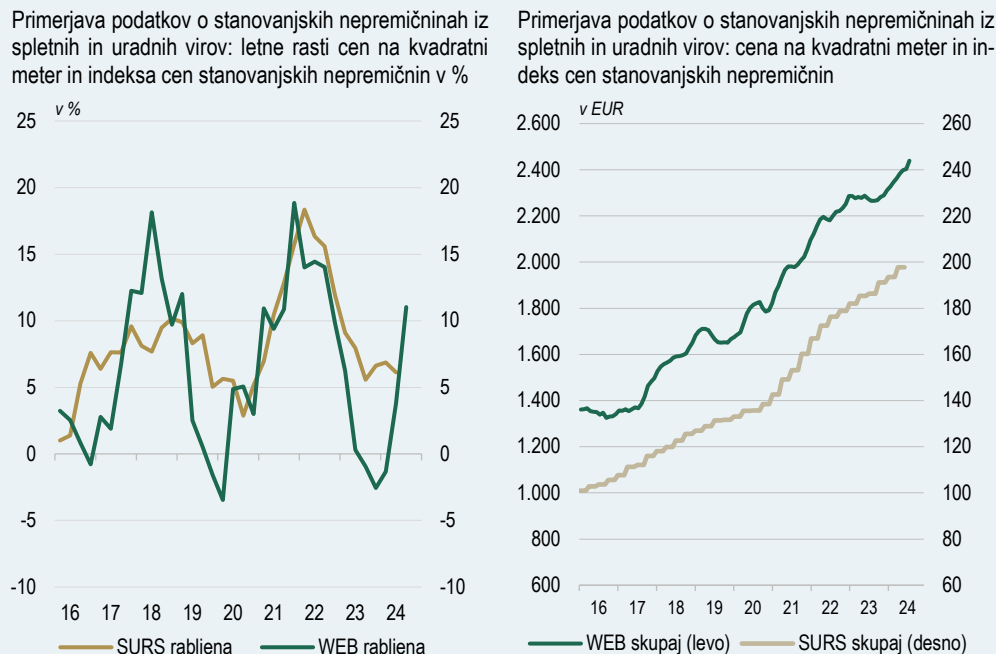
V tem okvirju sta predstavljena gibanje cen stanovanjskih nepremičnin, pridobljenih iz spletnih oglasov, in primerjava tega gibanja s podatki uradne statistike. Za namen ocene vrednotenja so za 12 statističnih regij v Sloveniji izračunana razmerja med ceno in najemnino. Spletni podatki, ki so na voljo za analizo, se nanašajo na obdobje od leta 2014. Čeprav se število oglasov med regijami razlikuje, so informacije primerne tako za splošno oceno kot za podrobno analizo na ravni regij.

Cene stanovanjskih nepremičnin na kvadratni meter, pridobljene iz spletnega vira, in uradni statistični podatki iz Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) kažejo podobno dinamiko medletne rasti (slika 2.7). Vendar ni pričakovati, da bodo spletni in uradni statistični podatki enaki, kajti podatki z oglasne platforme odražajo oglaševane cene, uradni statistični podatki pa dosežene cene, tj. vrednosti, zabeležene ob dejanski prodaji stanovanjskih nepremičnin. Pogost je časovni zamik med trenutkom, ko prodajalec objavi oglas za stanovanjsko nepremičnino in sklenitvijo posla. Poleg tega cene, ki jih objavlja SURS, predstavljajo indeks (t. i. hedonski indeks cen), ki upošteva spremembe značilnosti in kakovosti stanovanjskih nepremičnin (slika 2.7, desno).

Razlike glede na uradno statistiko je mogoče pričakovati, zato je potrebna nadaljnja analiza za pojasnitev, kdaj in zakaj se pojavijo te razlike med uradnimi in alternativnimi viri. V zadnjem obdobju so se cene stanovanjskih nepremičnin povečevale hitreje, kar potrjuje indeks cen stanovanjskih nepremičnin SURS (slika 2.7, levo). Za razumevanje teh razlik je treba proučiti dejavnike, kot so spremembe tržnih pogojev ter spremenjeno vedenje kupcev in prodajalcev po pandemiji. Ena od verjetnih razlag za nedavno razhajanje podatkov je lahko večja razpoložljivost razmeroma novih

stanovanjskih enot na trgu, katerih cene so višje od cen starejših stanovanj, zaradi česar lahko starejše nepremičnine na trgu ostanejo neprodane.

Slika 2.7: Cene stanovanjskih nepremičnin – primerjava podatkov iz spletnih oglasov in uradnih virov



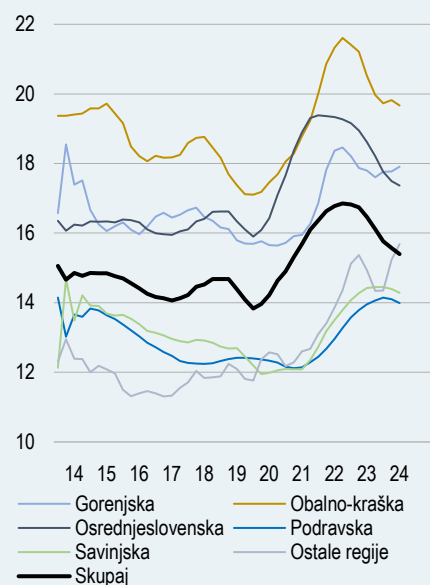
Razpoložljivost granularnih podatkov o najemninah iz spletnih virov podatkov omogoča regionalno oceno vrednotenja z izračunom razmerij med cenami in najemninami glede na lokacijo.²³ Splošno razmerje med ceno in najemnino se je v Sloveniji v zadnjem času po trendu naraščanja od leta 2019 zmanjšalo (slika 2.9). Uporaba povprečnega razmerja med cenami in najemninami iz preteklega desetletja kot dolgoročnega referenčnega kazalnika (dolgoročno razmerje 15,05, izraženo v letih) kaže na 12-odstotno preценjenost ob koncu leta 2022. Toda v skladu z najnovejšimi podatki se je razlika v ocenah preценjenosti, izračunana na podlagi spletnih podatkov, znižala na 2,47 %, ²⁴ kar je podobno kot pri drugih kazalnikih preценjenosti. Razmerje med ceno in najemnino na podlagi spletnih podatkov vključuje tako trenutne cene kot najemnine na trgu, medtem ko lahko ocene preценjenosti, ki uporabljajo komponento najemnine iz HICP (ki jo zagotavlja SURS), preценjenost povečajo, saj ta indeks vsebuje najemne pogodbe iz preteklih obdobj. Podatki na regionalni ravni kažejo, da je najvišje razmerje med cenami in najemninami v obalno-kraški regiji, sledi pa ji osrednjeslovenska. Razmerja med ceno in najemnino v teh dveh regijah so se v obdobju takoj po pandemiji covid-19 povečevala, v zadnjem času pa se razmerje zmanjšuje.

²³ Razmerje med ceno in najemnino se pogosto uporablja kot preprosto merilo preценjenosti na nepremičninskem trgu. Pričakovati je, da se bo približalo dolgoročnemu povprečju, saj se predpostavlja, da donosi pri najemu in prodaji nepremičnin dolgoročno ne omogočajo arbitraže. Zato odstopanje od dolgoročnega povprečja kaže na morebitno podcenjenost ali preценjenost pri vrednotenju na trgu.

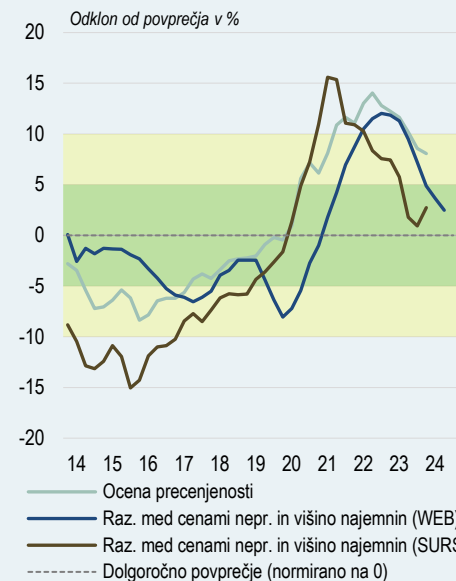
²⁴ Povprečno razmerje med ceno in najemnino od leta 2014, izračunano na podlagi spletnih podatkov, je 15,05, izraženo v letih (ali približno 185 mesecih). Do konca leta 2022 je to razmerje za Slovenijo doseglo 16,86, kar je povzročilo približno 12-odstotno preценjenost, izračunano kot $100 \times (16,86/15,05 - 1)$.

Slika 2.8: Razmerja med ceno in najemnino, ocenjena na podlagi spletnih podatkov za Slovenijo, za 12 statističnih regij in druga merila vrednotenja

Razmerje med cenami in najemnini v Sloveniji ter po regijah na podlagi spletnih podatkov



Razlike v kazalnikih preценjenosti na trgu stanovanjskih nepremičnin pri uporabi spletnih podatkov in alternativnih virov



Opomba: Razmerje med ceno in najemnino je izraženo v letih. Razlike v podcenjenosti ali preценjenosti pri vrednotenju na trgu, izražene kot razmerja med ceno in najemnino na podlagi spletnih podatkov in podatkovnih virov SURS, pri čemer najemnina predstavlja komponento HICPI in modelno oceno, so predstavljene v odstotkih. Pet regij, za katere so prikazana razmerja med cenami in najemnini, je izbranih na podlagi števila oglasov, ki služijo kot približek za velikost trga. Oglasi iz regij z manjšim skupnim številom oglasov so združeni pod imenom Ostale regije. Vzorec se začne leta 2014 in zajema obdobje do avgusta 2024. Vir: Banka Slovenije, SURS, nepremicnine.net.

2.2 Tveganja financiranja

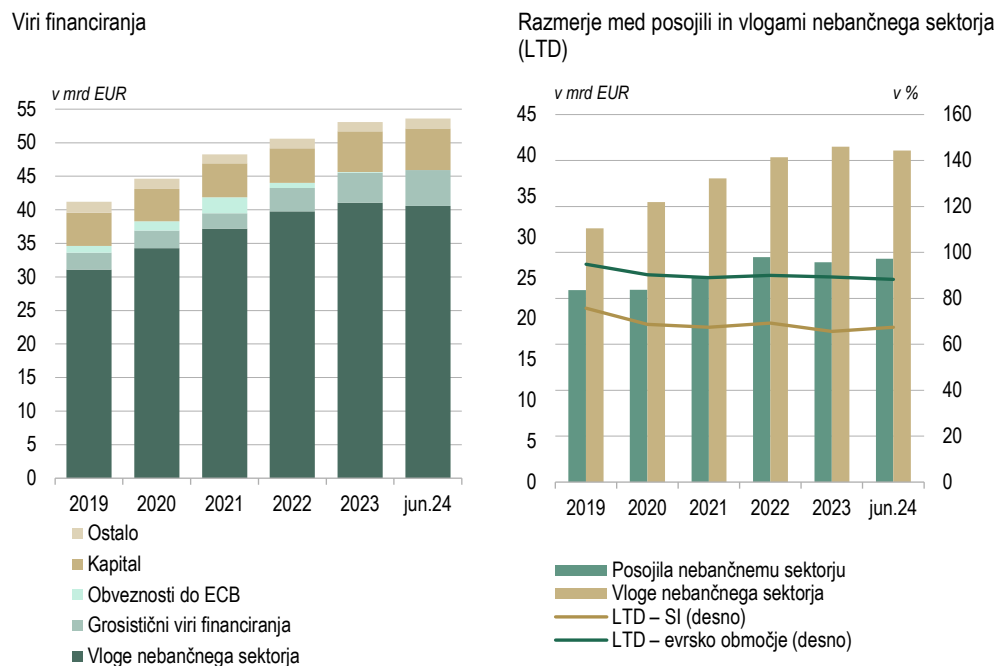
Tveganje financiranja je ostalo ocenjeno kot zmerno s stabilno tendenco. Vrzeli med ročnostjo naložb in obveznostmi je ostala skoraj nespremenjena, vendar razmeroma visoka. K ohranjanju visoke vrzeli še naprej pomembno prispevajo vloge na vpogled, ki kljub zmanjšanju predstavljajo glavnino vlog gospodinjstev in NFD. S tem ostajajo slovenske banke izpostavljene tveganju nestabilnosti financiranja ob morebitnem nepredvidenem izrazitejšem odlivu vlog iz bančnega sistema ali njihovem večjem premiku med bankami. Kljub bolj umirjeni rasti vlog gospodinjstev in nekoliko večjemu zmanjšanju vlog NFD v prvi polovici leta 2024 so te vloge ostale najpomembnejši in stabilen vir financiranja slovenskih bank.

Viri financiranja bank

Vloge nebančnega sektorja so se v prvi polovici leta 2024 zmanjšale predvsem zaradi zmanjšanja vlog NFD, vendar so kljub temu ostale stabilen vir financiranja slovenskih bank. Vloge nebančnega sektorja, ki so se v omenjenem obdobju zmanjšale za 476 mio EUR na 40,6 mrd EUR, so junija predstavljale tri četrtine bilančne vsote bančnega sistema (slika 2.9, levo). Medletna rast se je upočasnila na 2,4 %, kar je najnižja raven po novembru 2016. Ob zmanjšanju vlog nebančnega sektorja in hkratnem povečanju posojil nebančnemu sektorju se je rahlo povečalo razmerje med posojili in vlogami nebančnega sektorja (LTD). Kljub temu je bilo s 67,4 % precej nižje od povprečja evrskega območja (slika 2.9, desno), ki se je zmanjšalo na 88,2 %. Nasprotno Sloveniji se je namreč v večini ostalih držav evrskega območja zaradi porasta vlog nebančnega sektorja LTD zmanjšal. Nizka vrednost LTD kaže, da slovenske banke zaradi velikega obsega vlog ostajajo manj izpostavljene grosističnemu financiranju in s tem

morebitnim negativnim vplivom s tujih finančnih trgov. Hkrati pa nakazuje na šibkejšo posojilno aktivnost, saj banke vlog ne usmerjajo v celoti v posojila, temveč tudi v druge naložbe, zlasti v dolžniške vrednostne papirje in depozite pri centralni banki.

Slika 2.9: Viri financiranja in gibanje kazalnika LTD

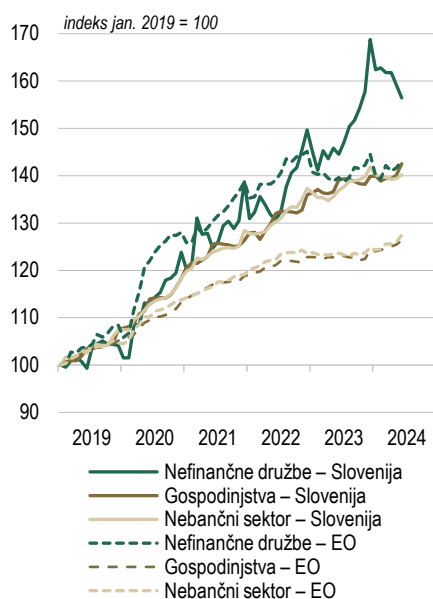


Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

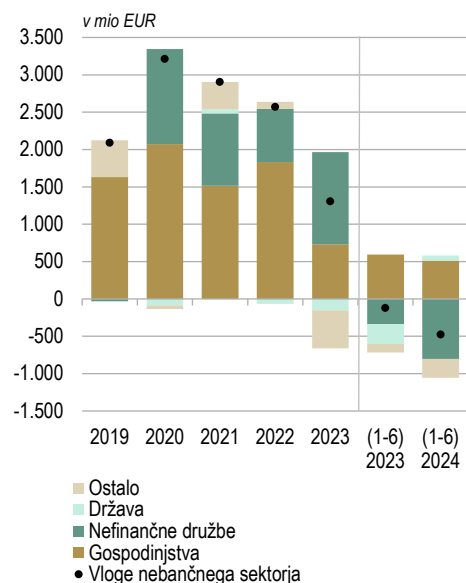
Banke so nekoliko povečale grosistične vire financiranja, vendar pa odvisnost od teh virov ostaja razmeroma majhna. Njihov obseg se je v prvi polovici leta 2024 povečal za 862 mio EUR (19,2 %) na 5,4 mrd EUR, kar znaša desetino bilančne vsote. Glavnino grosističnih virov in njihovega letošnjega prirasta predstavljajo izdani dolžniški vrednostni papirji, manj pa obveznosti do tujih bank, kar zaradi daljše ročnosti teh virov zmanjšuje tveganje financiranja. Podobno kot v preteklih nekaj letih so posamezne banke tudi letos izdale dolžniške vrednostne papirje predvsem z namenom izpolnjevanja minimalnih zahtev glede kapitala in kvalificiranih obveznosti (MREL). Ob velikem obsegu vlog banke zaenkrat nimajo potreb po dodatnih virih. Posledično bo izpolnjevanje zahtev MREL tudi v prihodnje ostalo glavni razlog za izdajo dolžniških vrednostnih papirjev.

Slika 2.10: **Vloge po sektorjih**

Gibanje vlog po sektorjih za Slovenijo in evrsko območje



Spremembe stanj vlog po sektorjih v posameznem letu



Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

Povečanje vlog gospodinjstev je bilo v prvi polovici leta 2024 primerljivo lanskemu v enakem obdobju (slika 2.10, desno). Njihov obseg se je povečal za 512 mio EUR na 27,0 mrd EUR. Predstavljajo polovico bilančne vsote bančnega sistema in s tem najpomembnejši vir financiranja slovenskih bank. Mesečne spremembe vlog gospodinjstev so bile precej volatilne, pri čemer nekoliko izstopata februarški odliv ob izdaji državnih obveznic za državljane in sezonsko visok junijski priliv zaradi izplačila regresov za letni dopust. Medletna rast vlog gospodinjstev se je po enoletnem zmanjševanju od marca postopno krepila in junija znašala 2,5 %. V daljšem, 5,5-letnem obdobju pa so se vloge gospodinjstev povečale za 42,5 % in močno presegle povprečje evrskega območja (slika 2.10, levo). Ob značilno tradicionalnem obnašanju slovenskih varčevalcev, ki niso naklonjeni prevzemanju večjih tveganj z vlaganjem svojih prihrankov v alternativne donosnejše naložbe, lahko tudi v prihodnje pričakujemo zmerno rast vlog gospodinjstev.

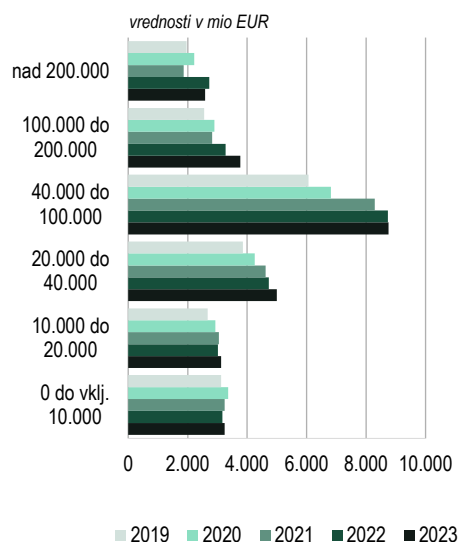
Tri četrtine varčevalcev²⁵ je imelo konec leta 2023 v banki manj kot 10.000 EUR vlog.²⁶ Ta delež je sicer za sedem odstotnih točk manjši kot leta 2018, kar pomeni, da so nekateri varčevalci od takrat nekoliko okrepili svoje prihranke in so bili zato razporejeni v višje vrednostne razrede ali pa so vloge umaknili iz bank. Tri četrtine varčevalcev v najnižjem vrednostnem razredu do 10.000 EUR ima tako skupaj le 12,2 % vseh vlog (slika 2.11, desno) oziroma 3,2 mrd EUR (slika 2.11, levo). To pa je le polovica skupne vrednosti vlog varčevalcev (teh je 1,5 %), ki imajo v banki več kot 100.000 EUR prihrankov.

²⁵ V tem odstavku pojem varčevalci vključujejo fizične osebe in samostojne podjetnike z odprtim računom pri posamezni banki.

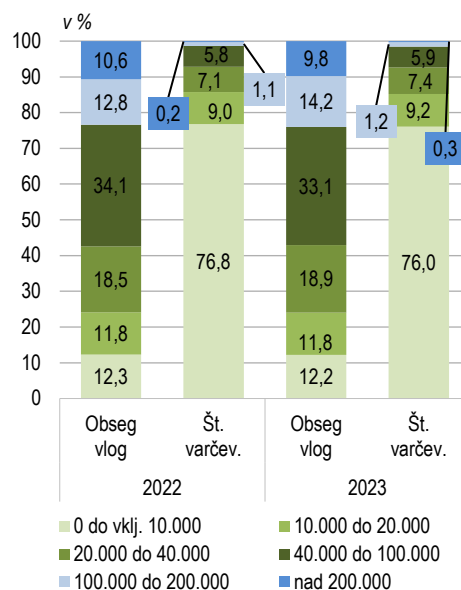
²⁶ Analiza v tem odstavku temelji na podatkih, ki jih v skladu s Sklepom o sistemu jamstva za vloge (Uradni list RS, št. 49/16, 27/17 in 139/20) banke poročajo Banki Slovenije in zajemajo upravičene vloge vlagateljev, ki so opredeljene v 9. členu Zakona o sistemu jamstva za vloge (Uradni list RS, št. 27/16).

Slika 2.11: **Vloge varčevalcev po vrednostnih razredih**

Obseg vlog varčevalcev po vrednostnih razredih



Struktura vlog in števila varčevalcev po vrednostnih razredih



Opomba: V teh dveh slikah besedo vloga razumemo kot vsoto vseh prihrankov, ki jih ima posamezen varčevalec (to je fizična oseba ali samostojni podjetnik) pri eni banki.
Vir: Banka Slovenije.

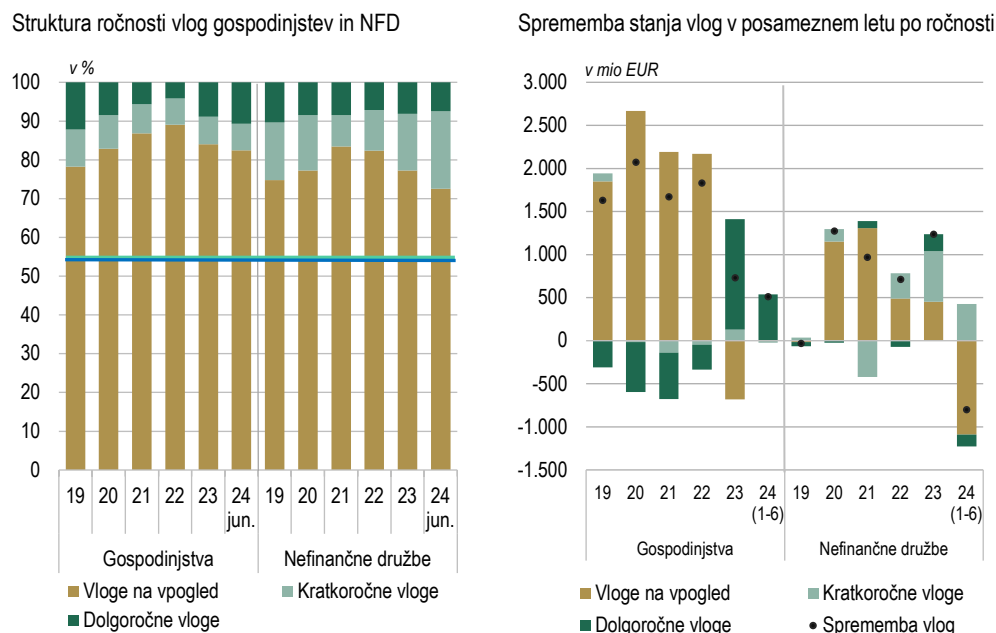
Čeprav je bilo zmanjšanje vlog NFD v prvem polletju leta 2024 precej večje kot v enakem obdobju preteklih let, so imele NFD junija v bankah še 10,1 mrd EUR prihrankov oziroma 8,2 % več kot pred enim letom. Obseg vlog se je zmanjšal za 801 mio EUR (slika 2.10, desno). Medletna rast je torej kljub letošnjemu znižanju ostala visoka in je še naprej močno presegala evrsko povprečje, ki se je letos do junija zvišalo na 2,6 %. Ob umirjeni gospodarski rasti in negotovih geopolitičnih razmerah ter hkrati visokih posojilnih obrestnih merah ostajajo podjetja pri novem zadolževanju pri bankah previdna. NFD z visokimi prihranki na računih pri bankah so zato verjetno investicije bolj kot s posojili financirale s svojimi notranjimi viri, kar je prispevalo k zmanjšanju vlog NFD pri bankah v letošnjem letu. Poleg tega so vloge namenile za izplačilo dobičkov lastnikom in za poplačilo dospelih posojil. Posamezne NFD so verjetno del prihrankov usmerile tudi v nakup dolžniških vrednostnih papirjev, vendar pa je njihov delež v vseh finančnih sredstvih podjetij, kljub povečanju, konec junija znašal le 1,3 %. Prvih 30 največjih deponentov, ki niso fizične osebe ali banke, je imelo junija na ravni bančnega sistema 35,2 % vseh vlog takih deponentov oziroma 12,7 % vseh vlog nebančnega sektorja. Povprečen obseg sredstev, ki jih je imel vsak od 30 največjih deponentov, je znašal 172 mio EUR. Koncentracija prvih 30 deponentov se v zadnjih letih bistveno ne spreminja.

Ročnost vlog ter vrzel v ročnosti med naložbami in obveznostmi

Zmanjševanje deleža vlog gospodinjstev na vpogled, ki je bilo po dvigu depozitnih obrestnih mer prisotno od jeseni 2022, se je junija 2024 ustavilo. Kljub zmanjšanju obrestnih mer za dolgoročno vezavo so se gospodinjstva sicer v manjšem obsegu še odločala za tovrstno vezavo prihrankov. Z rahlim povečanjem kratkoročne depozitne obrestne mere, ki je sicer še precej zaostajala za dolgoročno, pa so nekoliko porasle tudi novo sklenjene vloge z vezavo od šest mesecev do enega leta (slika 2.13, levo). Do maja se je tako delež vlog na vpogled še zmanjševal, junija pa se je ta trend ustavil, saj so gospodinjstva glavnino visokega priliva ob izplačilu regresov obdržala na

računih. Delež vlog na vpogled je junija znašal 82,5 % vseh vlog gospodinjstev (slika 2.12, levo), kar je 6,5 odstotne točke manj od najvišjega ob koncu leta 2022, vseeno pa ostaja še precej nad dolgoletnim povprečjem.

Slika 2.12: **Struktura in spremembe vlog po ročnosti**



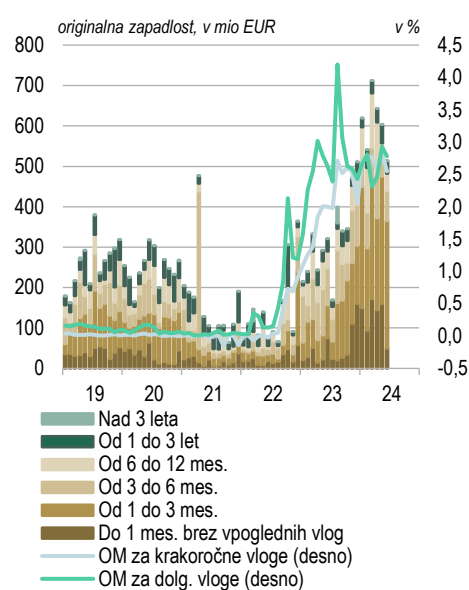
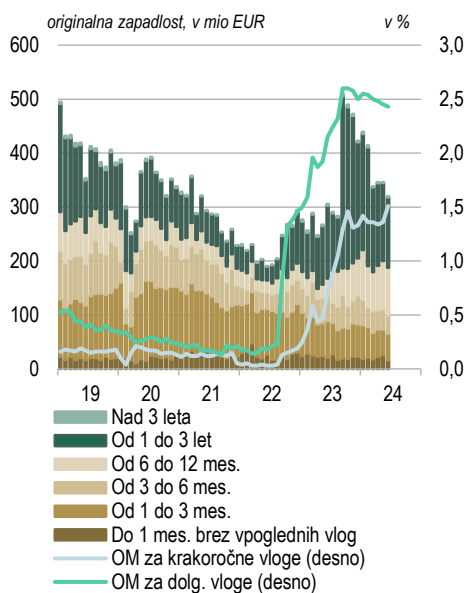
Opomba: Na sliki levo vodoravni črti prikazujeta povprečni delež vlog na vpogled v obdobju od leta 2000 do junija 2024, ki je znašal 54,3 % vseh vlog gospodinjstev (zelena črta) in 53,2 % vlog NFD (modra črta).
Vir: Banka Slovenije.

Z odlivom dela prihrankov so se v prvi polovici leta 2024 zmanjšale tudi vloge na vpogled NFD (slika 2.12, desno). Poleg tega so podjetja, verjetno tudi zaradi majhnih razlik med kratkoročno in dolgoročno depozitno obrestno mero, še nekoliko okrepila vezavo prihrankov za kratkoročno obdobje, zlasti od enega do treh mesecev (slika 2.13, desno). Kratkoročna vezava jim v primeru potreb namreč omogoča hitrejšo razpoložljivost prihrankov. Delež vlog na vpogled NFD se je letos do junija zmanjšal na 72,6 % (slika 2.12, levo) in bil podobno kot pri gospodinjstvih še precej nad dolgoletnim povprečjem (53,2 %).

Slika 2.13: **Ročnost novo sklenjenih vlog gospodinjstev in NFD**

Novo sklenjene vloge gospodinjstev po ročnosti

Novo sklenjene vloge NFD po ročnosti



Opomba: V prikaz novo sklenjenih vlog niso vključene vloge na vpogled.
Vir: Banka Slovenije.

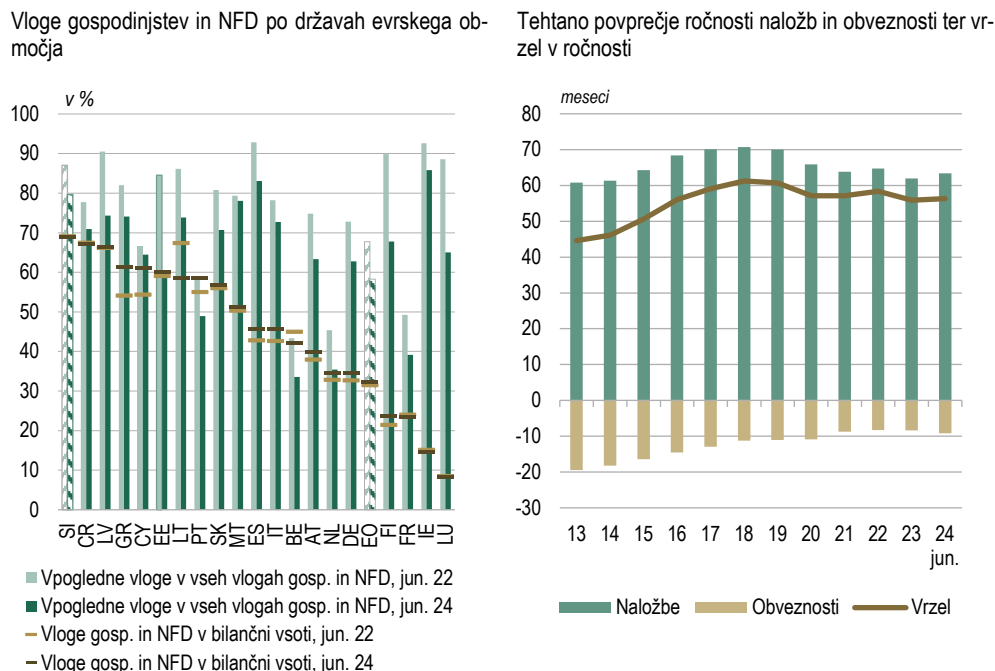
Vloge na vpogled so se po začetku naraščanja depozitnih obrestnih mer junija 2022 zmanjšale v vseh državah evrskega območja. V Sloveniji je bil sicer upad njihovega deleža do junija 2024 manjši kot v večini ostalih držav evrskega območja. Ob nadaljnjem zaostajanju depozitnih obrestnih mer slovenskih bank za povprečjem evrskega območja²⁷ je delež vlog na vpogled gospodinjstev in NFD ostal med najvišjimi v evrskem območju oziroma precej nad evrskim povprečjem (58,3 %). Hkrati je Slovenija še naprej izstopala z najvišjim deležem vlog gospodinjstev in NFD v bilančni vsoti (slika 2.14, levo), saj se je v večini držav bolj kot obseg vlog spremenila njihova struktura ročnosti v smeri povečanja vezanih vlog. Čeprav vloge predstavljajo razmeroma stabilen vir financiranja, je slovenski bančni sistem ob visoki izpostavljenosti temu, pretežno vpoglednemu viru, bolj izpostavljen tveganju nestabilnosti financiranja ob morebitnih nenadnih odlivih kot tiste države, kjer je ta vir financiranja manj pomemben.

Razmeroma visoka vrzel med ročnostjo naložb in obveznosti je ostala v prvi polovici leta 2024 skoraj nespremenjena. S tem ostaja nespremenjeno tudi tveganje nestabilnosti financiranja bančnega sistema, ki izhaja iz te vrzeli. Z zmanjšanjem vlog na vpogled in izdajo dolžniških vrednostnih papirjev se je povečalo tehtano povprečje ročnosti obveznosti. Hkrati se je z usmerjanjem dela vpoglednih likvidnih sredstev z računa pri centralni banki v nakup dolžniških vrednostnih papirjev povečalo tudi tehtano povprečje ročnosti naložb. Ker je povečanje ročnosti naložb rahlo preseglo povečanje ročnosti obveznosti, se je vrzel med njima povečala za pol meseca na 4,5 let (slika 2.14, desno). Vloge na vpogled pomembno prispevajo k ohranjanju visoke vrzeli, saj ta še vedno za eno leto presega vrzel iz leta 2013 oziroma obdobja pred izrazito rastjo vlog na vpogled, hkrati pa je pet mesecev nižja od njene najvišje vrednosti leta 2018. Nenaden obsežen umik vlog iz bančnega sistema ali premik vlog med bankami zaradi nepričakovanega stresnega dogodka bi lahko povzročil nestabilnosti v financiranju nekaterih bank. Kljub tej možnosti ugotavljamo, da se je tudi ob nepredvidenih dogodkih v zadnjih letih zaupanje varčevalcev v delovanje slovenskega bančnega sistema ohranjalo, saj so vloge nebančnega sektorja ostale stabilen vir financiranja.

²⁷ Več o gibanju depozitnih obrestnih mer in primerjavi z evrskim območjem v poglavju Obrestno tveganje.

nja bank. K temu je pomembno prispevalo tudi prilagajanje poslovanja bank konkurenčnim razmeram, kar tudi v prihodnje ostaja pomembno za ohranjanje stabilnosti njihovega financiranja.

Slika 2.14: **Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti**



Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

2.3 Obrestno tveganje

Obrestno tveganje ob le manjših spremembah obrestno občutljivih kategorij ostaja zmerno s stabilno tendenco. Nadaljeval se je zmeren trend povečevanja deleža posojil s fiksno obrestno mero, ki je največji v primerjavi s preteklimi leti. K povečanju obrestne občutljivosti so prispevale predvsem naložbe v vrednostne papirje, zaradi katerih je prišlo do podaljševanja povprečnega obdobja ponovne določitve aktivnih obrestnih mer. Medtem so k zmanjšanju obrestne občutljivosti prispevale spremembe pri virih financiranja. Na začetku leta se je še naprej povečeval delež vezanih vlog, povečal pa se je tudi obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev, s čimer se je podaljšalo povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer. Vrzel med obema obdobjema je bila rahlo večja kot v drugi polovici leta 2023. Obrestne mere so se začele rahlo zniževati, nekoliko pa se je zmanjšal tudi obrestni razmik.

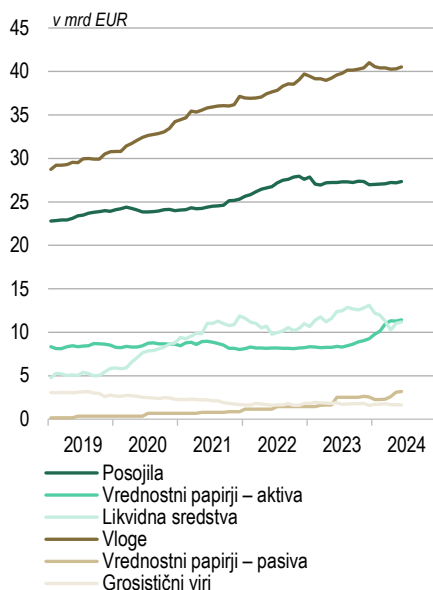
Obrestna občutljivost

Obrestno tveganje ostaja zmerno s stabilno tendenco. Kreditna aktivnost je bila po lanskem izrazitem umirjanju letos v prvi polovici leta zmerna, z nadaljnjim šibkim kreditiranjem NFD in še naprej z občutno okrepjenim kreditiranjem s potrošniškimi posojili. Raven posojil nebančnemu sektorju je bila stabilna, nadaljeval pa se je zmeren trend povečevanja deleža posojil s fiksno obrestno mero. Podobno kot lani se je delež vidno povečeval pri gospodinjstvih (slika 8.8 v prilogi, levo), medtem ko se je pri NFD počasi zmanjševal (slika 8.8 v prilogi, desno). Do večjih sprememb za obrestno občutljivost bank so privedle spremembe naložb v vrednostne papirje in naložb v likvidna sredstva. Prve so se ob nakupih dolžniških vrednostnih papirjev s strani večine bank na začetku

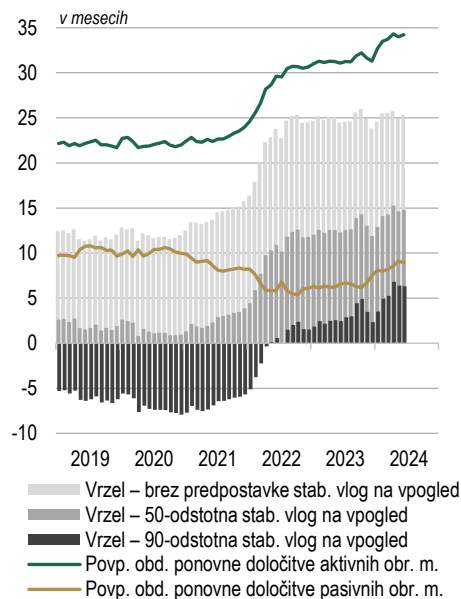
leta precej povečale, zaradi česar so banke zmanjšale obseg najbolj likvidnih sredstev (slika 2.15, levo). Ta so se lani v deležu vseh naložb bank gibala blizu zgodovinsko najvišjih ravni (24,0 %, december 2023), do junija letos pa se je njihov delež zmanjšal na 19,3 %. Medtem se je delež vrednostnih papirjev od konca 2023 (18,5 %) povečal na 22,4 %. Z nakupi dolžniških vrednostnih papirjev so si banke ob pričakovanih nižjih obrestnih merah v prihodnje zagotovile višje donose, hkrati pa so te naložbe vplivale na podaljšanje povprečnega obdobja ponovne določitve aktivnih obrestnih mer (slika 2.15, desno).

Slika 2.15: Bilančne postavke in vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer

Stanja bilančnih postavk



Vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer



Opomba: Na sliki desno je pri vrzeli v ponovni določitvi obrestnih mer upoštevana stabilnost vlog na vpogled z različnimi predpostavkami stabilnosti in z razpršitvijo temeljnega dela vlog na vpogled po intervalih ročnosti.²⁸
Vir: Banka Slovenije.

K manjši obrestni občutljivosti bank so prispevale spremembe pri virih financiranja. Obseg vlog nebančnega sektorja je bil junija podoben kot na začetku leta, vendar so se vloge v deležu vseh obveznosti bančnega sistema zmanjšale na 75,7 % (77,4 %, december 2023). Nadaljevalo se je zmanjševanje deleža vlog na vpogled ter povečevanje deleža vezanih vlog, tako kratkoročnih kot dolgoročnih, vendar le do aprila. Do junija se je delež vezanih vlog rahlo zmanjšal, na 22,7 % (20,5 %, december 2023), vendar ostal blizu največjih deležev po oktobru 2020 (slika 8.9 v prilogi, levo). S tem se je povprečno obdobje ponovne določitve obrestnih mer vlog v prvem četrtletju še podaljševalo, v drugem pa že rahlo skrajšalo. Obseg izdanih dolžniških vrednostnih papirjev se je povečal, na 7,2 % pa se je povečal tudi njihov delež (6,0 %, december 2023). Kljub relativno majhnemu deležu med vsemi obveznostmi bank so njihove precej daljše ročnosti (preostala zapadlost je v stanju junija znašala 3,0 leta) pomembno vplivale na podaljšanje povprečnega obdobja ponovne določitve pasivnih obrestnih mer (slika 2.15, desno). Ob večji spremembi dolžine povprečnega obdobja

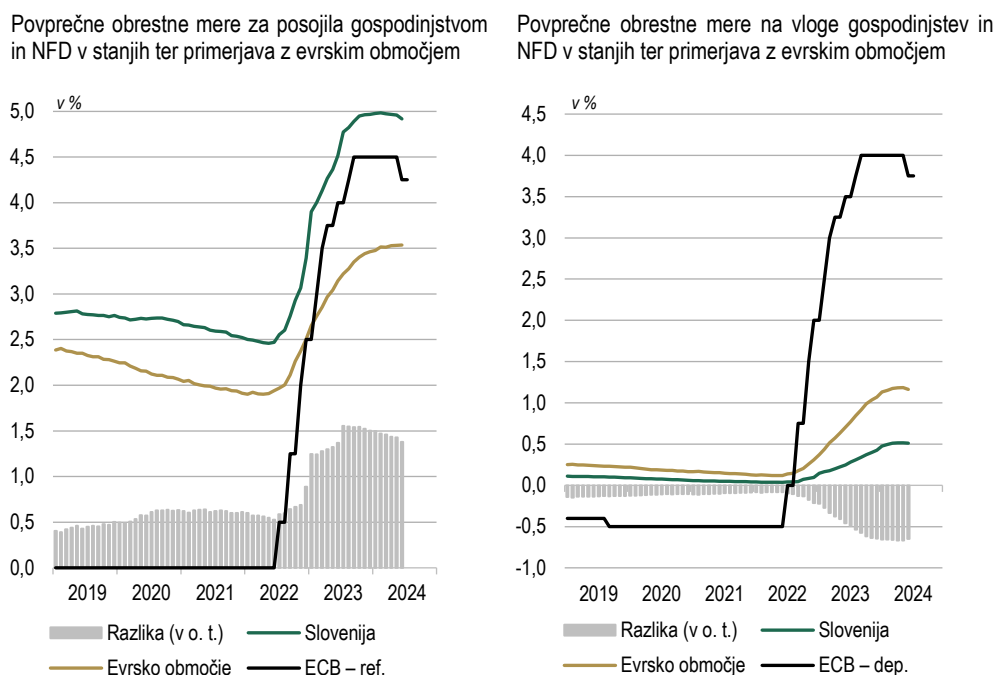
²⁸ Za oceno obrestnega tveganja je treba upoštevati efektivno ročnost oziroma stabilnost vlog na vpogled. Kljub pogodbeni ročnosti, ki je za vloge na vpogled enaka nič, se uvrščajo te vloge med vire z neopredeljeno ročnostjo. Njihova efektivna ročnost ni nedvoumno definirana in v normalnih tržnih razmerah velja, da močno preseže pogodbeno določeno ročnost in lahko doseže tudi več let. Zato je stabilnost vlog na vpogled določena z modelom, ki poda oceno temeljnega deleža vlog na vpogled, ki je razpršen po različnih intervalih ročnosti. Temeljni delež je tisti del vlog na vpogled, ki se mu z veliko verjetnostjo ne bo spremenila obrestna mera v primeru sprememb tržnih obrestnih mer.

ponovne določitve aktivnih obrestnih mer je bila razlika med obema obdobjema nekoliko večja in podobna povprečju leta 2023. Še nekoliko bolj pa se je povečala sicer precej manjša razlika med obema obdobjema ob upoštevanju predpostavke večje stabilnosti vlog na vpogled. S tem se je obrestna občutljivost bank na spremembe obrestnih mer v primerjavi z začetkom leta rahlo povečala, vendar pa bi udejanjenje trenutno nizkih inflacijskih pričakovanj in pričakovanih vlagateljev o zniževanju ključnih obrestnih mer ugodno vplivalo na njihove neto obrestne prihodke.

Obrestne mere

Obrestne mere za stanja posojil nebančnemu sektorju so se po večletnem vrhu v prvem četrtletju letos rahlo znižale. Fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila gospodinjstvom so lani stagnirale na najvišjih ravneh v zadnjem večletnem obdobju, tako za stanovanjska kot potrošniška posojila, letos pa so beležile rahel trend zniževanja. Spremenljive obrestne mere za stanovanjska posojila so se do konca lanskega leta zviševale, zatem so se gibale blizu dosežene ravni, medtem ko so se za potrošniška posojila, podobno kot lani, tudi letos gibale blizu ravni fiksnih obrestnih mer.²⁹ Fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila NFD so se od januarja 2023, ko so dosegle najvišjo večletno raven, ob volatilni dinamiki gibale blizu te ravni, medtem ko so se spremenljive obrestne mere zviševale do oktobra 2023, od takrat naprej pa gibale blizu podobne ravni kot fiksne.³⁰ Do obrata k zniževanju obrestnih mer za posojila gospodinjstvom in NFD v stanjih je prišlo v prvem četrtletju letos. Razlika do ravni obrestnih mer v evrskem območju, kjer se je zviševanje obrestnih mer precej upočasnilo, pa se postopoma zmanjšuje (slika 2.16, levo).

Slika 2.16: Obrestne mere



Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB. ECB – dep. predstavlja depozitno obrestno mero ECB. Vir: ECB Data Portal, preračuni Banke Slovenije.

²⁹ Pri stanovanjskih posojilih so fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila leta 2023 v povprečju znašale 4,0 %, pri potrošniških 6,7 %. Junija 2024 so se oboje znižale na 3,6 % in 6,6 %. Pri stanovanjskih posojilih so spremenljive obrestne mere leta 2023 v povprečju znašale 5,2 %, pri potrošniških 6,6 %, v prvi polovici leta 2024 pa 5,4 % in 6,5 %. Skoraj vsa novoodobrena stanovanjska in potrošniška posojila so bila v prvi polovici leta odobrena s fiksno obrestno mero.

³⁰ Pri posojilih NFD so fiksne obrestne mere za novoodobrena posojila v letu 2023 v povprečju znašale 5,3 %, spremenljive 4,9 %, v prvi polovici leta 2024 pa 5,1 % in 5,4 %. Posojila s fiksno obrestno mero so v prvi polovici leta predstavljala približno petino vseh novoodobrenih posojil.

Zviševanje obrestnih mer za nove vezane vloge se je v povprečju že pred koncem leta 2023 ustavilo, tako za gospodinjstva kot za NFD, v stanjih pa so se rahlo znižale v drugem četrtletju letos. Pri obeh omenjenih skupinah komitentov so se v prvem četrtletju znižale obrestne mere za dolgoročne vloge, medtem ko so se za kratkoročne še rahlo zviševale.³¹ Za vloge na vpogled, ki se v drugem četrtletju niso več zmanjševale, s 77 % pa je bil stabilen tudi njihov delež med vsemi vlogami nebančnega sektorja, so obrestne mere stagnirale, za gospodinjstva rahlo nad 0,1 %, za NFD pa rahlo nad 0,0 %. V stanjih se je zviševanje obrestnih mer za vloge gospodinjstev in NFD letos v drugem četrtletju ustavilo. Obrestne mere so se rahlo znižale, negativna razlika do evrskega območja, kjer se obrestne mere prav tako niso več zviševale, pa se je ohranila na najvišji ravni v zadnjih letih (slika 2.16, desno).

Obrestni razmik³² se je po doseženi najvišji ravni ključnih obrestnih mer³³ postopoma zmanjševal. Od začetka zviševanja ključnih obrestnih mer se je obrestni razmik pri nas močno povečal, saj so se obrestne mere za posojila nebančnemu sektorju prilagodile hitreje in intenzivneje kot obrestne mere za vloge nebančnega sektorja. S tem se je tudi razlika v razmiku v primerjavi z evrskim območjem precej povečala, saj so se obrestne mere za posojila v evrskem območju zvišale manj kot pri nas, za vloge pa bolj. Že pred prvim zvišanjem ključnih obrestnih mer je bil razmik pri nas, predvsem pri gospodinjstvih, večji že zaradi strukture vlog s prevladujočim deležem vlog na vpogled (slika 8.9 v prilogi, levo), ki so bile obrestovane po 0 %. Najvišjo raven je dosegel v zadnjem četrtletju lani, pri gospodinjstvih 4,5 odstotne točke (slika 2.17, levo), pri NFD pa 4,6 odstotne točke (slika 2.17, desno). Od takrat se je ob zniževanju posojilnih obrestnih mer rahlo in postopoma zmanjševal, zmanjševala pa se je tudi razlika do evrskega območja, kjer je bil razmik stabilen oziroma se je pri NFD celo nekoliko povečal. Opažena dinamika sprememb obrestnih mer in obrestnega razmika je tudi letos v prvi polovici leta prek neto obrestnih prihodkov zelo ugodno vplivala na dohodkovna gibanja bank.³⁴

³¹ Obrestne mere za dolgoročne vloge gospodinjstev so septembra 2023, ko so dosegle najvišjo večletno raven, znašale 2,6 %, junija letos 2,4 %. Kratkoročne so letos najprej stagnirale na 1,4 %, junija pa se zvišale na najvišjih 1,5 %. Obrestne mere za dolgoročne vloge NFD so avgusta 2023 dosegle najvišjo večletno raven pri 4,1 %, letos v prvi polovici leta pa v povprečju znašale 2,7 %. Kratkoročne so se zviševale tudi letos in v povprečju prve polovice leta znašale 2,7 %.

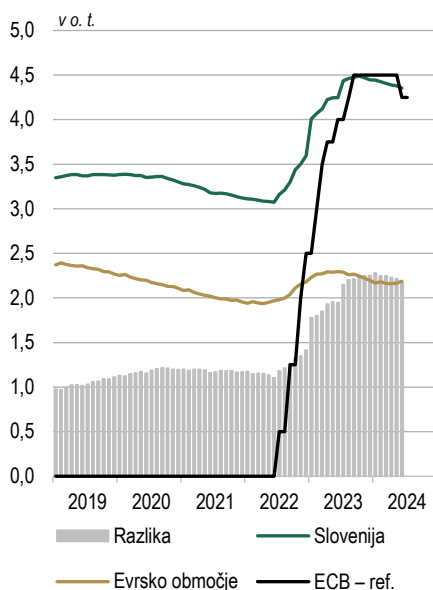
³² Obrestni razmik je definiran kot razlika med povprečnimi obrestnimi merami za posojila in povprečnimi obrestnimi merami za vloge.

³³ Te so najvišjo raven dosegle septembra 2023.

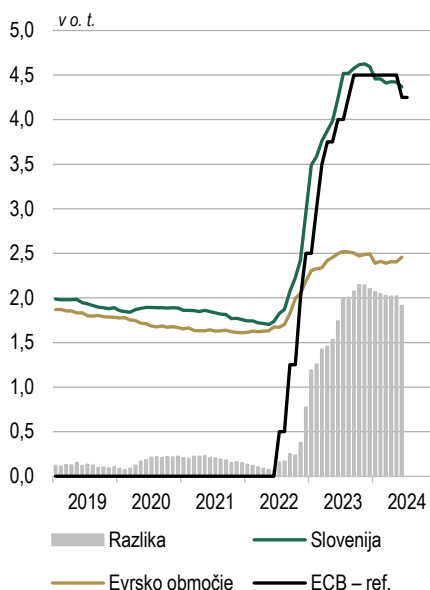
³⁴ Več v poglavju o dohodkovnem tveganju.

Slika 2.17: **Obrestni razmik**

Obrestni razmik za gospodinjstva in primerjava z evrskim območjem



Obrestni razmik za NFD in primerjava z evrskim območjem



Opomba: ECB – ref. predstavlja obrestno mero refinanciranja ECB.
Vir: ECB Data Portal, preračuni Banke Slovenije.

2.4 Kreditno tveganje

Oceno kreditnega tveganja v bankah smo v drugem četrtletju letos znižali na najnižjo raven. Po lanskem letu, zaznamovanem z zahtevnimi gospodarskimi razmerami in močno povečanimi stroški financiranja, je gospodarsko okolje v letu 2024 bolj spodbudno, kljub nekoliko počasnejši rasti od pričakovane. Deleži NPE in skupine 2 kreditnega tveganja ostajajo nizki, izpostavljenost bank do podjetij v stečaju pa kljub porastu števila začetih stečajnih postopkov zanemarljiva. Nekaj neugodnih signalov je zaznati v gradbeništvu in prometu. Pri potrošniških posojilih se je delež NPE po začetnem letošnjem poslabšanju v zadnjih mesecih ponovno zmanjšal, naraščanje deleža skupine 2 pa opozarja na povečano tveganje v tem segmentu portfelja. Stanovanjska posojila po obsegu in kakovosti še naprej ostajajo med najbolj stabilnimi naložbami bank.

NPE in skupine kreditnega tveganja

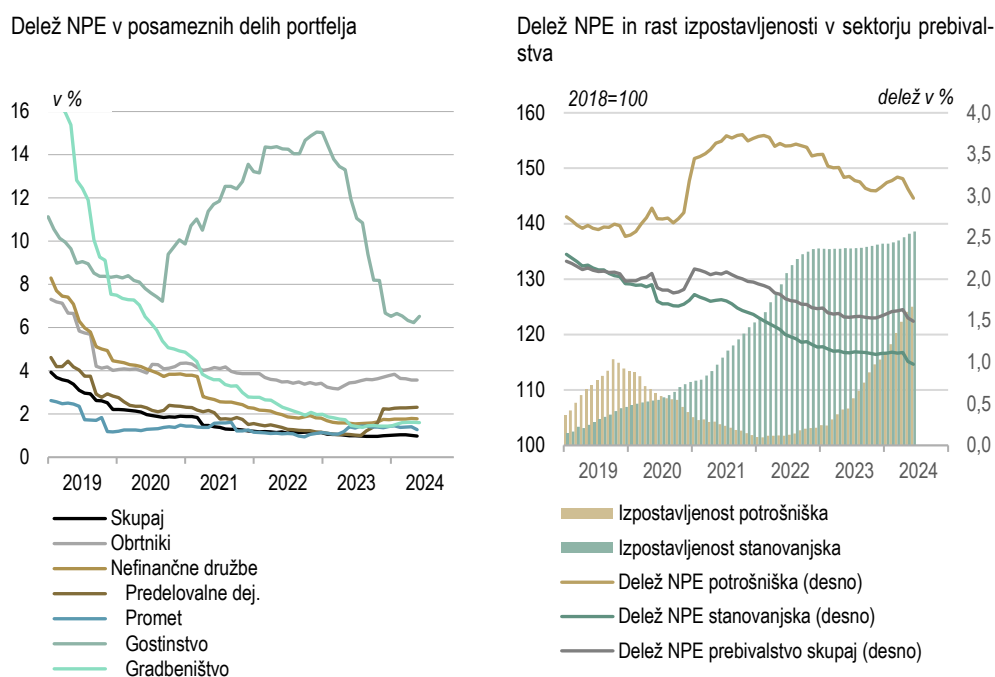
V prvem polletju 2024 se je dobra kakovost kreditnega portfelja bank ohranila. Komitenti bank so poslovali v stabilnejših razmerah³⁵ kot v preteklih obdobjih, kar je zmanjšalo kreditno tveganje v bankah. Delež NPE na ravni celotnega portfelja je že več kot leto dni stabilen pri 1,0 %. V portfelju NFD, ki so lansko leto poslovale z visokimi dobički in dodatno zmanjšano zadolženostjo, se je delež NPE ohranil na decembrski ravni 1,8 % (slika 2.18, levo). Poslovanje storitvenih dejavnosti je podpiralo močno domače povpraševanje, kar je ugodno vplivalo na redno odplačevanje dolgov. V gostinstvu, ki je po rezultatih poslovanja v letu 2023 že krepko preseгло predpandemsko leto 2019, je bil junijski delež NPE s 6,5 % že za skoraj 4 odstotne točke nižji kot pred pandemijo. NPE v tej dejavnosti so junija predstavljali le še 10 % vseh NPE v sektorju NFD, potem ko so na vrhu v začetku leta 2023 dosegli kar 27-odstotni delež. Poslabšala se je kakovost portfelja bank v gradbeništvu: delež NPE se je z najnižje ravni 1,4 %, dosežene na prehodu v leto 2024, v naslednjih mesecih povzpela na 1,6 %, pri

³⁵ Več v poglavju Makroekonomsko okolje.

čemer se je obseg NPE v tem obdobju povečal za 21 %. V predelovalnih dejavnostih se je po porastu na 2,3 %, zabeleženem ob prehodu v leto 2024, delež v naslednjih mesecih stabiliziral na tej ravni.

V portfelju prebivalstva se je, po nekajmesečni blagi rasti NPE, kakovost portfelja potrošniških posojil v zadnjih dveh mesecih ponovno izboljšala, padec NPE pa je prisoten tudi pri stanovanjskih posojilih. Obseg NPE pri potrošniških posojilih se je tri leta vztrajno zmanjševal (slika 2.18, desno), od zadnjega četrtertja 2023 do aprila pa ob hkratni rasti obsega vseh potrošniških posojil ponovno naraščal (skupaj za 8,0 %). Delež NPE se je posledično le rahlo spremenil, do aprila za 0,1 odstotne točke na 3,2 %. V naslednjih dveh mesecih so nekatere banke občutneje zmanjšale obseg NPE, tako pri potrošniških kot pri stanovanjskih posojilih. Pri potrošniških posojilih je delež NPE tako ponovno padel na 3,0 %, pri stanovanjskih pa po več kot enoletnem vztrajanju pri 1,1 % na 1,0 %. Stanovanjska posojila z 8,3 mrd EUR tako ostajajo med najbolj stabilnimi in najbolj kakovostnimi deli portfelja bank.

Slika 2.18: Delež NPE v posameznih delih portfelja in rast izpostavljenosti v sektorju prebivalstva



Vir: Banka Slovenije.

Število začelih stečajnih postopkov se je v prvi polovici leta 2024 v večini dejavnosti povečalo,³⁶ kljub temu pa ostaja izpostavljenost bank do družb v stečajih nizka. Število stečajnih postopkov je v prvem polletju medletno poraslo za 8,6 %, izpostavljenost do podjetij v stečaju pa se je v enakem obdobju zmanjšala za 1,7 %. V prvi polovici leta je zaznati majhen porast te izpostavljenosti, ki pa kljub temu ostaja nizka v razmerju do celotne izpostavljenosti do NFD, le 0,3 % (slika 2.19, levo). V strukturi izpostavljenosti do družb v stečajnih postopkih je v zadnjih mesecih prisoten trend rasti izpostavljenosti do trgovinskih družb, medtem ko se je izpostavljenost do predelovalnih dejavnosti in prometa v letu 2024 zmanjšala (slika 2.19, desno). V primerjavi z obdobjem med pandemijo je bistveno manjši pomen družb iz gostinstva, v primerjavi z obdobjem pred pandemijo pa družb iz gradbeništva, ki pa so močno prevladovale tako v

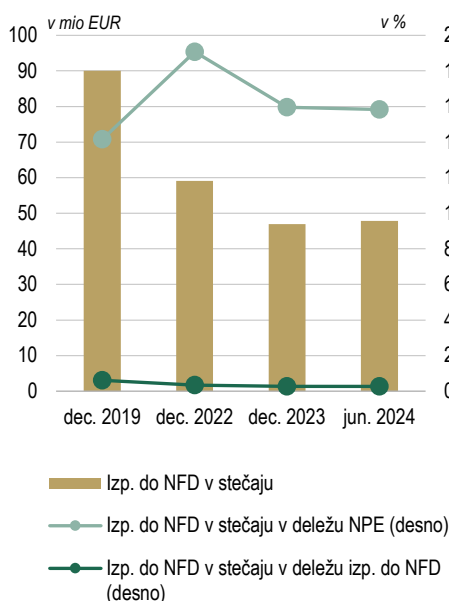
³⁶ Več o številu stečajev v poglavju Nefinančne družbe.

obdobju pred sanacijo bank kot tudi v vseh naslednjih letih do začetka pandemije leta 2020.

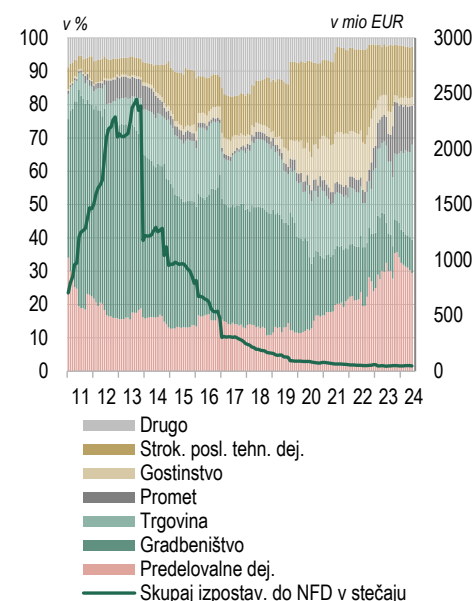
Nekoliko so se povečale terjatve z zamudami, krajšimi od 90 dni. Porast terjatev z zamudami med 30 in 90 dni je prisoten predvsem v predelovalnih dejavnostih (slika 8.11 v prilogi, desno), vendar je del teh terjatev že bil prestavljen v portfelj nedonosnih terjatev, kar je bilo opazno predvsem v mesecih na prehodu v leto 2024. V donosnem delu terjatev do predelovalnih dejavnosti je bilo v letošnjem letu le med 0,1 % in 0,4 % terjatev z zamudami v krajših intervalih. Deleži med meseci variirajo kot posledica naknadnega poravnavanja nastalih zamud. Kljub temu je trend podaljševanja zamud prisoten in lahko napoveduje poslabšanje portfelja, posebej glede na poslabšane napovedi v glavnih trgovinskih partnericah Slovenije.

Slika 2.19: Izpostavljenost do NFD v stečaju

Izpostavljenost bank do NFD v stečaju



Struktura izpostavljenosti bank do NFD v stečaju po dejavnostih



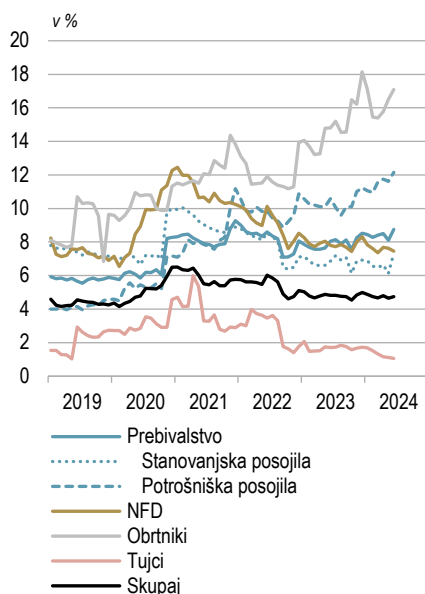
Vir: Banka Slovenije, Vrhovno sodišče.

Delež izpostavljenosti do NFD v skupini s povečanim kreditnim tveganjem se je v prvem polletju 2024 zmanjševal. Na ravni celotnega portfelja se je ta delež ohranjal pri 4,7 % (slika 2.20, levo), pri NFD pa se je do junija postopoma zmanjševal na 7,5 %. Pri tem je prišlo do pospešenega prerazvrščanja med skupinami komitentov v obeh smereh, še posebej med skupinama 2 (S2) in 3 (NPE) (slika 2.20, desno). Deleži S2 po posameznih dejavnostih NFD so se spreminjali različno. Pri družbah iz predelovalnih dejavnosti, trgovine, gostinstva ter strokovnih, tehničnih in poslovnih dejavnosti so banke v prvem polletju zmanjševale razvrščenost v S2, hkrati pa jo povečevale v družbah iz gradbeništva in prometa. Po naraščajočem trendu in po višini deleža S2 (junija 16,5 %) že od leta 2022 naprej izstopa sektor obrtnikov.

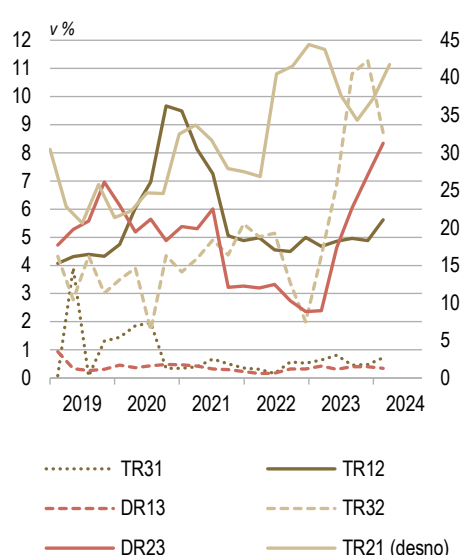
V portfelju prebivalstva se je delež skupine 2 povečal predvsem zaradi dinamike tega kazalnika pri potrošniških posojilih. Potrošniška posojila za razliko od stanovanjskih posojil in posojil NFD izstopajo po visoki rasti izpostavljenosti; junija je ta medletno dosegla 17,3 %. Delež S2 pri potrošniških posojilih se je v letu 2024 do junija povečal za 1,6 odstotne točke, na 12,2 %, kar kaže na zaznano povečano kreditno tveganje, ki spremlja hitro naraščanje izpostavljenosti v tem delu portfelja.

Slika 2.20: **Deleži S2 in prehodi med skupinami komitentov**

Delež S2 po skupinah komitentov



Stopnje prehodov med skupinami kreditnega tveganja



Opomba: Na sliki desno oznake TR v legendi označujejo stopnje prehoda (angl. Transition Rate) med skupinami kreditnega tveganja 1 in 2 v skladu z MSRP 9 oziroma v ti dve skupini iz skupine 3, DR pa pri prehodu v skupino 3. Pri izračunu stopenj prehodov izpostavljenosti je enota opazovanja poslovna banka-pogodba-datum. Vključene so vse izpostavljenosti, merjene po odplačni vrednosti, ki so obstajale na začetku opazovanega obdobja in so zanje poročane skupine kreditnega tveganja. Upoštevan je zadnji razpoložljivi podatek za to pogodbo znotraj leta. V prilogi so objavljene tudi stopnje prehodov med bonitetnimi razredi (prehodne matrike).

Vir: Banka Slovenije.

Kreditni standardi bank in obrestne mere

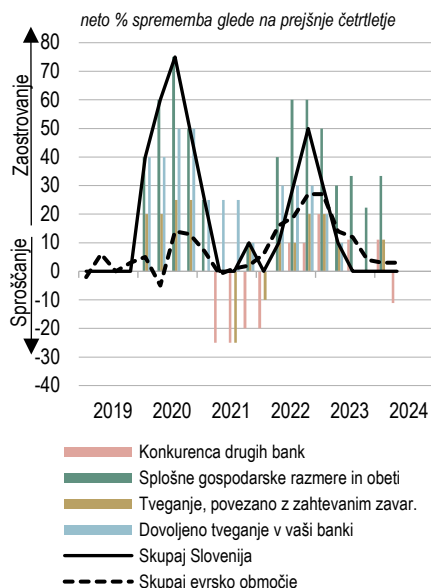
Glede na rezultate ankete BLS banke od druge polovice lanskega leta ne zaostrejejo več kreditnih standardov za posojila podjetjem, pri prebivalstvu pa so trendi različni glede na vrsto posojila. Banke ocenjujejo, da je v letu 2024 konkurenca drugih bank prispevala k sproščanju kreditnih standardov, medtem ko je v obdobju naraščajočih obrestnih mer pomembno prispevala k njihovem zaostrovanju (slika 2.21, levo). Pri stanovanjskih posojilih je v prvih dveh četrtletjih prevladovalo sproščanje kreditnih standardov (slika 8.13 v prilogi, levo), prav tako predvsem zaradi konkurence med bankami in tudi ugodnih gospodarskih razmer, še vedno pa k zaostrovanju prispeva dojemanje povečanih tveganj v bankah. Pri potrošniških posojilih banke od konca leta 2019 izpostavljajo kreditno sposobnost potrošnikov kot enega najpomembnejših dejavnikov zaostrovanja (oziroma v letu 2023, ob spremembi makrobonitetnih omejitev kreditiranja, sproščanja) kreditnih standardov, medtem ko ugodna likvidnostna pozicija bank prispeva k njihovem sproščanju.

Stroški financiranja pri bankah so se pri dolgu, sklenjenem s spremenljivo obrestno mero, v prvem polletju 2024 nekoliko zmanjšali, medtem ko pri fiksno obrestovanem dolgu še naprej naraščajo. Novo zadolževanje po fiksni obrestni meri se je v prvi polovici leta pri vseh vrstah posojil nekoliko pocenilo (slika 2.21, desno), vendar se bo zaradi zapadanja najugodnejše obrestovanih posojil iz preteklih let povprečna obrestna mera na preostali dolg še nekaj časa povečevala. Kljub temu je bila obrestna mera na preostali fiksno obrestovani dolg junija bistveno ugodnejša kot na dolg s spremenljivo obrestno mero: pri stanovanjskih posojilih je to razmerje znašalo 2,7 % : 6,1 %, pri potrošniških pa 6,5 % : 8,5 %. Pri posojilih NFD, kjer so fiksne obrestne mere v stanjih udeležene s slabimi 21 %, je to razmerje 2,7 % : 5,6 %

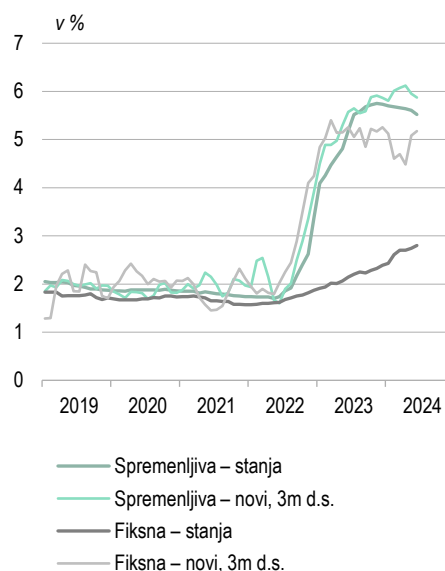
(slika 8.13 v prilogi, desno).³⁷ Obremenjenost NFD s servisiranjem dolga bo, poleg same višine obrestne mere, v prihodnje odvisna tudi od sposobnosti komitentov za ustvarjanje prihodkov v pogojih umirjanja gospodarske rasti ter od stopnje zadolženosti, ki je po zadnjih razpoložljivih podatkih v povprečju sektorja zelo ugodna.

Slika 2.21: **Kreditni standardi in obrestne mere**

Kreditni standardi za posojila podjetjem



Obrestne mere za nove posle in stanja posojil NFD



Opomba: Na sliki desno so pri novih poslih zajeta le dolgoročna posojila, ki v stanjih predstavljajo 88 %. Kratkoročna posojila so banke v povprečju odobravalе z nekoliko nižjo obrestno mero.

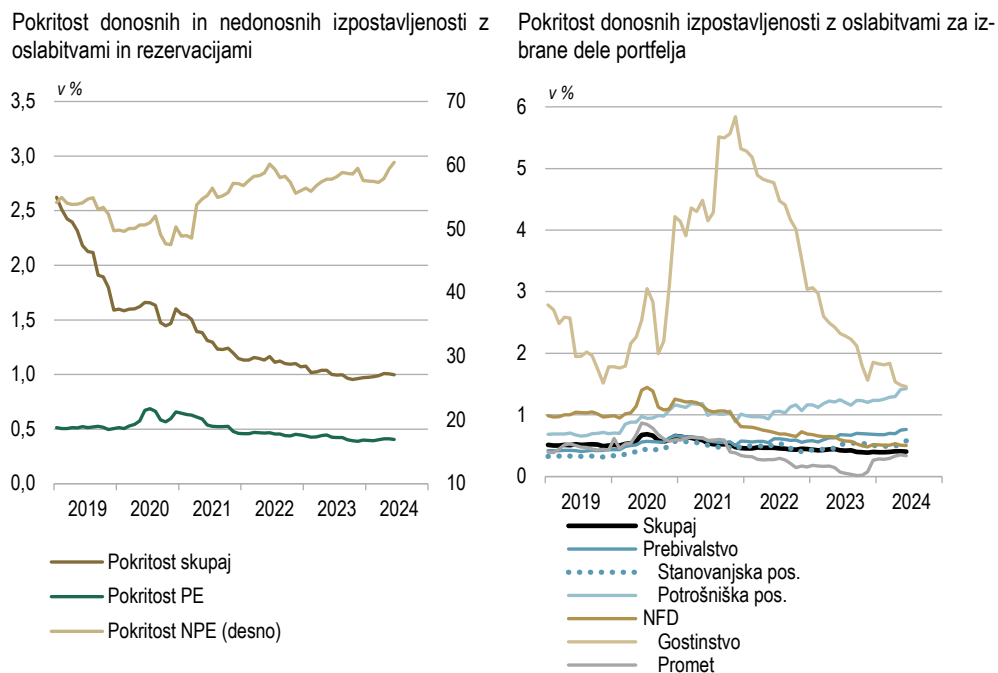
Vir: Anketa BLS, Banka Slovenije.

Pokritost z oslabitvami in rezervacijami

Pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami se je tudi v letu 2024 do junija ponovno izboljševala, pokritost donosnega dela portfelja pa je ostala nespremenjena. V prvem polletju se je pokritost NPE z oslabitvami in rezervacijami povečala za slabe 3 odstotne točke, na 60,5 %, izboljševala pa se je v vseh skupinah komitentov (slika 2.22, levo). Pri pokritosti donosnih terjatev ni bilo opaznejših sprememb: z manjšimi nihaji se je ohranila na decembrski ravni 0,40 %. Pri tem se je, hkrati s povečanim prerazvrščanjem posojil v S2, opazno povečala pokritost donosnih potrošniških posojil (slika 2.22, desno). Ta je junija dosegla 1,43 % v primerjavi z 1,24 % ob koncu preteklega leta. Tako visoko stopnjo pokritosti imajo le še družbe iz gostinstva, vendar s tendenco hitrega zmanjševanja. Pri potrošniških posojilih velja, da je visoka pokritost z oslabitvami povezana z manjšo pokritostjo z zavarovanji, vendar je trend naraščanja pokritosti verjetno povezan z oceno večje tveganosti tega portfelja v času hitre rasti izpostavljenosti.

³⁷ Več v poglavju o obrestnem tveganju.

Slika 2.22: Pokritosti z oslavitvami in rezervacijami



Opomba: PE označuje donosne izpostavljenosti (angl. performing exposures).
Vir: Banka Slovenije.

2.5 Dohodkovno tveganje

Dohodkovno tveganje v slovenskem bančnem sistemu je že dobro leto ocenjeno kot nizko s stabilno tendenco. V obdobju zviševanja obrestnih mer so se razmere za ustvarjanje dohodka namreč močno izboljšale; povečan dohodek bank je posledica velike razlike med obrestnimi merami na naložbeni strani in tistimi za vire. Rast neto obrestnih prihodkov, ki je bila pri nas med najvišjimi v EU in evrskem območju, se s pričetkom zniževanja obrestnih mer umirja. Kljub dodatnemu znižanju obrestnih mer v nadaljevanju leta pa ne pričakujemo, da bi lahko dohodek bank v pomembni meri zaostal za lanskim. Neobrestni prihodki ostajajo razmeroma stabilni. Vračunavanje davka na bilančno vsoto pa povečuje operativne stroške bank.

Bruto in neto dohodek bank

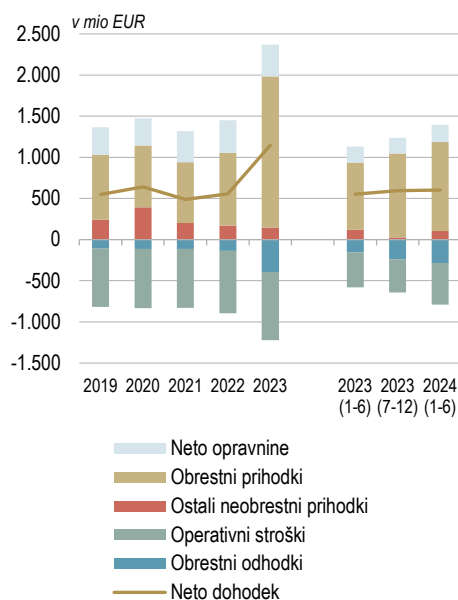
Bruto dohodek v slovenskem bančnem sistemu je v prvem polletju letos znašal 1.110 mio EUR, neto dohodek pa 604 mio EUR. V primerjavi z lanskim prvim polletjem sta se povečala za 131 oziroma 50 mio EUR. Medletna rast dohodka bank se je v prvem polletju letos pričakovano znižala. To je predvsem posledica znižanja rasti neto obrestnih prihodkov, delno pa tudi vračunavanja davka na bilančno vsoto, ki je bil uveden lani, in nižjih neto neobrestnih prihodkov. Ob trenutnih ravneh obrestnih mer so se za banke sicer nadaljevale nadpovprečno dobre razmere za ustvarjanje dohodka. Banke v zadnjih mesecih ustvarjajo dohodek, primerljiv s tistim konec lanskega in v začetku letošnjega leta (slika 2.23, levo). Medletna rast bruto dohodka se je do junija močno znižala, za 27 odstotnih točk, na 13,4 %, medletna rast neto dohodka pa kar za 97 odstotnih točk, na 9 %. Neto dohodek letos znižuje rast operativnih stroškov, tudi zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto bank. Ob neupoštevanju teh stroškov bi neto dohodek znašal 658 mio EUR, njegova medletna rast v prvem polletju pa bi bila za skoraj 10 odstotnih točk višja.

Neto obrestni prihodki so se v prvi polovici leta 2024 medletno povečali za petino. Po zaključku zviševanja obrestnih mer naše denarne politike se je obseg prihodkov iz naslova posojil in najbolj likvidnih oblik terjatev stabiliziral. Ravni obrestnih mer so v začetku letošnjega leta vse manj presegale dosežene v enakem obdobju lani, postopoma pričele stagnirati in se celo zniževati. Obrestni odhodki slovenskega bančnega sistema so se po začetku zviševanja obrestnih mer ECB v letu 2022 pričeli povečevati z zamikom in manj intenzivno kot v drugih državah evrskega območja. K visokim neto obrestnim prihodkom slovenskega bančnega sistema tako odločilno prispevajo prav nizki obrestni odhodki.³⁸

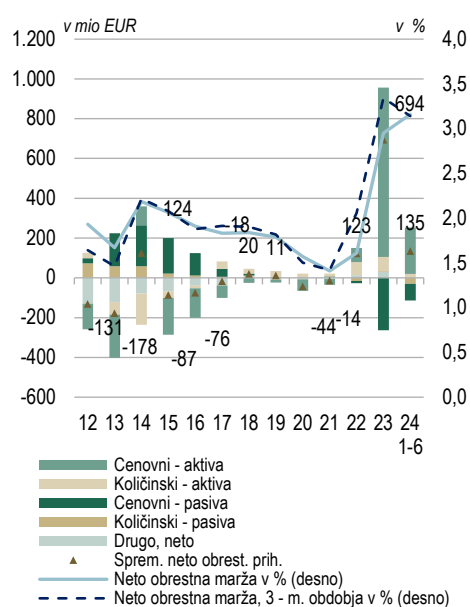
Neto obrestna marža je v prvem polletju letos presegala tri odstotke. Junija je izračunana za zadnje enoletno obdobje znašala 3,16 %.³⁹ Četrtletne vrednosti, preračunane na letno raven, pa kažejo, da se je marža po decembrskem vrhu (3,34 %) v prvi polovici leta 2024 pričela postopoma zniževati in junija znašala 3,14 %.

Slika 2.23: **Komponente neto dohodka ter prispevek količinskih in cenovnih učinkov k spremembi neto obrestnih prihodkov**

Neto dohodek in njegove komponente



Prispevek količinskih in cenovnih dejavnikov k spremembi neto obrestnih prihodkov



Opomba: Na slikah zgoraj je neto obrestna marža izračunana za vsakokratno enoletno obdobje.
Vir: Banka Slovenije.

K povečevanju neto obrestnih prihodkov so v prvi polovici letošnjega leta prispevali zlasti cenovni učinki naložbene strani bančnih bilanc. Ti so prevladovali nad negativnimi prispevki bančnih obveznosti, vendar manj kot v letu 2023. Pozitivni cenovni učinki so izvirali iz vseh obrestonosnih delov aktive (slika 2.23, desno). V primerjavi z lanskim letom so se izboljšali tudi pri naložbah v vrednostne papirje; njihov relativni pomen v skupnem prirastu neto obresti se je povečal. Banke namreč vrednostne papirje, ki so v obdobju nizkih obrestnih mer imeli zelo nizke donosnosti, postopoma zamenjujejo z bolj donosnimi. Na pasivni strani so se v prvi polovici leta 2024 okrepili predvsem cenovni učinki pri vlogah, vendar je bil njihov prispevek glede na velik obseg vlog razmeroma majhen. Po drugi strani so bili količinski učinki majhni in,

³⁸ Razmerje med obrestnimi prihodki in odhodki se postopoma znižuje, letos do junija je bilo nekoliko pod 4, najvišje vrednosti, nad 7, je doseglo po daljšem obdobju nizkih obrestnih mer malo pred izbruhom pandemije, medtem ko je daljše obdobje pred letom 2014 znašalo okrog 2.

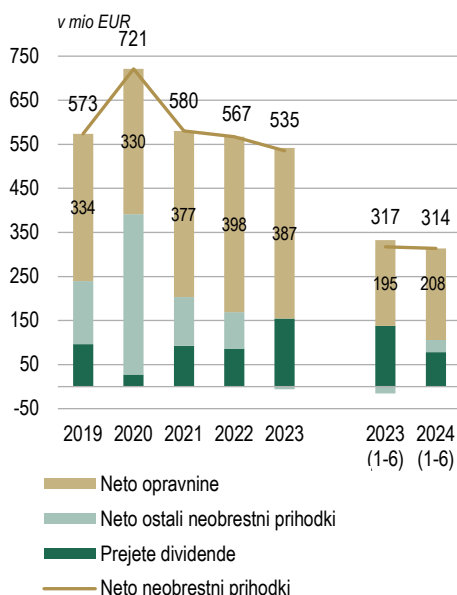
³⁹ Tako vrednost je neto obrestna marža nazadnje dosegla pred dvema desetletjema (3,17 % maja 2004).

upoštevajoč aktivno in pasivno stran skupaj, negativni. Zaradi upočasnitve posojilne aktivnosti so bili letos ti učinki pri posojilih blizu nič.

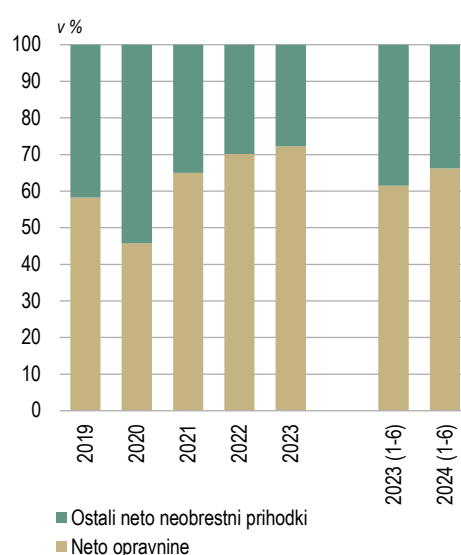
Neto neobrestni prihodki bank so bili v prvi polovici leta primerljivi z lanskimi v enakem obdobju. Neobrestni prihodki so tako le minimalno zaostajali za lanskimi (–1,1 %), na kar so vplivali manjši prihodki bank iz dividend (slika 2.24, desno). Medletni upad neto neobrestnih prihodkov sta sicer zaznamovala dva nasprotujoča si učinka. Februarja lani je večja banka, ob izločitvi leasinga podjetja, realizirala izgubo zaradi učinka negativnega dobrega imena. Posledično so bili lanski neto neobrestni prihodki bank in bančnega sistema relativno nizki, kar je letos, zlasti v prvih mesecih leta, vplivalo na višjo medletno rast. Do junija letos pa so banke zabeležile precej manj prihodkov iz izplačanih dividend (–43,1 %), kar je pomembno vplivalo na medletni padec neobrestnih prihodkov. V naslednjih mesecih pričakujemo povečanje teh prihodkov, saj so izplačila dividend izvedena tudi v drugem polletju leta.⁴⁰ Rast neto opravnin ostaja solidna, s 6,4 % je za dve odstotni točki prehitela rast bilančne vsote, vrednost neto opravninske marže pa je stabilna in je junija znašala 0,76 %.

Slika 2.24: **Neobrestni prihodki bank in struktura neobrestnih prihodkov**

Neobrestni prihodki bank



Neobrestni prihodki bank, struktura



Vir: Banka Slovenije.

Operativni stroški

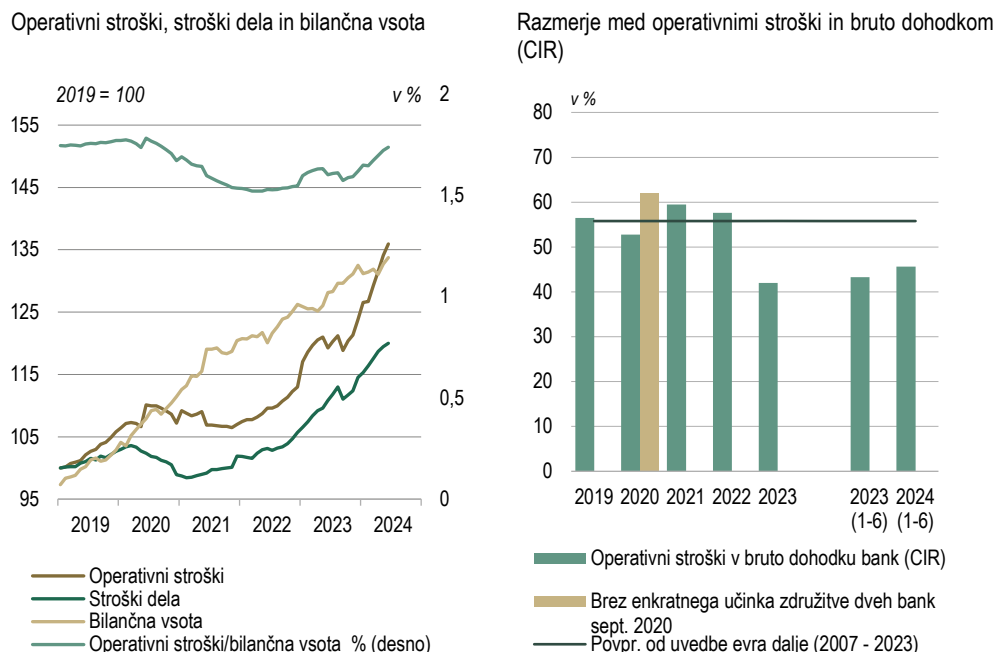
Operativni stroški bank so se povečali predvsem zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto. V prvem polletju letos so se medletno povečali za 19,1 %, stroški dela pa za 9,8 %, kar je nekoliko več, kot je znašala medletna rast stroškov dela v zasebnem sektorju v Sloveniji v prvem polletju letos (7,8 %).⁴¹ Na visoko rast operativnih stroškov je vplivala predvsem uvedba davka na bilančno vsoto bank; brez tega davka bi bila

⁴⁰ V juliju letos je tako že prišlo do povečanih prihodkov iz dividend pri eni od večjih bank, kar je posledično vplivalo na visoko medletno rast neto neobrestnih prihodkov na ravni bančnega sistema. Ti so se medletno povečali za 36,2 %.

⁴¹ Skupna rast sredstev za zaposlene v Sloveniji je v prvem polletju letos medletno znašala 7,4 %, v javnem sektorju pa 6,2 %.

njihova medletna rast precej nižja.⁴² Ob porastu stroškov se je povečal tudi delež operativnih stroškov v bilančni vsoti (slika 2.25, desno). Delež operativnih stroškov bank v bruto dohodku bank (angl. CIR, Cost-to-Income ratio) ostaja tako kot lani glede na predhodna leta zaradi visokih dohodkov bank razmeroma nizek. V prvem polletju letos se je razmerje sicer povečalo na 45,6 %, vendar je še precej pod dolgoletnim povprečjem.⁴³

Slika 2.25: Operativni stroški ter razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom



Vir: Banka Slovenije.

Pričakovano gibanje dohodka

V letu 2024 pričakujemo, da bodo banke ob nespremenjenih okoliščinah ustvarile primerljiv dohodek kot v letu 2023. Banke še naprej ohranjajo visoko razliko med aktivnimi in pasivnimi obrestnimi merami,⁴⁴ s čimer ustvarjajo visok in razmeroma stabilen obseg (neto) obrestnih prihodkov, kar se v nadaljevanju leta še ne bo bistveno spremenilo. Ob stagnaciji neto obrestnih prihodkov ostaja neto obrestna marža visoka in močno presega dolgoletno povprečje. K ohranjanju visokih neto obrestnih prihodkov prispeva tudi počasnejše zniževanje obrestnih mer ECB od prvotnih pričakovanj. Neto neobrestni prihodki so v prvem polletju sicer medletno nekoliko zaostali za lanskimi, vendar pa lahko v drugi polovici leta zaradi prejetih dividend pričakujemo njihovo rast. Rast neto opravnin sicer ostaja solidna. Glavna kategorija, ki bo prispevala k zmanjšanju neto dohodka v letošnjem letu, bodo tudi v drugi polovici leta v primerjavi z lanskim letom višji operativni stroški zaradi uvedbe davka na bilančno vsoto bank, vendar so razmejeni zneski tega davka v prvem polletju letos znašali manj kot desetino ustvarjenega dobička.

⁴² Banke so zaradi uvedbe davka po grobi oceni v prvem polletju administrativne stroške povečale za okrog 54 mio EUR.

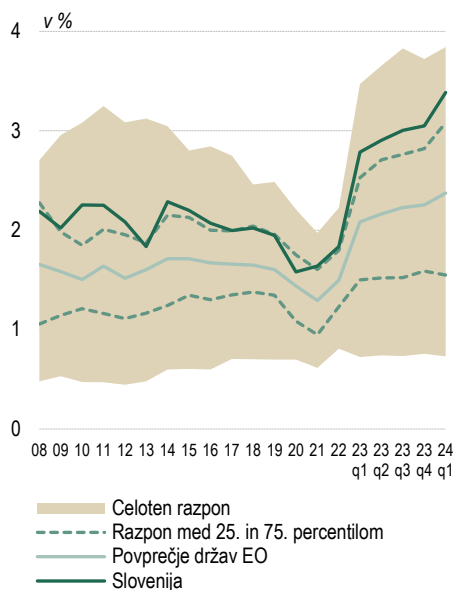
⁴³ To je od leta 2000 do leta 2023 znašalo 57,3 %, od vstopa Slovenije v evrsko območje (2007) do leta 2023 pa 55,7 %.

⁴⁴ Povprečje trimesečnega euriborja v prvem polletju letošnjega leta s 3,9 % še vedno presega lanskega v enakem obdobju za 0,9 odstotne točke. Celoten obrestni razmik je junija 2024 znašal 3,0 odstotne točke, enako kot lani junija, tisti iz posojilno-depozitnega dela pa 4,5 % (4,3 %). Aktivna obrestna mera je junija znašala 4,3 % (lani: 3,8 %), pasivna pa 1,3 % (lani: 0,8 %), od tega za vloge le 0,6 % (lani: 0,3 %). V povprečju prvega polletja letošnji skupni razmik še vedno presega lanskega za 0,5 odstotne točke, pri posojilno-depozitnem delu pa za 0,7 odstotne točke. Vrednosti so vsakokrat izračunane iz obresti iz izkaza uspeha in stanj naložb oziroma obveznosti.

V letu 2023 se je tako v Sloveniji kot v EU in evrskem območju neto obrestna marža povečala (slika 2.26).⁴⁵ Slovenski bančni sistem v primerjavi s povprečjem in mediano držav EU nekoliko odstopa navzgor pri neto obrestni marži, neto neobrestni marži in neto opravninski marži. Te vrednosti slovenskega bančnega sistema so bile tudi lani med višjimi. Podobno sicer velja tudi za delež operativnih stroškov v bilančni vsoti, kar je tudi posledica velikosti slovenskih bank. Za manjše banke v obeh območjih je namreč značilno, da imajo višje vrednosti tega kazalnika. Delež operativnih stroškov v bruto dohodku bank pa je bil lani, predvsem zaradi velike rasti dohodka v slovenskem bančnem sistemu, za okrog tri odstotne točke nižji od mediane držav EU. Primerjava med slovenskimi bankami in bankami primerljive velikosti v EU pokaže, da so slovenske banke dosegle precej višjo neto obrestno maržo. Ta je po konsolidiranih podatkih ob koncu leta 2023 znašala 3,0 %, kar 0,7 odstotne točke nad mediano držav EU oziroma nad vrednostjo primerljive velikih bank.⁴⁶ Neto neobrestna marža in neto opravninska marža pa sta bili nižji od vrednosti, doseženih pri primerljivi velikih bankah v EU oziroma evrskem območju. Slovenske banke so izkazovale tudi večjo stroškovno učinkovitost, saj so imele nižja deleža operativnih stroškov v bruto dohodku oziroma v bilančni vsoti kot banke primerljive velikosti v EU oziroma evrskem območju.

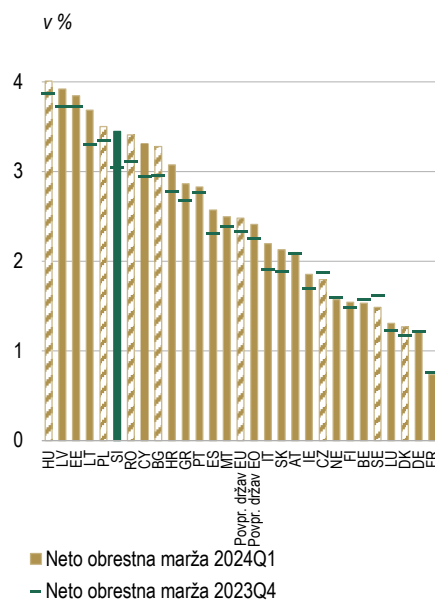
Slika 2.26: Neto obrestna marža v evrskem območju in državah EU

Gibanje neto obrestne marže v državah evrskega območja in Sloveniji v odstotkih



Vir: Banka Slovenije.

Neto obrestna marža v državah EU in evrskega območja v letu 2023 in prvem četrtletju 2024 v odstotkih



Slovenija se je lani in v prvem četrtletju leta 2024 uvrstila med države z najvišjimi rastmi neto obrestnih prihodkov in dohodka bank.⁴⁷ Pri vrednostih neto obrestne

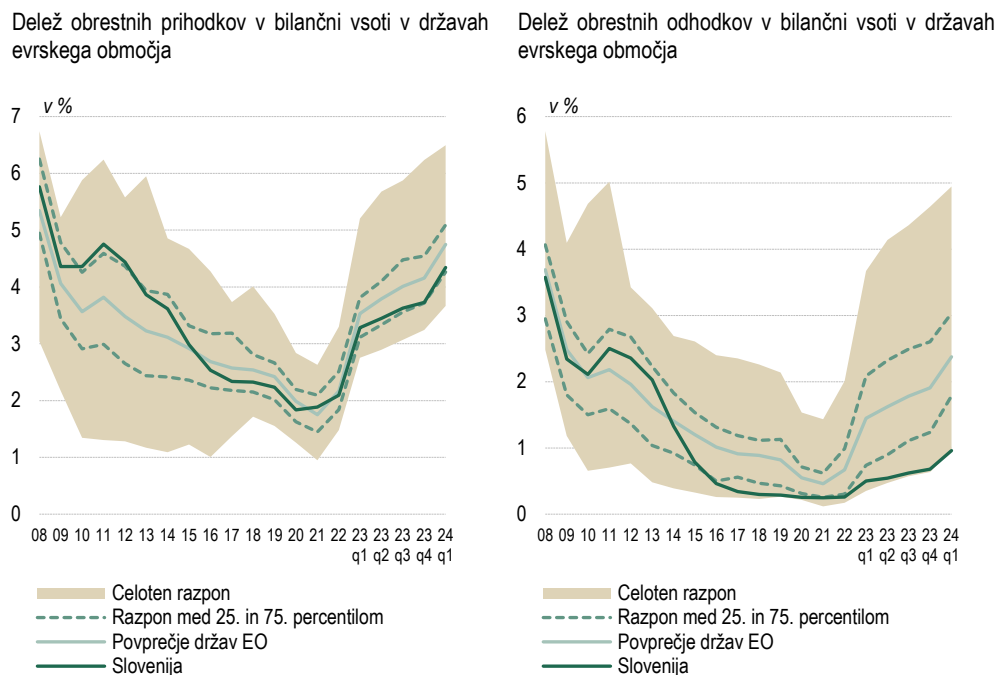
⁴⁵ Primerjane vrednosti se nanašajo na leto 2023 (ECB, Data Portal). Glej del Priloge z naslovom »Primerjava izbranih kazalnikov slovenskega bančnega sistema z bančnimi sistemi v EU v letu 2023«.

⁴⁶ Vrednosti sta bili enaki.

⁴⁷ Po razpoložljivih podatkih za 25 držav EU je bila Slovenija lani po rasti neto obrestnih prihodkov na petem mestu, v prvem četrtletju letos pa na tretjem mestu. Podobno kažejo podatki za 24 držav EU pri dohodku (angl. *operating income*), kjer je Slovenija od 24 držav lani dosegla peto mesto, v prvem četrtletju letos pa je imela najvišjo rast. Rasti so se sicer pričakovano znižale. Podatki za nekatere države EU niso razpoložljivi.

marže se je slovenski bančni sistem že lani v prvem četrtnem premaknil nad 75. percentil razporeditve evrskih držav (slika 2.26, levo).⁴⁸ Pri tem je zanimivo, da imajo slovenske banke glede na povprečje držav podpovprečen delež obrestnih prihodkov v bilančni vsoti (slika 2.27, levo), kar je posledica visokega deleža likvidnih sredstev in vrednostnih papirjev, ki so manj obrestovani v primerjavi s posojili. V obdobju več kot poldruga desetletja se je znižal predvsem delež posojil nebančnemu sektorju in povečal delež likvidnih sredstev, delež obrestnih prihodkov v bilančni vsoti pa je manjši od povprečja držav evrskega območja od leta 2016 dalje.

Slika 2.27: **Delež obrestnih prihodkov in obrestnih odhodkov v bilančni vsoti v državah evrskega območja**



Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Delež obrestnih odhodkov v bilančni vsoti slovenskih bank je najnižji med državami evrskega območja (slika 2.27, desno), med državami EU pa je bil ta delež nižji le v eni državi. Prenos zvišanja obrestnih mer ECB na bančne vloge v preteklih dveh letih je bil v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami namreč izjemno skromen, hkrati pa je naš bančni sistem najbolj odvisen od financiranja z vlogami nebančnega sektorja, ima pa tudi največji delež najcenejših vlog na vpogled v bilančni vsoti. Delež obrestnih odhodkov glede na celotne bančne vire se je primerjalno z državami evrskega območja nižal postopno, predvsem pa s prehodom v okolje nizkih obrestnih mer. V spodnji četrtini razporeditve držav evrskega območja se nahaja od leta 2016 dalje. Pred tem, od zadnje finančne krize naprej, pa je bil ta delež bistveno višji. Proces zniževanja tega deleža v letih od 2008 dalje je sovpadal z zniževanjem dražjih grosističnih virov in povečevanjem deleža cenejših vlog nebančnega sektorja. V letih, ko so prevladovala izjemno nizke obrestne mere, pa se je močno povečal delež vpoglednih vlog v strukturi vlog nebančnega sektorja, kar je bil dodaten razlog za zmanjšanje deleža obrestnih odhodkov v bančnih virih.

⁴⁸ V nadaljevanju (gibanje obrestnih prihodkov, odhodkov in neto obrestne marže) primerjamo Slovenijo le z evrskim območjem, ker gre za države, ki so vse v enotnem denarnem območju in se soočajo z enakimi obrestnimi merami centralne banke (ECB).

Tržno tveganje je eno od klasičnih tveganj, ki pa so mu slovenske banke zaradi svojega poslovnega modela relativno malo izpostavljene. Posledično ga kljub periodični spremljavi ne uvrščamo med sistemska tveganja, ki jih obravnavamo v našem prikazu tveganj in odpornosti. Tržno tveganje (MR) je tveganje izgub zaradi spremembe tržnih cen, v zvezi s čimer so banke skladno s CRR dolžne izračunavati kapitalske zahteve za MR. S poslovanjem bank s finančnimi instrumenti pa sta povezani tudi kreditno tveganje nasprotne stranke (CCR) in tveganje prilagoditve kreditnega vrednotenja (CVA). CCR zajema tveganje, da nasprotna stranka v poslu postane neplačnik, medtem ko se CVA nanaša na tveganje izgub iz naslova znižanja tržnih vrednosti pogodb zaradi spremembe kreditne sposobnosti nasprotne stranke in tržnih dejavnikov tveganj.

V nadaljevanju predstavljamo podatke o izpostavljenostih, ki so podlaga za izračun kapitalskih zahtev za MR v zvezi s pozicijami finančnih instrumentov v trgovalni knjigi ter valutnih in blagovnih finančnih instrumentov v bančni knjigi, ter o izpostavljenostih za izračun zahtev za CCR in CVA, bolj natančno pa opišemo obseg poslovanja bank z izvedenimi finančnimi instrumenti in posli financiranja z vrednostnimi papirji, ki so predmet zahtev iz uredb CRR,⁴⁹ EMIR⁵⁰ in SFTR.⁵¹

Izpostavljenost bank iz naslova tržnega tveganja

Tržna oziroma poštena vrednost pozicij⁵² za izračun kapitalskih zahtev za MR bank je na dan 31. 12. 2023 znašala 2,4 mrd EUR, 653 mio EUR za CCR in 57 mio EUR za CVA. Kapitalske zahteve za te pozicije so v povprečju v deležu vseh kapitalskih zahtev znašale 3,1 % za MR, 0,5 % za CCR in 0,2 % za CVA. Izpostavljenost bank tržnemu tveganju je trenutno izjemno majhna.

Tabela 2.1: Tržna oziroma poštena vrednost pozicij za izračun kapitalskih zahtev za MR, CCR in CVA na dan 31. 12. 2023 ter njihov delež v vseh kapitalskih zahtevah bank

Tržna/poštena vrednost [v mio EUR]			Delež kapitalskih zahtev v vseh kapitalskih zahtevah [v %]		
MR	CCR	CVA	MR	CCR	CVA
2.400	653	57	3,1	0,5	0,2

Vir: Banka Slovenije.

⁴⁹ Uredba (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (UL L št. 176/2013 z dne 27. 6. 2013; zadnjič spremenjena s Uredbo (EU) 2024/1623 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 31. maja 2024 o spremembi Uredbe (EU) št. 575/2013 glede zahtev za kreditno tveganje, tveganje prilagoditve kreditnega vrednotenja, operativno tveganje, tržno tveganje in izstopni prag; UL L št. 2024/1623 z dne 19. 6. 2024).

⁵⁰ Uredba (EU) št. 648/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o izvedenih finančnih instrumentih OTC, centralnih nasprotnih strankah in repozitorijih sklenjenih poslov (UL L št. 201/2012 z dne 27. 7. 2012; zadnjič popravljena s Popravkom Uredbe (EU) št. 575/2013 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 26. junija 2013 o bonitetnih zahtevah za kreditne institucije in investicijska podjetja ter o spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012; UL L št. 92/2023 z dne 30. 3. 2023).

⁵¹ Uredba (EU) 2015/2365 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 o preglednosti poslov financiranja z vrednostnimi papirji in ponovne uporabe ter spremembi Uredbe (EU) št. 648/2012 (UL L št. 337/2015; zadnjič spremenjena z Uredbo (EU) 2021/23 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 16. decembra 2020 o okviru za sanacijo in reševanje centralnih nasprotnih strank ter spremembi uredb (EU) št. 1095/2010, (EU) št. 648/2012, (EU) št. 600/2014, (EU) št. 806/2014 in (EU) 2015/2365 ter direktiv 2002/47/ES, 2004/25/ES, 2007/36/ES, 2014/59/EU in (EU) 2017/1132; UL L št. 22/2021 z dne 22. 1. 2021).

⁵² Pri izračunu kapitalskih zahtev se upošteva podatek o tržni vrednosti pozicij oziroma če ta ni na voljo, podatek o poštenu vrednosti pozicij oziroma zadnji razpoložljivi tržni ali poštenu vrednosti, in sicer v vseh primerih kot seštevek absolutne vrednosti vseh dolgih in kratkih pozicij bilančnih in zunajbilančnih postavk.

V primerjavi s koncem leta 2021 je bila tržna oziroma poštena vrednost pozicij v finančnih instrumentih konec leta 2023 višja za 670 mio EUR, in sicer zaradi bistvenega zvišanja vrednosti pozicij v valutnih IFI. Izpostavljenost banke iz naslova CCR predstavlja tržno vrednost izvedenih finančnih instrumentov.

Poslovanje bank z izvedenimi finančnimi instrumenti (IFI) in posli financiranja z vrednostnimi papirji (SFT)

Banke so imele na dan 31. 12. 2023 odprtih za 36,2 mrd EUR bruto nominalnih pozicij v IFI oziroma 653 mio EUR tržne vrednosti v 7.212 odprtih poslih, pri čemer so vse banke sklepale posle le z IFI, s katerimi se trguje na prostem trgu (angl. OTC – over the counter).

Največ poslov so banke sklenile z valutnimi IFI (pri čemer prevladujejo valutne zamenjave), in sicer v bruto nominalni vrednosti⁵³ 28,6 mrd EUR oziroma 280 mio EUR tržne vrednosti⁵⁴ v 6.348 poslih. Temu sledijo posli z obrestnimi IFI 7,5 mrd EUR bruto nominalne vrednosti oziroma 373 mio EUR tržne vrednosti v 863 poslih. Posle z lastniškimi IFI je sklepala le ena banka, stanj v preostalih vrstah IFI (blagovni in kreditni IFI) pa banke niso imele. Banke skoraj vse posle z IFI sklenejo s svojimi petimi največjimi nasprotnimi strankami, sicer pa imajo skupno 273 nasprotnih strank; največ je nefinančnih nasprotnih strank pod pragom kliringa⁵⁵ s sedežem v Sloveniji (190).

Tabela 2.2: Bruto nominalna vrednost in tržna oziroma poštena vrednost valutnih in obrestnih IFI ter število poslov na dan 31. 12. 2023

Bruto nominalna vrednost IFI [v mrd EUR]		Tržna/poštena vrednost IFI [v mio EUR]		Število poslov	
valutni IFI	obrestni IFI	valutni IFI	obrestni IFI	valutni IFI	obrestni IFI
28,6	7,5	280	373	6.348	863

Vir: Banka Slovenije.

Posle z IFI opravlja sedem bank. Med njimi gibljiva zavarovanja izmenjuje šest bank, začetna zavarovanja pa izmenjujeta dve banki. Štiri banke so nad pragom kliringa in tri pod tem pragom, pri čemer kliring dejansko izvajata dve banki. Ostale banke uveljavljajo izvzetje ali pa ne opravljajo poslov, ki bi bili predmet kliringa. Izvzetje transakcij znotraj skupine iz obveznosti kliringa uporablja pet bank, štiri banke pa uporabljajo izvzetje iz zahteve glede izmenjave zavarovanj.⁵⁶ Posle s SFT pa sta v letu 2023 sklepali le dve banki.

Banke se zaradi nedavnih in prihajajočih bistvenih sprememb zakonodajnega okvira soočajo z izzivi pri implementaciji regulativnih novosti na področju MR in MI. Implementacija namreč zahteva prenovu informacijskih sistemov in zagotavljanje ustrezno usposobljenega kadra.

⁵³ Bruto nominalni znesek pomeni znesek osnovnega instrumenta v pogodbi s finančnimi instrumenti, ki lahko predstavlja vrednost celotne pozicije ali dogovorjeni znesek pogodbe.

⁵⁴ Tržna vrednost je cena, ki jo finančni instrument doseže na trgu ter so jo kupci pripravljeni plačati in prodajalci pripravljeni sprejeti.

⁵⁵ Obveznost kliringa določa 4. člen EMIR za vse nasprotne stranke v poslih z IFI OTC, če skupna povprečna pozicija ob koncu meseca (na individualni ravni oziroma ravni skupine) za zadnjih 12 mesecev za posamezne razrede IFI OTC presega enega od naslednjih pragov kliringa, določenih glede na razred IFI:

- 1 milijarda EUR za kreditne IFI OTC;
- 1 milijarda EUR za lastniške IFI OTC;
- 3 milijarde EUR za obrestne IFI OTC;
- 3 milijarde EUR za valutne IFI OTC;
- 4 milijarde EUR za blagovne IFI OTC;
- 3 milijarde EUR za druge pogodbe o IFI OTC.

⁵⁶ Za transakcije znotraj skupine iz 3. člena EMIR lahko nasprotne stranke v poslih z IFI OTC na podlagi drugega odstavka 4. člena EMIR uveljavljajo izjemo od obveznosti kliringa in na podlagi določb petega do desetega odstavka 11. člena EMIR izjemo od zahteve glede vzpostavitve določenih tehnik za zmanjševanje tveganj, in sicer izmenjave zavarovanj. V primeru uveljavljanja izjeme morajo nasprotne stranke pri pristojnemu organu podati pisno vlogo oziroma uradno obvestilo glede podrobnosti transakcij znotraj skupine.

3.1 Kibernetsko tveganje

Oceno kibernetskega tveganja v bančnem sistemu ohranjamo na povišani ravni s stabilno tendenco. Banke sicer ne poročajo, da bi se število kritičnih kibernetskih incidentov v drugem kvartalu 2024 povečalo glede na leto 2023, vendar kibernetske grožnje, tudi zaradi povišanega geopolitičnega tveganja, še naprej ostajajo na visoki ravni, zato bi se lahko število kibernetskih napadov na bančni sistem v prihodnje povečalo.

V prvi polovici leta 2024 so različne hekerske skupine okrepile kibernetske napade zlasti na spletne strani slovenskih državnih organov in ustanov. Cilj kibernetskih napadov je bil obremeniti strežnike in otežiti dostopnost do spletnih strani državnih organov. Banke in hranilnice sicer niso poročale, da bi izvršeni napadi DDoS⁵⁷ povzročili nedelovanje spletnih strani in storitev, ki jih ponujajo komitentom.

Banka Slovenije je v letu 2024 po vzoru SSM tudi za manj pomembne banke in hranilnice izvedla ciljne stresne teste na temo kibernetskih tveganj. Namen testa je bil spremljanje vpliva hipotetičnega kibernetskega napada na operativno poslovanje bank ter razvoj sistemskih tveganj. Rezultati stresnih testov kažejo, da hipotetični kibernetski napad na podlagi samoocene poslovnih bank ne bi imel večjega vpliva na delovanje ključnih ekonomskih funkcij in s tem tudi ne na finančno stabilnost (več v okvirju 2).

Na podlagi poročanja slovenskih bank o kibernetskih incidentih ocenjujemo, da število kritičnih kibernetskih incidentov v bančništvu ostaja stabilno. Slovenski bančni sektor v prvi polovici leta 2024, drugače kot je bilo to zaznati v zadnjih letih na ravni EU, ni bil tarča večjih kibernetskih napadov. Število kritičnih kibernetskih incidentov se zaradi geopolitičnih groženj (vojna v Ukrajini, konflikti na Bližnjem vzhodu) ni povečalo. Najpogostejša tipa napadov na banke in njihove komitente ostajata spletno ribarjenje (angl. phishing)⁵⁸ in spletne goljufije. V zadnjem času smo zaznali tudi incidente, ki se nanašajo na nenamerno uhajanje osebnih podatkov posameznih strank pri eni od slovenskih bank. Pri obdelavi podatkov, ki jih zagotavljajo zunanji izvajalci, je namreč prišlo do napake, zaradi česar so določeni prejemniki dobili podatke tudi o drugih strankah. Banke so v teh primerih hitro ukrepale ter poskrbele za ustrezno obveščanje strank. Zaznani incidenti v bankah niso povzročili večje finančne škode in tudi niso vplivali na poslovanje s komitenti.

Podatki, ki jih zbira SI-CERT, za bančni sektor v prvem polletju kažejo nadaljnji padec prijavljenih kibernetskih incidentov glede na stanje iz leta 2023.⁵⁹ Število kibernetskih incidentov se je v bančnem sektorju po podatkih SI-CERT medletno zmanjšalo za kar 88 %. Sektor bančništva v drugem kvartalu 2024 po številu kibernetskih incidentov (4) zaseda deveto mesto, vendar še zmeraj predstavlja sektor, ki je pomembna tarča kibernetskih napadov (slika 3.1, levo). V letu 2023 so prevladovali kibernetski napadi z lažnimi elektronskimi sporočili, ki so na prvi pogled izgledala kot

⁵⁷ Cilj napadov DDoS je doseči ohromitev oz. nedosegljivost storitve uporabnikom. Za te napade se običajno uporabijo omrežja okuženih računalnikov. Banke za preprečitev teh napadov vzpostavljajo varnostne operativne centre in nameščajo namensko programsko protivirusno orodja.

⁵⁸ Pri phishing napadu gre za lažno predstavljanje. Napadalec pošlje goljufivo (npr. ponarejeno ali kako drugače zavajajoče) sporočilo, zaradi katerega prejemnik napadalcu razkrije občutljive podatke ali namesti zlonamerno programsko opremo.

⁵⁹ V poročanje SI-CERT je zajet širši nabor kibernetskih incidentov (tudi manj pomembnih), kot pa jih banke poročajo Banki Slovenije. Banki Slovenije poročajo le o tistih večjih kritičnih kibernetskih incidentih, ki izpolnjujejo kriterije za poročanje po smernicah EBA.

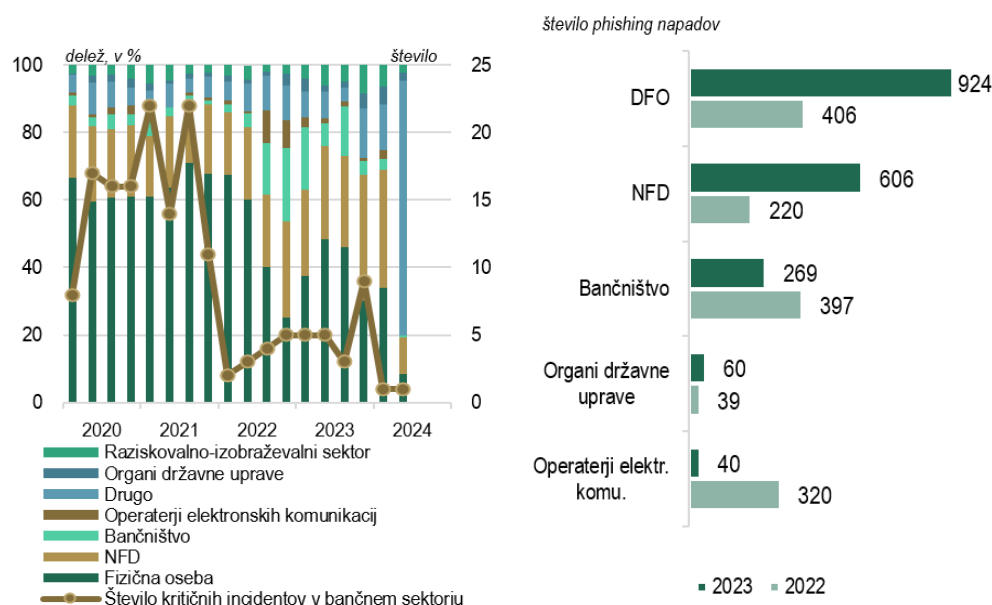
pristna sporočila različnih podjetij in bank, poslana svojim strankam. Cilj teh kibernet-skih napadov je bila pridobitev avtentikacijskih podatkov strank za aktiviranje mobilnih denarnic. Število phishing napadov v bančnem sektorju se je tako v letu 2023 kot tudi v prvi polovici leta 2024 zmanjšalo (slika 3.1, desno). Najverjetnejši razlog za občutno zmanjšanje števila prijavljenih incidentov je manjše število poskusov phishinga ter drugih spletnih goljufij. To je lahko posledica večje kibernet-ske higijene med prebivalstvom, ki se kaže v hitrejšem prepoznavanju poskusov goljufij. Prejemniki sporna poročila za-znajo, izbrišejo in dogodkov ne prijavijo. V drugem kvartalu 2024 pa se je povečalo število kibernet-skih napadov na majhna in srednje velika podjetja. Ta namreč pogosto nimajo zadostnih virov za zagotavljanje odpornosti na kibernet-ska tveganja. Pogosto so izpostavljena napadom z izsiljevalskimi virusi, ki običajno pri vdoru v informacijski sistem zašifrirajo vse dosegljive datoteke, ki jih je možno odkleniti šele po plačilu za-hteevane odkupnine.

Na ravni EU so v bančnem sektorju v prvi polovici leta 2024 še naprej prevlado-vali napadi DDoS in napadi na zunanje izvajalce, ki bankam ponujajo storitve IKT. Ti predstavljajo dobro polovico vseh poročenih kibernet-skih incidentov. Vse več je uspešnih napadov na tretje ponudnike storitev, kar vpliva tudi na poslovanje bank s komitenti (npr. kraja zaupnih podatkov, vpliv na zagotavljanje bančnih storitev, nepoo-blaščeni dostopi). Sledijo phishing napadi, izsiljevalski virusni programi in napadi s po-močjo zlonamerne programske opreme. Število poročenih incidentov v okviru SSM⁶⁰ se je glede na leto 2023 zmanjšalo za 17 % (v povprečju je bilo v letu 2023 na četrtletni ravni med 25 in 30 kibernet-skih incidentov). Zaradi geopolitičnih tveganj ostajajo kiber-netske grožnje tudi v EU še zmeraj na visoki ravni.

Slika 3.1: Kibernet-ski incidenti po sektorjih

Delež incidentov po sektorjih in število kritičnih inciden-tov v bančnem sektorju

Phishing napadi po sektorjih v letih 2022 in 2023



Opomba: Na sliki levo pod drugo spadajo naslednji sektorji: energetika, infrastruktura finančnih trgov, ponudniki spletne tržnice, zdravstvo, promet, oskrba s pitno vodo, digitalna infrastruktura in ponudniki računalniških storitev.
Vir: SI-CERT, Banka Slovenije.

Julija 2024 je prišlo do t. i. incidenta CrowdStrike, katerega vzrok je bila opera-tivna napaka istoimenskega proizvajalca programske opreme. Povzročila je izpad delovanja storitev informacijske tehnologije, kar je vplivalo tudi na poslovanje določenih

⁶⁰ SSM (angl. Single Supervisory Mechanism) pomeni enotni mehanizem nadzora ter se nanaša na nov sistem bančnega nadzora v Evropi. Sestavljajo ga ECB in nacionalni nadzorni organi sodelujočih držav.

slovenskih podjetij, tudi bank. CrowdStrike je podjetje, ki ponuja napredne varnostne rešitve za zaščito pred kibernetскими grožnjami, vključno s protivirusnimi programi, zaščito končnih točk, odkrivanjem in odzivanjem na grožnje ter drugimi storitvami kibernetске varnosti. Pri tem incidentu ni šlo za kibernetски napad, temveč za tehnično napako, do katere naj bi prišlo zaradi nadgradnje informacijskega sistema. Brez aktivne zaščite (v tem primeru CrowdStrike) so informacijski sistemi lahko bolj ranljivi za kibernetске napade in zlonamerno programsko opremo, zato je bilo ključno, da se tehnično napako čim prej odpravi. Gre za prvi večji operativni incident, ki je vplival na globalno poslovanje (težave so imele banke, letališča in številna podjetja), kar bi lahko v primeru daljšega izpada delovanja storitev informacijske tehnologije ogrožalo tudi finančno stabilnost. Slovenske banke, ki uporabljajo rešitve podjetja CrowdStrike, so težavo odpravile še isti delovni dan, zato incident na njihovo poslovanje ni imel večjega vpliva.

Okvir 3: Kibernetски stresni testi

Kibernetски stresni testi so nadzorniško orodje za preizkušanje zmogljivosti finančnega sistema za zagotavljanje neprekinjenosti izvajanja ključnih ekonomskih funkcij s pravočasnim in učinkovitim odzivom ter okrevanjem po hudem, vendar verjetnem kibernetském napadu, ki bi lahko vplival na finančno in operativno stabilnost bank. V Banki Slovenije smo tovrstne ciljne stresne teste po vzoru SSM letos izvedli za manj pomembne banke in hranilnice. Cilj vaje je bil oceniti vpliv v scenariju opredeljenega napada na poslovanje posameznih bank in hranilnic ter spremljava sistemskega kibernetskega tveganja. Samoocena bank kaže, da tak napad ne bi imel večjega vpliva na delovanje ključnih ekonomskih funkcij in s tem tudi ne na finančno stabilnost. Prav tako naj ne bi imel vpliva na tveganje financiranja. Ocenjujemo, da so se banke na varnostni dogodek, opredeljen v scenariju, odzvale ustrezno.

V izvedbo ciljnih stresnih testov Banke Slovenije so bile vključene vse manj pomembne banke in hranilnice, hčere bank v večinski tuji lasti in SID. Vaja Banke Slovenije je temeljila na poenostavljenem pristopu in metodologiji ECB. Hipotetični scenarij je predvideval, da se ob točno določenem času zgodi večji kibernetски napad na osrednji bančni informacijski sistem. Banke so morale Banki Slovenije v skladu s smernicami EBA⁶¹ posredovati poročilo o kibernetském incidentu z namenom pridobitve osnovnih podatkov o varnostnem dogodku. Hkrati so morale banke kot ključni element vaje izpolniti tudi vprašalnik, ki je zahteval podatke o učinku opredeljenega scenarija nanje, ter o njihovem odzivu, ukrepih in postopkih pri reševanju takih varnostnih dogodkov.

V nadaljevanju predstavljeni rezultati so sinteza ocene operativnega tveganja, ocene tveganja ugleda in ocene negativnih finančnih učinkov po posamezni ekonomski funkciji. Oceno operativnega tveganja so banke merile prek izgube (negativni učinek) ob realizaciji hipotetičnega scenarija zaradi reklamacij in tožb strank, ki so bile posledica nedelovanja plačilnih storitev, stroškov kazni, glob ipd. tako na nivoju bančnega sistema kot po posameznih bankah. Kazalnik je oblikovan nominalno (v EUR) in kot delež izgub, uteženih s celotno tveganju prilagojeno aktivo (TPA) za operativna tveganja ob koncu leta 2023. Izgubo ugleda ob materializaciji hipotetičnega scenarija so banke merile prek finančnih izgub, povezanih zlasti z izgubo strank in čistih prihodkov ter stroški medijskih kampanj za povrnitev ugleda. Ocena operativne odpornosti je

⁶¹ Posredovano poročilo je temeljilo na poročanju o večjih incidentih, kot ga določa direktiva o plačilnih storitvah (PSD2), oziroma na Ebinih smernicah o poročanju o večjih incidentih v skladu s PSD2 z dne 10. 6. 2021.

temeljila na neposrednem (negativnem) učinku hipotetičnega scenarija ter je merjena s številom in deležem nedelujočih ključnih ekonomskih funkcij. Odpornost bank na hipotetični scenarij smo merili s pomočjo ocen in kazalnikov delovanja ključnih ekonomskih funkcij, kot so sprejemanje vlog in dajanje posojil, pa tudi s finančnimi izgubami, ki bi jih lahko povzročil kibernetški napad. V okviru vaje smo ocenili tudi potencialne sistemske učinke hipotetičnega kibernetškega napada na posamezne banke in hranilnice.

Rezultati kibernetških stresnih testov kažejo, da bi bili po tem scenariju negativni neposredni finančni učinki pri bankah, vključenih v vajo, nizki. Znašali bi manj kot 1 % tveganju prilagojene aktive za operativna tveganja s konca leta 2023. Največji negativni učinki bi izhajali iz: (i) reklamacij in tožb strank, ki so bile posledica nedelovanja plačilnih storitev, (ii) stroškov kazni in glob ter (iii) stroškov, ki so povezani z nadaljnjimi varnostnimi nadgradnjami po sami sanaciji, vključujoč pomoč zunanjih svetovalcev.

Še nižji bi bili negativni posredni finančni učinki tveganja ugleda. Banke so pri ocenjevanju posrednih učinkov uporabljale različne metode, ki so v veliki meri temeljile na obstoječih internih poslovnih procesih. Največji učinki so izhajali iz: (i) izgube strank in čistih prihodkov ter (ii) medijskih kampanj, katerih namen bi bil povrnitev ugleda zaradi hipotetičnega kibernetškega napada. Banke so posredno finančno izgubo računale npr. na podlagi stresnega scenarija (odliva vlog na vpogled), izvedenega v okviru procesa ocenjevanja ustrezne notranje likvidnosti (ILAAP).

Hipotetični scenarij bi po samooceni bank na delovanje ključnih ekonomskih funkcij, tako na nivoju posameznih bank kot tudi na nivoju bančnega sistema, vplival zmerno. Napad bi vplival na ključne ekonomske funkcije, ki se nanašajo na sprejemanje vlog, dajanje posojil ter zagotavljanje plačilnega prometa in gotovinskega poslovanja. Ključni del negativnih finančnih učinkov bi izhajal iz segmenta vlog in posojil. Pri vlogah je negativen učinek posledica odhodov komitentov in odliva vlog zaradi pomanjkanja zaupanja. Pri posojilih pa so (sicer manjši) negativni učinki izhajali iz njihovega manjšega obsega v primerjavi z razmerami brez kibernetškega napada, saj komitenti med nedelovanjem ključnih ekonomskih funkcij ne bi mogli sklepati kreditnih pogodb, pozneje pa te ne bi bile nadomeščene. Izračunano zmanjšanje čistih prihodkov ob uporabi stresnega scenarija ILAAP je bilo na nivoju v vajo vključenih bank zanemarljivo.

V Banki Slovenije smo dodatno ocenili tudi, na kakšen način bi lahko hipotetični kibernetški napad vplival na bančni sistem in finančno stabilnost. Vpliv hipotetičnega kibernetškega napada na finančno stabilnost smo merili s treh vidikov: (i) operativno (ne)delovanje ključnih ekonomskih funkcij ter prenos nedelovanja na ostale banke in hranilnice, (ii) višina finančne izgube (v povezavi s trajanjem nedelovanja ključnih ekonomskih funkcij) in (iii) padec zaupanja v bančni sistem. Hipotetični kibernetški napad bi imel zmeren vpliv na operativno delovanje bančnih informacijskih sistemov, zato ocenjujemo, da ne bi ogrozil operativne in finančne stabilnosti bančnega sistema. Ob tem nismo zaznali, da bi hipotetični kibernetški napad povzročil operativno in finančno okužbo v bančnem sistemu. Nedelovanje posameznega osrednjega bančnega sistema naj namreč ne bi vplivalo na delovanje ostalih bančnih informacijskih sistemov in tretjih ponudnikov storitev IKT, ki jih banke najemajo pri svojem poslovanju. Zaradi majhnega vpliva na depozite ocenjujemo, da hipotetični kibernetški napad ne bi povečal tveganja financiranja. Hipotetični kibernetški napad po ocenah bank ne bi bil medijsko odmeven, zato tudi ne bi imel večjega vpliva na zaupanje v bančni sistem (slika 3.2).

Slika 3.2: Vpliv hipotetičnega kibernetkega napada na finančno in operativno stabilnost



Vir: Banka Slovenije.

Ocenjujemo, da so banke ustrezno pripravljene na varnostni dogodek, kot je bil predviden v scenariju. Drugačen kibernetki incident bi lahko imel drugačne, tudi večje učinke na poslovanje bank. Zato banke spodbujamo, da še naprej vlagajo dodatna sredstva v nadgradnjo bančnih informacijskih sistemov, kar lahko še dodatno izboljša kibernetko odpornost. K temu lahko prispeva tudi ozaveščanje zaposlenih in komitentov o pomenu informacijske varnosti.

3.2 Podnebna tveganja

Podnebna (tranzicijska) tveganja ostajajo zmerna, s stabilnimi obeti v prihodnjih četrtnetjih. Kazalniki tranzicijskih tveganj se zaradi obrata kreditnega cikla še naprej izboljšujejo. Izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti so se znižale. Pri ogličnih kazalnikih je prav tako mogoče zaznati nadaljnje izboljšanje. Pri interpretaciji gibanj podnebnih kazalnikov je sicer pomembna pazljivost, saj se lahko v primeru obrata kreditnega cikla zaradi šibke gospodarske aktivnosti tranzicijska tveganja v prihodnje povečajo. Dodaten dejavnik tveganj še naprej ostajajo negotove geopolitične razmere in ukrepi v okviru zelenega prehoda.

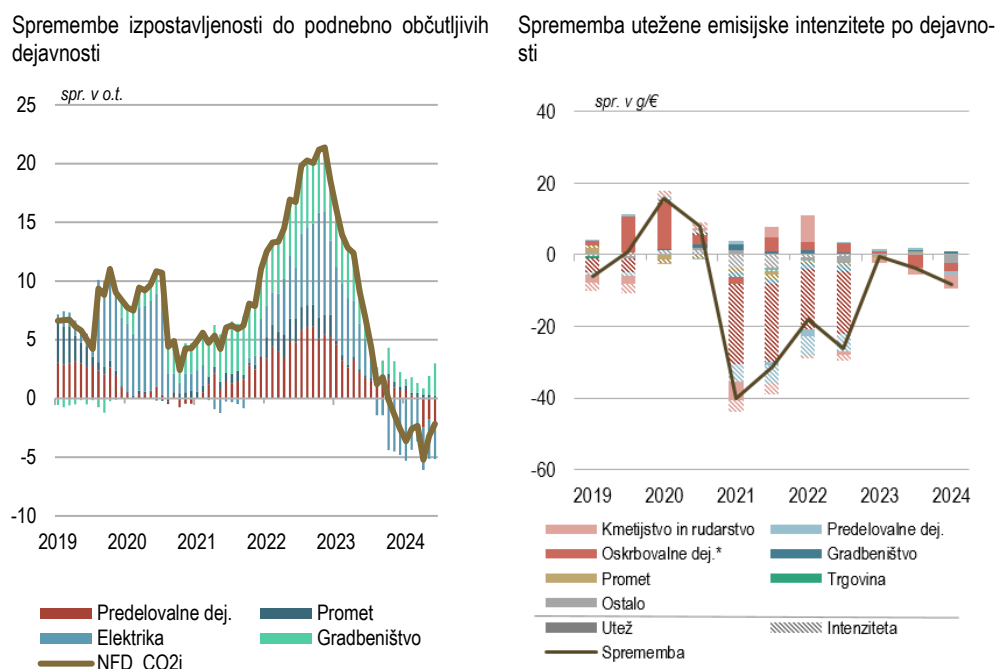
V prvem polletju se je zniževanje izpostavljenosti podnebno občutljivim dejavnostim nadaljevalo. Po prvi definiciji (na podlagi emisij v Sloveniji) se je zniževanje upočasnilo, izpostavljenosti ob koncu leta 2023 so se medletno znižale za 2,6 %, ob polletju 2024 pa za 2,2 % (slika 3.3, levo). Z obratom kreditnega cikla je k znižanju najbolj prispevala sprememba pri izpostavljenosti dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro (junija 3 odstotne točke), v prvem polletju pa tudi pri izpostavljenostih predelovalnim dejavnostim (junija 2,2 odstotne točke). Po drugi definiciji (na podlagi emisij v EU) pa se je medletno znižanje izpostavljenosti poglobilo z 2,1 % na 2,7 %.⁶² K temu je najbolj prispevalo znižanje izpostavljenosti do oskrbovalnih dejavnosti⁶³ (2,5 odstotne točke), oziroma do stanovanjskega sektorja in sektorja fosilnih goriv (0,4 odstotne točke v povprečju), pozitiven pa je bil prispevek spremembe izpostavljenosti do sektorja energetsko intenzivnih dejavnosti (0,7 odstotne točke). Delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju NFD so se medletno nekoliko znižali, po prvi definiciji (za 0,7 odstotne točke), a ostajajo zmerni ter znašajo v povprečju 36,8 %.

⁶² Podnebno občutljive dejavnosti po drugi definiciji so opredeljene kot podnebno relevantni sektorji (Battiston et al, 2017): sektor energetsko-intenzivnih dejavnosti, fosilnih goriv, prometa in oskrbe z električno energijo ter stanovanjski sektor. V stanovanjskem sektorju so vključene nekatere predelovalne dejavnosti oziroma nekatere dejavnosti gradbeništva, gostinstva in poslovanja z nepremičninami.

⁶³ Z oznako oskrbovalne dejavnosti so zajete dejavnosti iz oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter vodo.

Pri ogljičnih kazalnikih je mogoče zaznati ugoden trend, saj se je večina kazalnikov izboljšala. Z junijem se je utežena ogljična intenziteta medletno znižala za 4,7 %, nagib do onesnaževalnih dejavnosti pa v povprečju za 6 odstotne točke. Ogljična kreditna intenziteta se je medletno v povprečju znižala za rahlih 0,1 %. Pri kazalnikih intenzitete je skozi čas zaznati bistveno izboljšanje. Utežena ogljična intenziteta se je najbolj znižala v letih 2021 in 2022, predvsem zaradi znižanja emisijske intenzitete v dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro ter v predelovalnih dejavnostih (slika 3.3, desno). Spremembe v zadnjem obdobju pa so zlasti odraz obrata kreditnega cikla (spremembe uteži). Podobno velja za spremembe kazalnika ogljične kreditne intenzitete. K vrednostim kazalnikov intenzitete so najbolj prispevale izpostavljenosti kmetijstvu, predelovalnim dejavnostim, oskrbi z električno energijo, plinom in paro, prometu, v primeru kazalnika utežene ogljične intenzitete pa tudi gradbeništvu. Pri dinamiki ogljične kreditne intenzitete je bil učinek uteži negativen. Znižanje vzvoda (izpostavljenosti glede na prihodke) je povečalo kazalnik, učinek nižje emisijske intenzitete pa je v zadnjem obdobju bistveno manjši, saj so se večje spremembe emisijske intenzitete zgodile v obdobju 2021–2022. K znižanju nagiba k onesnaževalnim dejavnostim je najbolj prispevalo znižanje izpostavljenosti (relativnih uteži) dejavnostim oskrbe z električno energijo, plinom in paro, kmetijstva (sektorske emisije) in predelovalnim dejavnostim (granularne emisije). Nagib v veliki meri izhaja iz izpostavljenosti kmetijstvu in gradbeništvu; junija je njun delež v celotnem portfelju NFD znašal 11,7 %. Prispevek dejavnosti oskrbe z električno energijo, plinom in paro k nagibu ostaja od sredine leta 2022 negativen.

Slika 3.3: Spremembe izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti in utežene emisijske intenzitete



Opomba: Z oznako NFD_CO2_i so zajete le poddejavnosti v okviru predelovalnih dejavnosti, prometa, gradbeništva in elektrike. Na desni sliki je prikazana dekompozicija spremembe utežene emisijske intenzitete po dejavnosti; pri izračunu emisij so uporabljene sektorske emisije.
Vir: Eurostat, Banka Slovenije.

Kreditno tveganje podnebno občutljivih dejavnosti ostaja nizko. Še vedno pa je mogoče zaznati koncentracijo tveganj pri posameznih dejavnostih. Deleži NPE podnebno občutljivih dejavnosti v celotnem portfelju NFD, po povečanju ob zaključku

leta 2023, v letošnjem letu stagnirajo ter znašajo 0,6 %. K temu deležu so najbolj prispevale predelovalne dejavnosti (0,3 %) in gradbeništvo (0,2 %). Delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v NPE vseh NFD pa se je kvartalno rahlo znižal za 0,3 odstotne točke ter ob polletju znaša 31,7 %. Vztrajanje šibke proizvodne aktivnosti v predelovalnih dejavnosti ter morebitno poslabšanje izgledov gospodarske rasti bi lahko še povišalo (koncentracijo) kreditnih tveganj.

Pri interpretaciji gibanj podnebnih kazalnikov je pomembna previdnost. V primeru obrata kreditnega cikla zaradi šibke gospodarske aktivnosti se lahko tranzicijska tveganja v prihodnje povečajo, saj bi lahko bila podjetja ob večjih investicijskih potrebah manj pripravljena na zeleni prehod. Dodaten dejavnik tveganja še naprej ostajajo negotove geopolitične razmere in ukrepi v okviru zelenega prehoda. Zmanjševanje inflacijskih pritiskov v odsotnosti nadaljnjih geopolitičnih zaostroitev lahko blaži tveganja, kratkoročno pa je ob ukrepih v okviru zelenega prehoda (npr. ogljični davek) pričakovati povečanje inflacije.

Okvir 4: Izpostavljenost bančnega sistema fizičnim tveganjem

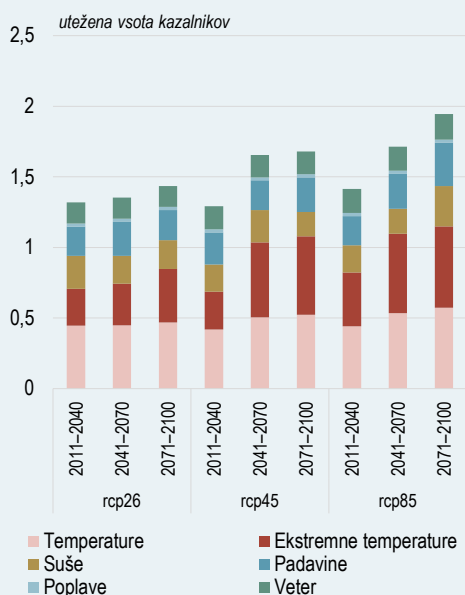
V okvirju prikazujemo kazalnike fizičnih tveganj za bančne izpostavljenosti gospodinjstvom in NFD. Indikatorji so definirani na podlagi interne metodologije BS in temeljijo na podatkih o kroničnih (povečane temperature in padavine) oziroma akutnih fizičnih tveganjih (suše, veter, poplave, ekstremna vročina).⁶⁴ Iz analize izhaja, da je ocena izpostavljenosti bančnega sistema fizičnim tveganjem precej odvisna od scenarija in časovnega horizonta ocene, ter da se bodo podnebna tveganja do konca stoletja močno povečala. Največje tveganje bo izhajalo iz povečanih temperatur ter ekstremne vročine. V portfelju NFD bodo najbolj izpostavljene predelovalne dejavnosti ter trgovina, v portfelju gospodinjstev pa tako stanovanjska kot tudi potrošniška posojila.

Pri analizi fizičnih tveganj se še vedno soočamo z izzivi, povezanimi z zapiranjem podatkovnih vrzeli in izbiro metodološkega pristopa, npr. definicij indikatorjev. Pri opredelitvi sestavljenega indikatorja fizičnih tveganj izhajamo iz indikatorjev na ravni občin. Pri definiciji kazalnikov upoštevamo predvsem relativne spremembe podnebnih kazalnikov glede na referenčno obdobje (1981–2010), na podlagi percentilov celotne distribucije (v času in po podnebnih scenarijih) pa določimo razrede tveganosti za posamezno občino. Indikator fizičnih tveganj za posamezno občino je izračunan kot seštevek standardiziranih kazalnikov vseh vrst fizičnih tveganj. Iz tega je definiran sestavljeni indikator fizičnih tveganj, ki upošteva strukturo bančnega sistema, izračunamo pa ga kot uteženo vsoto indikatorjev fizičnih tveganj po posameznih občinah.

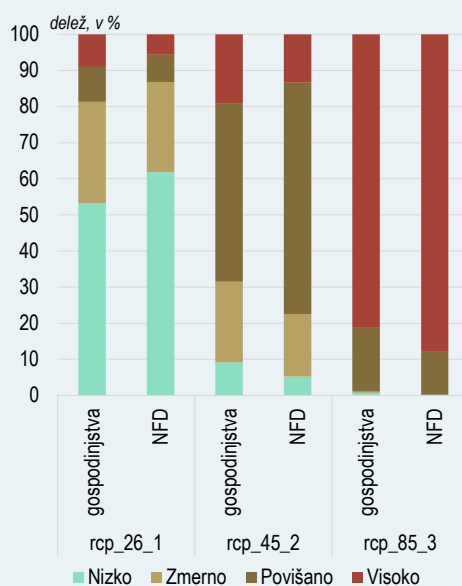
⁶⁴ Indikatorji za kronična fizična tveganja, suše, veter in ekstremno vročino upoštevajo standardizirane odklone v naboru podnebnih spremenljivk v času in podnebnih scenarijih od referenčnega obdobja (1981–2010) oziroma podatke o poplavni ogroženosti na ravni občin. Podatki temeljijo na [projekcijah ARSO](#) za podnebne scenarije RCP 2.6, RCP 4.5 in RCP 8.5 za tri časovna obdobja: 2011–2040, 2041–2070, 2071–2100. Kot pragovi za določanje razredov tveganosti indikatorjev so uporabljeni kvantili celotne distribucije v času in po podnebnih scenarijih.

Slika 3.4: **Fizična tveganja v bančnem sistemu**

Sestavljeni indikator fizičnih tveganj v bančnem sistemu po različnih scenarijih in obdobjih



Deleži izpostavljenosti v portfeljih NFD in gospodinjstev po razredih tveganosti



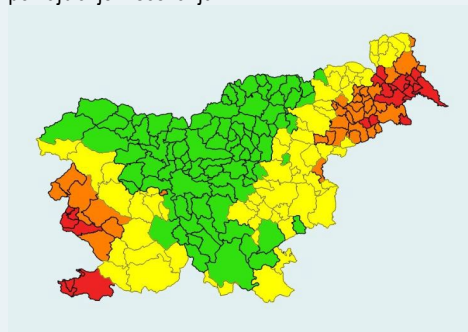
Opomba: Na desni sliki se oznaka rcp_26_1 nanaša na izračune po najblažjem scenariju za prvo časovno obdobje, oznaka rcp_45_2 na izračune po srednjem scenariju za drugo časovno obdobje, oznaka rcp_85_3 na izračune po najostrejšem scenariju za tretje časovno obdobje; presečni datum za izračun deležev izpostavljenosti je 30. 6. 202

Vir: ARSO, Banka Slovenije.

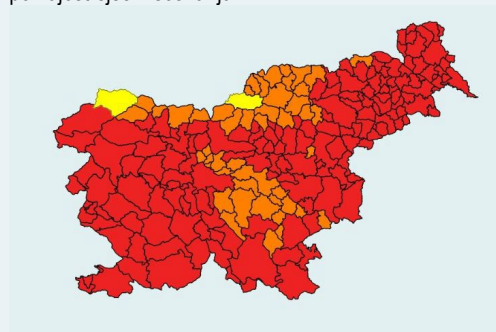
Na gibanje sestavljenega indikatorja fizičnih tveganj trenutno vplivajo zlasti kronična fizična tveganja, medtem ko v prihodnje pričakujemo tudi povečanje pomena akutnih fizičnih tveganj. Vrednost sestavljenega indikatorja fizičnih tveganj se po podnebnih scenarijih in s časovno oddaljenostjo od referenčnega obdobja povečuje. Sestavljeni indikator je po najslabšem podnebnem scenariju v primerjavi z najblažjim podnebnim scenarijem v prvem obdobju višji za 7,2 %, v drugem in tretjem obdobju pa za 26,7 % oziroma 35,6 % (slika 3.4, levo). To kaže na velik pomen predpostavk podnebnega scenarija, še zlasti pri izračunih za daljše časovno obdobje, hkrati pa tudi na nujnost blažitve podnebnih tveganj. Na gibanje sestavljenega indikatorja fizičnih tveganj za portfelj NFD in gospodinjstev vplivajo zlasti temperaturni dejavniki, tj. (akutna) ekstremna vročina in (kronično) povečanje temperatur (skupaj v povprečju 59 %). Na vrednost sestavljenega indikatorja za občine z visokim fizičnim tveganjem pa vplivata še tveganje suš oziroma poplav.

Slika 3.5: **Fizična tveganja v bančnem sistemu**

Zemljevid razredov tveganosti po občinah po najblažjem scenariju



Zemljevid razredov tveganosti po občinah po najostrejšem scenariju



Opomba: Levi zemljevid prikazuje stanje za prvo obdobje po najblažjem scenariju, desni pa za zadnje obdobje po najostrejšem scenariju

Vir: ARSO, Banka Slovenije.

Večina izpostavljenosti bank do portfeljev gospodinjstev in NFD je trenutno v občinah z nižjim do srednjim fizičnim tveganjem. Delež teh izpostavljenosti je pri gospodinjstvih nekoliko nižji kot pri NFD (slika 3.4, desno). Delež izpostavljenosti gospodinjstvom iz občin z nizkim oziroma zmernim razredom fizičnih tveganj je junija 2024 v prvem obdobju po najblažjem scenariju znašal 81 %, NFD pa 87%. Od teh je največ izpostavljenosti v občinah z nizkim fizičnim tveganjem. S pričakovanim povečevanjem fizičnih tveganj se povečuje tudi delež izpostavljenosti v višjem razredu fizičnih tveganj. Po najslabšem podnebnem scenariju se bo do konca tega stoletja večina izpostavljenosti nahajala v občinah z visokim fizičnim tveganjem, tako v portfelju gospodinjstev kot NFD. Razlog za to je, da se večina občin prerazvrsti v razred z visokim fizičnim tveganjem (slika 3.5).

Med bolj izpostavljenimi dejavnostmi v občinah z visokim fizičnim tveganjem so predelovalne dejavnosti in trgovina. Delež visoke izpostavljenosti vsaj enemu fizičnemu tveganju v portfelju NFD in gospodinjstev presega polovico celotnih izpostavljenosti.⁶⁵ V prvem obdobju znaša v povprečju treh scenarijev v portfelju gospodinjstev 62 %, pri NFD pa 72 %. V portfelju gospodinjstev so najbolj izpostavljeni stanovanjski krediti (37 %), sledijo jim potrošniški krediti (13 %).⁶⁶

⁶⁵ Občina je visoko izpostavljena posameznemu fizičnemu tveganju če je vrednost standardiziranega kazalnika izpostavljenosti fizičnemu tveganju nad 0,75.

⁶⁶ Izpostavljenosti v portfelju gospodinjstev zajemajo podatke o stanovanjskih in potrošniških kreditih, finančnega leasinga, kreditnih kartic, kartic z odloženim plačilom ter izrednega limita.

4.1 Solventnost in dobičkonosnost

Odpornost bančnega sistema z vidika solventnosti in dobičkonosnosti ostaja visoka tudi v letu 2024. Ocenjujemo, da bo dobra dobičkonosnost bank, ki izvira iz še vedno visokih neto obrestnih prihodkov, vztrajala ob razmeroma nespremenjenih okoliščinah tudi v drugi polovici leta 2024. Ugodna gibanja dobičkonosnosti, ki se kažejo kot dovolj robustna, bi se lahko konec leta 2024 odrazila tudi v količniku skupne kapitalske ustreznosti, ob predpostavki, da bodo banke tudi letos del dobičkov zadržale oziroma razporedile med rezerve. Tveganji za ohranjanje trenutnega solventnostnega položaja bank lahko v prihodnje predstavljata rast kreditnega tveganja in dvig tveganju prilagojene aktive za operativna tveganja, medtem ko bo imel davek na bilančno vsoto ob visokih dobičkih relativno omejen negativni vpliv.

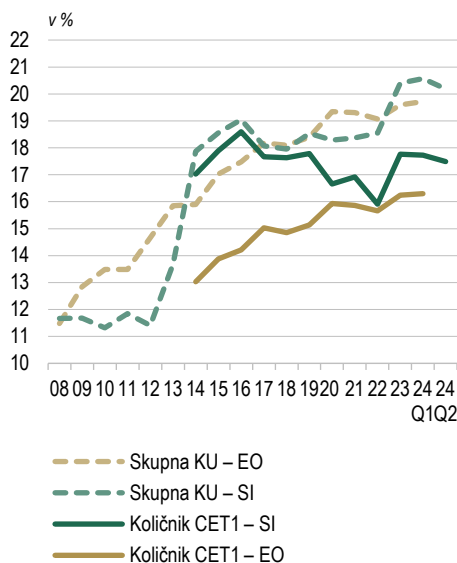
Solventnost

Bančni sistem je ob polletju izkazoval visoko solventnost. Količnik skupne kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi se je v prvem četrtnetju leta 2024 še nekoliko povečal, potem pa se je v drugem znižal pod raven, ki jo je dosegel konec leta 2023, vendar je še vedno dosegal visokih 20,2 % (−0,2 odstotne točke). Količnik navadnega temeljnega kapitala (CET1) na konsolidirani podlagi pa se je znižal v obeh četrtnetjih leta, skupaj za 0,3 odstotne točke, in konec prvega polletja znašal ugodnih 17,5 % (slika 8.17, levo). Gibanje količnikov kapitalske ustreznosti v prvih dveh četrtnetjih je predvsem posledica večje rasti tveganju prilagojene aktive (TPA) v primerjavi s skromnejšo rastjo regulatornega kapitala. Porasla je predvsem TPA za kreditno tveganje, in sicer zlasti zaradi rasti izpostavljenosti v segmentu prebivalstva, podjetij ter bank. Rast regulatornega kapitala skozi zadržane dobičke so poleg lastnih vzgibov bank spodbudili tudi makroekonomski ukrepi s predpisanim proticikličnim kapitalskim blažilnikom. Na posamični podlagi se je količnik skupne kapitalske ustreznosti v letu 2024 na ravni bančnega sistema povečal za 0,3 odstotne točke, od tega v zadnjem četrtnetju za 0,2 odstotne točke na 22,4 %. Količnik CET1 na posamični podlagi se je povečal za 0,2 odstotne točke na 19,1 %. Podatki za evrsko območje kažejo rast količnikov kapitalske ustreznosti na konsolidirani podlagi. Količnik skupne kapitalske ustreznosti evrskega območja je v prvem četrtnetju 2024 dosegel 19,7 %, količnik CET1 pa 16,3 %. Oba sta se letos⁶⁷ zvišala za 0,1 odstotne točke (slika 4.1, levo), vendar še vedno zastajata za povprečjem količnikov slovenskega bančnega sistema.

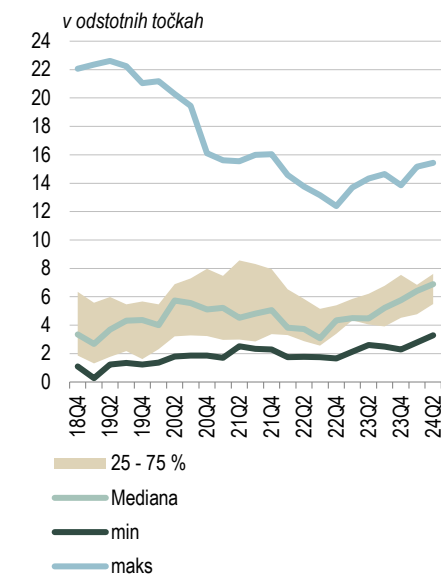
⁶⁷ Podatki so do prvega četrtnetja 2024.

Slika 4.1: **Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi v primerjavi z evrskim območjem**

Gibanje količnikov kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi v primerjavi z evrskim območjem



Gibanje in porazdelitve presežka med bankami skozi čas



Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Prvo polovico leta 2024 je bančni sistem zaključil z visokim skupnim količnikom kapitalne ustreznosti na konsolidirani podlagi. Kljub znižanju za 0,2 odstotne točke v primerjavi s koncem lanskega leta še vedno presega vrednosti iz leta 2016, ko je znašal 19,1 % (količnik CET1 pa 18,6 %). Količnik je sicer povečalo osem (62 %) bank. Največji porast je znašal 5,3 odstotne točke, največje znižanje pa 1,95 odstotne točke. Količnik CET1 je povečalo sedem (54 %) bank z največjim dvigom 5,3 odstotne točke, medtem ko je bilo največje znižanje tega količnika v višini 1,9 odstotne točke. Povprečni presežek nad opredeljenimi skupnimi kapitalskimi zahtevami⁶⁸ na nivoju bančnega sistema se je v prvem polletju letos znižal za 3 bazične točke na 6,5 odstotne točke. Presežek je povečalo osem bank, kar je vidno tudi v porastu mediane presežka (slika 4.1, desno), ki je dosegla 6,9 odstotne točke (+2,2 mrd EUR) in narašča že vse od tretjega četrtletja 2022. Minimalni presežek je ob polletju dosegel 3,3 odstotne točke, kar je najvišja vrednost od konca leta 2018. Presežek v zadnjih letih narašča, s čimer se povečuje odpornost posameznih bank in s tem bančnega sistema kot celote, vendar sama distribucija presežka med bankami kaže, da je sposobnost za morebitno absorpcijo negativnih učinkov ob realizaciji sistemskih tveganj med bankami različna. Ugodni trend na ravni bančnega sistema se je odražal tudi na količniku finančnega vzvoda, ki se je povečal za 0,1 odstotne točke na 9,2 %, še vedno pa ostaja najnižji pri majhnih bankah (slika 8.17, desno). Ob predpostavki, da bodo banke ugodno poslovno okolje za ustvarjanje dobičkonosnosti še naprej koristile tudi za krepitev svoje solventnosti, se letos, kljub zaznamim potencialnim tveganjem, pričakuje nadaljnje ohranjanje stabilnosti količnikov kapitalne ustreznosti.

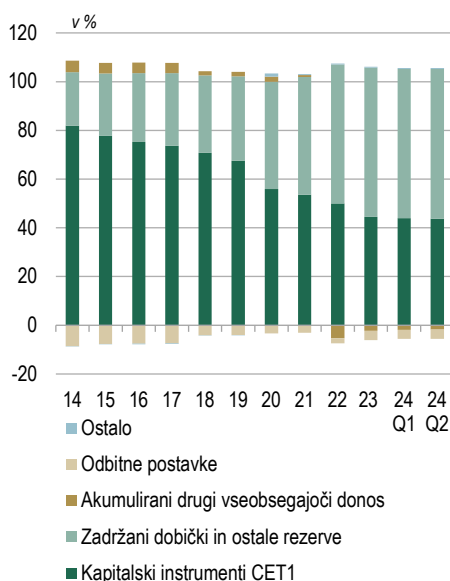
Regulatorni kapital na konsolidirani podlagi se je na ravni bančnega sistema v prvi polovici letošnjega leta povečal. Od začetka leta se je povečal za 2,3 % (151,5 mio EUR), kar je za 0,8 odstotne točke več kot v letu 2023, k njegovi rasti pa so največ prispevale sestavine CET1 oziroma zadržani dobički in rezerve v višini 104,1 mio EUR. Tudi letos so banke izdajale dodatni kapital. S tem so zamenjale zlasti manjše in starejše izdaje z novimi ter večjimi, s čimer so povečale tržnost in likvidnost

⁶⁸ Skupna kapitalna zahteva (angl. OCR, Overall capital requirement) vključuje kapitalne zahteve prvega in drugega stebra ter kapitalne blažilnike, ne pa tudi smernic P2G.

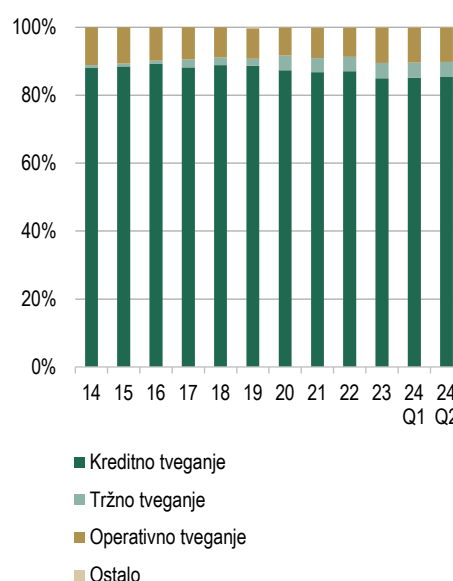
izdaj. Delež dodatnega kapitala ostaja v strukturi regulatornega kapitala od konca leta 2022 precej stabilen. Ob polletju je njegov delež znašal 12,1 % in delež dodatnega temeljnega kapitala 1,3 %, delež kapitala CET1 pa kar 86,7 %. V strukturi kapitala CET1 delež zadržanih dobičkov in rezerv predstavlja že 61,4 % (slika 4.2, levo). S krepitvijo kapitala banke izpolnjujejo tudi minimalne zahteve MREL. S 1. januarjem 2024 se je sicer iztekel rok za doseganje ciljnih zahtev MREL, ki so jih vse banke v Sloveniji izpolnile. V prihodnje se pričakuje, da bosta na zmožnost generiranja regulatornega kapitala, poleg v povprečju slabe dostopnosti bank do kapitalskih trgov, zaviralno vplivala predvsem dodatna obdavčitev bank in umiritev rasti neto dohodkov.

Slika 4.2: **Gibanje strukture CET1 in TPA**

Gibanje strukture CET 1 skozi čas



Gibanje strukture TPA skozi čas



Vir: Banka Slovenije.

Skupna TPA na konsolidirani podlagi se je v prvem polletju leta 2024 povečala predvsem zaradi večje izpostavljenosti kreditnemu tveganju. Do konca polletja se je skupna TPA na konsolidirani osnovi povečala za 3,4 % (+1,1 mrd EUR) na 33,8 mrd EUR, medletno pa je bila večja za 4,8 %. V enakem obdobju lani je TPA celo upadla za -0,8 %, medletna rast pa je bila skromna, znašala je le 1,5 %. Pri tem velja opozoriti, da je na tako rast močno vplival enkratni dogodek prodaje lizing družbe ene od bank in s tem izločitev celotnega portfelja te družbe iz bančnega sistema. Glavni vir rasti skupne TPA v letu 2024 je bila TPA za kreditna tveganja. Ta se je v dveh četrtletjih povečala za malo manj kot 1,1 mrd EUR oz. 3,9 %, in sicer predvsem zaradi povečanja izpostavljenosti do prebivalstva (+4,9 %), podjetij (+3,0 %) in bank (+12,2 %). Ob polletju 2024 delež TPA za kreditna tveganja predstavlja 85,3 %, delež TPA za tržna tveganja (okvir 4) se je ohranil pri 4,4 %, delež TPA za operativna tveganja pa se je znižal na 10,2 % (slika 4.2, desno). V drugi polovici letošnjega leta lahko pričakujemo predvsem rast TPA za kreditna tveganja, ki bo pogojena z rastjo kreditiranja in transformacijo aktive, ko bodo likvidne naložbe z nizkim tveganjem nadomeščale bolj tvegane naložbe. Po pričakovanjih se bo kreditna izpostavljenost povečala še zaradi pričakovane vrnitve portfelja lizinške družbe v bančni sistem.⁶⁹ Do konca leta lahko pričakujemo tudi pomemben porast TPA iz operativnega tveganja zaradi visokih prihodkov

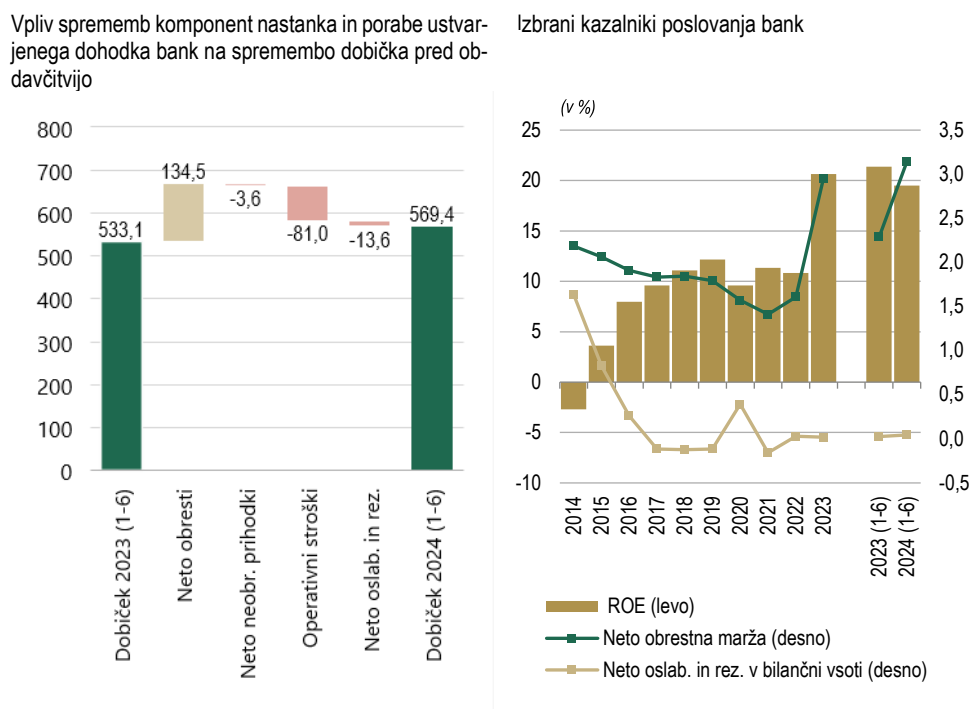
⁶⁹ Ocenjujemo, da bi se z vrnitvijo tega portfelja v bančni sistem skupni kapitalski količnik, ceteris paribus, zmanjšal za okoli 0,5 odstotne točke.

bank, na katerih temelji izračun kapitalske zahteve, in nenazadnje tudi zaradi povečanih kibernetičnih tveganj.⁷⁰

Dobičkonosnost

Dobiček bank pred obdavčitvijo je v prvem polletju znašal 569 mio EUR in je za 6,8 % presegel prejšnjo rekordno vrednost, doseženo v enakem obdobju lani (slika 4.3 levo).⁷¹ K visokemu dobičku ob visokih neto obrestnih prihodkih prispeva predvsem povečanje neto dohodka,⁷² banke pa so letos oblikovale tudi razmeroma malo neto oslabitev in rezervacij. Te so predstavljale le 3,1 % ustvarjenega bruto dohodka. ROE pred obdavčitvijo (slika 4.3, desno) je z 19,5 % za eno odstotno točko pod celoletno lansko (20,6 %) in za 1,9 odstotne točke pod ROE v enakem lanskem obdobju (21,4 %), še vedno pa je letos močno presegala vrednosti predhodnih let (povprečje 2018–2022: 11 %).

Slika 4.3: Spremembe v nastanku in porabi dohodka ter dobiček in izbrani kazalniki poslovanja bank



Opombe: Vrednosti neto obrestne marže oz. neto oslabitev in rezervacij junija odražata zadnje enoletno obdobje. Vir: Banka Slovenije.

Banke so v prvem polletju letos v primerjavi z enakim obdobjem lani sicer povečale obseg neto oslabitev in rezervacij, vendar ostajajo te razmeroma nizke. Posledično ne vplivajo pomembneje na dobičkonosnost bank v Sloveniji. Njihov 3,1-odstotni delež v bruto dohodku znaša le četrtno tistega v letu 2020 (pandemija covid-19), ko je ta delež znašal 12,5 %. Zgolj tedaj so banke v zadnjih nekaj letih oblikovale nekoliko več neto oslabitev in rezervacij, podobno kot banke v EU. Neto oslabitve in rezervacije je letos v prvem polletju oblikovalo več kot dve tretjini (11) kreditnih institucij v Sloveniji.

V drugem polletju letošnjega leta lahko ob razmeroma stabilnem obsegu ustvarjenega dohodka ter nizkih neto oslabitvah in rezervacijah pričakujemo doseganje razmeroma visoke dobičkonosnosti. Ta se bo glede na lani predvidoma nekoliko znižala. Postopoma

⁷⁰ Več v podpoglavju Kibernetično tveganje.

⁷¹ Do konca julija letos je ta znašal 791,5 mio EUR in za 24,3 % presegal lanskega v enakem obdobju.

⁷² Neto dohodek zajema bruto dohodek (seštevek neto obrestnih in neto neobrestnih prihodkov), zmanjšan za operativne stroške. Glede gibanja dohodka in stroškov glej poglavje o dohodkovnem tveganju.

lahko pričakujemo zniževanje neto obrestnih prihodkov. Ti se namreč tekoče povečujejo nekoliko počasneje kot lani ob koncu leta, hkrati pa je ECB v juniju in septembru letos znižala svoje obrestne mere, kar se bo zlagoma dodatno odrazilo tudi v bančnih obrestnih merah oziroma (neto) obrestnih prihodkih. Ker pa ostaja razlika v obrestnih merah naložb in virov bank, in s tem neto obresti, razmeroma velika, bodo banke tudi ob morebitnem povečanju neto oslabitev in rezervacij še vedno dosegale nadpovprečno dobičkonosnost v primerjavi z leti pred pričetkom zvišanja obrestnih mer.

Primerjava dobičkonosnosti bank v Sloveniji, EU in evrskem območju

V državah EU je bil lani obseg neto oslabitev in rezervacij na bilančno vsoto primerljiv s predhodnim letom. Nobeden od bančnih sistemov EU v lanskem letu tudi ni neto sproščal oslabitev in rezervacij, kot je bil to primer pred nekaj leti. Neto oslabitve in rezervacije na bilančno vsoto so se lani malenkost povečale; za EU je vrednost celotnega območja znašala 0,21 % bilančne vsote, mediana držav EU pa 0,15 %. Vrednost kazalnika za slovenski bančni sistem je znašala le 0,16 %, nekoliko nad mediano držav EU in pod njihovim povprečjem. Vrednosti kazalnika v EU in v Sloveniji so bile še vedno precej nižje kot na primer v letu pandemije covid-19 (2020). Lani je ta vrednost v Sloveniji dosegala nekoliko več kot tretjino tiste v letu 2020, v EU pa nekoliko manj kot polovico tiste izpred štirih let.

V prvem četrtletju 2024 v državah EU in Sloveniji pri neto oslabitvah ni bilo pomembnejših sprememb. Podatki kažejo, da je kazalnik oslabitev finančnih sredstev na bilančno vsoto⁷³ v Sloveniji v prvem četrtletju leta 2024 dosegel okrog polovico povprečja držav EU oziroma evrskega območja, v primerjavi s tehtanim povprečjem obeh območij pa nekoliko manj kot 40 %. Vrednosti za obe območji sta si zelo podobni.

Dobičkonosnost bank se je lani povečala tako v Sloveniji kot v EU oziroma v evrskem območju (slika 4.4). ROE⁷⁴ po obdavčitvi za slovenski bančni sistem je v letu 2023 po primerljivih podatkih z državami EU znašala 16,8 % (decembra 2022 13,3 %), povprečje držav EU je znašalo 13,6 % (9,1 %). Lani je vrednost ROE za Slovenijo presegla območje EU oziroma evrsko območje bolj kot v predhodnem letu (za 7,9 oziroma 8,3 odstotne točke).⁷⁵ Slovenski bančni sistem ostaja tako nadpovprečno donosen. Podobno pokaže razmeroma veliko preseganje tudi primerjava vrednosti ROE za slovenski bančni sistem z vrednostmi tega kazalnika s primerljivo velikimi bankami. ROE za majhne banke v evrskem območju je lani znašal 8,2 %, v EU pa 8,6 %; preseganje je tako znašalo 8,6 oziroma 8,2 odstotne točke. Podobno pokaže tudi primerjava predhodnih petih let, ko je povprečna vrednost ROE po teh podatkih znašala 11 %, pri majhnih bankah v evrskem območju 4,3 %, pri majhnih bankah v EU pa 4,4 %.

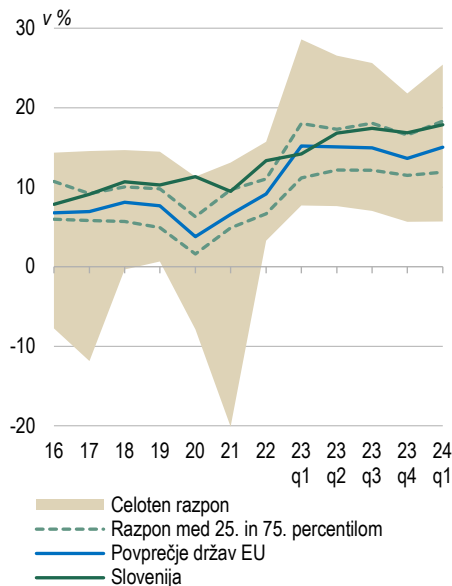
⁷³ Gre za nekoliko ožje definiran kazalnik od prej omenjenega, saj ne obsega rezervacij.

⁷⁴ Konsolidirani podatki bank na nacionalni ravni (ECB, Data Portal, podatki CBD), kazalnik ROE po obdavčitvi je preračunan na letno raven.

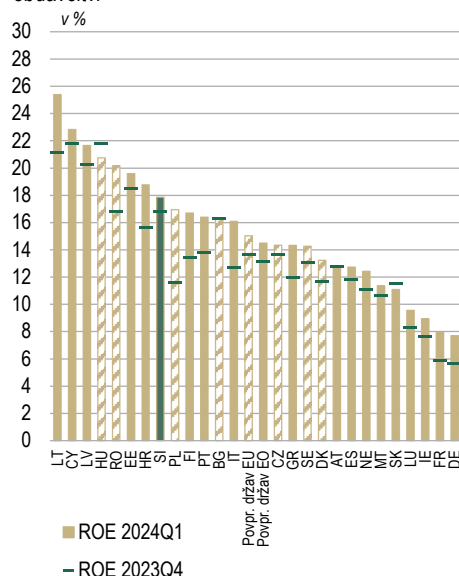
⁷⁵ Po drugi strani pa se je preseganje vrednosti ROE v primerjavi z navadnim povprečjem EU oziroma evrskega območja zmanjšalo.

Slika 4.4: Dobičkonosnost v državah EU in v Sloveniji

Gibanje dobičkonosnosti (ROE) v državah EU (konsolidirani podatki) in v Sloveniji, po obdavčitvi



Donosnost na kapital (ROE) v državah EU v letu 2023 in prvih treh četrtletjih 2023 (konsolidirani podatki), po obdavčitvi



Vir: Banka Slovenije, ECB (ECB Data Portal), lastni izračuni.

V prvem četrtletju 2024 se je dobičkonosnost bank v Sloveniji in EU še izboljšala. ROE⁷⁶ za slovenski bančni sistem je v prvem četrtletju leta 2024 znašala 17,9 %, za povprečje držav EU 15 % (celotna EU: 10,6 %), v evrskem območju pa 14,5 % (celotno evrsko območje: 10,2 %). K ohranjanju visokih ravni dobičkonosnosti so prispevali visoki neto obrestni prihodki ter nizke neto oslabitve in rezervacije.

4.2 Likvidnost

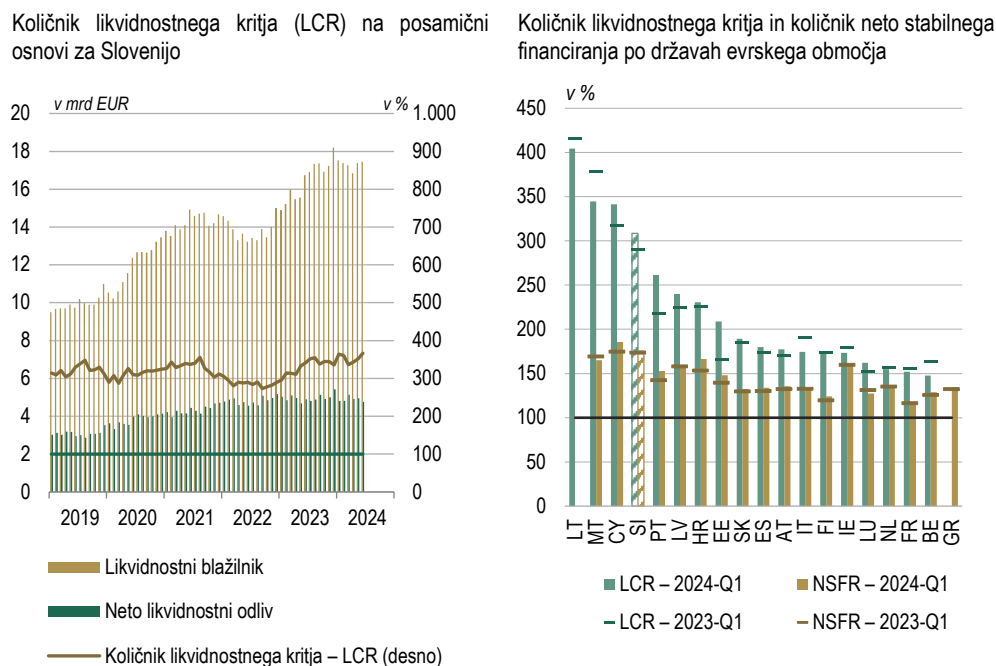
Odpornost bančnega sistema v segmentu likvidnosti je ostala visoka z nespremenjeno tendenco. Visoke vrednosti kazalnikov LCR in NSFR so se na ravni bančnega sistema še izboljšale. Večina bank je ohranila visoko odpornost na sistemska tveganja, vendar pa so razlike v likvidnostnih presežkih med njimi še precejšnje. Spremenjena struktura likvidnosti, nastala z usmerjanjem dela sredstev z računov pri centralni banki v nakup dolžniških vrednostnih papirjev, bi se lahko v primeru izrazitih nenadnih potreb po likvidnosti, ki bi zahtevale tudi prodajo sekundarne likvidnosti, izkazala kot manj ugodna. Čeprav skupen obseg likvidnosti ostaja velik, poudarjamo, da bo skrbno upravljanje z likvidnostjo tudi v prihodnje pomembno prispevalo k ohranjanju trenutno dobrega likvidnostnega položaja.

Sposobnost pokrivanja neto likvidnostnih odlivov v kratkoročnem stresnem obdobju se je na ravni bančnega sistema v prvi polovici leta 2024 še izboljšala. Neto likvidnostni odlivi so se predvsem zaradi odliva vlog NFD zmanjšali relativno bolj kot likvidnostni blažilnik, ki je bil nižji od najvišje decembrske vrednosti zlasti zaradi zmanjšanja sredstev na računih pri centralni banki. Posledično se je vrednost količnika likvidnostnega kritja (LCR) na posamični osnovi letos do junija povečala za 32 odstotnih točk na zgodovinsko najvišjih 367 % (slika 4.5, levo). Likvidnostni presežek nad minimalno regulatorno zahtevo (100 %) je junija znašal visokih 12,7 mrd EUR. Več kot polovica držav evrskega območja je v zadnjem enoletnem obdobju izboljšala LCR, po vrednosti tega kazalnika pa se Slovenija še naprej uvršča na visoko četrto mesto (slika 4.5, desno).⁷⁷

⁷⁶ Konsolidirani podatki bank na nacionalni ravni (ECB, SDW, CBD), kazalnik ROE po obdavčitvi je preračunan na letno raven.

⁷⁷ V primerjavo so vključeni podatki na konsolidirani podlagi za konec prvega četrtletja 2023 in 2024.

Slika 4.5: **Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje**



Opomba: Vodoravna črta na obeh slikah označuje minimalno regulatorno zahtevo (100 %). Na sliki desno so vključeni javno objavljeni podatki na konsolidirani podlagi; v bazi ECB Data Portal za Litvo ni na voljo podatka za NSFR, za Grčijo pa podatka za LCR. Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

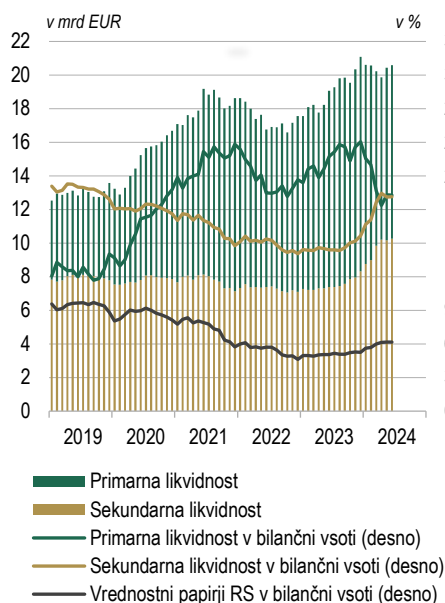
Obseg primarne likvidnosti se je, po precejšnjem povečanju leta 2023, letos do junija močno zmanjšal. Po zmanjšanju za 2,4 mrd EUR na 10,3 mrd EUR dosega 19,3 % bilančne vsote (slika 4.6, levo), kar je še vedno visoko nad dolgoletnim povprečjem (7,7 %). Že pred junijskim začetkom zmanjševanja obrestne mere mejnega depozita pri ECB so banke del sredstev na računih pri centralni banki usmerile v nakup dolžniških vrednostnih papirjev, kar je pomembno prispevalo k zmanjšanju primarne likvidnosti. S tem so poskušale nadomestiti zmanjšanje obrestnih prihodkov od vezave likvidnih sredstev pri ECB, ki se bodo v prihodnje, s pričakovanim nadaljnjim zniževanjem obrestne mere mejnega depozita, še zmanjšali. Delež primarne likvidnosti v bilančni vsoti slovenskega bančnega sistema je, kljub letošnjemu zmanjšanju, še naprej močno presegal povprečje evrskega območja (12,6 %), ki se zmanjšuje že od začetka leta 2022 (slika 4.6, desno). Podobno kot v Sloveniji je v zadnjem enoletnem obdobju primarno likvidnost zmanjšalo tri četrtine bančnih sistemov evrskega območja.⁷⁸

Z usmerjanjem dela primarne likvidnosti v nakup dolžniških vrednostnih papirjev se je okrepila sekundarna likvidnost. Njen obseg se je letos do junija povečal za 1,9 mrd EUR na visokih 10,2 mrd EUR oziroma 19,1 % ter se skoraj izenačil z obsegom primarne likvidnosti (slika 4.6, levo). Banke so podobno kot v predhodnih letih kupovale predvsem tuje tržne dolžniške vrednostne papirje najmanj bonitete BBB, le četrtno prirasta sekundarne likvidnosti pa so predstavljale naložbe v vrednostne papirje Republike Slovenije. Koncentracija slednjih tako ostaja zmerna, saj so junija 2024 na ravni bančnega sistema ti vrednostni papirji predstavljali manj kot tretjino sekundarne likvidnosti. Skupni obseg primarne in sekundarne likvidnosti je torej ostal visok, vseeno pa je spremenjena struktura likvidnosti v primeru nenadne izrazito obsežne potrebe po likvidnosti, ki bi zahtevala tudi prodajo vrednostnih papirjev, nekoliko manj ugodna.

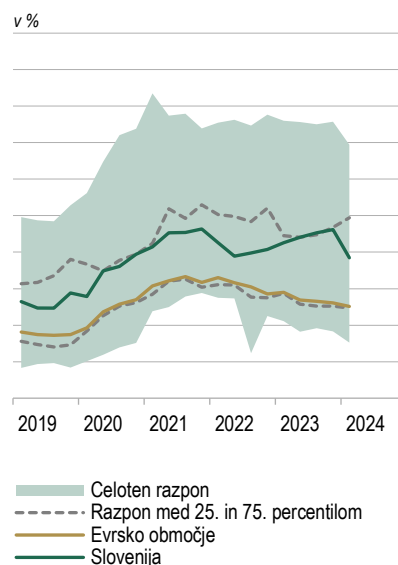
⁷⁸ V primerjavo je vključeno obdobje od prvega četrtletja 2023 do prvega četrtletja 2024.

Slika 4.6: **Primarna in sekundarna likvidnost**

Primarna in sekundarna likvidnost



Primarna likvidnost v bilančni vsoti Slovenije in držav evrskega območja



Opomba: Primarna likvidnost zajema denar v blagajni, stanja na računih pri centralni banki in vloge na vpogled pri bankah. Sekundarna likvidnost predstavlja seštevek vrednostnih papirjev Republike Slovenije in tujih tržnih vrednostnih papirjev, bonitete najmanj BBB.

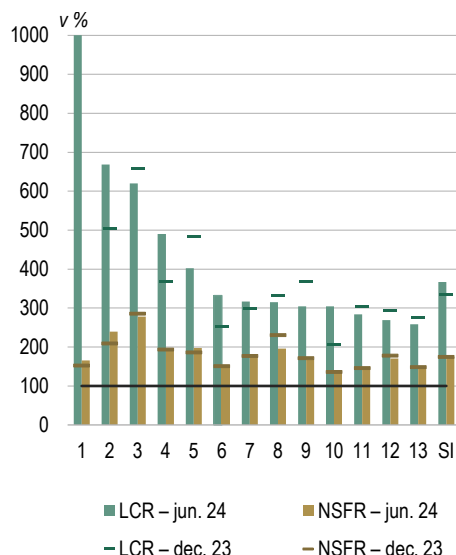
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal, lastni izračuni.

Sposobnost financiranja obveznosti v enoletnem obdobju se je na ravni bančnega sistema rahlo izboljšala. Ob povečanju grosističnega financiranja se je razpoložljivo stabilno financiranje povečalo bolj kot potreba po financiranju, ki se je sicer okrepila zaradi povečanja posojil in dolžniških vrednostnih papirjev. S tem se je kazalnik NSFR v prvi polovici leta 2024 na ravni bančnega sistema povečal za 0,8 odstotne točke na 174,5 % in še naprej močno presegal minimalno regulatorno zahtevo 100 %. To pomeni, da razpoložljivost stabilnega financiranja slovenskega bančnega sistema v enoletnem obdobju za 18,6 mrd EUR presega potrebo po njem. Čeprav je večina držav evrskega območja v zadnjem enoletnem obdobju povečala vrednost NSFR, se je Slovenija po vrednosti tega kazalnika konec prvega četrtletja 2024 še vedno uvrščala na visoko drugo mesto (slika 4.5, desno).

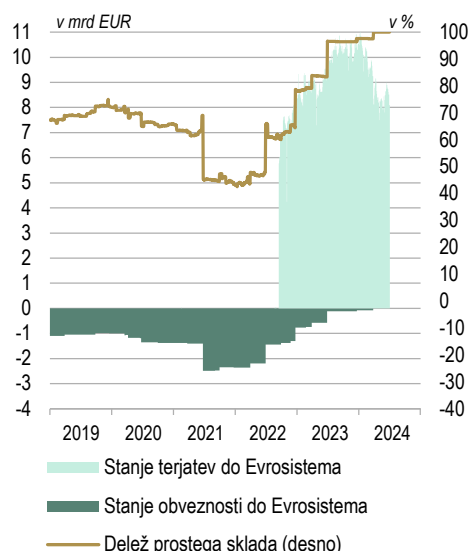
Visoko odpornost na sistemska tveganja je v segmentu likvidnosti ohranila večina bank, vseeno pa so razlike v likvidnostnih presežkih med njimi še precejšnje. Vrednost kazalnikov LCR in NSFR se je v prvi polovici leta izboljšala pri skoraj polovici bank (slika 4.7, levo). Vrednost LCR je pri vseh bankah dosegla vsaj 2,5-kratnik minimalne regulatorne zahteve. Vrednosti NSFR pa kažejo, da je imela večina bank vsaj 50 % več razpoložljivega stabilnega financiranja, kot bi ga potrebovale za financiranje obveznosti v prihodnjem enoletnem obdobju.

Slika 4.7: Kazalnika LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema

LCR in NSFR po bankah



Obveznosti in terjatve do Evrosistema in delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje



Opomba: Vodoravna črta na levi sliki označuje minimalno zahtevano raven LCR in NSFR (100 %) v skladu z regulativo CRR. Na levi sliki zaradi preglednosti ni prikazana polna vrednost za eno od bank, njen LCR je junija 2024 znašal 6.611 %, decembra 2023 pa 1.069 %.

Vir: Banka Slovenije.

Sklad finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu je od konca marca 2024 dalje neobremenjen, saj banke nimajo več obveznosti do Evrosistema To bankam omogoča pridobitev dodatne likvidnosti, če bi jo potrebovale. Marca so še preostale banke dokončno poplačale vse obveznosti iz TLTRO-III in s tem razbremenile premoženje v skladu. Ker ob velikem obsegu likvidnih sredstev banke ne potrebujejo dodatnega zadolževanja pri Evrosistemu, so premoženje v skladu letos do junija znižale za 349 mio EUR na 2,9 mrd EUR. V bilancah pa imajo skupno še 9,2 mrd EUR primerne finančnega premoženja, ki bi ga lahko vključile v sklad in s tem pridobile likvidnost pri Evrosistemu. Medtem ko banke obveznosti do Evrosistema zaenkrat nimajo, pa ob še vedno ugodni obrestni meri ohranjajo precej visoke terjatve do Evrosistema v obliki mejnega depozita (slika 4.7, desno). Povprečni obseg vezave čez noč je v prvi polovici leta 2024 znašal 9,1 mrd EUR in bil za 350 mio EUR nižji kot leta 2023. Kot smo že omenili, so banke začele preusmerjati likvidna sredstva v druge naložbe, ob pričakovanem nadaljnjem zniževanju obrestnih mer ECB pa se bo postopno zmanjševanje obsega vezave čez noč verjetno nadaljevalo tudi v prihodnje.

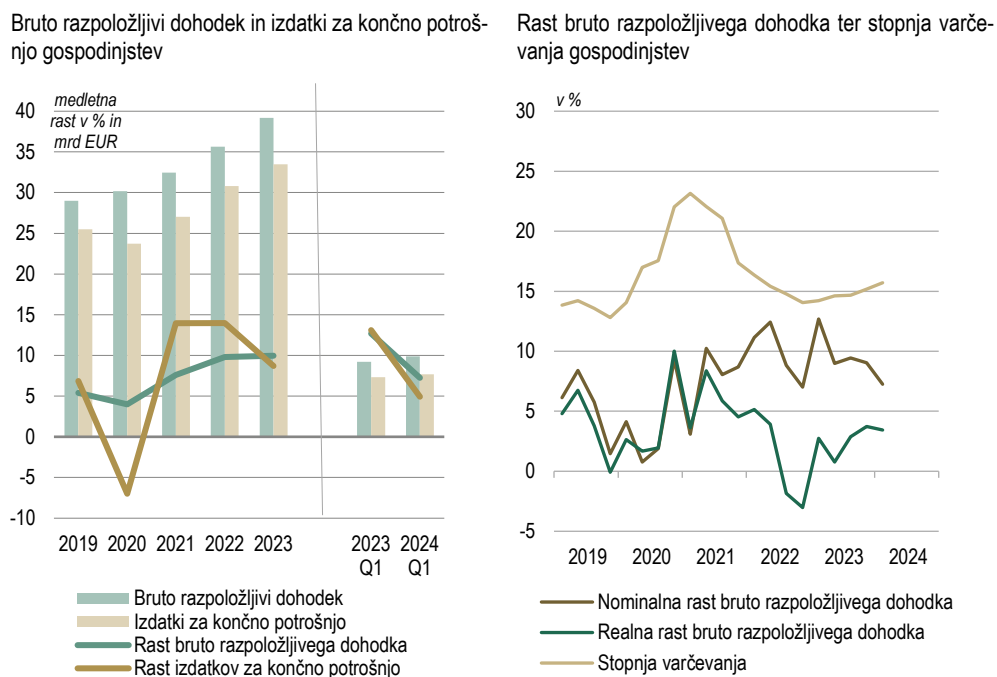
5.1 Gospodinjstva

Finančni položaj gospodinjstev je v prvi polovici leta 2024 ostal ugoden. Z zniževanjem inflacije se zmanjšuje razlika med nominalno in realno rastjo bruto razpoložljivega dohodka. Letna stopnja varčevanja gospodinjstev se je v prvi polovici leta 2024 spet nekoliko zvišala. Zaupanje potrošnikov se je ponovno izboljšalo, vendar ostalo pod dolgoročnim povprečjem. Slovenska gospodinjstva so manj zadolžena v primerjavi z evrskim območjem, vendar se je delež potrošniških posojil v BDP v zadnjih treh letih povečal in se približal tistemu v evrskem območju.

Potrošnja, varčevanje in finančno premoženje gospodinjstev

Z zniževanjem inflacije se zmanjšuje razlika med nominalno in realno rastjo bruto razpoložljivega dohodka. V prvem četrtletju 2024 je nominalna rast bruto razpoložljivega dohodka znašala 8,7 %, realna pa 3,4 %. Razlika med njima je bila v letih 2022–2023 zaradi visoke inflacije precej večja (12,8 % ob koncu leta 2022). Letna stopnja varčevanja gospodinjstev se zvišuje že od začetka leta 2023 in je v prvem četrtletju 2024 znašala 15,7 % (slika 5.1, desno). Rast izdatkov gospodinjstev za končno potrošnjo se je v prvem četrtletju 2024 medletno upočasnila na 4,9 %, kar je manj kot pred pandemijo (6,9 %) (slika 5.1, levo). Presežek bruto varčevanja nad bruto investicijami se je v prvem četrtletju 2024 spet povečal in znašal 3,1 mrđ EUR (slika 5.2, levo). V prvem četrtletju 2024 se je na letni ravni bruto varčevanje povečalo za 6,3 mrđ EUR, bruto investicije pa za 3,2 mrđ EUR. Obenem se je ponovno izboljšalo zaupanje potrošnikov, vendar ostalo pod dolgoročnim povprečjem (slika 8.22 v prilogi, levo).

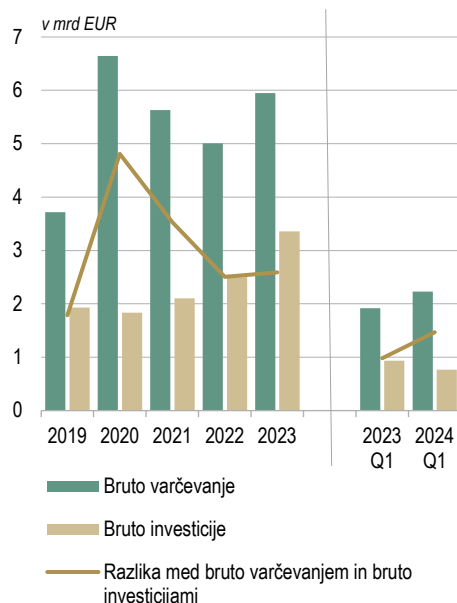
Slika 5.1: **Bruto razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo ter stopnja varčevanja gospodinjstev**



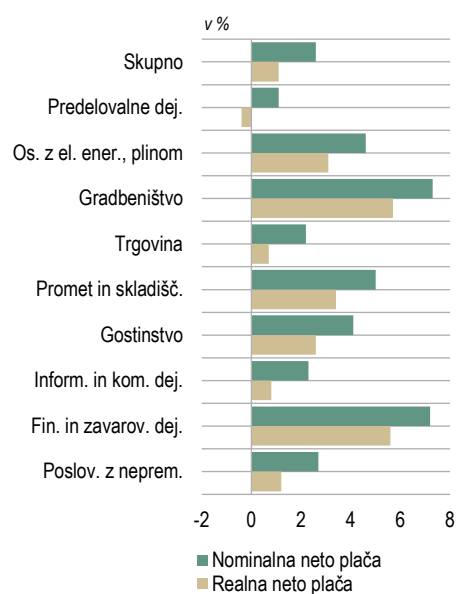
Vir: SURS.

Slika 5.2: **Varčevanje in investicije ter nominalna in realna rast plač**

Varčevanje in investicije gospodinjstev



Nominalna in realna rast neto plač po dejavnostih



Vir: SURS.

Nominalne neto plače so se junija 2024 medletno zvišale za 2,6 %, realne neto plače pa za 1,1 %. Do zvišanja je prišlo v vseh dejavnostih, razen v predelovalnih, kjer so realne neto plače upadle za 0,4 %. Med vsemi dejavnostmi so se neto plače najbolj zvišale v gradbeništvu, kjer so povprečne neto plače med najnižjimi, ter v finančnih in zavarovalniških dejavnostih, kjer so te najvišje. Rast nominalnih plač je bila v ostalih mesecih sicer višja, npr. julija 4,7 % nominalno in 3,4 % realno.

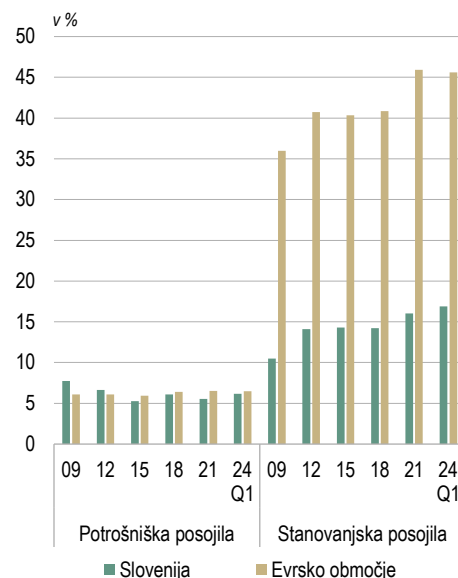
Delež finančnih sredstev slovenskih gospodinjstev v BDP se je v prvem četrtletju 2024 glede na konec predhodnega leta nekoliko povečal. S 126,4 % ostaja precej manjši kot pri gospodinjstvih evrskega območja, vendar je manj tudi finančnih obveznosti (209,9 %). Finančna sredstva slovenskih gospodinjstev so se do drugega četrtletja 2024 medletno nominalno zvišala za 8,7 % na 82,9 mrd EUR (slika 8.22 v prilogi, desno).

Delež finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev v BDP (27,3 %) je precej manjši kot pri gospodinjstvih evrskega območja (61,1 %), vendar je manj tudi finančnega premoženja. Večino finančnih obveznosti slovenskih gospodinjstev (88,5 %) predstavljajo posojila. Gospodinjstva so imela v drugem četrtletju 2024 15.757 mio EUR posojil, večino pri finančnih družbah v Sloveniji (95,0 %), od tega 13.238 mio EUR (84,0 %) pri bankah v Sloveniji in 1.632 mio EUR pri drugih finančnih posrednikih. Pri nefinančnih družbah v Sloveniji so imela 384,2 mio EUR posojil, medtem ko so imela pri kreditorejalcih iz tujine 239,0 mio EUR posojil.

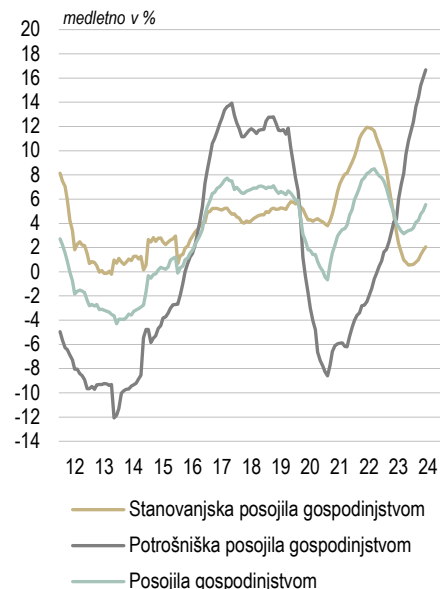
V Sloveniji ostaja delež stanovanjskih posojil v BDP precej manjši od povprečja evrskega območja, deloma tudi zaradi visokega deleža lastniških stanovanj. Delež potrošniških posojil v BDP (6,2 %) se je v zadnjih treh letih povečal in se približal tistemu v evrskem območju (6,5 %) (slika 5.6, levo). Junija 2024 je stanje potrošniških posojil znašalo 3 mrd EUR, stanje stanovanjskih posojil pa 8,3 mrd EUR. H krepitvi kreditiranja gospodinjstev v obdobju od januarja do junija 2024 je prispevala predvsem rast potrošniških posojil. Medletna rast posojil gospodinjstvom se je z višjo ravno obrestnih mer do septembra 2023 še zniževala, do junija 2024 pa okrepila na 5,5 % (slika 5.4, desno). Po spremembi makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov julija 2023 se je krepilo potrošniško kreditiranje, medletna rast obsega potrošniških posojil pa se je močno povečala in junija 2024 dosegla 16,7 %. Obseg novoodobrenih stanovanjskih posojil⁷⁹ se je od marca do junija 2024 povečeval, povečevalo pa se je tudi njihovo število. Stopnja rasti stanja stanovanjskih posojil pa se je od novembra lani, ko je dosegla večletno najnižjo raven, do junija 2024 okrepila na 2,0 %. Z uvedbo makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva v letu 2019 se je rast potrošniških posojil zelo znižala in v letih 2020–2022 upadala.

Slika 5.3: **Zadolženost gospodinjstev**

Posojila gospodinjstvom v BDP



Rast stanovanjskih in potrošniških posojil



Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

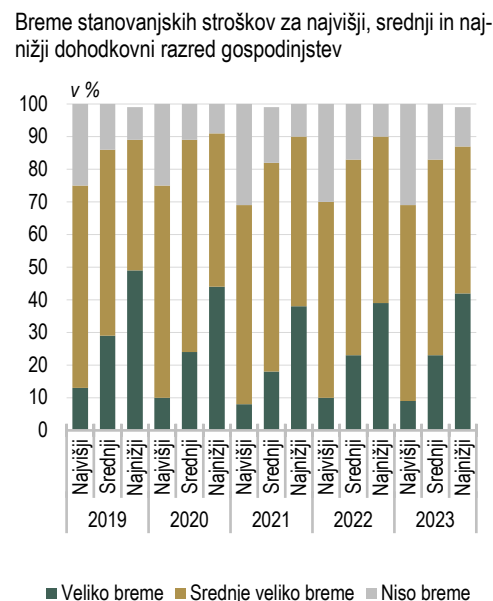
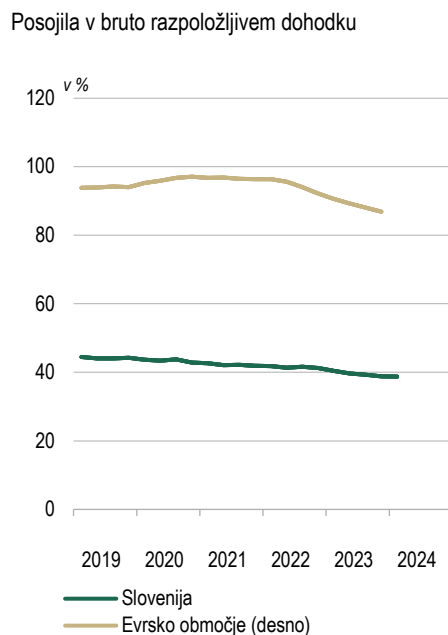
Banke poročajo, da se je v letu 2023 in v prvi polovici leta 2024 povečalo povpraševanje po posojilih za sprotno potrošnjo (slika 8.23 v prilogi, levo, in slika 8.25

⁷⁹ Glej poglavje Tveganje, ki izhaja iz nepremičninskega trga.

v prilogi, desno). V prvi polovici leta 2024 je bilo glede na znesek posojila zavrženih 61,3 % vlog za potrošniška posojila in 32,6 % vlog za stanovanjska posojila. Glavna razloga za zavrnitev posojil gospodinjstvom so neopredeljeni oziroma »drugi« razlogi in kreditni standardi bank, ki so se v letu 2023 pri stanovanjskih posojilih precej zvišali (slika 8.23 v prilogi, desno).

Na finančni položaj gospodinjstev vpliva tudi njihova obremenjenost s stanovanjskimi stroški, ki se precej razlikuje glede na dohodek, ki ga ima posamezno gospodinjstvo. Delež gospodinjstev v najnižjem dohodkovnem razredu, ki je menil, da je breme stanovanjskih stroškov veliko, se je po podatkih ankete EU-SILC v zadnjih dveh letih nekoliko povečal (slika 5.4, desno). Leta 2023 je 42 % teh gospodinjstev menilo, da je breme veliko, medtem ko je leta 2021 tako menilo 38 % teh gospodinjstev. Kljub temu pa je bil ta delež v letih 2005–2019, ko je znašal v povprečju okoli 54 %, precej višji. Delež gospodinjstev v srednjem dohodkovnem razredu (slika 5.6, desno), ki je menil, da je breme stanovanjskih stroškov veliko (23 % v letu 2023, 18 % v letu 2021), je precej manjši kot pri gospodinjstvih v najnižjem dohodkovnem razredu. V letih 2005–2019 je bil ta delež višji in je znašal v povprečju 32,8 %. Pri gospodinjstvih, ki so v najvišjem dohodkovnem razredu, je bil leta 2023 ta delež le 9 %, medtem ko je v letih 2005–2019 znašal v povprečju okoli 14 %. Leta 2023 je 12 % gospodinjstev z najnižjimi dohodki menilo, da jim stanovanjski stroški ne pomenijo bremena, v srednjem dohodkovnem razredu je bil ta delež 17 %, v najvišjem dohodkovnem razredu pa 31 %. Delež slovenskih gospodinjstev, ki zamujajo z odplačevanjem posojil, je bil po podatkih ankete EU-SILC v letu 2023 nekoliko nižji od povprečja EU (slika 8.24 v prilogi, desno).

Slika 5.4: Posojila v bruto razpoložljivem dohodku in breme stanovanjskih stroškov



Opomba: Na sliki desno vključujejo stanovanjski stroški vse stroške, povezane s stanovanjem (morebitni stanovanjski ali hipotekarni kredit, najemnino, zavarovanje, stroške za elektriko, vodo, plin, ogrevanje ipd.), gospodinjstva pa so razvrščena glede na neto razpoložljivi dohodek na ekvivalentnega člana gospodinjstva v pet kvintilov; v prvem kvintilu je 20 % oseb iz gospodinjstev z najnižjim ekvivalentnim dohodkom, v petem kvintilu pa 20 % oseb iz gospodinjstev z najvišjim ekvivalentnim dohodkom. Na sliki je prikazan prvi kvantil.

Vir: ECB Data Portal, SURS.

Delež slovenskih gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški, je med nižjimi v EU in najnižji med sosednjimi državami. Leta 2023 je bilo takih gospodinjstev 4 % (slika 8.24 v prilogi, desno). Ta delež je najnižji tudi zato, ker so

slovenska gospodinjstva v povprečju manj zadolžena kot gospodinjstva EU. Če primerjamo le gospodinjstva, kjer imajo lastniki stanovanj stanovanjsko posojilo, pa je delež gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški, v Sloveniji blizu povprečja EU, hkrati pa je nekoliko višji kot v sosednjih državah. V zadnjih letih se bistveno ne razlikuje od deleža preobremenjenih gospodinjstev v celotni populaciji, medtem ko je bila preobremenitev gospodinjstev s stanovanjskim posojilom v obdobju 2010–2016 precej večja kot v splošni populaciji. V EU pa je slika ravno obratna.

5.2 Nefinančne družbe

Dolžniško financiranje NFD se je v prvem polletju leta 2024 ob skromni rasti posojil in komercialnih kreditov nekoliko povečalo. Kazalniki zadolženosti so se izboljšali, k čemur je ključno prispevalo prevrednotenje lastniškega kapitala. Ob skromni rasti posojil pri domačih bankah je financiranje pri tujih nadrejenih družbah dodatno pridobilo na pomenu. Povpraševanje po bančnih posojilih se je zmanjšalo, po anketi bank pa sta k temu najbolj prispevala vztrajanje visokih obrestnih mer in še vedno negotove razmere, predvsem v tujem okolju. Od zadnjega četrtertja 2023 naprej je začelo naraščati število začetih stečajnih postopkov NFD, nekoliko večje je tudi število družb z blokiranimi transakcijskimi računi. Ohlajanje gospodarske rasti lahko prispeva k njihovi nadaljnji rasti, vendar zaradi dosežene finančne trdnosti večjega dela gospodarstva ni pričakovati večjega poslabšanja dosedanjih trendov.

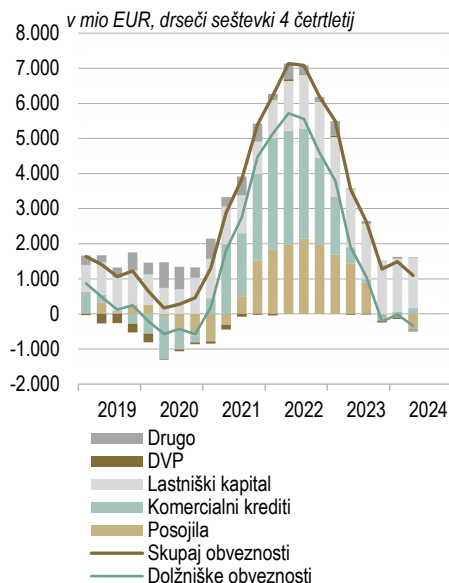
Financiranje in zadolženost NFD

V prvem polletju se je nadaljevalo naraščanje obveznosti NFD, v največji meri s povečanjem lastniškega kapitala. Dolžniške obveznosti so se povečale predvsem prek komercialnih kreditov in posojil, pritok slednjih pa je bil v obdobju enega leta kljub temu negativen (slika 5.5, levo). Komercialni krediti in posojila NFD so se v razmerju do BDP v zadnjih štirih četrletjih zmanjšali za 2 oziroma 3 odstotne točke na 28,0 % BDP pri komercialnih kreditih in 38,7 % pri posojilih (slika 5.5, desno). V strukturi vseh obveznosti NFD predstavljata ta dva vira 37,8 %, v evrskem območju pa 33,3 %.⁸⁰ Razlika je predvsem v večjem deležu komercialnih kreditov pri slovenskih NFD (15,9 %) v primerjavi s tistimi v evrskem območju (8,4 %). Financiranje z dolžniškimi vrednostnimi papirji kaže tendenco zmanjševanja: marca je znašalo le še 0,5 % celotnih obveznosti NFD (leta 2018 še 1,1 %) in je nekajkrat manjše kot v evrskem območju, kjer dosega 3,5 % vseh obveznosti NFD.

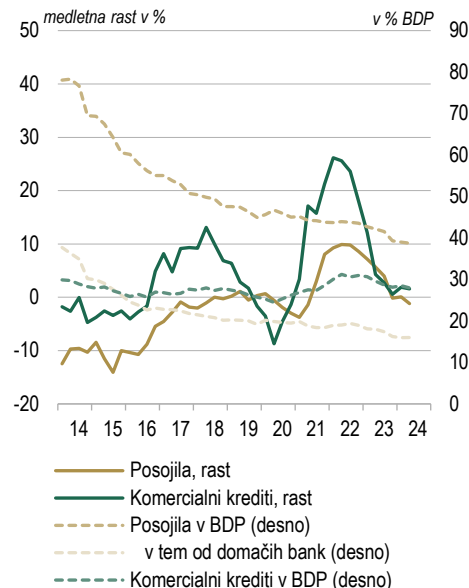
⁸⁰ Primerjava z evrskim območjem je podana na podatkih do Q1 2024.

Slika 5.5: **Financiranje NFD**

Tokovi obveznosti NFD po instrumentih



Financiranje NFD s komercialnimi krediti in posojili



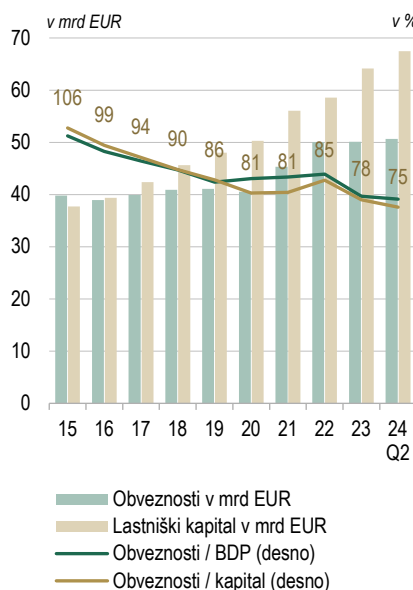
Opomba: Zajeti so vsi viri financiranja NFD ne glede na sektor upnika.
Vir: Banka Slovenije.

Kazalniki zadolženosti NFD so se v prvem polletju 2024 dodatno izboljšali in dosegajo najnižje ravni med državami evrskega območja. Kazalnik dolžniških obveznosti v razmerju do BDP se je znižal na 78,2 %, finančni vzvod na 75,2 % (slika 5.6, levo). Po obeh kazalnikih se Slovenija uvršča med najmanj zadolžene članice evrskega območja (slika 8.25 v prilogi, levo). Pritok lastniškega kapitala v NFD se je v prvem polletju dodatno povečal, k zmanjšanju finančnega vzvoda pa je ključno prispevalo povečano vrednotenje kapitala (slika 5.6, desno). Slednje je k rasti obsega lastniškega kapitala v NFD v zadnjem enoletnem obdobju prispevalo kar 80 %. V gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami (slika 8.27 v prilogi, desno) se je finančni vzvod v letu 2023⁸¹ znižal in ostal s 152,9 % oziroma 119,7 % precej nižji kot v letu 2008 (434,6 % oziroma 259,6 %). Zadolženost se je nekoliko znižala tudi v trgovini, na 124,4 %, medtem ko je v gostinstvu upadla na 116,8 %. V predelovalnih dejavnostih ostaja finančni vzvod nizek (75,6 %).

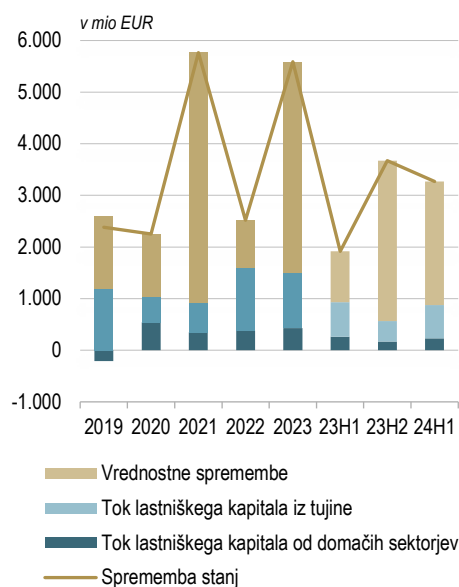
⁸¹ Zadnji podatki po dejavnostih so na voljo za leto 2023.

Slika 5.6: Dolžniško in lastniško financiranje NFD

Kazalniki zadolženosti NFD



Členitev rasti kapitala NFD



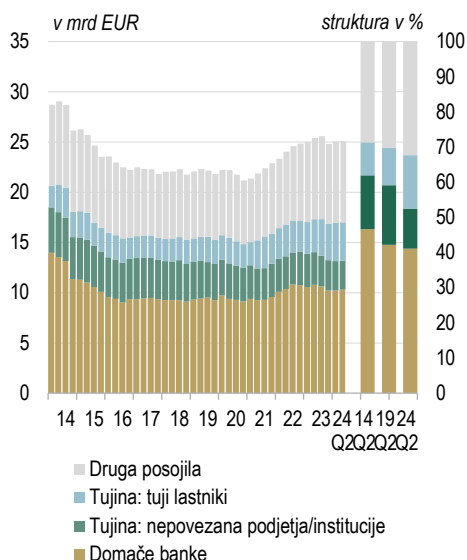
Opomba: Kazalniki na sliki levo vključujejo vse dolžniške obveznosti nefinančnih družb.
Vir: Banka Slovenije.

Obseg financiranja s posojili pri domačih upnikih je marca presegel obseg s konca leta 2023, nekoliko so se povečala tudi posojila iz tujine. Rast posojil iz tujine (junija medletno 1,5 %) je temeljila predvsem na rasti posojil pri nadrejenih družbah (slika 5.7, levo), medtem ko se je financiranje pri nepovezanih družbah ter mednarodnih institucijah in bankah v tujini dodatno zmanjšalo (slika 8.26 v prilogi, desno). Posojila, prejeta od nadrejenih družb v tujini, so junija predstavljala skoraj 55 % vseh tujih posojil, v primerjavi z le dobro tretjino v letu 2018 ali 23 % v letih 2007–2012.

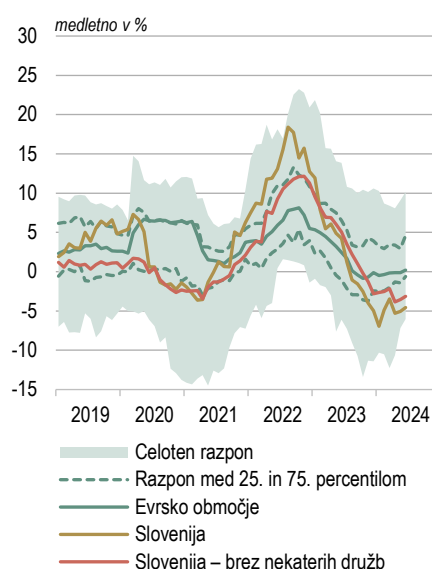
Financiranje s posojili v Sloveniji se je v prvem polletju okrepilo pri drugih NFD in gospodinjskih pa tudi pri domačih bankah. Posojila, prejeta od drugih NFD, so junija predstavljala 13,3 % vseh najetih posojil NFD, posojila, prejeta od samostojnih podjetnikov (zajetih v sektorju gospodinjskih), pa 8,4 %. Predvsem slednja pridobivajo v strukturi vseh posojil, saj so se od leta 2018 okrepila za 3,1 odstotne točke. Pri financiranju zunaj bančnega sistema ne razpolagamo s podatki o višini obrestnih mer, vendar je ta oblika financiranja motivirana tudi s poslovnim sodelovanjem ter financiranjem in spodbujanjem prodaje. Zaradi pretekle dinamike so bile junija medletne rasti bančnih posojil še vedno negativne, -4,5 %, čeprav ta posojila letos le izkazujejo pozitiven prirast. Obseg novih posojil podjetjem je bil sicer najnižji od leta 2006, odkar spremljamo te podatke.

Slika 5.7: Posojila NFD

Financiranje NFD s posojili glede na upnika



Rast posojil NFD pri bankah v Sloveniji in v evrskem območju



Opomba: Na sliki levo so med druga posojila zajeta posojila, prejeta od drugih (nebančnih) sektorjev v Sloveniji, in posojila iz tujine, prejeta od podjetij z lastnikom iz Slovenije. Na sliki desno serija »Slovenija – brez nekaterih družb« izključuje podatke za HSE, GEN-I, ELES, Petrol, Impol.

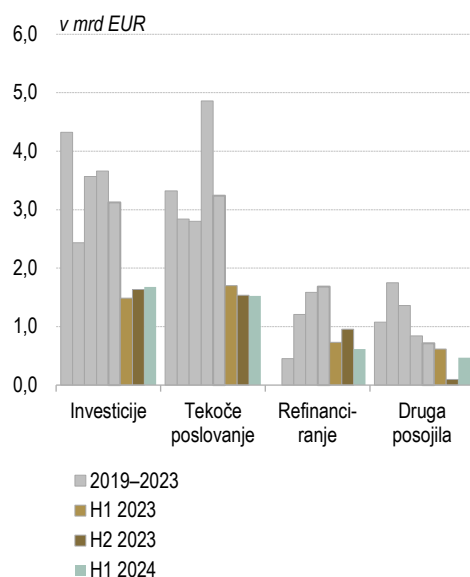
Vir: Banka Slovenije.

Anketa bank o povpraševanju po posojilih kaže na opazen padec povpraševanja NFD v letu 2023 in prvem polletju 2024. Po padcu za 20 % v lanskem letu se je povpraševanje NFD tudi v prvem polletju 2024 medletno zmanjšalo za 9,2 % (slika 5.8, levo). Povpraševanje po posojilih za investicije se je letos sicer nekoliko povečalo, večina bank pa ocenjuje, da so podjetja pri financiranju investicij s posojili zadržana zaradi še vedno visokih obrestnih mer in negotovosti v zunanjem okolju na eni ter visoke likvidnosti podjetij na drugi strani. Po večji rasti v letih 2022 in 2023 se je v prvem polletju nekoliko znižalo tudi povpraševanje po refinanciranju posojil z nižjimi obrestnimi merami. Banke opažajo tudi povečan obseg predčasnega poplačevanja posojil, s ciljem zmanjšanja bremena servisiranja visoko obrestovanih posojil.

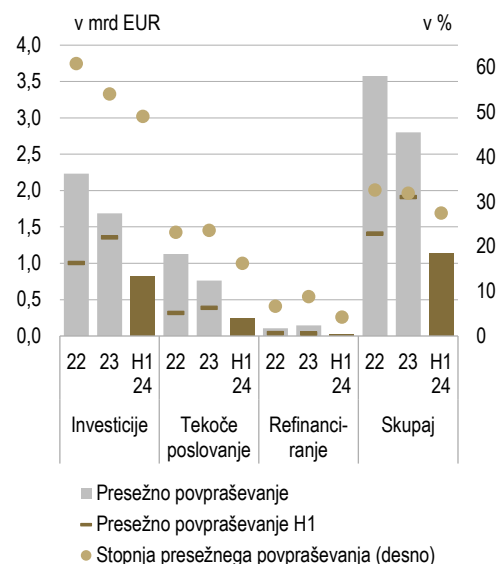
Ob padcu povpraševanja se je zmanjšala tudi stopnja presežnega povpraševanja. Po oceni bank v anketi je dostopnost posojil visoka, zaradi nizke zadolženosti in visoke likvidnosti podjetij je prošnjam za posojila v primerjavi s preteklimi leti ugodeno pogostejše. Stopnja presežnega povpraševanja se je z 32,0 % v letu 2023 v naslednjega pol leta znižala na 27,5 % (slika 5.8, desno); znižanje je prisotno pri vseh vrstah posojil. Najvišje presežno povpraševanje ostaja pri posojilih za investicije, s stopnjo 49,1 % v primerjavi s 54,1 % v letu pred tem. Pri posojilih za refinanciranje je stopnja zavrnjenih posojil izredno nizka, le 4,3 %.

Slika 5.8: **Povpraševanje NFD po posojilih pri bankah**

Povpraševanje NFD po vrstah posojil



Presežno povpraševanje NFD po vrstah posojil



Opomba: Povpraševanje po posojilih za refinanciranje je prvič poročano v anketi za leto 2020, pred tem je bilo zajeto v skupini drugih posojil. Presežno povpraševanje je razlika med povpraševanjem in novoodobrenimi posojili. Stopnja presežnega povpraševanja je izračunana po formuli: presežno povpraševanje / celotno povpraševanje x 100.

Vir: Banka Slovenije, Anketa o povpraševanju po posojilih.

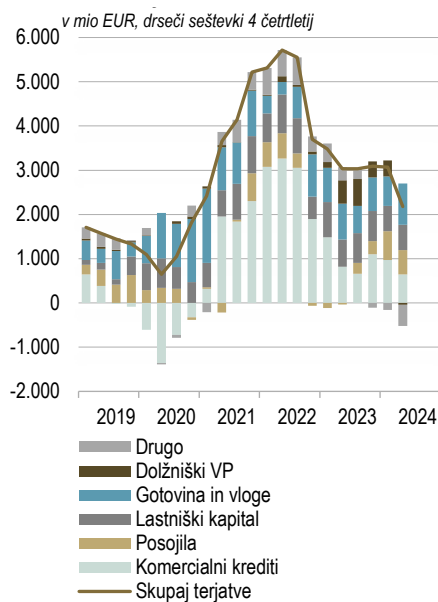
Finančna sredstva NFD

Finančna sredstva NFD so se v zadnjem obdobju povečevala hitreje od obveznosti, kljub temu se je neto finančna pozicija nekoliko poslabšala. Tok finančnih sredstev je v zadnjem enoletnem obdobju do junija dosegel 2,2 mrd EUR (slika 5.9, levo), tok obveznosti pa 1,1 mrd EUR, vendar je bil prirast stanj v enakem obdobju zaradi različnega vpliva vrednostnih sprememb (predvsem lastniškega kapitala) bistveno manjši pri sredstvih, 3,7 mrd EUR, kot pri obveznostih, 6,8 mrd EUR. Neto negativna finančna pozicija NFD se je poslabšala z 72 % na 74 % BDP (slika 5.9, desno). Še vedno pa je ta pozicija ugodnejša kot v evrskem območju (90 % BDP), kjer so sicer tako finančna sredstva kot obveznosti v razmerju do BDP bistveno višje kot v Sloveniji.

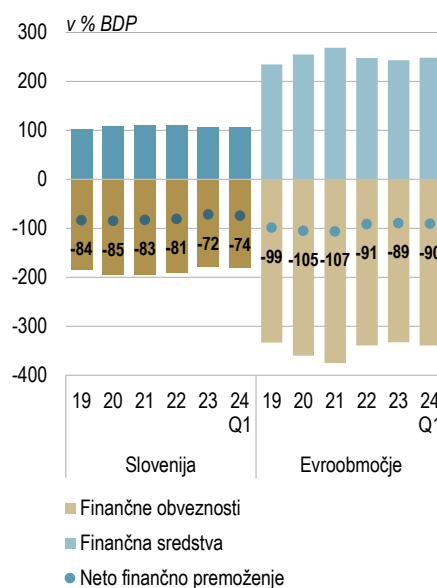
Med finančnimi sredstvi NFD po porastu izstopajo dana posojila, nekoliko pa so se zmanjšale vloge pri bankah. Za razliko od financiranja z izdajami dolžniških vrednostnih papirjev se od leta 2023 povečujejo tovrstne naložbe NFD. Zaradi skromnih preteklih vlaganj v te instrumente pa so do konca junija dosegle le 1,3 % stanja finančnih sredstev. Gotovina in vloge so se v prvem polletju 2024 nekoliko zmanjšale, vendar so z obsegom 11,6 mrd EUR še vedno pomenile 16,5 % celotnih finančnih naložb NFD. Večina teh vlog (junija 10,1 mrd EUR) je pri slovenskih bankah. Kljub zmanjševanju so bile junija medletno še vedno večje za 8,2 %.

Slika 5.9: **Finančna sredstva NFD**

Tokovi finančnih sredstev NFD



Neto finančna pozicija NFD v Sloveniji in evrskem območju



Vir: Banka Slovenije.

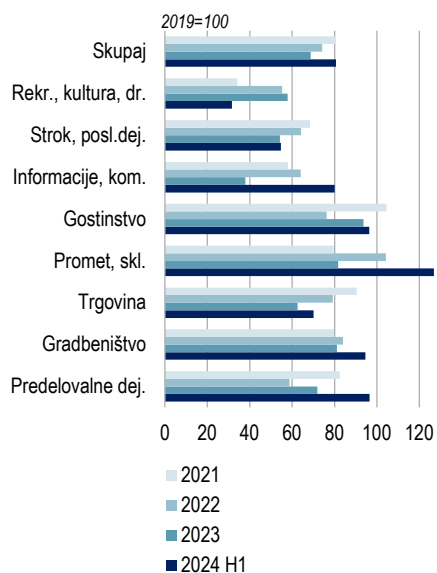
Stečajni in blokade računov NFD

Število začelih stečajnih postopkov pri NFD je z zadnjim četrtletjem 2023 začelo naraščati, rahlo se je povečalo tudi število NFD z blokiranimi transakcijskimi računi. Po večletnem upadanju so se sproženi stečajni postopki v prvem polletju povečali za 8,6 % medletno. Največjo rast so dosegli v predelovalnih dejavnostih, prometu ter informacijah in komunikacijah, nekoliko manjšo v gradbeništvu. Le v prometu je število stečajev preseglo najvišje doseženo število v tej dejavnosti iz leta 2022, v vseh drugih dejavnostih pa maksimalno število ni bilo preseženo (maksimalne vrednosti so bile sicer dosežene v različnih letih, z izjemo prometa med letoma 2014 in 2019, v celotnem sektorju NFD pa v letu 2018). V predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu in tudi gostinstvu so se novi stečajni postopki približali številu iz leta 2019, v prometu so jih presegli za 20 %⁸² (slika 5.10, levo). V istih dejavnostih je prišlo tudi do povečanja števila blokiranih transakcijskih računov, vendar v nobeni dejavnosti ni preseženo število iz leta 2019 (slika 5.10, desno).

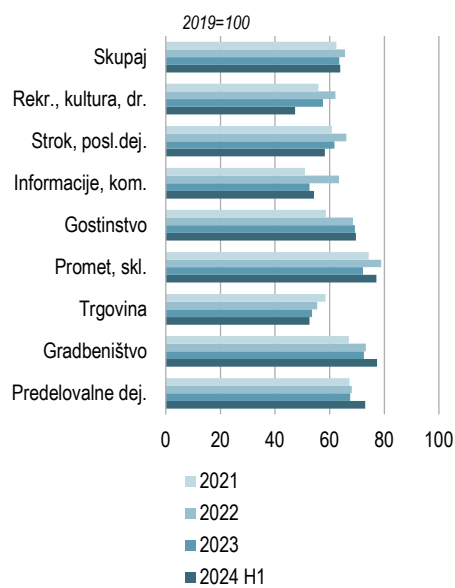
⁸² V poglavju Kreditno tveganje je komentar o izpostavljenosti bank do podjetij v stečaju.

Slika 5.10: **Stečaji in blokade računov NFD**

Število začetih stečajnih postopkov v NFD



Število NFD z blokiranimi transakcijskimi računi



Opomba: Prikazani indeksi so izračunani iz povprečnih mesečnih števil blokad oziroma sproženih stečajnih postopkov.
Vir: Vrhovno sodišče, AJPES, Banka Slovenije.

6.1 Lizinške družbe

Tveganje, ki izhaja iz poslovanja lizinških družb, še naprej ocenjujemo kot nizko s stabilnimi izgledi. Vrednost novih poslov se po upadu v tretjem četrtletju 2023 postopoma krepi. V prvem polletju 2024 je bilo prvič po tretjem četrtletju 2022 opaziti padec obrestnih mer tudi pri lizinških poslih. Dobičkonosnost lizinških družb se je zmanjšala zaradi višjih finančnih odhodkov za odplačila posojil in finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov. Okrepili sta se bilančna vsota lizinških družb in obseg poslov. Zamude lizinških poslov še naprej ostajajo na nizkih ravneh. Stanje finančnih najemov pri bankah ostaja na podobnih ravneh kot v enakem obdobju lani.

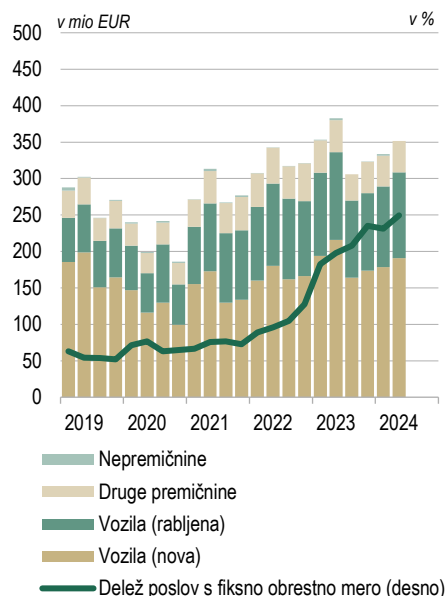
Lizinške družbe so v prvi polovici leta 2024 zabeležile medletni upad novih poslov. Odobrile so za 684,9 mio EUR novih poslov, oziroma 7 % manj kot v prvi polovici leta 2023 (slika 6.1, levo). Največji komitenti lizinških družb ostajajo nefinančne družbe in gospodinjstva. V prvem polletju 2024 je bilo z gospodinjstvi sklenjenih 54,4 % celotnega obsega novih poslov, z nefinančnimi družbami pa 45,4 %.

Lizinške družbe v Sloveniji v večini financirajo nakupe vozil. Po vrednosti novoodobrenih poslov so v prvem polletju 2024 prevladovali posli z osebnimi avtomobili (65,6 %), sledili so posli s komercialnimi in tovornimi vozili (21,7 %), z ostalimi premičninami (7,5 %) ter s proizvodno opremo in stroji (4,0 %). Struktura novih poslov na področju vozil se odraža tudi v strukturi ročnosti novih poslov, sklenjenih v prvem polletju 2024. Večina poslov je bila sklenjenih z ročnostjo od 5 do 10 let (53,3 %), sledili so posli z ročnostjo od 1 do 5 let (32,4 %). Največji delež novih poslov predstavlja finančni lizing (81,0 %), sledi mu operativni lizing (13,9 %), preostanek pa predstavljajo posojila.⁸³

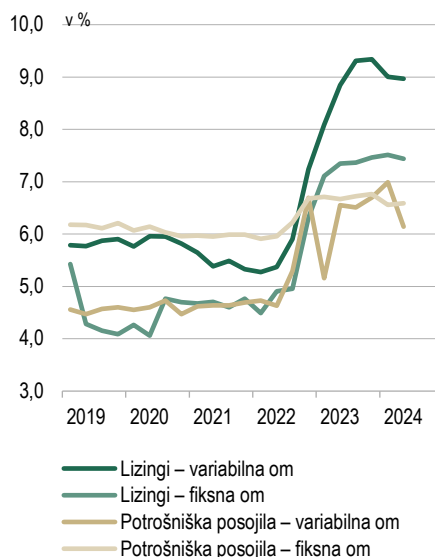
⁸³ Pod dejavnost najema lizinških družb štejemo finančni najem, poslovni najem in posojila.

Slika 6.1: **Novoodobreni posli in gibanje obrestnih mer lizinskih poslov in bančnih posojil**

Novoodobreni lizinski posli glede na namen financiranja in delež novoodobrenih poslov, sklenjenih s fiksno obrestno mero



Gibanje povprečnih obrestnih mer, sklenjenih z gospodinjstvi



Vir: Banka Slovenije.

V prvem polletju 2024 je bilo prvič po tretjem četrletju 2022 opaziti padec obrestnih mer tudi pri lizinskih poslih. Zmanjšala se je razlika med povprečno obrestno mero novih lizinskih poslov z gospodinjstvi in povprečno obrestno mero potrošniških bančnih posojil (slika 6.1, desno). Konec junija 2024 je bilo s fiksno obrestno mero sklenjena polovica vseh poslov (slika 6.1, levo).

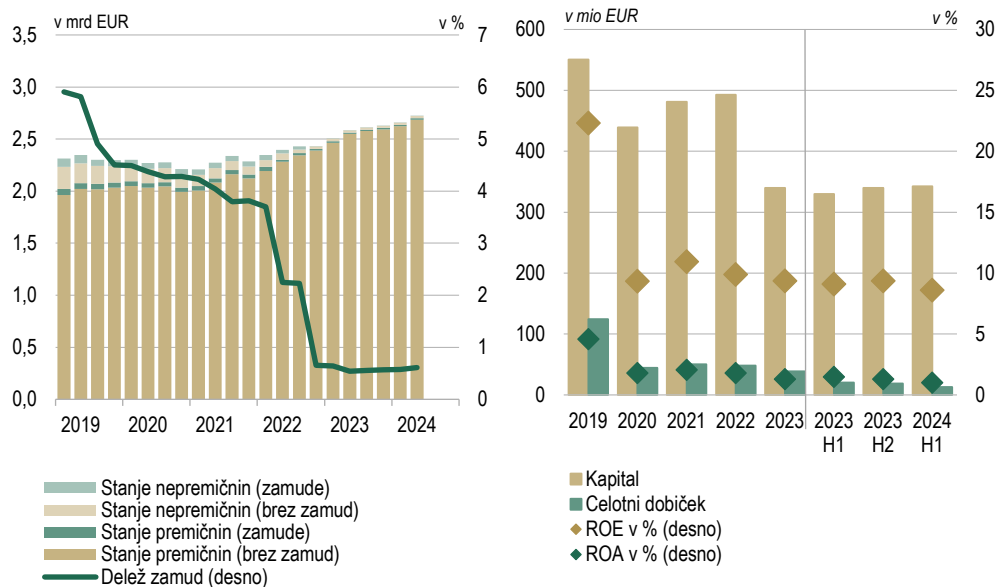
Bilančna vsota lizinskih družb se je okrepila. Medletno je zrasla za 5,4 % in konec junija 2024 znašala 3,1 mrd EUR.⁸⁴ Stanje poslov je konec junija 2024 znašalo 2,7 mrd EUR, kar predstavlja 5,3-odstotno medletno rast (slika 6.2, levo). Pri tem je z gospodinjstvi sklenjenih 58,3 %, z nefinančnimi družbami pa 41,0 % vseh poslov. Med posli z NFD po dejavnosti prevladujejo posli v prometu in skladiščenju (23,8 %) ter trgovini (20,4 %). V stanju lizinskih poslov je bilo 62,0 % poslov s preostalo ročnostjo od 1 do 5 let, 29,3 % pa od 5 do 10 let. Lizinski posli z nepremičninami se še naprej zmanjšujejo in predstavljajo le še 0,8 % stanja lizinskih poslov.

⁸⁴ Primerjava bilančne vsote je narejena le z družbami, ki ostajajo v vzorcu poročanja. Banka Slovenije določi statistični vzorec obveznikov poročanja na podlagi pomembnosti poslovanja in ne pokriva celotnega sektorja lizinskih dejavnosti. Vzorec obveznikov poročanja se med kvartali lahko spreminja.

Slika 6.2: Stanje lizinskih poslov in dobičkonosnost lizinskih družb

Stanje poslov glede na namen financiranja in zamude ter delež poslov z zamudami

Kapital in dobičkonosnost lizinskih družb



Vir: Banka Slovenije.

Dobičkonosnost lizinskih družb se je dodatno zmanjšala. V prvem polletju je dobiček lizinskih družb znašal 12,8 mio EUR (slika 6.2, desno), kar je 38,2 % manj kot v enakem obdobju leta 2023.⁸⁵ Še naprej namreč rastejo finančni odhodki zaradi odplačevanja posojil in finančni odhodki iz oslabitev in odpisov iz finančnega najema. Kakovost lizinskih poslov ostaja visoka. Terjatve v zamudi nad 90 dni se ne spreminjajo bistveno, njihov delež je konec junija 2024 znašal le 0,61 % (slika 6.2, levo).

Neposredna prisotnost bank na področju finančnega najema ostaja na podobnih ravneh kot lani.⁸⁶ V prvem polletju 2024 je obseg novih poslov znašal 204,8 mio EUR, kar predstavlja 1,4-odstotni medletni padec v primerjavi z enakim obdobjem lani.

6.2 Zavarovalnice

Zavarovalniški sektor je v prvem polletju 2024, kljub visokim izplačilom škod v lanskem letu in kljub zmanjšanju zbranih bruto premij zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, posloval dobro in ustvaril visok dobiček. Medletno so se izplačila škod znižala, predvsem zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Uspešno so poslovale tudi pozavarovalnice, ki so prav tako zabeležile medletno rast zbranih bruto premij in visok dobiček.

Zavarovalnice so leto 2024 začele s precej spremenjeno strukturo storitev zavarovalniškega sektorja. S 1. januarjem 2024 je bilo dopolnilno zdravstveno zavarovanje, v okviru katerega so lani zbrale 641,8 mio EUR premij oziroma 23,0 % vseh zbranih bruto premij, ukinjeno in preneseno v obvezni zdravstveni prispevek. Zavarovalnice so v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta zaradi ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja zbrale za 1,3 mrd EUR oziroma 12,3 % manj bruto premij, medtem ko so po posameznih segmentih poslovanja zabeležile rast. V segmentu premoženjskega zavarovanja (brez zdravstva) so bile zbrane bruto premije medletno višje za

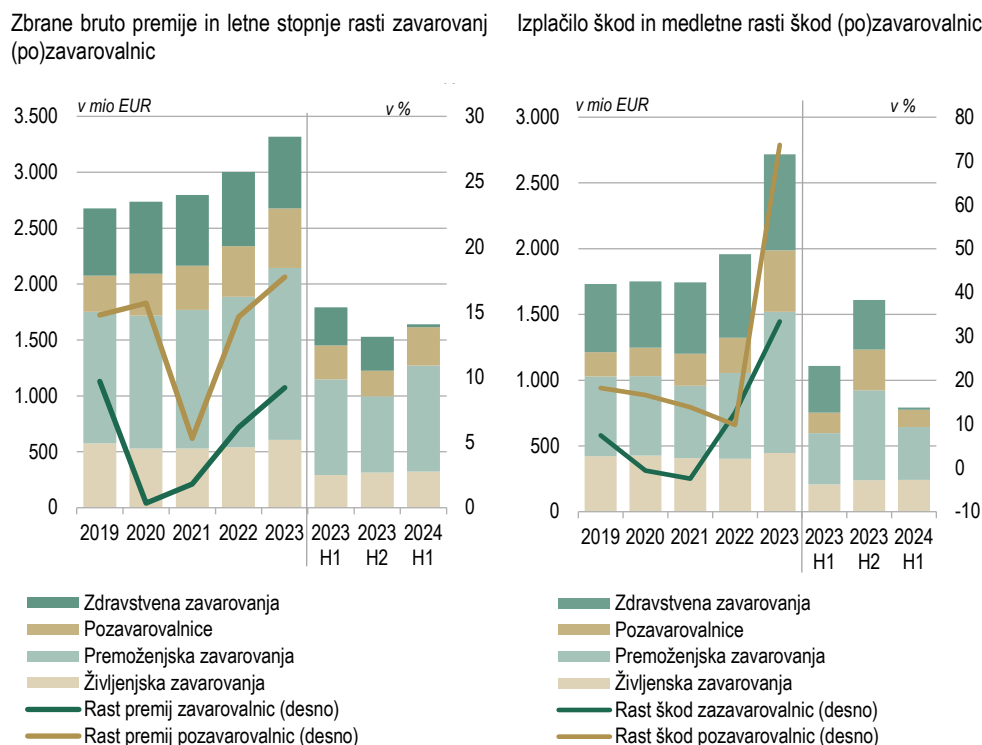
⁸⁵ Primerjava dobička in kapitala je narejena le z družbami, ki ostajajo v vzorcu poročanja. Visok padec kapitala v letu 2023 je posledica zmanjšane števila obveznikov poročanja. Če za leto 2022 ne zajamemo lizinskih družb, ki so bile v letu 2023 izključene iz poročanja, je medletni padec kapitala v letu 2023 znašal 9 %.

⁸⁶ Bančni posli iz finančnega najema v analizi niso upoštevani.

10,8 %, zbrane premije življenjskih zavarovanj pa za 10,6 %. Pozavarovalnice so v prvem polletju zbrale za 342,8 mio EUR bruto premij, 13,1 % več kot v enakem obdobju lani (slika 6.3, levo).

Prvo polletje letošnjega leta je minilo brez večjih škodnih dogodkov. Do konca junija 2024 je bilo izplačanih 661,3 mio EUR oziroma 30,5 % manj škod kot v enakem obdobju lani (slika 6.3, desno). Visok padec izplačanih škod v obdobju je posledica ukinitve dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja. Če ne upoštevamo škod, ki so bile v prvi polovici leta 2023 izplačane iz naslova dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, so izplačane škode medletno višje za 7,8 %. Ob predvidevanju normalnega škodnega dogajanja do konca leta bo medletna primerjava konec leta še ugodnejša, saj je bilo največ škod v lanskem letu izplačanih v tretjem četrtletju 2023. Delež izplačil iz premoženjskega segmenta znaša 63,3 %, iz življenjskega segmenta pa 36,7 %.

Slika 6.3: Zbrane bruto premije in izplačane škode



Vir: AZN, Banka Slovenije.

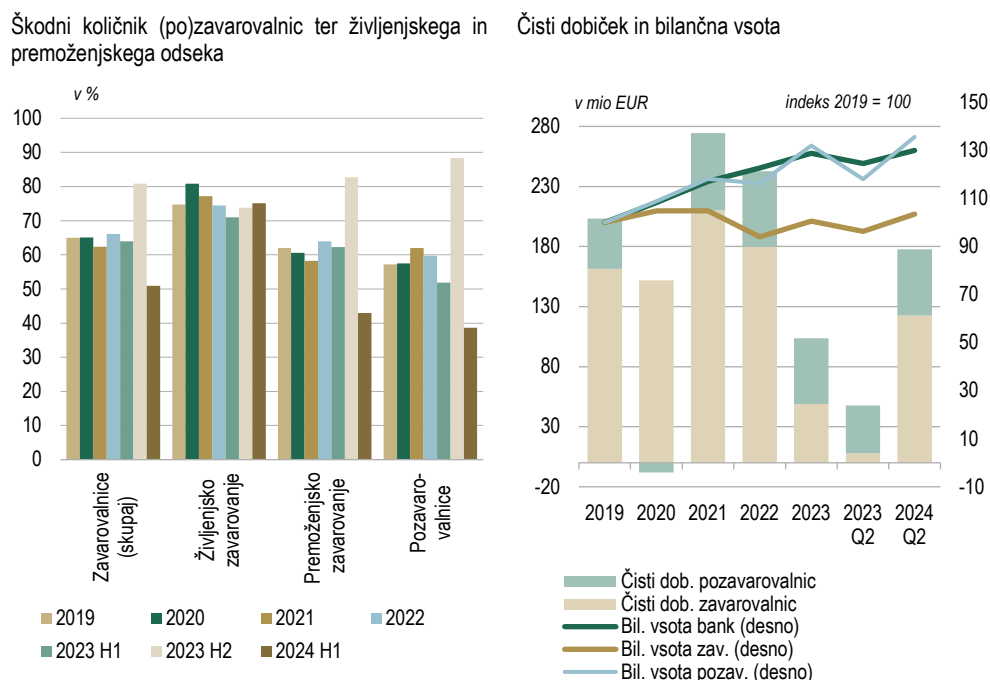
Škodni količnik zavarovalnic in pozavarovalnic se je izboljšal. Pri zavarovalnicah se je v prvem polletju 2024 medletno znižal (izboljšal) za 13,0 odstotne točke na 50,9 %, pri pozavarovalnicah pa za 13,3 odstotne točke na 38,6 % (slika 6.4, levo). Rahlo poslabšanje je bilo opaziti v odseku življenjskega zavarovanja, kjer se je količnik medletno zvišal za 4,2 odstotne točke na 75,1 %. Pri premoženjskem zavarovanju se je škodni količnik medletno znižal za 19,3 odstotne točke in znašal 43,0 %. Vzrok visokega znižanja škodnega količnika premoženjskega zavarovanja je dejstvo, da je v lanskoletni škodni količnik premoženjskega zavarovanja vključeno tudi dopolnilno zdravstveno zavarovanje.⁸⁷ Zaradi uredbe,⁸⁸ ki je omejevala ceno dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja, je bil škodni količnik znatno višji. Brez upoštevanja dopolnilnega

⁸⁷ Dopolnilno zdravstveno zavarovanje se je uvrščalo v segment premoženjskega zavarovanja.

⁸⁸ Uredba o določitvi najvišje cene premije dopolnilnega zdravstvenega zavarovanja (Uradni list RS, št. 44/23).

zdravstvenega zavarovanja je škodni količnik premoženjskega zavarovanja konec junija 2023 znašal 45,5 %.

Slika 6.4: Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota



Opomba: Pri izračunu škodnega količnika so upoštevani kumulativni podatki izplačanih bruto škod in zbranih bruto premij ob zaključku vsakega četrtletja.
Vir: AZN, Banka Slovenije, lastni izračuni.

Zavarovalnice in pozavarovalnice so v prvem polletju 2024 poslovale dobro in ustvarile visok dobiček. Dobiček iz premoženjskih zavarovanj je v prvem polletju dosegel 82,7 mio EUR, iz življenjskih zavarovanj pa 39,8 mio EUR. Dobiček zavarovalnic je tako znašal 122,4 mio EUR, kar je precej več kot v prvem polletju 2023, ko je dobiček zavarovalnic znašal le 7,9 mio EUR (slika 6.4, desno). Na zvišanje dobička sta vplivala veliko manjši obseg škod in ukinitvev zdravstvenega zavarovanja, iz katerega so zavarovalnice zaradi regulirane cene premije v lanskem letu ustvarile izgubo. Dobiček pozavarovalnic je konec junija 2024 znašal 55,4 mio EUR in tako dosegel 39,5-odstotno medletno rast. Bilančna vsota zavarovalnic je konec junija 2024 znašala 7,9 mrd EUR in je bila medletno višja za 7,6 %, medtem ko se je bilančna vsota pozavarovalnic medletno zvišala za 15,0 % na 1,5 mrd EUR.

Kapitalska ustreznost zavarovalnic v Sloveniji ostaja visoka. Zavarovalnice morajo v skladu s standardi Solventnosti II zagotoviti dovolj sredstev iz lastnih virov. Višja kot so tveganja, ki jih zavarovalnica prevzema, višji mora biti zahtevani solventnostni kapital (SCR) oz. minimalni zahtevani kapital (MCR), ki ga mora zavarovalnica pokriti z lastnimi sredstvi. Mediana kapitalske ustreznosti glede na solventnostni kapital (količnik SCR) se je pri zavarovalnicah, ki poslujejo v Sloveniji, ob koncu prvega polletja 2024 medletno zvišala za 16,4 odstotne točke na 236,9 %. Mediana kapitalske ustreznosti glede na minimalni zahtevani kapital (količnik MCR) se je konec junija 2024 medletno zvišala za kar 323,1 odstotne točke na 735,7 %. Visoko medletno zvišanje je posledica zelo nizke vrednosti mediane v 2023 Q2. Pri tem sta ob koncu leta 2023 tako mediana količnika SCR kot mediana količnika MCR v Sloveniji ostali višji kot v državah Evropskega gospodarskega prostora (slika 8.28 v prilogi).

6.3 Vzajemni skladi

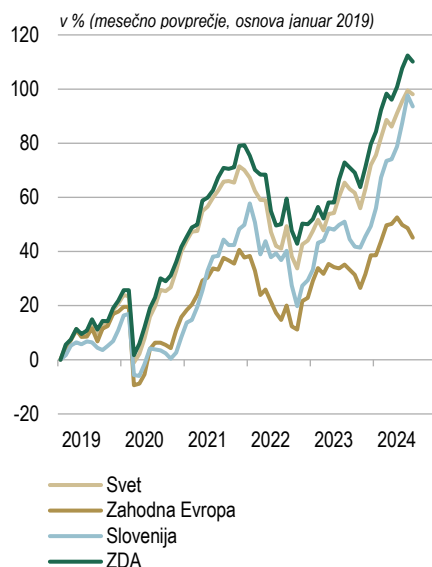
Pozitivna gibanja na mednarodnih borzah, ki so jih poganjala zlasti pričakovanja o zniževanju obrestnih mer ter izrazita rast vrednosti tehnoloških podjetij, so se odražala tudi v poslovanju domačih vzajemnih skladov. Ti so v prvi polovici leta 2024 zabeležili rekordno vrednost neto vplačil, med skladi pa so še naprej najbolj priljubljeni delniški. Predvsem na račun visoke izpostavljenosti do delniških naložb, ki so na trgih dosegale visoke donose, so domači vzajemni skladi zabeležili rast sredstev. Med delniškimi naložbami domačih vzajemnih skladov prevladujejo delniške družbe iz ZDA.

Delniški trgi so tudi v začetku leta 2024 rasli. Rast globalnih borznih indeksov so poganjala predvsem pričakovanja o začetku sproščanja monetarne politike Evropske centralne banke in Fed. Na trgu je bilo avgusta opaziti tudi nekaj volatilnosti. V začetku avgusta so slabši podatki od pričakovanih na trgu dela v ZDA sprožili skrbi glede upočasnjevanja gospodarske rasti v ZDA. Dodatno je k upadu tržnih donosnosti prispeval tudi porast geopolitičnih tveganj. Osrednji ameriški indeks S&P 500 je v letošnjem letu do konca avgusta 2024 pridobil 17 % vrednosti. Visoko rast na ameriškem trgu so poganjale tehnološke delnice, zlasti na področju umetne inteligence. Evropski indeks STOXX Europe 600 je v prvih osmih mesecih dosegel 5-odstotno donosnost, domač borzni indeks SBI TOP pa skoraj 30-odstotno donosnost (slika 6.5, levo). Evropska centralna banka je junija 2024 zaradi zniževanja inflacije v evrskem območju znižala ključne obrestne mere za 0,25 odstotne točke, septembra pa še za 0,25 oziroma 0,6 odstotne točke. Na septembrskem zasedanju je prvič po štirih letih tudi Fed znižal obrestno mero, in sicer za pol odstotne točke.

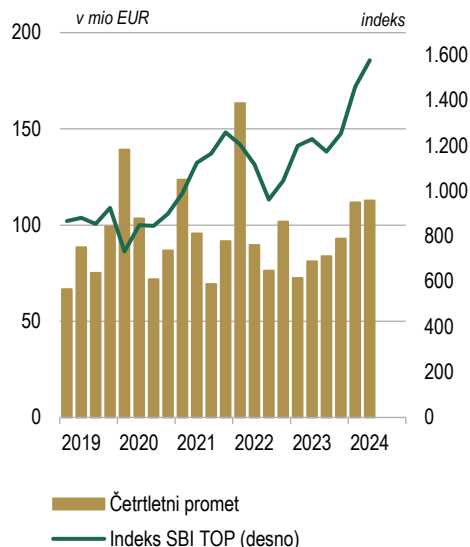
V prvem polletju 2024 je bilo na Ljubljanski borzi več prometa kot v enakem obdobju lani. Ljubljanska borza se sooča z omejeno izbiro finančnih instrumentov za trgovanje, kar povzroča nizko raven in velika mesečna nihanja v obsegu prometa. Promet se je v prvi polovici leta 2024 medletno povečal za 35,8 % na 238,9 mio EUR (slika 6.5, desno). Promet z delnicami je znašal 222,8 mio EUR (93,3 % vsega prometa), z zakladnimi menicami 11,6 mio EUR (4,8 %), z obveznicami pa 4,2 mio EUR (1,8 %). Tržna kapitalizacija domače borze se je medletno zvišala za 8,5 % na 50,9 mrd EUR.

Slika 6.5: Gibanje izbranih borznih indeksov in promet Ljubljanske borze

Gibanje izbranih borznih indeksov



Promet Ljubljanske borze in gibanje indeksa SBI TOP



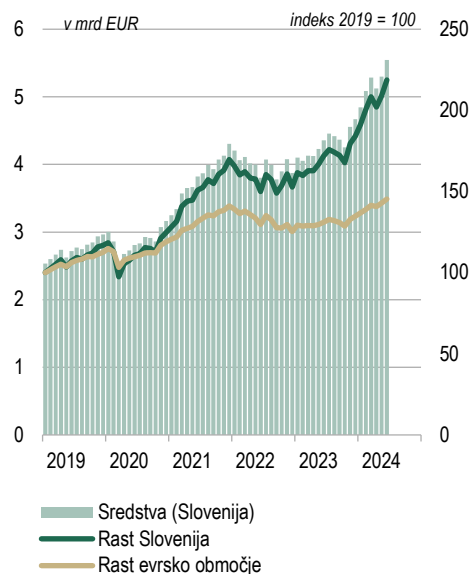
Opomba: Na sliki levo je za ZDA izbran indeks S&P 500, za Zahodno Evropo Euro Stoxx 600, za Slovenijo SBIT TOP, za svet MSCI World Net Total Return Index. Na sliki desno je prikazan promet brez svežnjev.
Vir: LJSE, Banka Slovenije.

Sredstva vzajemnih skladov so v prvi polovici leta 2024 dosegla visoke rasti. Medletno se je vrednost sredstev domačih vzajemnih skladov povečala za 28,7 % in je konec junija 2024 znašala 5,7 mrd EUR. Domači vzajemni skladi imajo največ naložb v delnicah in enotah investicijskih skladov. V primerjavi s skladi evrskega območja, ki imajo precej večji delež sredstev naložen v dolžniških vrednostnih papirjih, so domači vzajemni skladi bolj izpostavljeni tržnemu tveganju. Visoka izpostavljenost domačih vzajemnih skladov delniškim naložbam je skupaj s prevrednotenji prispevala tudi k hitrejši rasti sredstev v primerjavi z evrskim povprečjem (slika 6.6, levo).

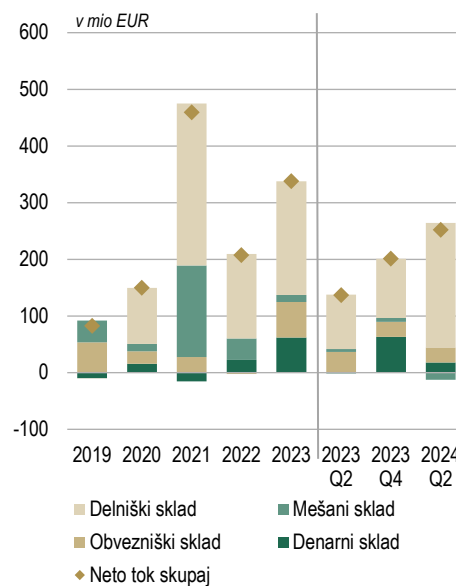
Naklonjenost varčevalcev varčevanju v vzajemnih skladih ostaja visoka. Neto vplačila v vzajemne sklade so bila v prvih šestih mesecih leta 2024 od tistih v enakem obdobju lani medletno višja za 84,3 % in so znašala 251,8 mio EUR. Največji lastniki enot domačih investicijskih skladov ostajajo gospodinjstva, ki so v prvih šestih mesecih leta 2024 vplačala 180,5 mio EUR (skoraj 40 % zneska, ki so ga namenila za vloge pri bankah), kar predstavlja 71,7 % vseh neto vplačil v tem letu. Gospodinjstva so največ vplačevala v delniške sklade. NFD so v prvi polovici leta vplačale 19,0 mio EUR; skoraj vsa neto vplačila so naložile v denarne sklade, za razliko od lanskega leta, ko so vplačevale tako v obvezniške (44,0 %) kot v denarne sklade (42,2 %).

Slika 6.6: Sredstva in neto tok domačih vzajemnih skladov

Sredstva in rast sredstev vzajemnih skladov



Neto tok domačih vzajemnih skladov



Opomba: Na sliki levo niso vključeni denarni skladi.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Najbolj priljubljena vrsta skladov med vlagatelji še naprej ostajajo delniški skladi.

V delniške sklade je bilo v prvem polletju 2024 vplačanih 219,4 mio EUR (87,2 % vseh neto vplačil), kar je več kot v celotnem lanskem letu (200,6 mio EUR). Sledili so obvezniški skladi, v katere je bilo vplačanih 27,0 mio EUR (10,7 % vseh neto vplačil). Mešani skladi pa so v opazovanem obdobju zabeležili neto izplačila.

Med delniškimi naložbami domačih vzajemnih skladov prevladujejo družbe iz ZDA. Izpostavljenost tem delniškim družbam predstavlja 52,1 % vseh izpostavljenosti, družbam iz držav članic evrskega območja pa 26,0 %. Naložbe v dolžniške vrednostne papirje so večinoma usmerjene v države evrskega območja (73,8 %).

Makrobonitetna politika za bančni sistem in lizinške družbe

V Banki Slovenije še naprej ohranjamo naravnost makrobonitetne politike, ki vzdržuje odpornost bančnega sistema. Ta se namreč še vedno sooča s tveganji, ki pa pretežno izvirajo iz makroekonomskega in nefinančnega okolja. To velja tudi za druge članice EU, kar se odraža tudi v njihovih makrobonitetnih politikah. S kapitalskimi instrumenti ob visoki dobičkonosnosti bank izboljšujemo raven odpornosti bank tako na nepredvidljive ekonomske šoke in negotovosti kot tudi na sistemska in ostala tveganja. Pozitivno nevtralno stopnjo proticikličnega blažilnika ohranjamo pri 1,0 %. Banke jo bodo morale izpolnjevati od 1. 1. 2025. Hkrati z ukrepom omejevanja kreditiranja prebivalstva spodbujamo bolj vzdržno zadolževanje gospodinjstev, s čimer povečujemo odpornost posojilojemalcev, kar zmanjšuje kreditno tveganje bank.

Namen makrobonitetne politike

Makrobonitetna politika je politika, s katero identificiramo, spremljamo, ocenjujemo in zmanjšujemo ali preprečujemo sistemska tveganja za finančno stabilnost z namenom zaščite stabilnosti celotnega finančnega sistema. Končni cilj makrobonitetne politike je zagotoviti finančno stabilnost in s tem trajnostni prispevek finančnega sektorja h gospodarski rasti. Države EU imamo na voljo številne makrobonitetne instrumente, ki jih lahko uporabimo in prilagodimo glede na identificirana sistemska tveganja in odpornost finančnega sistema. Makrobonitetne instrumente lahko na splošno razvrstimo v tri glavne skupine: 1) likvidnostne instrumente, 2) kapitalske instrumente in 3) instrumente v zvezi s posojilojemalci (angl. Borrower Based Measures, BBM). Makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na kapital bank, so namenjeni krepitvi odpornosti bančnega sistema, makrobonitetni instrumenti, ki vplivajo na posojilojemalce, pa vzpostavljajo minimalne kreditne standarde in lahko omejijo čezmerno kreditno rast. Manj pogosto uporabljeni likvidnostni instrumenti zmanjšujejo tveganje financiranja ali povečujejo likvidnostno odpornost bančnega sistema. Nekateri makrobonitetni instrumenti se uporabljajo v enaki obliki po vseh državah EU, medtem ko se drugi instrumenti oblikujejo glede na specifičnosti posameznega bančnega sistema oziroma sistemskih tveganj (tabela 7.1).

Pregled makrobonitetnih politik v Evropi

Ohranjanje obstoječih kapitalskih blažilnikov ostaja ključnega pomena za zagotavljanje odpornosti bančnega sistema ob eventualnem obratu finančnega cikla. Svetovni makroekonomski obeti so še vedno negotovi, zato države ohranjajo obstoječe kapitalske blažilnike za primer poslabšanja razmer. Od pandemije smo članice EU okrepile zahteve glede kapitalskih blažilnikov, zlasti CCyB, kar je izboljšalo odpornost bančnega sektorja na šoke in povečalo makrobonitetni prostor, pri čemer so bili ekonomski stroški zaradi kapitalskih rezerv in visoke dobičkonosnosti bank nizki.⁸⁹ Od objave zadnjega Poročila o finančni stabilnosti maja 2024 se je za zvišanje stopnje CCyB odločila še ena država (Madžarska), ena država pa je stopnjo znižala (Češka).⁹⁰ V Evropi se kaže tudi trend uvajanja pozitivne nevtralne stopnje CCyB. Ta pristop daje

⁸⁹ [Financial Stability Review, May 2024 \(europa.eu\), str. 79.](#)

⁹⁰ Vrednosti proticikličnega kapitalskega blažilnika držav Evropskega gospodarskega prostora so na voljo na spletni strani ESRB: [Countercyclical capital buffer \(europa.eu\).](#)

prednost strokovni presoji nad mehanskim določanjem stopenj in omogoča pristojnim organom, da gradijo odpornost bančnega sistema tudi v odsotnosti povečevanja cikličnih sistemskih tveganj. Tako lahko pravočasno obravnavajo ciklična tveganja že v zgodnji fazi njihovega nastanka in bolj fleksibilno sproščajo blažilnik v primeru šokov, ki niso povezani z domačimi finančnimi neravnovesji. Ta pristop, poleg Slovenije, trenutno uporablja več evropskih držav (Ciper, Estonija, Irska, Latvija, Litva, Nizozemska, Češka, Španija,⁹¹ Švedska in Velika Britanija).

V državah članicah EU so precej razširjeni tudi makrobonitetni ukrepi na strani posojilojemalcev, ki omejujejo kreditiranje prebivalstva. Najpogostejša instrumenta omejevanja kreditiranja prebivalstva sta razmerje LTV (angl. Loan-to-Value) in razmerje DSTI (angl. Debt Service-to-Income), ki ju uporabljamo tudi pri nas. DSTI določa maksimalni znesek odplačila dolga glede na dohodek posojilojemalca ter je opredeljen kot razmerje med zneskom servisiranja dolga in dohodkom posojilojemalca, medtem ko razmerje LTV velja za vsa posojila, zavarovana s stanovanjsko nepremičnino (potrošniška in stanovanjska). Drugi manj pogosti ukrepi vključujejo omejitve ročnosti posojil, omejitve razmerja DTI (angl. Debt-to-Income), ki omejuje skupno zadolženost glede na dohodek, razmerje LSTI (angl. Loan-Service-to-Income), ki za razliko od razmerja DSTI v števcu upošteva le znesek odplačila posojila in ne celotnega dolga posameznika, ter razmerje LTI (angl. Loan-to-Income), ki omejuje višino posojila glede na dohodek posameznika (tabela 7.3).

Posamezne države smo ob koncu pandemije uvedle sektorski blažilnik sistemskih tveganj. Ta ukrep je namenjen zlasti povečevanju odpornosti bančnega sistema na strukturna sistemska tveganja, ki izhajajo iz trga stanovanjskih nepremičnin. Države uporabljamo ciljno usmerjene ukrepe za povečanje odpornosti bančnega sistema na tveganja, ki izhajajo iz trga stanovanjskih nepremičnin, pa tudi na nekatera druga tveganja. V Sloveniji, Belgiji, Litvi, Malti, Nemčiji in na Portugalskem je implementiran sektorski blažilnik sistemskih tveganj, ki posebej obravnava izpostavljenost bank do posojil, zavarovanih s stanovanjskimi nepremičninami. Avstrija, Bolgarija, Hrvaška, Romunija, Švedska in Finska pa imajo v veljavi blažilnik sistemskih tveganj, ki se uporablja za celotno izpostavljenost. Makrobonitetni organi s sektorskim blažilnikom naslavljajo tudi nekatera druga tveganja. Slovenija blažilnik uporablja tudi za posojila prebivalstvu, ki niso zavarovana s stanovanjskimi nepremičninami, Francija za izpostavljenosti do določenih NFD, Danska pa ta blažilnik uporablja za izpostavljenosti do nepremičninskih družb.

Vse države članice EU enkrat letno identificiramo druge sistemsko pomembne banke (DSPB). Tem bankam so naloženi dodatni kapitalski blažilniki, katerih namen je absorbirati morebitne izgube bank, ki so za nek bančni sistem posebnega pomena in bi njihov propad pomenil veliko tveganje za stabilnost finančnega sistema.

Makrobonitetna politika Banke Slovenije

Identificirana ključna tveganja za slovenski bančni sistem aktivno blažimo z uporabo makrobonitetnih instrumentov, s katerimi krepimo tudi odpornost bančnega sistema na identificirana tveganja. Trenutno za slovenski bančni sistem veljajo štirje makrobonitetni instrumenti: blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB), proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) in sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB), ki zahtevajo višjo raven kapitala v bankah ter s tem krepijo (kapitalsko)

⁹¹ Španija je letos potrdila uporabo metodologije, ki predvideva pozitivno nevtralno stopnjo na ravni 1 %. Stopnja CCyB trenutno ostaja na ravni 0 %, vendar jo namerava v zadnjem četrtletju 2024 zvišati na 0,5 % (veljavno od Q4 2025). Zadnja informacija dostopna na: [Resolución CCA en inglés \(bde.es\)](https://www.bde.es/Resolución_CCA_en_inglés).

odpornost bančnega sistema. Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov vzpostavljajo minimalne kreditne standarde, hkrati pa so usmerjene v blažitev in preprečitev čezmerne rasti kreditiranja in čezmernega finančnega vzvoda ter tako zmanjšujejo kreditno tveganje.

Tabela 7.1: Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije

Makrobonitetni ukrep	Leto uvedbe/spremembe	Tip instrumenta	Vmesni cilj	Ocena doseganja cilja
Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov (LTV, DSTI in omejitev ročnosti)	2016 ¹ /2018 ² /2019 ³ /2020 ⁴ /2022 ⁵ /2023 ⁶	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod.	Izboljšani kreditni standardi pri odobravanju potrošniških in stanovanjskih posojil.
Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke (DSPB)	2016	ZAVEZUJOČ	Omejiti sistemski vpliv izkrivljajočih spodbud, da bi se zmanjšalo moralno tveganje.	Višja odpornost zaradi višje zahteve po CET1, ki pa za banke ni (bila) omejujoča.
Proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB)	2016/2022/2023 ⁷	ZAVEZUJOČ	Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod.	CCyB prispeva k večji odpornosti bančnega sistema.
Sektorska blažilnika sistemskih tveganj	2022/2023 ⁸	ZAVEZUJOČ	(a) Ublažiti in preprečiti čezmerno rast kreditiranja in čezmerni finančni vzvod. (b) Omejiti koncentracijo neposredne in posredne izpostavljenosti.	Sektorska blažilnika SyRB predstavljata kompletni ukrep z makrobonitetnimi omejitvami kreditiranja potrošnikov in prispevata k povečevanju odpornosti bančnega sistema na strukturna sistemsko tveganja, ki izhajajo iz trga stanovanjskih nepremičnin.

Vir: Banka Slovenije.

¹ V letu 2016 smo uvedli priporočilo glede razmerja LTV in DSTI za stanovanjska posojila.

² Leta 2018 je bilo makrobonitetno priporočilo razširjeno na potrošniška posojila, za katera so poleg omejitev razmerja DSTI veljale tudi omejitve najvišje ročnosti.

³ Leta 2019 sta DSTI in omejitev ročnosti postala zavezujoča makrobonitetna instrumenta.

⁴ Leta 2020 so bile zaradi epidemije covida-19 uvedene prilagoditve ukrepa DSTI, ki so bankam dovolile, da pod določenimi pogoji iz izračuna DSTI izključijo začasno znižanje dohodka med epidemijo.

⁵ S 1. 7. 2022 so začele veljati dodatne spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁶ S 1. 7. 2023 so začele veljati zadnje spremembe omejitev kreditiranja potrošnikov.

⁷ Od 31. 12. 2023 morajo banke izpolnjevati proticiklični kapitalski blažilnik (CCyB) v višini 0,5 %, od 1. 1. 2025 pa bodo morale izpolnjevati blažilnik v višini (pozitivne nevtralne stopnje) 1,0 %.

⁸ Sektorska blažilnika sistemskih tveganj sta bila uvedena v letu 2022, veljati pa sta začela 1. 1. 2023. Novembra 2023 je bila stopnja blažilnika sistemskih tveganj za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, znižana z 1,0 % na 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Novo stopnjo blažilnika bodo banke lahko upoštevale od 1. 1. 2025.

Proticiklični kapitalski blažilnik

S proticikličnim kapitalskim blažilnikom zaščitimo bančni sistem pred morebitnimi izgubami v primeru materializacije kreditnega tveganja. Z blažilnikom okrepimo odpornost bančnega sistema v obdobju naraščanja cikličnih sistemskih tveganj. Če pride do uresničitve kreditnega tveganja, blažilnik omogoča, da bančni sistem pokrije izgube z akumuliranimi kapitalskimi blažilniki, zgrajenimi zaradi aktivne makrobonitetne politike. S tem zmanjšujemo verjetnost, da bo ob materializaciji tveganj prišlo do čezmernega krčenja kreditiranja realnega gospodarstva.

Banka Slovenije je v lanskem letu uvedla koncept pozitivne nevtralne stopnje CCyB. Njen glavni namen je zagotoviti, da ima bančni sistem na voljo zadosten kapital, ki se lahko sprosti, če pride do tveganj, ki niso nujno povezana s prekomerno kreditno

rastjo in akumulacijo domačih neravnovesij.⁹² Drugi razlogi uvedbe tega pristopa so nestanovitnost podatkovnih serij, negotovost pri merjenju cikličnih tveganj ter časovni zamik pri oceni cikličnih tveganj in grajenju proticikličnega blažilnika. Za oceno faze finančnega cikla in standardiziranega oziroma nevtralnega okolja tveganj uporabljamo obstoječi nabor posameznih kazalnikov tveganj, sestavljeni indikator in na novo uvedeni indikator nevtralnega okolja.

V letu 2024 ohranjamo CCyB za izpostavljenosti v Republiki Sloveniji v višini 1,0 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem. Finančni cikel namreč vztraja v nevtralnem okolju tveganj. Banke bodo morale to zahtevo izpolnjevati od 1. januarja 2025 dalje.

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov

Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov so namenjene ublažitvi in preprečitvi čezmerne rasti kreditiranja ter čezmernega finančnega vzvoda gospodinjstev. Osredotočajo se na kreditne standarde stanovanjskih in potrošniških posojil ter spodbujajo vzdržno zadolževanje gospodinjstev. V Sloveniji uporabljamo tri makrobonitetne instrumente v zvezi s posojilojemalci. To so: 1) omejitev razmerja med stroškom servisiranja dolga in dohodkom potrošnika (DSTI), 2) omejitev razmerja med zneskom posojila in vrednostjo nepremičnine (LTV) ter 3) omejitev ročnosti potrošniških posojil.⁹³ V tem poglavju prikazujemo glavne značilnosti potrošniških in stanovanjskih posojil v zadnjih letih ter na tej podlagi podajamo oceno ustreznosti trenutne kalibracije makrobonitetnih instrumentov.

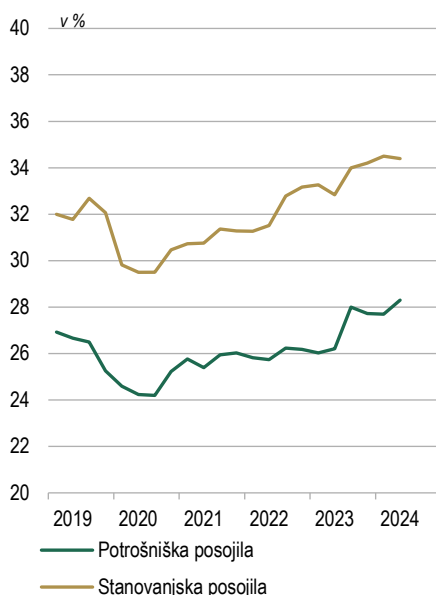
Potrošniki za odplačilo dolga namenijo vedno večji delež dohodka. Povprečno razmerje DSTI potrošniških posojil se je povečalo predvsem v letu 2023, na kar je vplivala prilagoditev makrobonitetnega instrumenta. Povprečno razmerje DSTI stanovanjskih posojil pa narašča že nekaj časa, kar je posledica tako višjih obrestnih mer za stanovanjska posojila kot tudi višjih cen stanovanjskih nepremičnin. Povprečno razmerje DTI ostaja pri potrošniških posojilih stabilno, medtem ko se je pri stanovanjskih posojilih po uvedbi zavezujočih makrobonitetnih instrumentov znižalo. Kljub povečanju povprečnega razmerja DSTI ostaja razmerje DSTI na vzdržnih ravneh, dodatno pa k zmanjšanju tveganja prispeva dejstvo, da je bilo od leta 2022 dalje več kot 95 % potrošniških in stanovanjskih posojil odobrenih s fiksno obrestno mero.

⁹² Več informacij o pozitivni nevtralni stopnji CCyB in nevtralnem okolju tveganj je na voljo na [spletni strani Banke Slovenije](#).

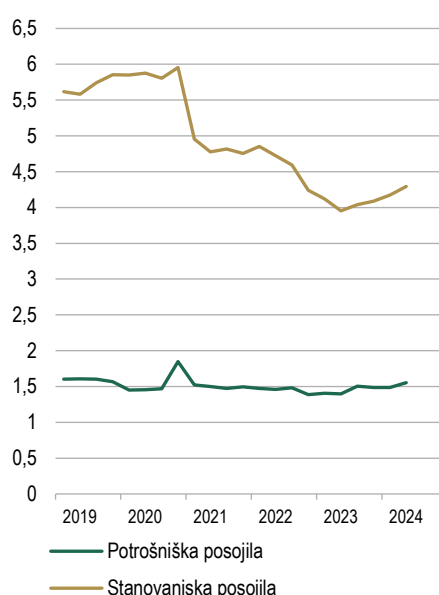
⁹³ Več o vsebini in zadnjih prilagoditvah makrobonitetnih omejitev kreditiranja prebivalstva je na voljo na spletnih straneh [Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov](#), [Poročilo o finančni stabilnosti, oktober 2023](#) in [Poročilo o finančni stabilnosti, maj 2024](#).

Slika 7.1: Tehtani povprečni DSTI in DTI

Tehtani povprečni DSTI glede na vrsto posojila



Tehtani povprečni DTI glede na vrsto posojila

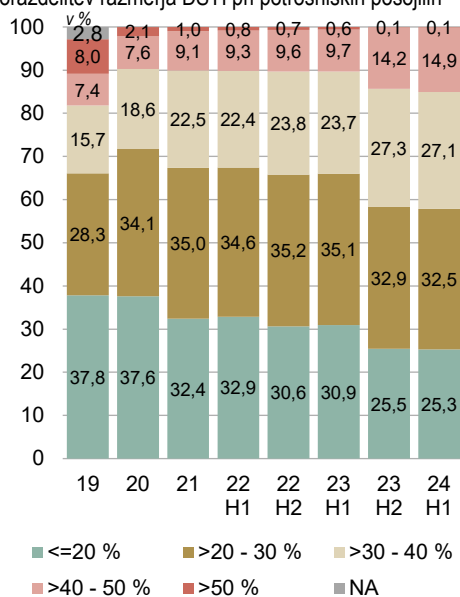


Vir: Banka Slovenije.

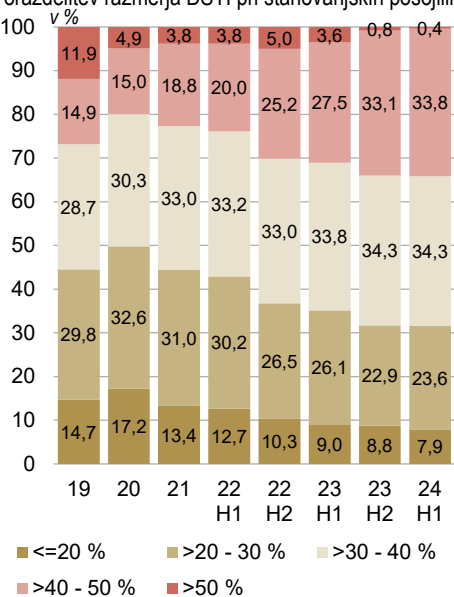
Makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov so vplivale na porazdelitev razmerja DSTI. Po zadnji prilagoditvi makrobonitetnih omejitev kreditiranja potrošnikov se je povečal delež novih posojil z DSTI nad 40 % in do 50 %. To velja tako za potrošniška kot za stanovanjska posojila. Del povečanja je šel na račun zmanjšanja posojil, pri katerih je DSTI presegel 50 %. Pri potrošniških posojilih posli z DSTI med 40 % in 50 % predstavljajo le okoli 15 % vseh novih posojil, pri stanovanjskih posojilih pa kar tretjino novih poslov. Največ potrošniških posojil je sicer odobrenih z DSTI nad 20 % in do 30 %, pri stanovanjskih posojilih pa prevladujejo posojila z DSTI nad 30 % in do 40 %.

Slika 7.2: Porazdelitev razmerja DSTI pri potrošniških in stanovanjskih posojilih

Porazdelitev razmerja DSTI pri potrošniških posojilih



Porazdelitev razmerja DSTI pri stanovanjskih posojilih

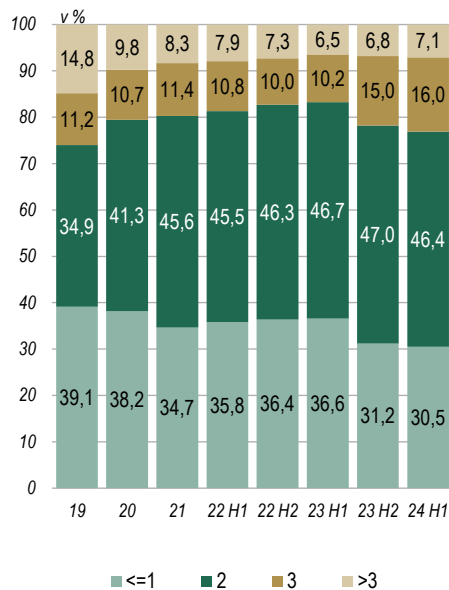


Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštevka zneska posojila.
Vir: Banka Slovenije.

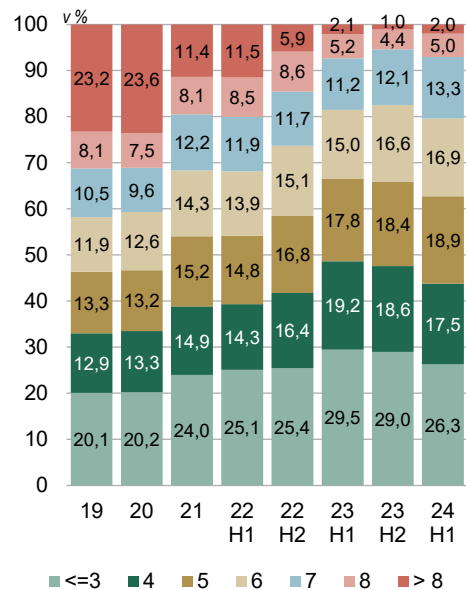
Tudi pri porazdelitvi razmerja DTI je prišlo do sprememb. V drugi polovici leta 2023 se je povečal delež potrošniških posojil, pri katerih višina dolga potrošnika presega dvakratnik dohodka potrošnika. Po drugi strani pa se je znižal delež stanovanjskih posojil, pri katerih višina dolga potrošnika presega sedemkratnik dohodka potrošnika. Največ potrošniških posojil je odobrenih potrošnikom, pri katerih skupni znesek dolga dosega dvakratnik njihovega dohodka. V drugem četrtletju 2024 znaša povprečni DTI pri potrošniških posojilih 1,3, pri stanovanjskih posojilih pa 3,4. Pri povprečnem razmerju DTI do večjih sprememb ne prihaja (slika 7.1, desno).

Slika 7.3: Porazdelitev razmerja DTI pri potrošniških in stanovanjskih posojilih

Porazdelitev razmerja DTI pri potrošniških posojilih



Porazdelitev razmerja DTI pri stanovanjskih posojilih



Opomba: Porazdelitev je prikazana na podlagi seštevek zneska posojila.
Vir: Banka Slovenije.

Delež odstopanj od omejitve razmerja DSTI je pod dovoljeno ravno. Ob prilagoditvi makrobonitetnih instrumentov so imele banke nekaj težav z izračunom dovoljenih odstopanj od razmerja DSTI. Posledično je delež odstopanj v tretjem četrtletju 2023 presegal maksimalen dovoljeni delež. Banke so do konca leta 2023 omenjene težave odpravile.

Razmerje LTV se je v prvi polovici leta 2024 rahlo povečalo. Povečal se je tudi delež odstopanj od priporočenega razmerja LTV, odstopanje od priporočenega razmerja LTV pa je pogostejše pri posojilih za sekundarno nepremičnino. Povprečna ročnost potrošniških posojil se v zadnjih letih ni bistveno spreminjala, delež odstopanj od omejitve ročnosti pa ostaja stabilen pri okoli 11 %.

Tabela 7.2: Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov

Tehtano povprečje	2019 Q4 ¹	2020	2021	2022	2023 Q1	2023 Q2	2023 Q3	2023 Q4	2024 Q1	2024 Q2
Stanovanjska posojila										
LTV	67,7 %	67,6 %	63,7 %	59,5 %	58,3 %	58,1 %	60,8 %	59,2 %	60,8 %	61,8 %
Delež odstopanj LTV²	19,8 %	15,8 %	11,1 %	10,7 %	11,5 %	10,0 %	15,1 %	11,5 %	13,3 %	14,0 %
DSTI	32,1 %	29,9 %	31,0 %	32,2 %	33,3 %	32,8 %	34,0 %	34,2 %	34,5 %	34,3 %
Delež odstopanj DSTI³	15,7 %	4,9 %	5,5 %	4,0 %	7,1 %	5,7 %	4,8 %	2,5 %	1,3 %	1,8 %
Povprečna ročnost	19,1	19,3	18,8	18,5	18,7	18,3	17,9	17,9	18,0	18,3
Potrošniška posojila										
DSTI	26,4 %	24,6 %	25,8 %	26,0 %	26,0 %	26,2 %	28,0 %	27,7 %	27,7 %	28,3 %
Delež odstopanj DSTI³	21,8 %	4,3 %	6,2 %	3,8 %	7,0 %	7,5 %	3,7 %	2,2 %	2,9 %	2,5 %
Povprečna ročnost v letih	6,5	5,8	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3	6,3	6,3	6,3
Delež odstopanj ročnost⁴	2,3 % ⁵	5,8 %	12,2 %	10,6 %	11,7 %	11,3 %	8,7 %	11,7 %	12,0 %	11,4 %

¹ Instrumenta omejevanja DSTI in ročnosti (pri potrošniških posojilih) sta postala zavezujoča s 1. novembrom 2019. Takrat se je najvišja dovoljena ročnost potrošniških posojil skrajšala z 10 na 7 let. Posledično se prikazani podatki nanašajo na zadnje četrletje leta 2019.

² Delež odstopanj od omejitve LTV je izračunan kot znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, ki presegajo priporočeno razmerje LTV, glede na znesek vseh stanovanjskih posojil, zavarovanih s stanovanjsko nepremičnino, odobrenih v istem četrletju.

³ Delež odstopanj od omejitve DSTI je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno razmerje DSTI, glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrletju. Do Q3 2023 je dovoljeni delež odstopanj od predpisanega razmerja DSTI znašal 10 %, od Q3 2023 pa znaša 3 %.

⁴ Delež odstopanj od omejitve ročnosti je do Q3 2022 izračunan kot znesek vseh posojil, ki presegajo maksimalno dovoljeno ročnost (7 let) glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v istem četrletju. Po Q2 2022 pa je delež odstopanj izračunan glede na znesek vseh posojil, ki so skladna z makrobonitetnimi ukrepi in so bila odobrena v prejšnjem četrletju.

⁵ V prvih treh četrletjih leta 2019, ko makrobonitetne omejitve kreditiranja potrošnikov še niso bile uvedene, je bilo v povprečju z ročnostjo nad 7 let odobrenih kar 41 % vseh novih potrošniških posojil.

Vir: Banka Slovenije.

Na podlagi prikazanih značilnosti posojil potrošnikom ocenjujemo, da iz kreditiranja prebivalstva ne izvirajo posebna tveganja. Kalibracija makrobonitetnih instrumentov je še vedno ustrezna.

Blažilnik sistemskih tveganj

V veljavi sta tudi sektorska blažilnika sistemskih tveganj (SyRB). Trenutno veljavne zahteve po vzdrževanju SyRB v Republiki Sloveniji, ki jih banke izpolnjujejo od 1. januarja 2023, znašajo: (i) 1,0 % za vse izpostavljenosti na drobno do fizičnih oseb, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami, in (ii) 0,5 % za vse druge izpostavljenosti do fizičnih oseb, razen izpostavljenosti iz točke (i). Lani novembra smo se ob znižanju tveganj na nepremičninskem trgu odločili za znižanje sektorskega blažilnika za izpostavljenosti, zavarovane s stanovanjskimi nepremičninami. Veljavni sklep⁹⁴ določa nižjo stopnjo tega blažilnika v višini 0,5 % zneska skupne izpostavljenosti tveganjem, ki jo bodo banke morale upoštevati od 1. 1. 2025. Do takrat v veljavi ostaja stopnja 1,0 %.

⁹⁴ Sklep o spremembi Sklepa o določitvi zahteve po vzdrževanju blažilnika sistemskih tveganj za banke in hranilnice (Uradni list RS, št. [131/23](#)).

Druge sistemsko pomembne banke

V skladu z 242. členom Zakona o bančništvu najmanj enkrat na leto preverimo izpolnjevanje meril za druge sistemsko pomembne banke (DSPB) ter z njimi povezano ustreznost določenih stopenj blažilnika za DSPB.⁹⁵ Pri identifikaciji DSPB sledimo metodologiji EBA. Pri določanju višine blažilnika za DSPB in uvrščanju bank v razrede, ki jim je dodeljen enak blažilnik, pa primarni kriterij predstavlja ocena sistemske pomembnosti banke. Letošnja združitev bank SKB in NKBM, ki se je odvila pod vodstvom madžarske bančne skupine OTP, pomeni dodaten korak v smeri konsolidacije slovenskega bančnega sistema. To bo med drugim vplivalo tako na število identificiranih DSPB kot na višino ocene njihove sistemske pomembnosti. O podrobnostih rednega letnega preverjanja meril za DSPB bomo pisali v naslednjem Poročilu o finančni stabilnosti. Nove ocene in število identificiranih DSPB pa bomo na naši [spletni strani](#) objavili v začetku decembra.

⁹⁵ Več o blažilnikih DSPB na: [Blažilnik za druge sistemsko pomembne banke \(bsi.si\)](#).

Tabela 7.3: Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in ostalih makrobonitetnih instrumentov po državah

Sektorski blažilnik sistemskih tveganj, povezan z nepremičninskim tveganjem					Drugi kapitalski ukrepi		Omejitve kreditiranja	
Proticiklični blažilnik		z nepremičninskim tveganjem			Uporaba 124./164. člena CRR za izpostavljenosti s stan. nepr.		Uporaba 458. člena CRR zaradi tveganj na nepr. trgu	Vrste ukrepov***
Država	Višina	Datum uvedbe	Višina	Datum uvedbe	s stan. nepr.			
Avstrija	0 %	1. 1. 2016						Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Belgija	0 %	1. 4. 2020	9,0 %*	1. 5. 2022				DSTI/LSTI, DTI/LTI, LTV
	0,5 %	1. 4. 2024	6,0 %*	1. 4. 2024				
	1,0 %	1. 10. 2024						
Bolgarija	0,5 %	1. 4. 2020						
	1,0 %	1. 10. 2022						
	1,5 %	1. 1. 2023						
	2,0 %	1. 10. 2023						
Ciper	0 %	1. 1. 2016						DSTI, LTV
	0,5 %	30. 11. 2023						
	1,0 %	2. 6. 2024						
Češka	0,5 %	1. 7. 2020						Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV, amortizacija posojila
	1,0 %	1. 7. 2022						
	1,5 %	1. 10. 2022						
	2,0 %	1. 1. 2023						
	2,5 %	1. 4. 2023						
	2,25 %	1. 7. 2023						
	2,0 %	1. 10. 2023						
	1,75 %	1. 4. 2024						
	1,25 %	1. 7. 2024						
Danska	1,0 %	30. 9. 2022						LTV, LTI
	2,0 %	31. 12. 2022						
	2,5 %	31. 3. 2023						
Estonija	1,0 %	7. 12. 2022				X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,5 %	1. 12. 2023						
Finska	0 %	16. 3. 2015						Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Francija	0,5 %	7. 4. 2023						Omejitev ročnosti, DSTI
	1 %	2. 1. 2024						
Grčija	0 %	1. 1. 2016						DSTI, LTV
Hrvaška	0,5 %	31. 3. 2022			X**			
	1,0 %	31. 12. 2023						
	1,5 %	30. 6. 2024						
Irska	0,5 %	15. 6. 2023						LTV, LTI
	1,0 %	24. 11. 2023						
	1,5 %	7. 6. 2024						
Islandija	2,0 %	29. 9. 2022						DSTI, LTV
	2,5 %	15. 3. 2024						
Italija	0 %	1. 1. 2016						Omejitev ročnosti, DTI, DSTI, LTV,
Latvija	0 %	1. 2. 2016						
	0,5 %	18. 12. 2024						
	1,0 %	18. 6. 2025						
Lihtenštajn	0 %	1. 7. 2019	1,0 %	25. 9. 2023		X		LTV, amortizacija posojila
Litva	0 %	1. 4. 2020	2,0 %	1. 7. 2022				Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	1. 10. 2023						
Luksemburg	0,5 %	1. 1. 2021						LTV
Madžarska	0 %	1. 1. 2016						DSTI, LTV
	0,5 %	1. 7. 2024						
	1,0 %	1. 7. 2025						
Malta	0 %	1. 1. 2016	1,5 %	31. 3. 2024		X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Nemčija	0,75 %	1. 2. 2023	2,0 %	1. 2. 2023				X
Nizozemska	1,0 %	25. 5. 2023						
	2,0 %	31. 5. 2024						
Norveška	1,0 %	13. 5. 2020				X	X**	LTV, DTI, amortizacija posojila, izjeme pri omejitvah
	1,5 %	30. 6. 2022						
	2,0 %	31. 12. 2022						
	2,5 %	31. 03. 2023						
Poljska	0 %	1. 1. 2016				X**		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Portugalska	0 %	1. 1. 2016	4,0 %	1. 10. 2024				Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
Romunija	0,5 %	17. 10. 2022						Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	1,0 %	23. 10. 2023						
Slovaška	1,0 %	1. 8. 2020						DSTI, Omejitev ročnosti, DTI, amortizacija posojila, LTV
	1,5 %	1. 8. 2023						
Slovenija	0,0 %	1. 1. 2016	0,5 % (potr. posojila)	1. 1. 2023		X		Omejitev ročnosti, DSTI, LTV
	0,5 %	31. 12. 2023	1,0 % (nepotr. posojila)	1. 1. 2023				
	1,0 %	1. 1. 2025	0,5 % (nepotr. posojila)	1. 1. 2025				
Španija	0 %	1. 1. 2016						X**
Švedska	1,0 %	29. 9. 2022						
	2,0 %	22. 6. 2023						

* Blažilnik nadomešča ukrep po 458. členu CRR, ki omogoča dvig uteži tveganja v primeru pojavnega nepremičninskega balona.

** Višje uteži tveganja se uporabljajo tudi za izpostavljenosti do poslovnih nepremičnin.

*** Vključuje zavezujoče ukrepe in priporočila. Naštetih so ukrepi tako za potrošniška kot za stanovanjska posojila.

Kazalo slik

Slika 1.1:	Gospodarska klima in inflacija v Sloveniji	6
Slika 1.2:	Kreditna aktivnost	8
Slika 1.3:	Ocena srednjeročne tvegane rasti in učinek pozitivnega šoka kazalnika sistemskih tveganj nanjo	9
Slika 2.1:	Rast cen in število prodaj stanovanjskih nepremičnin	11
Slika 2.2:	Kazalniki preценjenosti cen stanovanjskih nepremičnin	11
Slika 2.3:	Rast nominalnih cen stanovanjskih nepremičnin v izbranih državah EU ter gradbeni stroški, dovoljenja in investicije v stanovanja	12
Slika 2.4:	Primerjava rasti stanovanjskih posojil v Sloveniji in evrskem območju in nova stanovanjska posojila	13
Slika 2.5:	Cene in število prodaj poslovnih nepremičnin in gradbena dovoljenja za poslovne nepremičnine	15
Slika 2.6:	Porazdelitev ročnosti posojil za poslovne nepremičnine ter posojila gradbeništvu in poslovanju z nepremičninami	15
Slika 2.7:	Cene stanovanjskih nepremičnin – primerjava podatkov iz spletnih oglasov in uradnih virov	17
Slika 2.8:	Razmerja med ceno in najemnino, ocenjena na podlagi spletnih podatkov za Slovenijo, za dvanajst statističnih regij in druga merila vrednotenja	18
Slika 2.9:	Viri financiranja in gibanje kazalnika LTD	19
Slika 2.10:	Vloge po sektorjih	20
Slika 2.11:	Vloge varčevalcev po vrednostnih razredih	21
Slika 2.12:	Struktura in spremembe vlog po ročnosti	22
Slika 2.13:	Ročnost novo sklenjenih vlog gospodinjstev in NFD	23
Slika 2.14:	Vloge po državah evrskega območja in vrzel v ročnosti	24
Slika 2.15:	Bilančne postavke in vrzel v ponovni določitvi obrestnih mer	25
Slika 2.16:	Obrestne mere	26
Slika 2.17:	Obrestni razmik	28
Slika 2.18:	Delež NPE v posameznih delih portfelja in rast izpostavljenosti v sektorju prebivalstva	29
Slika 2.19:	Izpostavljenost do NFD v stečaju	30
Slika 2.20:	Deleži S2 in prehodi med skupinami komitentov	31
Slika 2.21:	Kreditni standardi in obrestne mere	32
Slika 2.22:	Pokritosti z oslabitvami in rezervacijami	33
Slika 2.23:	Komponente neto dohodka in prispevek količinskih ter cenovnih učinkov k spremembi neto obrestnih prihodkov	34
Slika 2.24:	Neobrestni prihodki bank in struktura neobrestnih prihodkov	35
Slika 2.25:	Operativni stroški in razmerje med operativnimi stroški in bruto dohodkom	36
Slika 2.26:	Neto obrestna marža v evrskem območju in državah EU	37
Slika 2.27:	Delež obrestnih prihodkov in obrestnih odhodkov v bilančni vsoti v državah evrskega območja	38
Slika 3.1:	Kibernetski incidenti po sektorjih	42
Slika 3.2:	Vpliv hipotetičnega kibernetskega napada na finančno in operativno stabilnost	45
Slika 3.3:	Spremembe izpostavljenosti do pod-nebno občutljivih dejavnosti in utežene emisijske intenzitete	46
Slika 3.4:	Fizična tveganja v bančnem sistemu	48
Slika 3.5:	Fizična tveganja v bančnem sistemu	48
Slika 4.1:	Gibanje količnikov kapitalske ustreznosti in kapitalskega presežka	51
Slika 4.2:	Gibanje strukture CET1 in TPA	52
Slika 4.3:	Spremembe v nastanku in porabi dohodka in dobiček ter izbrani kazalniki poslovanja bank	53
Slika 4.4:	Dobičkonosnost v državah EU in v Sloveniji	55
Slika 4.5:	Kazalniki likvidnosti za Slovenijo in evrsko območje	56
Slika 4.6:	Primarna in sekundarna likvidnost	57
Slika 4.7:	Kazalnika LCR in NSFR po bankah ter stanje terjatev in obveznosti do Evrosistema	58
Slika 5.1:	Bruto razpoložljivi dohodek in izdatki za končno potrošnjo ter stopnja varčevanja gospodinjstev	59
Slika 5.2:	Varčevanje in investicije ternominalna in realna rast plač	60
Slika 5.3:	Zadolženost gospodinjstev	61
Slika 5.4:	Posojila v bruto razpoložljivem dohodku in breme stanovanjskih stroškov	62
Slika 5.5:	Financiranje NFD	64
Slika 5.6:	Dolžniško in lastniško financiranje NFD	65
Slika 5.7:	Posojila NFD	66
Slika 5.8:	Povpraševanje NFD po posojilih pri bankah	67
Slika 5.9:	Finančna sredstva NFD	68
Slika 5.10:	Stečaji in blokade računov NFD	69
Slika 6.1:	Novoodobreni posli in gibanje obrestnih mer liziških poslov in bančnih posojil	71
Slika 6.2:	Stanje liziških poslov in dobičkonosnost liziških družb	72
Slika 6.3:	Zbrane bruto premije in izplačane škode	73
Slika 6.4:	Škodni količnik ter čisti dobiček in bilančna vsota	74
Slika 6.5:	Gibanje izbranih borznih indeksov in promet Ljubljanske borze	76
Slika 6.6:	Sredstva in neto tok domačih vzajemnih skladov	77
Slika 7.1:	Tehtani povprečni DSTI in DTI	82
Slika 7.2:	Porazdelitev razmerja DSTI pri potrošniških in stanovanjskih posojilih	82
Slika 7.3:	Porazdelitev razmerja DTI pri potrošniških in stanovanjskih posojilih	83
Slika 8.1:	Kazalniki nabavnih managerjev (PMI)	92
Slika 8.2:	Gospodarska klima in inflacija	92
Slika 8.3:	BDP in trg dela – Slovenija	93
Slika 8.4:	Stroški financiranja in delniški trgi	93
Slika 8.5:	Terminska struktura kazalnika kreditnega cikla (SRI)	94
Slika 8.6:	Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški za nova stanovanja	94

Slika 8.7:	Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih	94
Slika 8.8:	Struktura stanj posojil po vrsti obrestovanja	95
Slika 8.9:	Struktura vlog	95
Slika 8.10:	Deleži NPE	96
Slika 8.11:	Intervali zamud	97
Slika 8.12:	Deleži S2	97
Slika 8.13:	Kreditni standardi in obrestne mere	98
Slika 8.14:	Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov	98
Slika 8.15:	Prispevki sprememb neto obrestne marže in efektivne obrestne mere	99
Slika 8.16:	Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank, ter ostale kategorije izkaza uspeha bank	99
Slika 8.17:	Količnik CET1 in finančni vzvod	100
Slika 8.18:	Neto obrestna in neto neobrestna marža	100
Slika 8.19:	Neto opravninska marža in operativni stroški v bilančni vsoti	101
Slika 8.20:	Operativni stroški v bruto dohodku in neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti	101
Slika 8.21:	Donosnost na aktivno (ROA) in donosnost na kapital (ROE)	102
Slika 8.22:	Kazalnik zaupanja in mnenje potrošnikov ter finančno premoženje gospodinjstev	102
Slika 8.23:	Povpraševanje gospodinjstev po posojilih	103
Slika 8.24:	Delež gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški in zamude pri odplačevanju posojil	103
Slika 8.25:	Kazalniki zadolženosti v državah EU in struktura namena povpraševanja gospodinjstev po posojilih	104
Slika 8.26:	Financiranje NFD s posojili	104
Slika 8.27:	Neto dobiček in zadolženost NFD	105
Slika 8.28:	Kapitalska ustreznost zavarovalnic	105

Kazalo tabel

Tabela 1.1:	Prikaz tveganj in odpornosti Banke Slovenije za slovenski finančni sistem	1
Tabela 2.1:	Tržna oziroma poštena vrednost pozicij za izračun kapitalskih zahtev za MR, CCR in CVA na dan 31. 12. 2023 in njihov delež v vseh kapitalskih zahtevah bank	39
Tabela 2.2:	Bruto nominalna vrednost in tržna oziroma poštena vrednost valutnih in obrestnih IFI ter število poslov na dan 31. 12. 2023	40
Tabela 7.1:	Makrobonitetni ukrepi Banke Slovenije	80
Tabela 7.2:	Povprečne vrednosti izbranih parametrov za stanovanjska in potrošniška posojila ter delež odstopanj od makrobonitetnih instrumentov	84
Tabela 7.3:	Stopnje proticikličnega blažilnika, blažilnika sistemskih tveganj in ostalih makrobonitetnih instrumentov po državah	86
Tabela 8.1:	Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)	89
Tabela 8.2:	Izbrani kazalci iz podnebnega tveganja	90
Tabela 8.3:	Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004 – 2024 1. polletje), slovenski bančni sistem	90
Tabela 8.4:	Izkaz poslovnega izida bank (2018 – 2024 1. polletje), slovenski bančni sistem	90
Tabela 8.5:	Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011-2024 1. polletje), slovenski bančni sistem	91
Tabela 8.6:	Stopnje prehodov (DR) za mikro, majhna in srednje velika podjetja ter velika podjetja	106
Tabela 8.7:	Deleži števila prehodov mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter velikih podjetij med bonitetnimi razredi (Prehodne matrike)	106

Tabela 8.1: Prikaz tveganj in odpornosti (opis tveganj in odpornosti ter kazalnikov)

Prikaz tveganj in odpornosti	Opis	Kazalniki
Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin	Tveganje, ki izhaja iz trga nepremičnin, je povezano predvsem z visokimi stopnjami rasti cen nepremičnin, saj povečujejo izpostavljenost bančnega sektorja, v času krize pa tudi možnosti večjega negativnega prevrednotenja nepremičnin, danih v zavarovanje.	Rasti cen, prodaj in posojil stanovanjskih in poslovnih nepremičnin, kazalniki preценjenosti nepremičnin, kazalniki sektorja gradbeništva ter razmerja LTV, LTC in DSTI.
Tveganje financiranja	Tveganje financiranja je tveganje morebitne nestabilnosti virov financiranja oziroma nenadnega odliva posameznih virov financiranja iz bančnega sistema ter je odvisno tudi od ročnosti teh virov.	Struktura virov financiranja, gibanje vlog nebančnega sektorja, predvsem vlog gospodinjstev in nefinančnih družb, LTD, spremembe strukture ročnosti vlog nebančnega sektorja, vrzel med ročnostjo preostale zapadlosti naložb in obveznosti.
Obrestno tveganje	Obrestno tveganje je tveganje naložbenih izgub zaradi sprememb obrestnih mer in izvira iz ročnostne neusklajenosti tistih naložb in virov, ki imajo fiksno obrestovanje, oziroma iz razlike v obdobju fiksacije obrestnih mer pri naložbah v primerjavi z viri.	Kot glavni kazalnik spremljanja obrestnega tveganja služi vrzel v ponovni določitvi aktivnih in pasivnih obrestnih mer, pri čemer je pri pasivnih obrestnih merah pomembna predpostavka o stabilnosti temeljnega dela vlog na vpogled. Ostali kazalniki so: povprečno obdobje ponovne določitve aktivnih obrestnih mer, povprečno obdobje ponovne določitve pasivnih obrestnih mer, delež posojil, obrestovanih s fiksno obrestno mero za novoodobrena in obstoječa posojila, povprečne ročnosti novoodobrenih posojil in obstoječih posojil.
Kreditno tveganje	Kreditno tveganje je tveganje nastanka izgube zaradi neizpolnitve obveznosti dolžnika do kreditodajalca in izhaja iz nesposobnosti dolžnika, ki je lahko začasna (nelikvidnost) ali trajna (insolventnost), da v dogovorjenem roku izpolni svoje finančne obveznosti.	Glavni kazalniki so deleži nedonosnih izpostavljenosti, struktura izpostavljenosti bank po skupinah kreditnega tveganja, kreditni parametri (stopnje neplačil, verjetnosti neplačil, stopnje prehodov), pokritosti nedonosnih in donosnih oslabeitev z oslabeitvami in rezervacijami ter zavarovanji.
Dohodkovno tveganje	Dohodkovno tveganje je tveganje zadostnega ustvarjanja dohodka bank ter temelji na gibanjih sestavin ustvarjanja dohodka in obvladovanja stroškov.	Glavni kazalniki sledijo nastajanju in porabi dohodka, do vključno neto dohodka: neto obrestna in neto neobrestna marža, neto opravninska marža, bruto dohodek, gibanje operativnih stroškov, CIR, gibanje neto dohodka.
Tveganje, ki izhaja iz lizijskih družb	Tveganje, ki izhaja iz poslovanja lizijskih družb, je tveganje nastanka poslovnih izgub zaradi upada poslovanja, kopičenja zamud nad 90 dni in morebitnega prelivanja negativnih posledic v druge sektorje.	Novi posli, stanja poslov, zamude nad 90 dni in drugi kazalniki poslovanja lizing družb (ROE, ROA, finančni dolg na kapital).
Solventnost in dobičkonosnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika kapitalskega položaja je sposobnost absorbiranja negativnih učinkov oziroma izgub, ki bi nastale ob stresnem dogodku, z vidika dobičkonosnosti pa je trajen vir ustreznega kapitalskega položaja bank.	Količnik skupne kapitalске ustreznosti in količnik CET1 (oba na posamični in konsolidirani osnovi), količnik finančnega vzvoda, višina kapitalskega presežka nad skupno kapitalsko zahtevo (v % TPA), prispevek posameznih komponent k spremembi količnika CET1 in skupne kapitalске ustreznosti, ROE, ROA, neto oslabeitve in rezervacije v bruto dohodku in na neto dohodek.
Likvidnost bančnega sistema	Odpornost bank z vidika likvidnosti je sposobnost poplačila vseh dospelih obveznosti oziroma sposobnost absorbiranja negativnih učinkov, ki bi sledili v primeru, da bi se realiziralo tveganje financiranja.	Količnik likvidnostnega kritja (LCR), gibanje primarne in sekundarne likvidnosti v bilančni vsoti, delež prostega sklada finančnega premoženja za zavarovanje pri Evrosistemu.
Kibernetsko tveganje	Kibernetsko tveganje lahko opredelimo kot kombinacijo verjetnosti kibernetskih incidentov in njihovega potencialnega vpliva na poslovanje bank (ki se lahko realizira v obliki operativnih prekinitev, finančne škode ali prenosa tveganja na ostale sektorje). Kibernetska odpornost je sposobnost banke ali druge finančne institucije, da uresničuje svoje poslanstvo s predvidevanjem in obvladovanjem kibernetskih tveganj ter hitrim okrevanjem po kibernetskih incidentih.	Število kibernetskih incidentov, neposredna in posredna finančna škoda, povprečni odzivni čas za obvladovanje tveganj (v minutah), tržna koncentracija zunanjih ponudnikov storitev IT (v %), število phishing in DDoS napadov, delež proračuna za varnost IT (samoocena bank), število naprav z zastarelo programsko opremo in število zunanjih ponudnikov storitev IT.
Podnebno tveganje	Podnebna tveganja lahko opredelimo kot fizična tveganja, ki izhajajo iz neposrednih in posrednih stroškov škodnih dogodkov, povezanih z vremenom, ter tranzicijskih tveganj, ki izhajajo iz strukturnih sprememb gospodarstev v trajnostnih gospodarstvih, zaradi spremembe preferenc potrošnikov, okoljske politike ali tehnologije.	Utežena emisijska intenziteta, ogljična kreditna intenziteta, nagib portfelja k onesnaževalnim dejavnostim, delež izpostavljenosti do podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, delež NPE podnebno občutljivih dejavnosti v portfelju, koncentracija NPE v podnebno občutljivih dejavnosti

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.2: Izbrani kazalniki iz podnebnega tveganja

Kazalniki	Definicije kazalnikov
Utežena oglična intenziteta bančnega sistema	Utežena vsota oglične intenzitete posameznih dejavnosti, utež je delež izp. posamezni dejavnosti (SKD-2m) v celotni izpostavljenosti NFD. Pri izračunu se uporabijo sektorske ali granularne emisije.
Oglična kreditna intenziteta	Celotne financirane emisije s strani bančnega sistema glede na izpostavljenosti NFD. Pri izračunu se lahko uporabijo sektorske ali granularne emisije.
Nagib NFD portfelja k onesnaževalnim dejavnostim	Relativna razlika med uteženo oglično intenziteto in oglično intenziteto gospodarstva. Pri izračunu se lahko uporabijo sektorske ali granularne emisije.
Delež izp. do podn. obč. dej. v portfelju NFD	Delež izpostavljenosti bolj podnebno občutljivim dejavnostim (po dveh definicijah, upošteva emisije na ravni EU ali Slovenije) v portfelju NFD.
Stopnja rasti izp. do podn. obč. v NFD portfelju	Letna stopnja rasti izpostavljenosti bolj podnebno občutljivim dejavnostim (po dveh definicijah, upošteva emisije na ravni EU ali Slovenije) portfelja NFD.
Delež NPE podn. obč. dej. v portfelju NFD	Delež nedonosnih izpostavljenosti bolj podnebno občutljivih dejavnosti (upošteva emisije v Sloveniji) v portfelju NFD.
Delež NPE podn. obč. dej. v NPE NFD	Kazalnik se izračuna kot delež nedonosnih izpostavljenosti do bolj podnebno občutljivih dejavnosti (upošteva emisije v Sloveniji) v celotnih nedonosnih dejavnostih portfelja NFD.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.3: Bilanca stanja na izbrane časovne preseke (2004–2024 1. polletje), slovenski bančni sistem

	Stanje										Prirast v						Medletna rast				
	2004	Struktura	2008	Struktura	2013	2020	2021	2022	2023	Struktura	jun. 2024	Struktura	2020	2021	2022	2023 Jan.–jun. 2024	2021	2022	2023 jun.24		
		v %		v %																	
v mio EUR										v mio EUR					v %						
Aktiva																					
Denar v blagajni in stanje na rač. pri CB	592	2,5	1.250	2,6	2.452	8.825	11.495	10.445	12.763	24,0	10.334	19,3	3.042	2.671	-1.051	2.318	-2.429	30,3	-9,1	22,2	-11,4
Posojila bankam	2.156	9,1	4.101	8,6	3.986	1.492	1.544	1.665	1.444	2,7	1.807	3,4	-100	52	121	-221	363	3,5	7,8	-13,3	6,9
Posojila nebančnemu sektorju	12.947	54,4	33.718	70,3	24.359	23.561	25.045	27.538	26.934	50,7	27.336	51,0	42	1.484	2.493	-604	402	6,3	10,0	-2,2	1,0
od tega nefinančnim družbam	8.147	34,2	20.260	42,3	11.508	8.750	9.300	10.487	9.968	18,8	10.070	18,8	-127	550	1.187	-519	102	6,3	12,8	-4,9	-4,5
od tega gospodinjstvom	3.262	13,7	7.558	15,8	8.467	10.712	11.263	12.138	12.556	23,7	12.876	24,0	9	551	875	418	320	5,1	7,8	3,4	5,5
Finančna sredstva/v redn. pap.	7.013	29,4	7.307	15,2	8.318	8.958	8.355	8.759	9.816	18,5	11.994	22,4	120	-603	404	1.056	2.179	-6,7	4,8	12,1	33,5
Ostalo	1.112	4,7	1.572	3,3	1.229	1.815	1.811	2.168	2.125	4,0	2.117	3,9	335	-4	357	-43	-9	-0,2	19,7	-2,0	10,2
Pasiva																					
Finančne obv. do Evrosistema	0	0,0	1.229	2,6	3.727	1.380	2.344	758	75	0,1	0	0,0	397	964	-1.586	-683	-75	69,9	-67,6	-90,1	-100,0
Obveznosti do bank	4.719	19,8	18.168	37,9	7.729	2.378	1.716	2.034	1.746	3,3	1.912	3,6	-443	-663	318	-288	166	-27,9	18,6	-14,2	-12,5
od tega do domačih bank	435	1,8	2.065	4,3	2.381	799	649	600	413	0,8	388	0,7	-57	-150	-49	-187	-25	-18,8	-7,6	-31,1	-38,4
od tega do tujih bank	4.254	17,9	16.098	33,6	5.348	1.579	1.066	1.434	1.333	2,5	1.524	2,8	-386	-513	368	-101	191	-32,5	34,5	-7,1	-2,0
Obv. do neban. sekt. (vloge)	14.906	62,6	20.883	43,6	22.550	34.281	37.185	39.756	41.062	77,4	40.586	75,7	3.212	2.904	2.571	1.306	-476	8,5	6,9	3,3	2,4
od tega do nefinančnih družb	2.667	11,2	3.728	7,8	4.196	8.031	8.998	9.710	10.947	20,6	10.147	18,9	1.273	967	712	1.238	-801	12,0	7,9	12,7	8,2
do gospodinjstev	9.904	41,6	13.407	28,0	14.365	22.437	23.953	25.784	26.514	49,9	27.026	50,4	2.072	1.516	1.832	730	512	6,8	7,6	2,8	2,5
Dolžniški v vrednostni papirji	973	4,1	1.276	2,7	1.657	1.058	1.250	2.066	3.164	6,0	3.834	7,2	458	191	817	1.097	670	18,1	65,4	53,1	22,6
Rezervacije	0	0,0	176	0,4	306	186	151	142	187	0,4	185	0,3	-2	-34	-10	46	-2	-18,4	-6,5	32,3	27,9
Kapital	1.896	8,0	4.010	8,4	3.670	4.805	5.061	5.153	6.081	11,5	6.169	11,5	-158	256	93	928	87	5,3	1,8	18,0	13,4
Ostalo	1.326	5,6	2.206	4,6	704	564	545	665	767	1,4	903	1,7	-25	-19	120	102	136	-3,3	22,1	15,3	29,8
Bilanca vsota	23.820		47.948	100,0	40.344	44.651	48.252	50.575	53.082	100,0	53.588	100,0	3.438	3.600	2.323	2.507	506	8,1	4,8	5,0	4,4

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.4: Izkaz poslovnega izida bank (2018–2024 1. polletje), slovenski bančni sistem

	Obseg (v mio EUR)							Stopnje rasti (v % medletno)							Delež v bruto dohodku (v %)						
	Jan.–jun.							Jan.–jun.							Jan.–jun.						
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	. 2024	2018	2019	2020	2021	2022	2023	. 2024	2018	2019	2020	2021	2022	2023	. 2024
Neto obresti	672	683	639	625	748	1442	796	3,0	1,6	-6,4	-2,2	19,6	92,8	20,3	58,2	54,4	47,0	51,9	56,9	72,9	71,7
Neobrestni prihodki	482	573	721	580	567	535	314	14,1	19,1	25,7	-19,5	-2,3	-5,6	-1,1	41,8	45,6	53,0	48,1	43,1	27,1	28,3
od tega neto opravnine	315	334	330	377	398	387	208	0,6	5,8	-1,2	14,4	5,5	-2,8	6,4	27,3	26,6	24,2	31,3	30,3	19,6	18,7
od tega čisti dobički/izg. iz FS in obvez. nam. trg.	13	12	16	18	31	10	12	-56,0	-6,9	31,8	10,8	76,4	-69,6	54,8	1,1	1,0	1,2	1,5	2,4	0,5	1,1
Bruto dohodek	1153	1256	1360	1206	1315	1978	1110	7,4	8,9	8,3	-11,4	9,1	50,4	13,4	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Operativni stroški	-669	-709	-718	-717	-758	-830	-506	-0,6	5,9	1,3	-0,2	5,6	9,6	19,1	-58,0	-56,5	-52,8	-59,5	-57,6	-42,0	-45,6
stroški dela	-390	-401	-386	-398	-413	-447	-240	2,2	2,8	-3,6	3,0	3,7	8,4	9,8	-33,8	-31,9	-28,4	-33,0	-31,4	-22,6	-21,6
Neto dohodek	484	547	642	489	558	1147	604	20,8	13,0	17,3	-23,9	14,1	105,8	9,0	42,0	43,5	47,2	40,5	42,4	58,0	54,4
neto oslabilve in rezervacije	47	46	-170	74	-14	-10	-35	10,1	-2,8	-470,8	-143,4	-119,2	-27,7	64,6	4,1	3,6	-12,5	6,1	-1,1	-0,5	-3,1
od tega osl. in rez. po odpl. v vrednosti	68	60	-133	72	-23	-33	-24	-12,9	-323,8	-153,8	-131,8	44,7	-736,7	5,9	4,7	-9,8	6,0	-1,7	-1,7	-2,1	-2,1
Dobiček pred obdavčitvijo	531	593	472	562	543	1137	569	19,8	11,6	-20,3	19,1	-3,3	109,3	6,8	46,0	47,2	34,7	46,6	41,3	57,5	51,3
davki iz dobička	-36	-62	-22	-37	-42	-39	-73	93,4	73,9	-65,0	70,1	13,1	-6,8	10,4	-3,1	-4,9	-1,6	-3,1	-3,2	-2,0	-6,6
Poslovni izid po obdavčitvi	495	531	450	525	502	1098	496	16,6	7,1	-15,1	16,6	-4,5	118,9	6,3	42,9	42,2	33,1	43,6	38,1	55,5	44,7

Vir: Banka Slovenije.

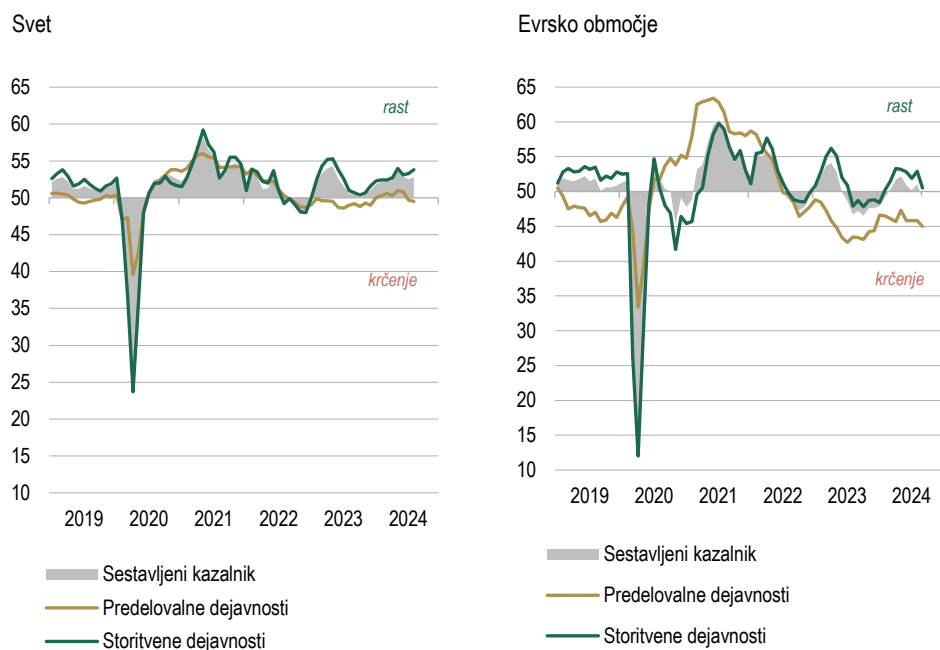
Tabela 8.5: Izbrani kazalniki poslovanja bank (2011–2024 1. polletje), slovenski bančni sistem

(v %)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2023 (1-6)	2024 (1-6)
Donos na aktivo (ROA)	-1,06	-1,60	-7,70	-0,27	0,42	0,99	1,19	1,38	1,48	1,10	1,20	1,11	2,22	2,14	2,18
Donos na kapital (ROE)	-12,54	-19,04	-97,30	-2,69	3,63	7,96	9,60	11,07	12,16	9,57	11,33	10,82	20,64	21,36	19,49
Stroški v bruto dohodku (CIR)	53,68	47,43	66,04	55,80	59,26	59,19	62,68	58,05	56,47	52,82	59,48	57,60	41,98	43,39	45,57
Neto obrestna marža na obrest. aktivo (NOM)	2,13	1,93	1,68	2,18	2,06	1,91	1,83	1,84	1,79	1,57	1,41	1,61	2,95	2,79	3,20
Neto obrestna marža na bilančno vsoto	2,02	1,83	1,59	2,09	1,96	1,82	1,75	1,75	1,70	1,49	1,34	1,53	2,81	2,66	3,05
Neobrestna marža	0,85	1,40	0,85	1,01	1,09	1,23	1,13	1,26	1,43	1,67	1,24	1,15	1,05	1,29	1,21
Bruto dohodek na povprečno aktivo (MFP)	2,87	3,23	2,44	3,10	3,05	3,05	2,88	3,01	3,13	3,16	2,58	2,68	3,86	3,95	4,26

Opomba: MFP – marža finančnega posredništva.

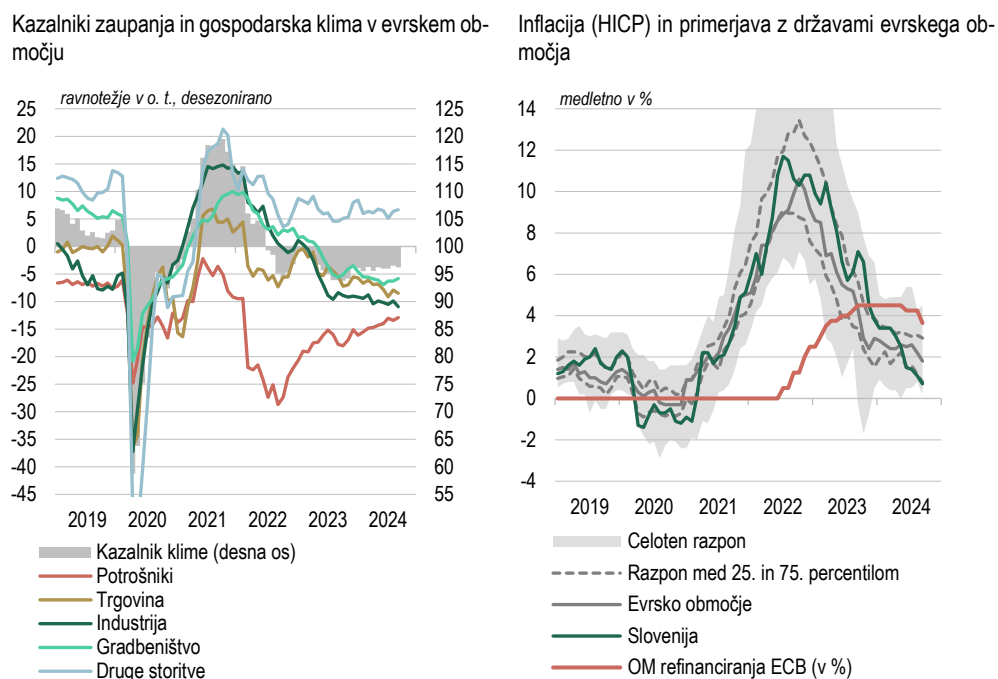
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.1: **Kazalniki nabavnih managerjev (PMI)**



Opomba: Vrednost kazalnika PMI nad 50 predstavlja rast gospodarske aktivnosti glede na prejšnji mesec, medtem ko vrednost kazalnika pod 50 predstavlja krčenje.
Vir: Bloomberg.

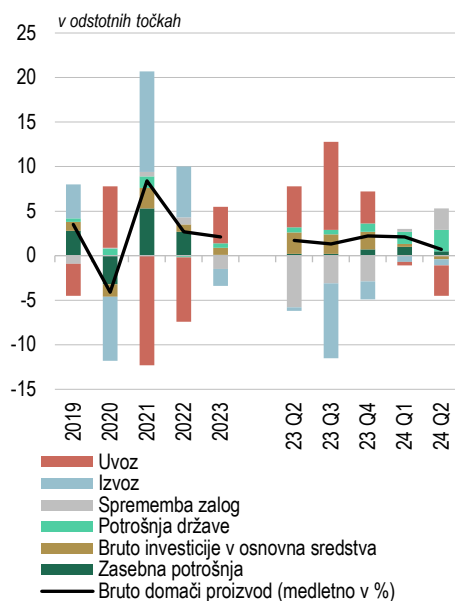
Slika 8.2: **Gospodarska klima in inflacija**



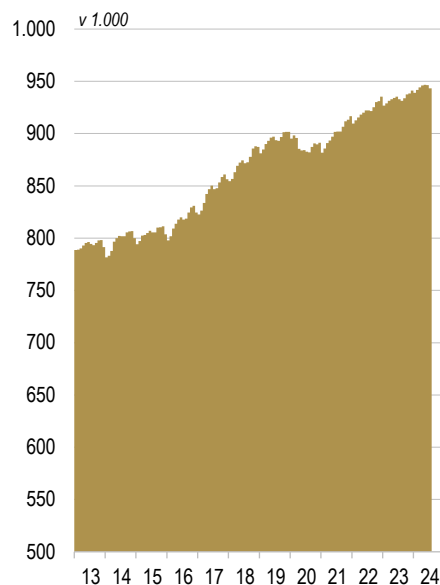
Opomba: Na sliki levo so kazalniki zaupanja izraženi v obliki povprečja ravnotežij. Ravnotežje je razlika med deležem pozitivnih in deležem negativnih odgovorov.
Vir: Eurostat, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.3: **BDP in trg dela – Slovenija**

Rast BDP s prispevki



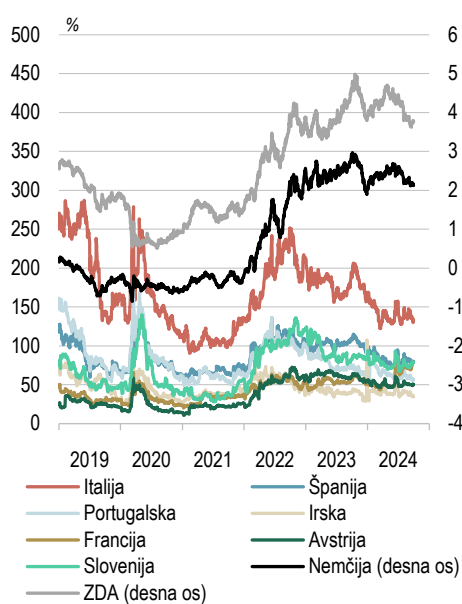
Število delovno aktivnih



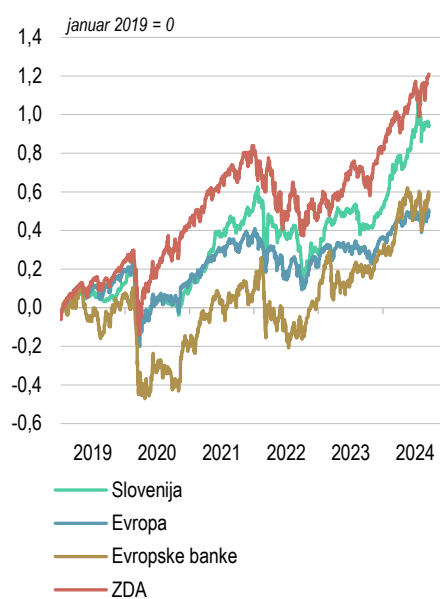
Vir: SURS.

Slika 8.4: **Stroški financiranja in delniški trgi**

Donosnost in pribitki na 10-letne državne obveznice



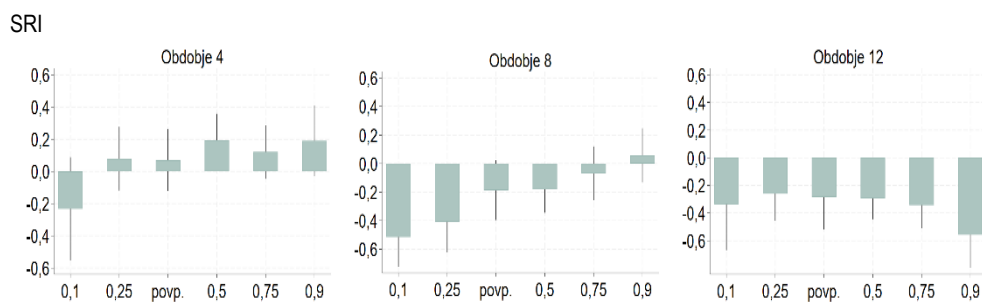
Rast delniških trgov



Opomba: Na sliki levo je pribitek izračunan kot razlika med donosom desetletne državne obveznice in donosom referenčne (nemške) obveznice na dnevni ravni ter odraža tveganja, ki jih tržni udeleženci pripisujejo državi. Na sliki desno slovenski delniški trg predstavlja indeks SBITOP, evropski delniški trg indeks Stoxx Europe 600, delnice evropskih bank indeks Stoxx Europe 600 Banks in delniški trg ZDA indeks S&P 500.

Vir: Bloomberg, preračuni Banke Slovenije.

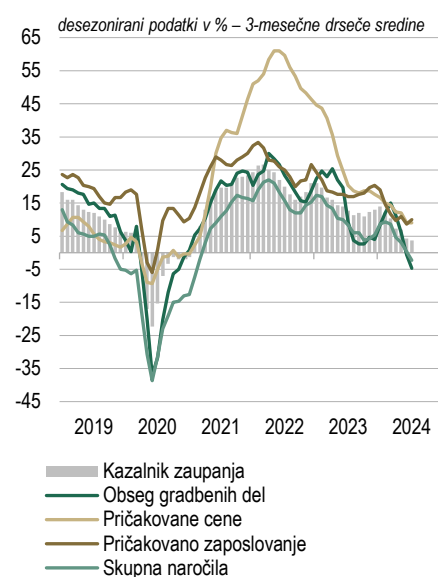
Slika 8.5: **Terminska struktura kazalnika sistemskih tveganj (SRI)**



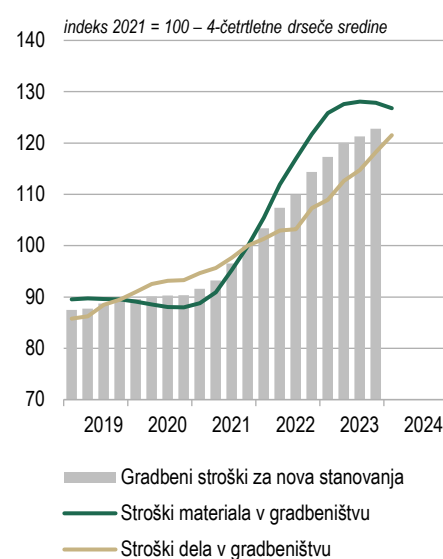
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.6: **Poslovne tendence v gradbeništvu in gradbeni stroški za nova stanovanja**

Poslovne tendence v gradbeništvu



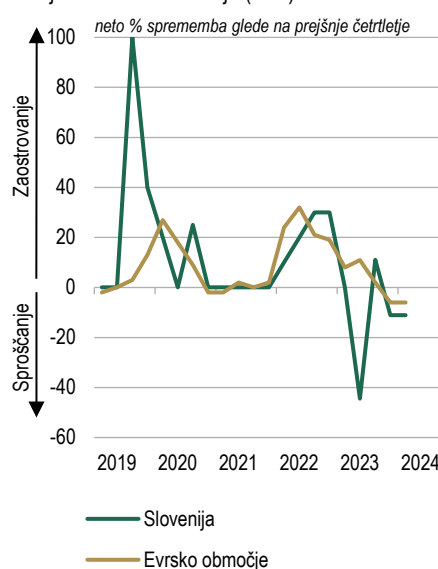
Gradbeni stroški za nova stanovanja



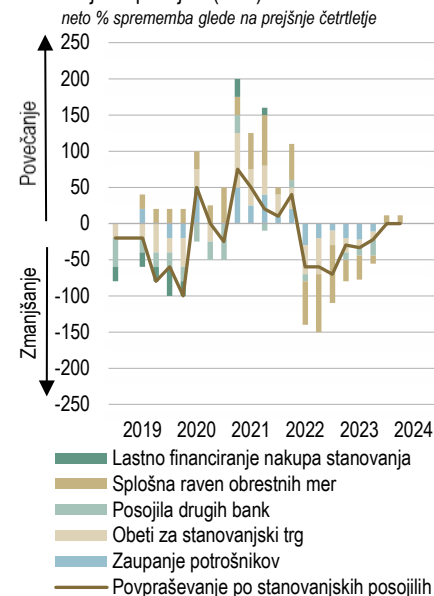
Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Slika 8.7: **Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila in povpraševanje po stanovanjskih posojilih**

Kreditni standardi za nova stanovanjska posojila v Sloveniji in evrskem območju (BLS)



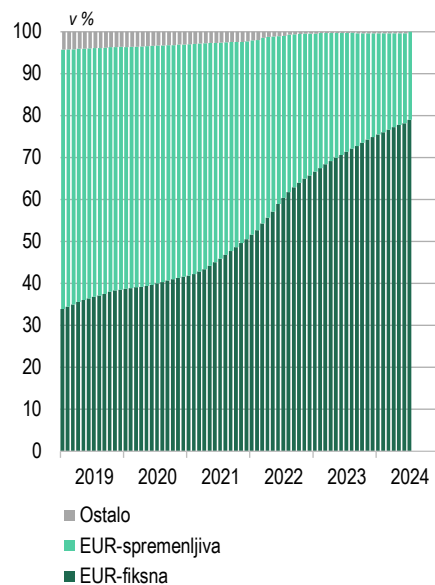
Povpraševanje in dejavniki vpliva na povpraševanje po stanovanjskih posojilih (BLS)



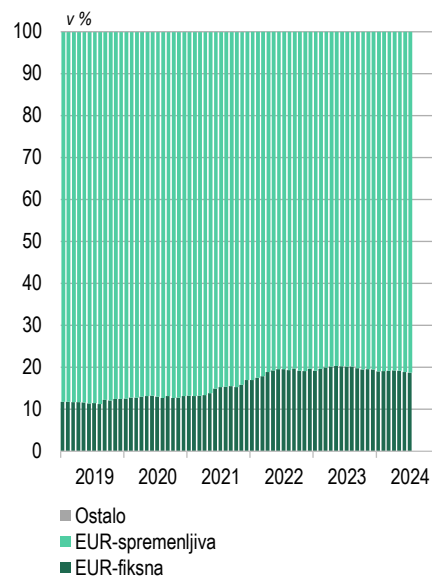
Vir: ECB Data Portal, Banka Slovenije.

Slika 8.8: **Struktura stanj posojil po vrsti obrestovanja**

Struktura posojil gospodinjstvom



Struktura posojil nefinančnim družbam

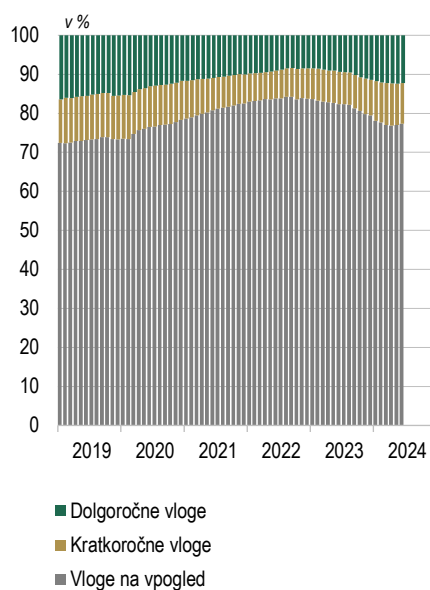


Opomba: Posojila gospodinjstvom vključujejo stanovanjska in potrošniška posojila brez ostalih posojil gospodinjstvom. V kategoriji ostalo so zajeta vsa posojila v švicarskih frankih, ki predstavljajo večino preostalih posojil.

Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.9: **Struktura vlog**

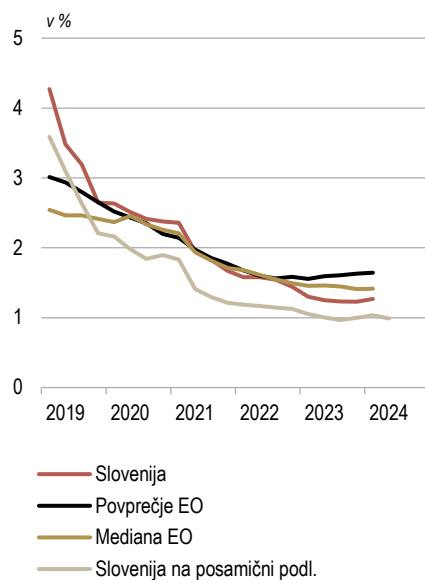
Struktura vlog nebančnega sektorja



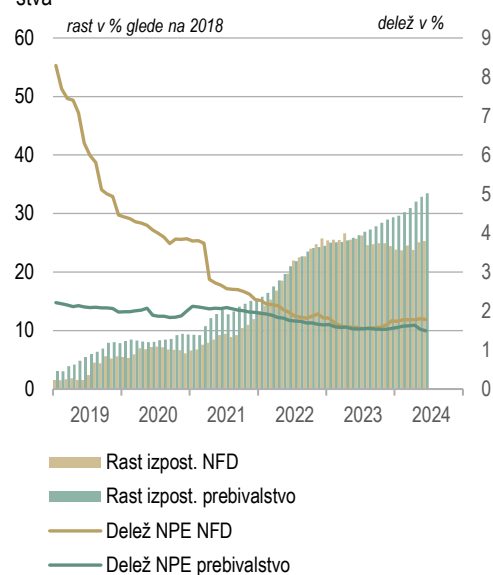
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.10: **Delež NPE**

Delež NPE v evrskem območju in v Sloveniji



Delež NPE in rast izpostavljenosti v sektorju prebivalstva

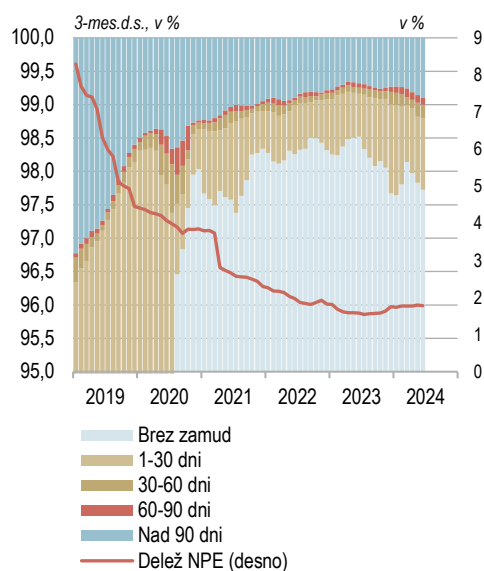


Opomba: Na sliki levo so podatki za evrsko območje prikazani na konsolidirani podlagi, zaobjem NPE pa je v teh primerjavah ožji kot v podatkih za slovenski bančni sistem v tem poglavju: zajete so samo izpostavljenosti iz dolžniških instrumentov, kar predvsem zmanjšuje imenovalec kazalnika in posledično povečuje delež NPE. Za Slovenijo je na sliki dodana tudi serija po standardni definiciji BS (na posamični podlagi in z zajetjem vseh izpostavljenosti).

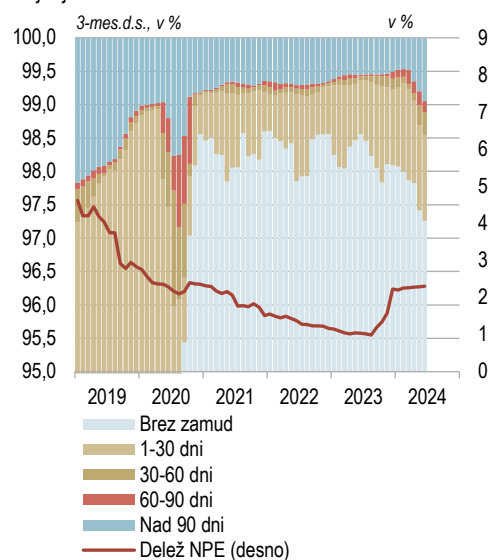
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.11: **Intervali zamud**

Struktura portfelja NFD po intervalih trajanja zamud



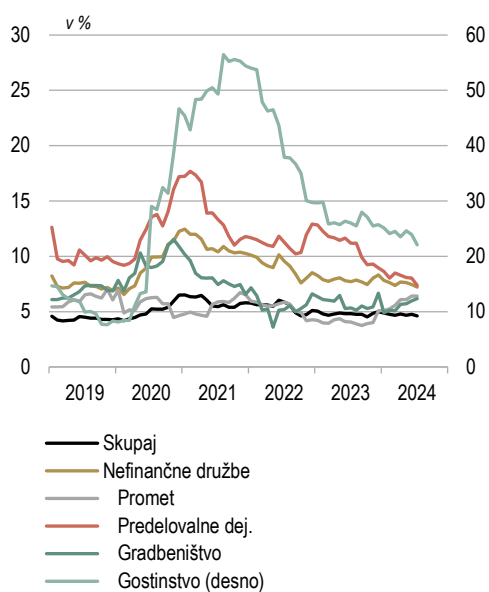
Struktura portfelja predelovalnih dejavnosti po intervalih trajanja zamud



Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.12: **Deleži S2**

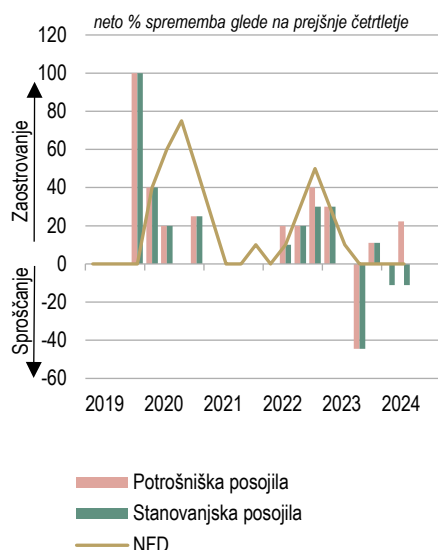
Delež S2 v posameznih dejavnostih NFD



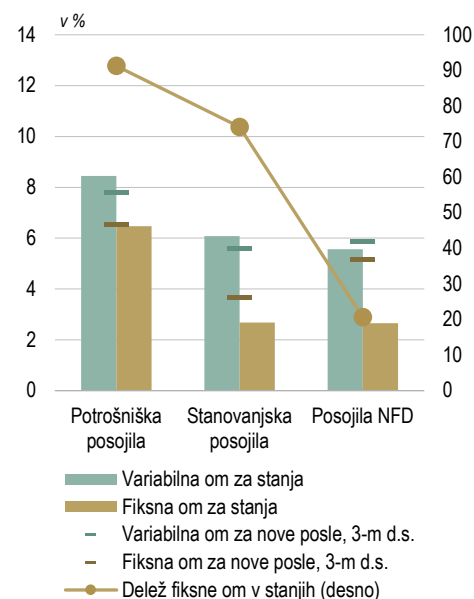
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.13: **Kreditni standardi in obrestne mere**

Kreditni standardi bank po vrstah posojil



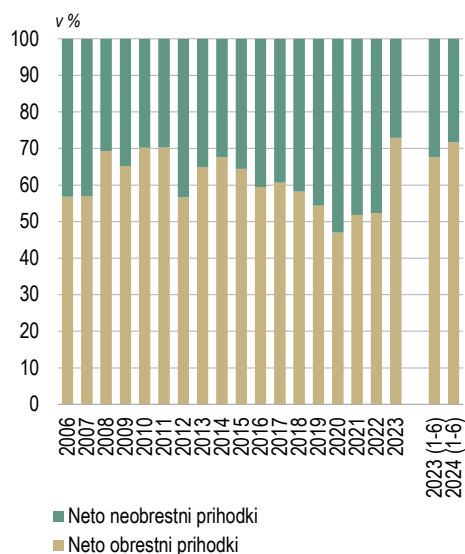
Obrestne mere za stanja po vrstah posojil



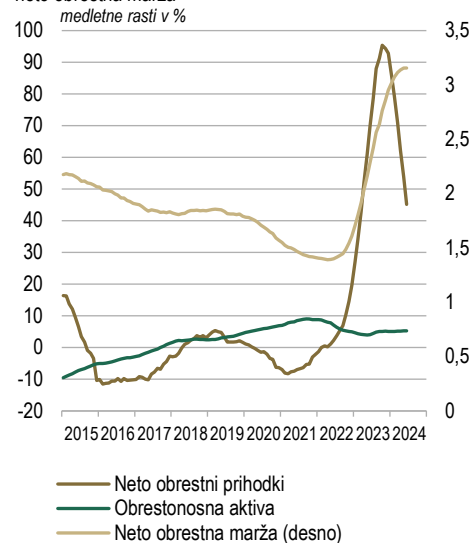
Vir: Redna anketa bank, Banka Slovenije.

Slika 8.14: **Sestava bruto dohodka bank in neobrestnih prihodkov**

Sestava bruto dohodka bank



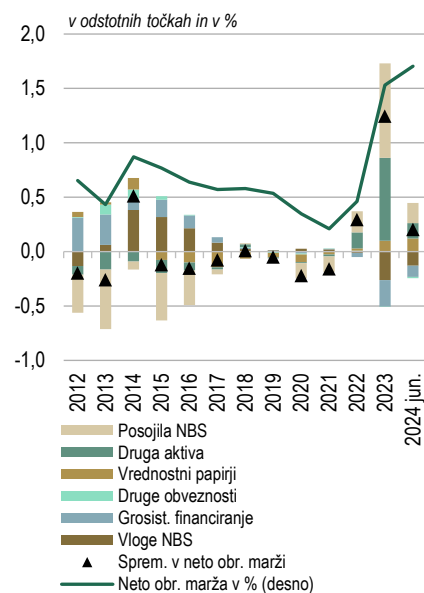
Medletne rasti neto obrestnih prihodkov, obrestovane aktive in neto obrestna marža



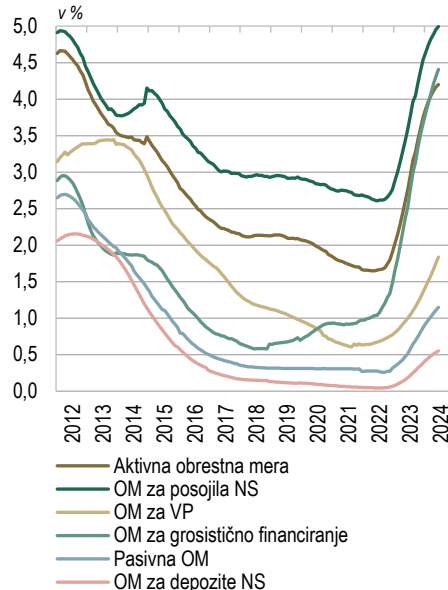
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.15: Prispevki sprememb neto obrestne marže in efektivne obrestne mere

Prispevki prek instrumentov obrestonosne aktive in pasive k spremembam neto obrestne marže



Gibanje efektivnih obrestnih mer po glavnih instrumentih obrestonosne aktive in obrestno-plačljive pasive

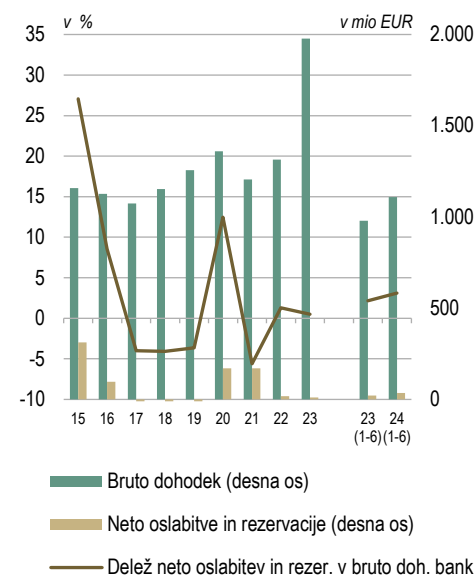


Opomba: Na sliki levo spremembe aktivnih postavk predstavljajo seštevke prispevka posojil, vrednostnih papirjev in ostale obrestonosne aktive, spremembe pasivnih postavk pa seštevke prispevka vlog nebančnega sektorja, grosističnega financiranja in ostale obrestno plačljive pasive. Sprememba učinka pasivnih postavk je pomnožena z vrednostjo -1, saj povečanje npr. pasivnih obrestnih mer vpliva na zmanjšanje neto obrestne marže, njihovo zmanjšanje pa na njeno povečanje. Vrednosti efektivnih obrestnih mer na desni sliki so vsakokrat izračunane za zadnje 12-mesečno obdobje. Vrednosti so izračunane iz obresti iz izkaza uspeha in stanj naložb oziroma obveznosti.

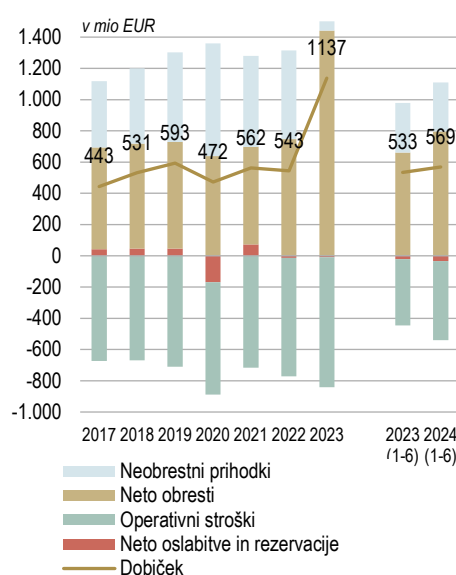
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.16: Neto oslabitve in rezervacije, ustvarjen dohodek bank ter ostale kategorije izkaza uspeha bank

Neto oslabitve in rezervacije oziroma njihovo neto sproščanje in bruto dohodek bank ter delež neto oslabitev v ustvarjenem dohodku bank



Nastanek in poraba dohodka bank ter dobiček pred obdavčitvijo

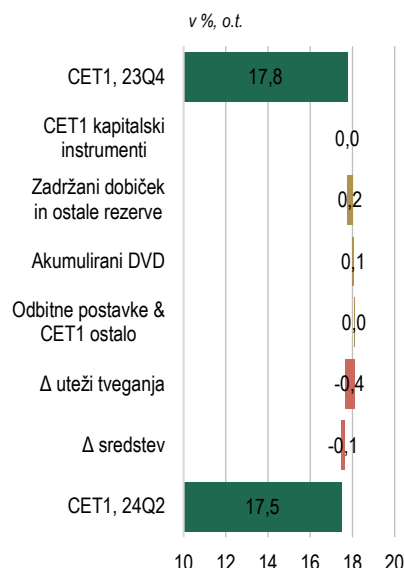


Opomba: Negativne vrednosti za neto oslabitve in rezervacije na sliki levo odražajo neto sproščanje oslabitev in rezervacij, na sliki desno pa njihovo neto oblikovanje. Podatki za slovenski bančni sistem so zajeti na podlagi bilančnih podatkov bank na posamični osnovi.

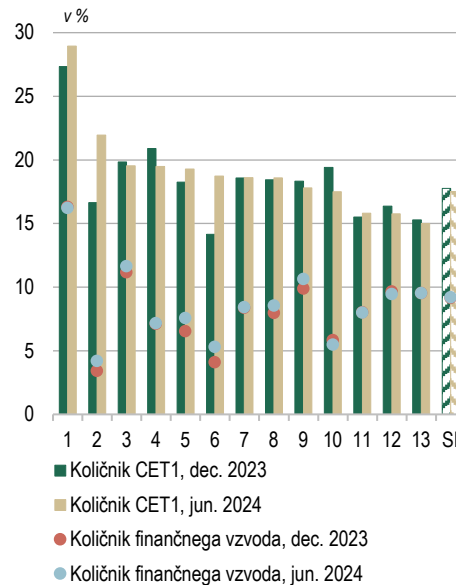
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.17: **Količnik CET1 in finančni vzvod**

Dekompozicija spremembe količnika CET1, konsolidirana podlaga



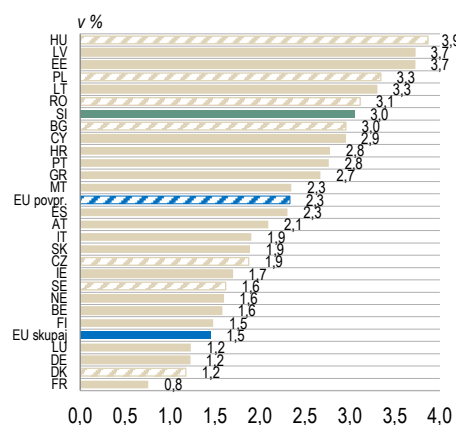
Količnik CET1 in finančni vzvod po bankah na konsolidirani podlagi



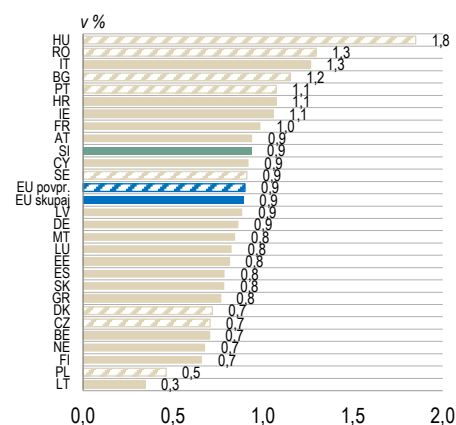
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.18: **Neto obrestna in neto neobrestna marža**

Neto obrestna marža v Sloveniji in državah EU, v %, leto 2023



Neto neobrestna marža v Sloveniji in državah EU, v %, leto 2023

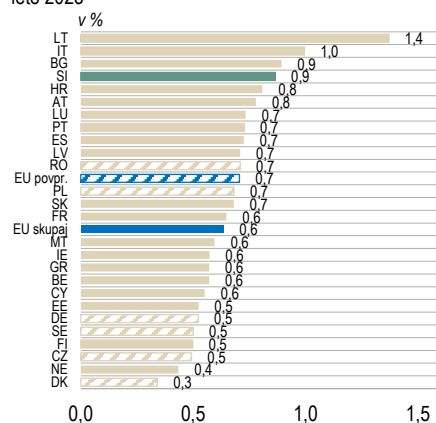


Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB Data Portal, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi. Na slikah od 8.18 do 8.21. vrednosti za »EU skupaj« odražajo celotno EU območje, vrednosti »EU povpr.« pa navadno povprečje vseh držav EU.

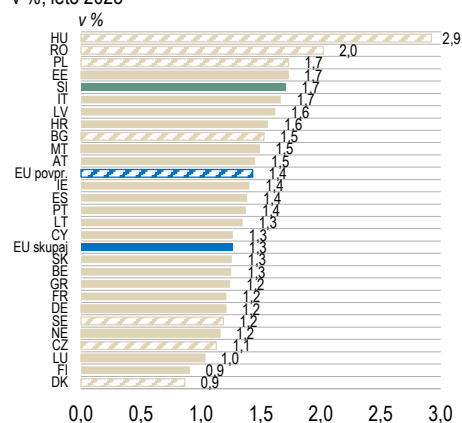
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.19: **Neto opravninska marža in operativni stroški v bilančni vsoti**

Neto opravninska marža v Sloveniji in državah EU, v %, leto 2023



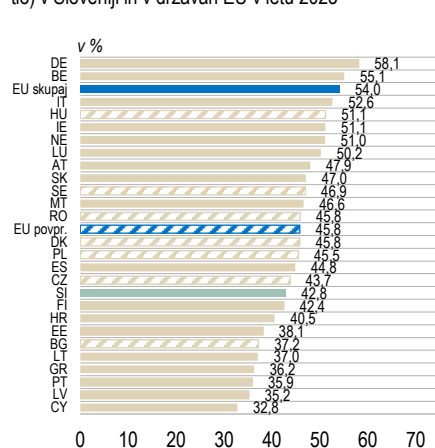
Operativni stroški v bilančni vsoti v Sloveniji in državah EU, v %, leto 2023



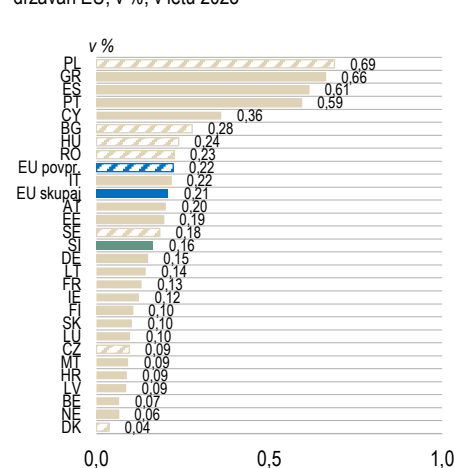
Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB Data Portal, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.20: **Operativni stroški v bruto dohodku ter neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti**

Operativni stroški v bruto dohodku (angl. Cost-to-Income Ratio) v Sloveniji in v državah EU v letu 2023



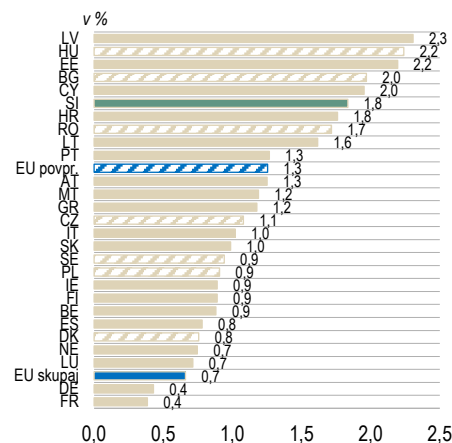
Neto oslabitve in rezervacije v bilančni vsoti v Sloveniji in po državah EU, v %, v letu 2023



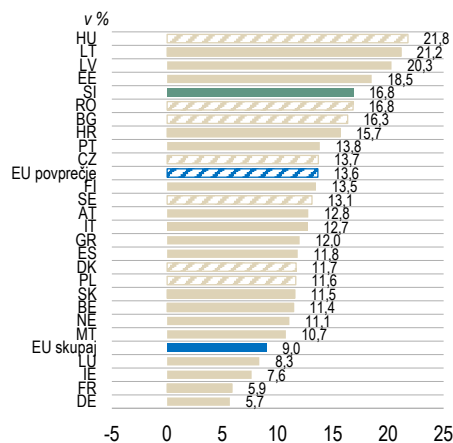
Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB Data Portal, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.21: **Donosnost na aktivno (ROA) in donosnost na kapital (ROE)**

Donosnost na aktivno (ROA) v državah EU, v %, leto 2023



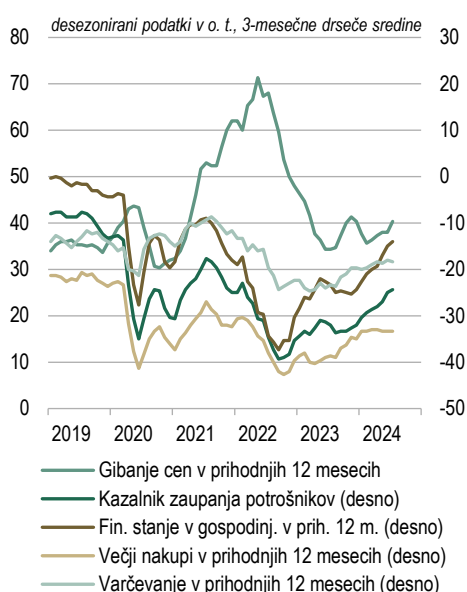
Donosnost na kapital (ROE) v državah EU, v %, leto 2023



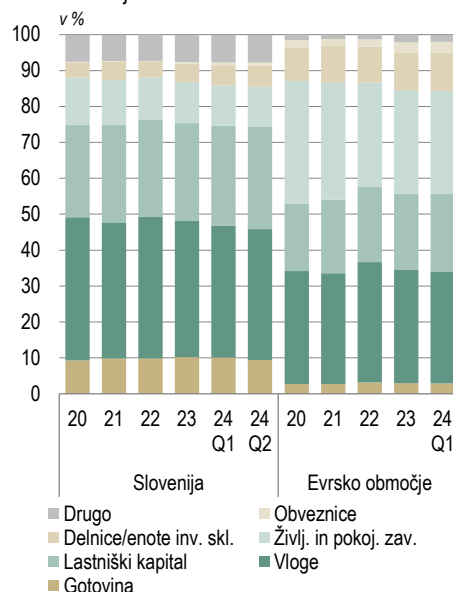
Opomba: Kazalniki so izračunani na podlagi podatkov baze ECB Data Portal, Consolidated Banking Data. Ti se nekoliko razlikujejo od tistih, ki temeljijo na bilančnih podatkih bank na posamični osnovi.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.22: **Kazalnik zaupanja in mnenje potrošnikov ter finančno premoženje gospodinjstev**

Kazalnik zaupanja in mnenje potrošnikov



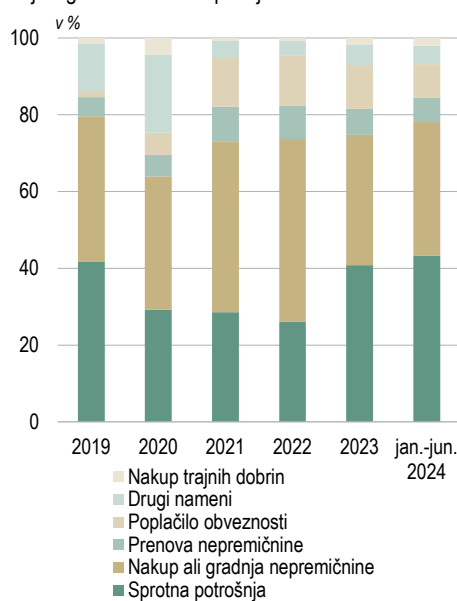
Struktura finančnega premoženja v Sloveniji in evrskem območju



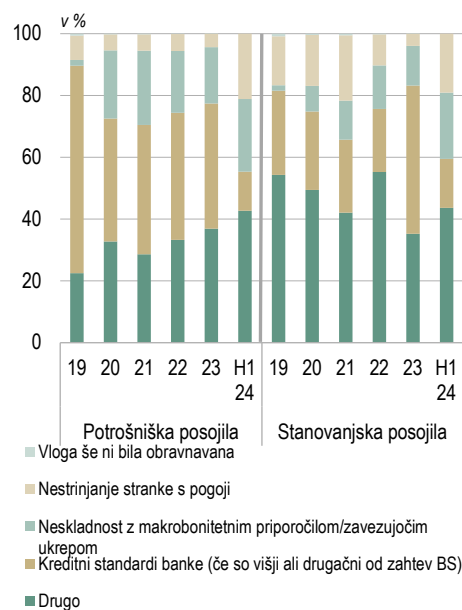
Opomba: Na sliki levo pomeni kazalnik zaupanja potrošnikov povprečje ravnotežij, izračunanih iz odgovorov na vprašanja o trenutnem finančnem stanju v gospodinjstvu, pričakovanem finančnem stanju v gospodinjstvu, o pričakovanem gospodarskem stanju v državi in pričakovanjih za večje nakupe. Na sliki levo so prikazani tudi odgovori na vprašanja o gibanju cen potrošnih dobrin v prihodnjih 12 mesecih, pričakovanjih glede finančnega stanja gospodinjstva v prihodnjih 12 mesecih, koliko denarja nameravajo v prihodnjih 12 mesecih porabiti za večje nakupe (pohištvo, gospodinjski aparati, TV ipd.) in kako verjetno je, da bodo v prihodnjih 12 mesecih privarčevali nekaj denarja. Za več informacij glejte <https://www.stat.si/StatWeb/File/DocSysFile/8239>. Na sliki desno lastniški kapital vključuje delnice, ki kotirajo na borzi, in delnice, ki ne kotirajo na borzi, ter drug lastniški kapital. Delnice investicijskih skladov se nanašajo na sklade s korporacijsko strukturo. Enote se nanašajo na vzajemne naložbene sklade.
Vir: SURS, ECB Data Portal.

Slika 8.23: **Povpraševanje gospodinjstev po posojilih**

Struktura namena povpraševanja gospodinjstev po posojilih glede na znesek posojila



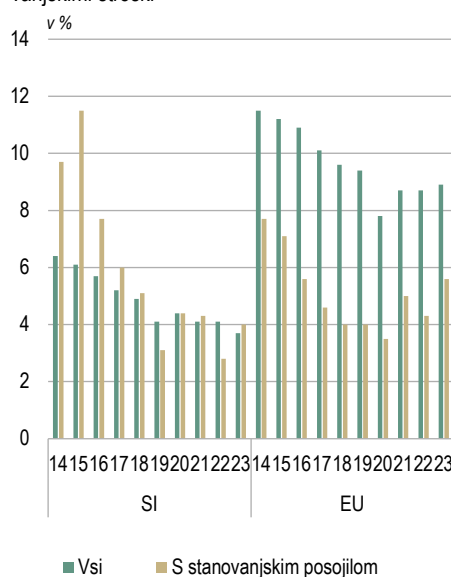
Struktura zavrnitev povpraševanja po posojilih po tipu zavrnitve



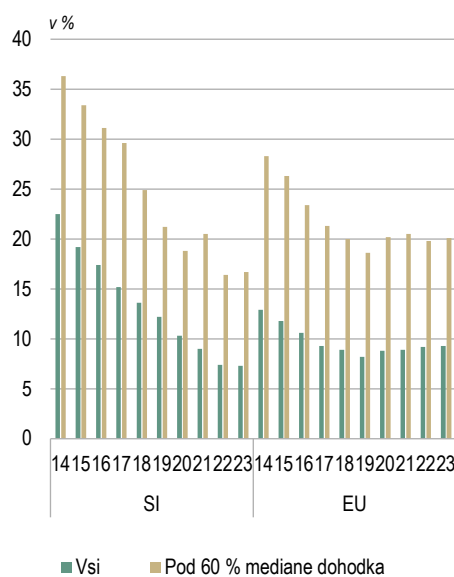
Opomba: Na sliki desno so banke za leto 2023 in januar-junij 2024 med drugimi razlogi (»drugo«) za zavrnitev navedle, da ne vodijo evidence zavrnitev, nepopolno dokumentacijo komitenta, neurejeno stanje v zemljiški knjigi, ali pa drugih razlogov niso navedle. Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.24: **Delež gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški in ki imajo zamude pri odplačevanju posojil**

Delež gospodinjstev, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški



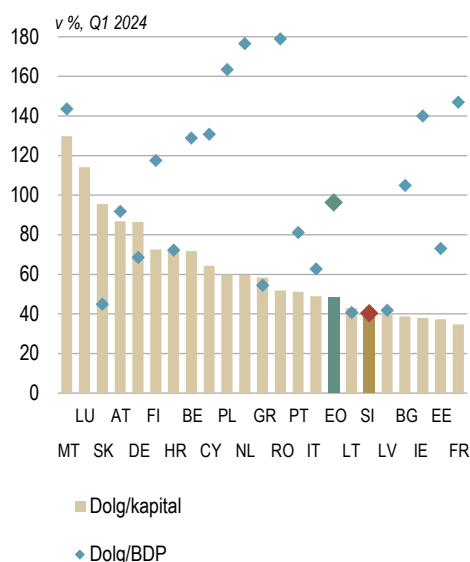
Delež gospodinjstev z zamudami pri odplačilih posojil



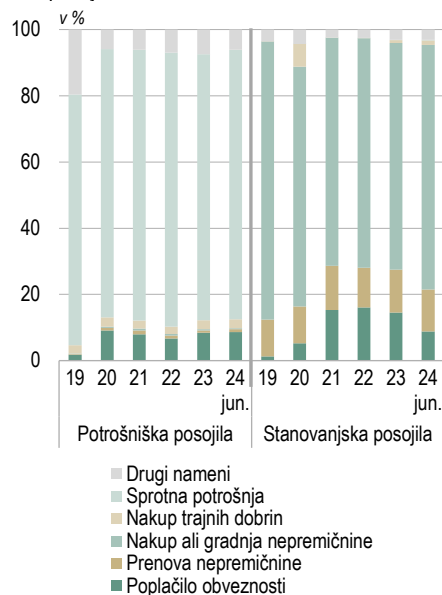
Opomba: Na sliki levo so gospodinjstva, ki so preobremenjena s stanovanjskimi stroški, v anketi EU-SILC opredeljena kot tista gospodinjstva, pri katerih stanovanjski stroški presegajo 40 % razpoložljivega dohodka gospodinjstva. Vir: Eurostat.

Slika 8.25: **Kazalniki zadolženosti v državah EU in struktura namena povpraševanja gospodinjstev po posojilih**

Primerjava zadolženosti NFD v Sloveniji in v EU



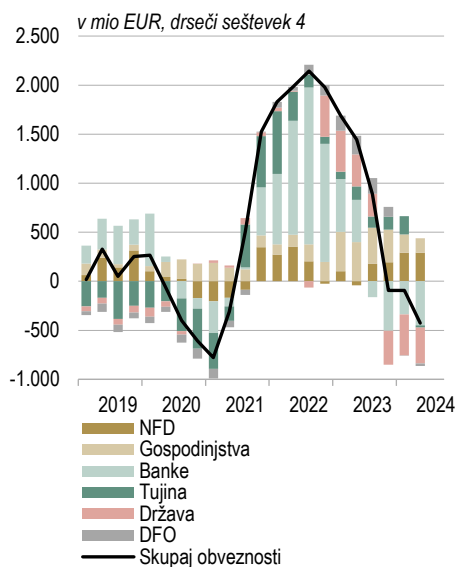
Struktura namena povpraševanja po potrošniških in stanovanjskih posojilih gospodinjstvom glede na znesek posojila



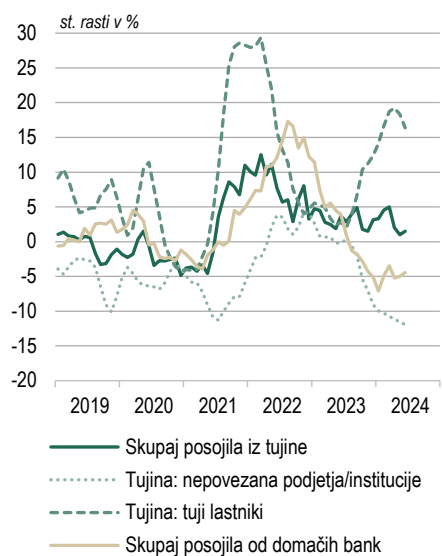
Opomba: Med dolg se upoštevajo le posojila in dolžniški vrednostni papirji.
Vir: Banka Slovenije, ECB Data Portal.

Slika 8.26: **Financiranje NFD s posojili**

Tok posojil NFD po sektorjih upnika



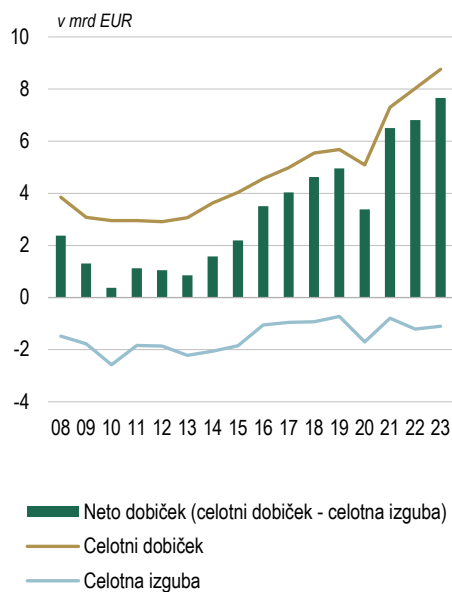
Rast posojil iz tujine po lastniških povezavah in pri domačih bankah



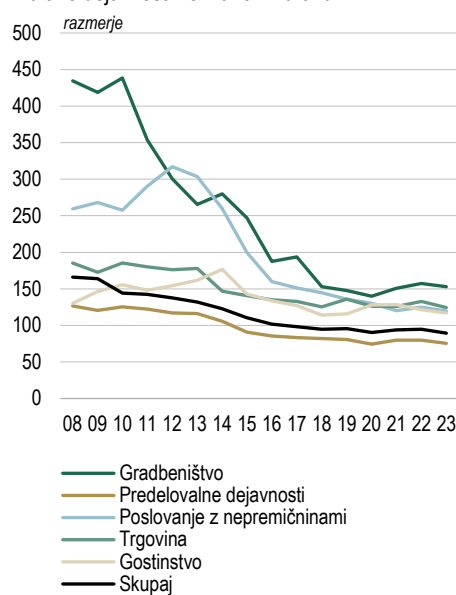
Vir: Banka Slovenije.

Slika 8.27: **Neto dobiček in zadolženost NFD**

Neto celotni dobiček NFD



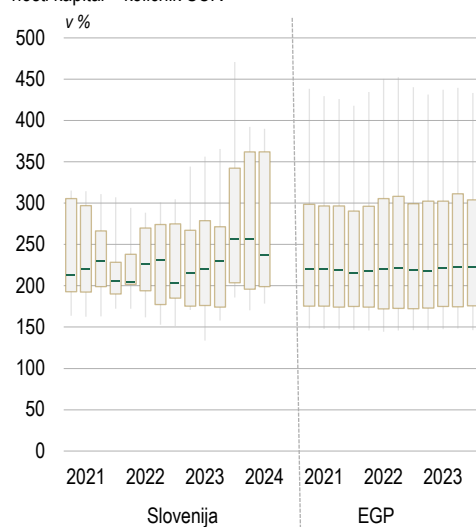
Razmerje med dolžniškimi obveznostmi in kapitalom za izbrane dejavnosti nefinančnih družb



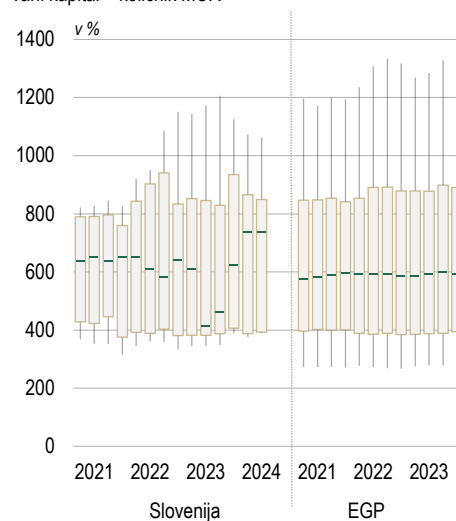
Opomba: Na sliki desno je finančni vzvod merjen kot razmerje med dolžniškimi obveznostmi in lastniškim kapitalom.
Vir: AJPES, preračuni Banke Slovenije.

Slika 8.28: **Kapitalska ustreznost zavarovalnic**

Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na zahtevani solventnosti kapital – količnik SCR



Kapitalska ustreznost zavarovalnic glede na minimalni zahtevani kapital – količnik MCR



Opomba: Kot spodnja in zgornja meja sta uporabljena 10. in 90. percentil. Zelena črtica prikazuje mediano količnika. Podatki za EGP so bili na voljo do vključno četrtega četrletja 2023.
Vir: EIOPA, AZN, Banka Slovenije.

Tabela 8.6: Stopnje prehodov (DR) za mikro, majhna in srednje velika podjetja ter velika podjetja

Leto	Mikro, majhna in srednje velika podjetja	Velika podjetja
2017	4,1	1,9
2018	6,2	3,1
2019	5,1	2,2
2020	5,1	4,5
2021	4,1	3,3
2022	3,4	1,1
2023	3,6	1,3

Opomba: Izračuni enoletnih stopenj prehoda plačnikov med neplačnike temeljijo na naslednjih predpostavkah:

1. Enota opazovanja: pri izračunu stopenj prehodov plačnikov med neplačnike (DR) je enota opazovanja komitent-datum. Za posameznega komitenta se upošteva le en podatek, tudi če ima izpostavljenost pri različnih bankah. V izračunu so upoštevane banke in hranilnice. V izračunu so upoštevani vsi komitenti, ki imajo na začetni datum pozitivno vrednost razvrščenih terjatev po odplačni vrednosti.

2. Neplačnik je opredeljen z Ebino definicijo nedonosne izpostavljenosti na nivoju komitenta.

3. Izračun stopnje prehoda:

Števec stopnje neplačila je opredeljen kot število komitentov, ki so bili na začetni datum (to je konec leta T) plačniki in so kadarkoli v naslednjem letu (letu T+1) postali neplačniki, pri čemer ni nujno, da so še vedno v stanju konec leta T+1.

Imenovalec stopnje neplačila je opredeljen kot število komitentov, ki so bili na začetni datum (to je konec leta T) plačniki.

Vsak komitent je v izračunu upoštevan samo enkrat, tudi če ima izpostavljenost pri različnih bankah. Uporabljen je konservativni pristop, pri čemer se upošteva, da je komitent neplačnik, če je neplačnik pri katerikoli banki vsaj enkrat v opazovanem obdobju.

Vir: Banka Slovenije.

Tabela 8.7: Deleži števila prehodov mikro, majhnih in srednje velikih podjetij ter velikih podjetij med bonitetnimi razredi (prehodne matrike)⁹⁶

Mikro, majhna in srednje velika podjetja							Velika podjetja						
dec. 23							dec. 23						
		A	B	C	D	E			A	B	C	D	E
dec. 22	A	85,3	10,5	2,4	1,5	0,3	dec. 22	A	93,0	5,9	1,0	0,1	0,0
	B	17,2	63,1	17,6	1,3	0,7		B	28,2	68,8	2,2	0,5	0,3
	C	4,8	18,1	69,3	5,9	2,0		C	8,0	38,0	44,0	10,0	0,0
	D	1,8	3,8	9,6	71,5	13,3		D	8,7	4,3	13,0	73,9	0,0
	E	0,4	0,3	1,2	4,2	94,0		E	0,0	0,0	0,0	5,7	94,3

Opomba: Izračuni enoletnih stopenj prehoda komitentov med različnimi bonitetnimi skupinami temeljijo na naslednjih predpostavkah:

1. Enota opazovanja: pri izračunu stopenj prehodov komitentov med posameznimi bonitetnimi skupinami je enota opazovanja poslovna banka-komitent-datum. V izračunu je vsak komitent upoštevan glede na število izpostavljenosti pri različnih bankah v bančnem sistemu. V izračunu so upoštevane banke in hranilnice. Upoštevajo se komitenti, ki so bili v stanju podatkov kreditnega registra na začetku posameznega leta. Za podatek na koncu obdobja se upošteva zadnji razpoložljivi podatek za tega komitenta znotraj leta. V analizo so vključeni vsi komitenti, ki imajo pozitivno vrednost razvrščenih terjatev po odplačni vrednosti in zavedeno bonitetno oceno na začetku opazovanega obdobja ter so bili na vsakokratni datum izračuna v poslovnem registru razvrščeni v sektor S.11.

2. Izračun:

Števec stopnje prehoda med bonitetnimi skupinami i in j je opredeljen kot število komitentov, ki so imeli na začetni datum (to je konec leta T) bonitetno oceno i, njihova zadnja razpoložljiva bonitetna ocena v letu T+1 pa je bila j, pri čemer ni nujno, da so bili še vedno v stanju konec leta T+1.

Imenovalec stopnje prehoda med bonitetnimi skupinami i in j je opredeljen kot število komitentov, ki so imeli na začetni datum (to je konec leta T) bonitetno oceno komitenta i.

Vir: Banka Slovenije.

⁹⁶ Prehodne matrike za pretekla obdobja so objavljene v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2020: v tabeli 6.2 na str. 85, v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2021: v tabeli 7.3 na str. 96, v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2022: v tabeli 6.6 na str. 60 in v prilogah Poročila o finančni stabilnosti oktober 2023: v tabeli 8.6 na str. 99.

8.1 Opis kratic

Kratice

AJPES	Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve
APP	Asset Purchase Programme (program nakupa vrednostnih papirjev)
ATVP	Agencija za trg vrednostnih papirjev
AZN	Agencija za zavarovalni nadzor
BDP	Bruto domači proizvod
BLS	Bank Lending Survey (anketa o bančnih posojilih za evrsko območje)
BS	Banka Slovenije
CB	Centralna banka
CCyB	Counter-cyclical capital buffer (proticiklični kapitalski blažilnik)
CET1	Navadni lastniški temeljni kapital
CRD	Capital requirements directive (Direktiva o kapitalskih zahtevah)
CRR	Capital requirements regulation (Uredba o kapitalskih zahtevah)
DORA	Digital Operational Resilience Act (Zakon o digitalni operativni odpornosti)
DSPI	Druge sistemsko pomembne institucije
DSTI	Debt service to income (razmerje med stroškom servisiranja celotnega dolga in dohodkom kreditojemalca)
DUTB	Družba za upravljanje terjatev bank
EBA	European Banking Authority (Evropski bančni organ)
EBITDA	Earnings before interest, taxes, depreciation, and amortization (dobiček iz poslovanja pred amortizacijo)
ECB	Evropska centralna banka
EGP	Evropski gospodarski prostor
EMU	Evropska monetarna unija, evrsko območje
ESRB	European Systemic Risk Board (Evropski odbor za sistemska tveganja)
EU	Evropska unija
EO	Evrsko območje
EURIBOR	Medbančna obrestna mera, po kateri si reprezentativne banke iz evrskega območja medsebojno ponujajo depozite
Eurostat	Statistical Office of the European Communities
Fed	Board of Governors of the Federal Reserve System
GURS	Geodetska uprava Republike Slovenije
HICP	Harmonised Index of Consumer Prices
ILAAP	Proces ocenjevanja ustrezne notranje likvidnosti
IRS	Interest rate swap (obrestna zamenjava)
IS	Investicijski sklad
KDD	KDD - Centralna klirinško depotna družba, d. d.
KOS	Koeficient obračanja sredstev
LCR	Liquidity coverage ratio (količnik likvidnostnega kritja)
LIBOR	London Interbank Offered Rate
LTRO	Long-Term Refinancing Operation (dolgoročne operacije refinanciranja)
LTV	Loan-to-Value Ratio (razmerje med zneskom posojila in vrednostjo stanovanjske nepremičnine, dane v zavarovanje)
MCR	Minimalna kapitalska rezerva
MDS	Mednarodni denarni sklad
MSRP	Mednarodni standardi računovodskega poročanja
NFD	Nefinančne družbe
NIS 2	Vseevropska horizontalna zakonodaja o kibernetiki varnosti
NPE	Non-performing exposures (nedonosne izpostavljenosti)
NSFR	Net stable funding ratio (Količnik neto stabilnega financiranja)
ODR	Operacija dolgoročnega refinanciranja
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development
PEPP	Pandemic emergency purchase programme (izredni program nakupa vrednostnih papirjev ob pandemiji)
PMI	Purchasing Managers' Index (kazalnik nabavnih menedžerjev)
P2G	Pillar 2 Guidance (kapitalska smernica drugega stebra)
ROE	Return on Equity (donos na kapital)
RWA	Risk weighted assets (tveganju prilagojena aktiva)
RTS	Regulativni tehnični standardi
S&P	Standard and Poor's
SCR	Solventnostna kapitalska rezerva
SDW	Statistical Data Warehouse
SRI	Kazalnik sistemskih tveganj
SKZ	Skupna kapitalska zahteva
SyRB	Systemic Risk Buffer (blažilnik sistemskega tveganja)
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
Tier1	Temeljni kapital
Tier2	Dodatni kapital
TLTRO	Targeted Longer-Term Refinancing Operations (usmerjene dolgoročne operacije refinanciranja)
TPA	Tveganju prilagojena aktiva (angl. Risk Weighted Assets: RWA)
ZBan-3	Zakon o bančništvu
ZIUOPOK	Zakon o interventnem ukrepu odloga plačila obveznosti kreditojemalcev
ZOPVTKK	Zakon o omejitvi in porazdelitvi valutnega tveganja med kreditodajalci in kreditojemalci kreditov v švicarskih frankih
ZRSZ	Zavod republike Slovenije za zaposlovanje